

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויגש

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 359

פנינים לפרשת ויגש

נכנסתי לכולל ושאלתי את אחד האברכים: "אתה זוכר שהיה כאן מישהו שיצא בצעקות וטרק את הדלת של בית הדין?", והאברך משיב לי בחיוב: "בטח שאני זוכר, איך אפשר לשכוח?". ניגשתי לאברך נוסף ולאחריו לעוד אחד, כולם זוכרים. רק הרב שרייבר לא זוכר!

שיחה מרתקת עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על דמותו הייחודית של הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל

מאת אליעזר (לייזר) רוט

"ויַיָּתֵר הוּא לְבָדוֹ" (בראשית מ"ד, כ')

השבוע חל יומא דהילולא של הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד ורב קהילת 'נפש החיים' בעיר, ממייסדי בית הדין של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, ראש ישיבת ברסלב בבני ברק, ומענקי הדור האחרון. לכבוד יום ההילולא שוחחנו אודותיו עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', ומנהל רשת הסמינרים 'תפארת החיים', שהוקמה ונוסדה על ידי הגר"פ שרייבר. "במשך שנים רבות זכיתי להיות קרוב מאוד לאחת מדמויות ההוד של דורנו", מספר הרב צוקר שליט"א בשיחה עם 'לקראת שבת', ומספר בקצרה את קורותיו של הרב זצ"ל.

"הרב שרייבר זצ"ל התייתם מהוריו כשהיה בן 11 בלבד, בעת שנמלטו מפני הנאצים ושהו באוּזְבֵּקִיסְטָן. מאז הוא נאלץ להסתדר לבדו, ולא זו בלבד אלא שהוא גם העמיס על כתפיו את גידול אחיו הצעיר ממנו, שהיה ילד כבן שנתיים באותה העת.

"החיים באוּזְבֵּקִיסְטָן, בתקופה שבה מלחמה עולמית מתנהלת במלוא העוצמה, ואנשים נהרגים בכל מקום בהמוניהם, לא היו גן עדן. חוויות הילדות שלו היו קשות במיוחד, ואם לא די בכך, בהמשך הוא הועבר למשלוח הילדים הגדול 'ילדי טהראן', שם התמודד עם ניסיונות שנעשו לפגוע בחינוך הטהור שקיבל מהוריו הקדושים.

"דרכו של עולם, שאנשים שחוו חוויות קשות בילדותם, גדלים להיות

אנשים מרי נפש. גם מבין אלו שכן מצליחים להדחיק את הקשיים ולהסתיר את הצלקות, הם הופכים לאנשים סגורים רגשית, וקשה להם מאוד להפגין רגשות.

"לא כן מרן הרב זצ"ל. הוא היה איש שכולו לב, ואת מידותיו הטובות אפשר רק לנסות לתאר בקצרה.

"אבל לפני שאפתח ואספר אודותיו, אני רוצה לשתף את הקוראים עם אנקדוטה מעניינת שמשקפת רבות את דמותו.

"במשך השנים אני זוכה ללמוד חלק משעות היום בכולל האברכים 'דעת יוסף' בראשותו של הגאון רבי יחיאל נוביק שליט"א. הכולל

שליט"א, הוא הכריז בקול גדול את מה שכולנו חשבנו בשקט: 'בושה וחרפה!', הוא אמר ספק בצחוק ספק ברצינות. 'כבר שלושה שבועות שאנחנו לומדים 'שטרות', ועדיין לא התחלנו בכלל להבין את הסוגיא! הרב שרייבר הראה לנו שאנחנו לא יודעים כלום, ועד לפני שעה כולנו חשבנו שאנחנו ממש בקיאים בסוגיא...".

"הגאונות הזאת לא באה רק מכישרון יוצא דופן וזיכרון אבסולוטי", מחדד הגר"י צוקר שליט"א. "היא באה מעמל ויגיעה אינסופית בתורה. לא היה לו בעולמו כלום, רק ד' אמות של הלכה. אני חושב שמה שמשקף את זה יותר טוב מהכל, זה הסיפור שסיפר הגאון הגדול רבי זאב קאהן שליט"א, ראש ישיבת 'מאור התלמוד', שפעם פגש את הרב שרייבר זצ"ל בימי השביתות העליזים של בני ברק, כשהעיר היתה מלאה וגדושה בערמות של זבל מצחין, ואנשים שצעדו ברחוב היו עושים זאת בריצה מהירה ככל האפשר, כדי לחסוך את הצורך לשהות ליד הערמות המחרדות הללו.

"כמוכן שכשהרחובות מטונפים כל כך, אסור לחשוב בלימוד ברחוב. הגר"י קאהן פגש את הרב שרייבר ושאל אותו, נו... מה עושה הרב בימים אלו כשאסור להרהר בדברי תורה ברחוב?

"השיב לו הרב שרייבר בשתי מילים 'לאונסו שאני'. כך אומרת הגמרא, שכשמדובר בהרהור בדברי תורה שהוא באונס, הדבר מותר.

"התשובה הזאת בעצם מבטאת את אופיו המיוחד של הרב שרייבר. הוא ניסה שלא לחשוב בלימוד, אבל לא הצליח. על מה הוא יחשוב? על מכוניות ועל מזג האוויר? הראש שלו בכלל לא מסוגל להיות מונח במשהו אחר חוץ מלימוד... הוא אנוס לחשוב בדברי תורה. אין לו שום אפשרות אחרת!

"אלו שהכירו אותו בצעירותו גם ידעו שאנשים נעלבים מהרב. הם עוברים על ידו ברחוב, הוא הולך ומביט ישר נכחו, לכאורה הוא גם רואה אותם, אבל לא מניד ראש לשלום, לא אומר להם מילה. הוא יכול היה לעבור ליד החברותא שלו ולא לומר לו שלום. אנשים היו נעלבים בתחילה, אבל בהמשך הבינו שהוא פשוט לא רואה כלום. העיניים שלו מביטות קדימה, אבל הראש שלו נשאר מאחור, בגמרא שאותה הוא סגר מקודם, הוא מנסה לרדת לשורש המחלוקת שבין ה'קצות' ל'נת'בות', הוא לא שם לב בכלל מי הם העוברים והשבים לידו.

"אבל מכאן אני רוצה לקחת את הקוראים לשלב נוסף ביכולות של האדם הגדול הזה... לא רק שהוא לא ראה מה שלא קשור לתורה, אלא

היה בנשיאותו של הגר"פ שרייבר זצ"ל, שהיה מגיע מדי פעם לבקר ולעמוד על קצב ההתקדמות ורמת הלימוד וכדו'.

"הרב היה גר בבני ברק, ושלוש פעמים בשבוע הוא היה מגיע לאשדוד, כדי לנצח על כל מלאכת הקודש בקהילה.

"היה זה כשלמדנו בכלל את מסכת בבא מציעא, עסקנו בפרק 'שניים אוחזים' ולמדנו אותו בעיון רב. היו בכלל אברכים בשיעור קומה, אריות של ממש, הלימוד היה מאוד מעמיק והתרחב מהסוגיא הנלמדת על פני כל הש"ס.

"כשהגענו לקראת סוף פרק 'שניים אוחזים', נכנסנו לעומקה של סוגיית 'שטרות', וכל הדינים התלויים בה. מה דין שטר שנאבד, למי צריך המוצא להחזיר, ואם היה זה גט אשה, האם היא יכולה לטעון שזה שלה והיא מגורשת או לא, ועוד ועוד הלכות התלויות בעניין.

"במשך שלושה שבועות למדנו את הסוגיא, עם כל שיטות הראשונים והאחרונים, חרשנו אותה לעומקה ולרוחבה, וממש היתה בכלל אווירה מאוד מיוחדת, כולם היו שקועים בסוגיא עד למעלה מצווארם. "לקראת סוף השבוע השלישי שבו עסקנו בסוגיא הזאת, החליט ראש הכולל הרב נוביק שליט"א, לבקש מהרב שרייבר זצ"ל שימסור לנו שיעור. הרב שרייבר בדיוק הגיע לביקור הקבוע שלו בקהילה, והרב נוביק נכנס אליו ואמר, שמאחר ואנחנו לומדים עכשיו את הסוגיא של שטרות, אנחנו נשמח אם הרב יסכים למסור לנו שיעור בסוגיא...

"כוונתו של הרב נוביק היתה, שהרב שרייבר יתכונן היטב ביומיים הקרובים, ובביקור הבא שלו באשדוד, ייכנס למסור לנו שיעור.

"אבל הרב שרייבר לא הבין את דבריו... הוא שאל באיזה דף אנחנו מחזיקים, והרב נוביק אמר לו שאנחנו לומדים כעת דף יז. הרב שרייבר היה בטוח שהכוונה היא למסור שיעור מיד עכשיו. הוא הסכים בשמחה, נכנס לבית המדרש, ניגש לארון הספרים, הוציא מסכת בבא מציעא, פתח בדף יז, והתחיל למסור שיעור...

"השיעור לא היה קצר. במהלכו פרס הרב שרייבר את הסוגיא כולה כשמלה מחוורת, כל השיטות סודרו זו לצד זו בצורה בהירה, ראשונים, אחרונים, כל אחד ואחד עם כל החילוקים שיוצאים מהשיטה שלו. ישבנו עם פה פעור! איזו גאונות עצומה! הרב הדגים לנו איך נראית שליטה מוחלטת בסוגיא ובכל המסתעף ממנה באופן על אנושי!

"אני זוכר כמו היום את הדממה ששררה בבית המדרש כשהשיעור הסתיים. הרב יצא, כמוכן עמדנו על רגלינו, ולאחר מכן הסתכלנו זה על זה כלא מאמינים.

"פתאום נעמד אחד האברכים, ידידי הגאון רבי חנוך חיים וינשטוק

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"אם אני משלם", החל האברך להסביר לנהג המונית בניגון של גמרא, אז אתה נוסע לאיפה שאני אומר לך, ולא לאיפה שאמר לך רופא העיניים הבכיר, ואני אומר לך שאתה נוסע עכשיו לבני ברק!". וכך, בתוך זמן קצר מאוד נכנס האברך כרוח סערה אל מרן בעל 'שבט הלוי', שמסתכל עליו ולא מבין למה הוא נראה מבוהל כל כך...

הרה"ח רבי חיים אברהם ויזל, משגיח דישיבת 'חכמי לובלין' במשך שנים רבות, עם סיפור פלאי ממרן בעל 'שבט הלוי', בו היה מעורב בעצמו

אליעזר (לייזר) רוט

"יוסף ישית ידו על יעניף" (בראשית מ"ו, ד')

במהלך החודשים הקודמים, פרסמנו כמה וכמה פעמים שיחות שקיימנו עם הרה"ח רבי חיים אברהם ויזל שליט"א, מי שכיהן במשך שנים רבות כמשגיח בישיבת 'חכמי לובלין', שבראשה עמד מרן פוסק הדור הגר"ש הלוי ואזנר זיע"א. הרב ויזל, שבעצמו היה תלמיד הישיבה, היה דבוק במרן זצ"ל במשך עשרות שנים, וכמשגיח שעבד תחתיו ועל פי הנחיותיו, זכה לשמוע ממנו הוראות רבות וגם ראה במו עיניו סיפורי מופת יוצאי דופן שיכולים ללמד אותנו רבות על דרך ההסתכלות שצריך כל יהודי לסגל לעצמו.

"לאחר שהתפרסם המאמר הקודם", הוא מספר לנו, "פגשתי יהודי שהזכיר לי סיפור נפלא שהיה לי עם מרן זיע"א, וששכחתי לספר אותו... ולכן אני רוצה להתחיל את השיחה הפעם דווקא מהסיפור הזה, למרות שהוא שייך בכלל לשיחה הקודמת..."

וכך מספר הרב ויזל שליט"א: "בעת שכיחתי כמשגיח, אירע פעם שמרן זצ"ל התקשר אלי באמצע ה'סדר', משום שרצה לשוחח עמי על עניין דחוף הקשור לניהול הישיבה.

"מאחר והטלפון של הרב היה מוגדר כ'חסום', לא ייחסתי חשיבות לשיחה הנכנסת. אני באמצע ה'סדר' זה לא הזמן לענות לטלפונים סתמיים, מילא אם היה זה מישהו מהצוות של הישיבה וכדו', הייתי שוקל לענות, אבל סתם שיחה מטלפון חסום באמצע ה'סדר' לא חשבתי לרגע שאני אמור לענות.

"והנה מגיע הגבאי, בן ביתו של הרבי זיע"א, ואומר לי שהרבי קורא לי... כמובן שמיהרתי לצעוד לביתו השוכן בסמוך לישיבה, והתייצבתי ללא שהיות כדי לשמוע את אשר בפיו.

"התקשרתי אליך כמה פעמים, ואתה לא ענית", אמר לי מרן זצ"ל כשבקולו שביב של טענה על כך שהוא היה צריך לשלוח מישהו לקרוא לי במקום שאענה לטלפון.

"מאחר והייתי מאוד מאוד קרוב אליו, וגם הוא נהג בי באופן דומה, העזתי להשיב תשובה קצת 'מחוכמת', ואמרתי למרן "נו... אם הייתי עונה לטלפון באמצע ה'סדר', האם הרבי לא היה מפטר אותו לאלתר

מעבודתי???"

"מרן שמע את תשובתי הניצחת וצחק, "לא הייתי מפטר אותך", הוא השיב, "אבל אתה צודק, אסור לענות לטלפון באמצע ה'סדר'."

אווירת החנוכה מרחפת בחלל כשאנחנו משוחחים עם הרב ויזל. "חנוכה זה זמן של 'מעל הטבע'. השמן בער שמונה ימים נגד כל חוקי הטבע, כל הנס היה נגד הטבע, גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים וכו'.

"לכן אני רוצה לספר סיפור שהיית שותף מלא לכל המהלך שלו, וממנו אפשר לראות איך שאצל הרבי זיע"א, הטבע היה מונח תחת כפות רגליו והוא עשה בו מה שהוא רוצה בכח התורה הקדושה..."

"מאחר ובעל המעשה לא מחפש יותר מדי פרסום, אני מספר את זה עם קצת טשטוש של הפרטים, אבל היו עוד אנשים שהכירו את הסיפור מקרוב.

"מדובר ביהודי שהיה עוסק רבות בהדפסת ספריו של מרן. לרבי זצ"ל היה כתב יד מאוד ייחודי ומסוגנן. לפעמים היו מילים שהיה מאוד קשה לפענח אותן, אבל אותו יהודי שעליו אנחנו מדברים צבר כל כך הרבה ניסיון בקריאת כתביו של מרן, שהוא לא היה מתאמץ בכלל, והיה מבין את הכתב יותר טוב מכל אחד אחר.

בתוך העין ופוסק: "אני לא יודע מה הם רוצים, אני לא רואה כלום!".
"אבן נגולה מעל לבו של האברך... הוא מיד הסיק את המסקנה המתבקשת... "כבר חשבתי שאני צריך לנסוע עכשיו לבית חולים. ברוך ה' שהרבי אומר לי שאני לא צריך לעשות שום דבר".

"הרב ואזנר הזדעק, "בוודאי שאתה צריך לנסוע לבית חולים", הוא אמר, "אם הרופאים מצווים עליך לנסוע ולהיבדק, אתה צריך לנסוע ולהיבדק, אבל אני אומר לך שאני לא רואה שום דבר, ובתוך יומיים או שלושה ימים לכל היותר ישחררו אותך הביתה!"

"נסע מיודענו לבית החולים", ממשיך הרב ויזל את הסיפור שאותו הוא הוא זוכר לפרטי פרטים כאילו אירע רק אתמול, "ושם, בבית החולים החלו לבצע סדרת בדיקות. אחרי שבדקו ובדקו, באו אליו הרופאים ואמרו לו שהתוצאות לא טובות, אבל מה? התוצאות לא מסתדרות זו עם זו. הם רואים כאן תגובה מוזרה שכל מיני מערכות בגוף פועלות בצורה מנוגדת זו לזו, וזה לא תואם את מה שהם מצפים למצוא בכאלו בדיקות.

"מפה לשם, החליטו הרופאים לשאוב נוזל מחוט השדרה לצורך בדיקה. אותו אברך שמע על כך ונחרד. בדיקות מהסוג הזה לא מבושרות טובות בדרך כלל. הוא התקשר אלי מבוהל וביקש שאיכנס לרבי ואשאל אותו כדת מה לעשות, הרי הרבי אמר שהכל יהיה בסדר והרופאים נורא מודאגים.

"נכנסתי לרבי ובפי השאלה. אבל הרבי נשאר בשלו... "אני לא מבין למה הוא חושש", אמר לי, "כבר אמרתי לו שאני לא רואה כלום. הוא צריך לציית לרופאים, אם הם רוצים לבדוק נוזל מחוט השדרה שיבדקו, בכל מקרה הוא יהיה בבית בתוך יומיים או שלושה ימים".

"אבל בשלב זה הוסיף הרבי הוראה מאוד חשובה: "תגיד לו שמה שאני אמרתי יהיה נכון רק אם הוא יהיה בשמחה. הוא צריך לשמוח! אם הוא לא יהיה בשמחה, אני לא יכול לקחת אחריות, אבל אם הוא יקפיד להיות בשמחה הוא יהיה בבית בתוך יומיים או שלושה ימים לכל היותר".

"כששמעתי דיבורים ברורים כל כך, לקחתי מונית ונסעתי לתל השומר, התייצבתי בחדרו של הידיד כדי לדאוג שהוא יעשה את הבדיקה ושיהיה בשמחה. אמרתי לו, הרי שנינו יודעים שהרבי לא אומר סתם דברים, אם הוא אומר שהכל יהיה בסדר אתה יכול לשמוח בלב שלם.

"אחרי שעשו בדיקת נוזל שוב הגיעו תוצאות לא ברורות, זה כבר אחרי יום וחצי באשפוז, ולנוכח התוצאות הלא ברורות ביקשו הרופאים לעשות גם בדיקה אחרת. אמרתי לחבר: "ממילא יש לך עוד יום וחצי להיות כאן, אז שיעשו כמה בדיקות שהם רוצים, מה אכפת לך?".

"למחרת שבו הרופאים ובפיהם מידע מדאיג... "גם הבדיקה האחרונה הניבה תוצאה לא ברורה", הם אמרו, "אבל אנחנו לא יודעים מה לעשות איתך, אם כל הבדיקות לא ברורות, אנחנו לא יכולים להתחיל בטיפול,

"כמובן שהעבודה הצריכה המון שעות של ריכוז מול המחשב, ולמעשה הוא היה זה שלקח את הדפים הכתובים בשורות צפופות, והפך אותם לספרי שו"ת 'שבט הלוי' המפורסם.

"והנה, ביום מן הימין, הוא מרגיש שהראיה שלו נפגמה באחת מהעיניים. הוא רואה קצת מטושטש, מנקה את המשקפיים, משפשף את העין, אבל זה לא עובר. הראיה מטושטשת. הוא חשב שאולי הוא עייף או שהוא אימץ מדי את העיניים, סגר את המחשב ופנה לעיסוקים אחרים. למחרת בבוקר הוא כבר שכח לגמרי מכל הסיפור, אבל ברגע שהוא מתחיל לקרוא - הראיה מטושטשת..."

"מה עושים כשלא רואים טוב? הולכים לאופטומטריסט. כך עשה גם מיודענו, ועד מהרה הצעידו אותו רגליו לאופטיקה המפורסמת של ד"ר אברהם ברח' רבי עקיבא.

"האופטומטריסט בודק, בודק, מחליף עדשות ובודק את ה'צילינדר', אבל אחרי כמה דקות הוא אומר לאברך היושב לפניו: "אני ממליץ לך לגשת לרופא עיניים. זה מעבר לשאלה של עדשות המשקפיים. זה מצריך תחקיר יותר מעמיק.

"היהודי שמע וקצת נבהל, מיהר להגיע לתל אביב שם הצליח להתקבל לבדיקה אצל רופא עיניים בכיר מאוד, הלה בדק אותו קצת הסתכל עם המכשירים שלו אל תוך העין ואמר למטופל: "אדוני זה לא עסק לרופא עיניים, אתה צריך להידבק בדחיפות בבית החולים, יש כאן תסמינים מחשידים.

"התחיל האברך לשאול, "לקבוע תור דחוף לבית חולים? זה צריך להיות בשבועות הקרובים או שזה סובל דחיו?".

"הרופא השיב לו, בנחרצות ובפסקנות: "לא אדוני, זה לא עניין של שבועות או חודשים, זה עניין של שעות, מכאן אתה נוסע ישירות לבית החולים שמעת אותי? אתה משחק עם החיים שלך!"

"האברך הזה כבר חשב שהרופא מזמין לו אמבולנס והתחנן על נפשו שהוא מעדיף לנסוע במונית. הרופא ניאות אבל התקשר בעצמו לחברת המוניות וביקש שייקחו את המטופל ישירות מהמרפאה לבית החולים בלי שום עיכוב בדרך.

"התיישב האברך במונית, והנהג כבר התכונן לנסיעה מהירה לבית החולים. "תגיד, הרופא שילם לך על הנסיעה?", שואל האברך והנהג משיב בשלילה. אף אחד לא שילם לו כלום. "זאת אומרת שאני צריך לשלם לך?", הוא שואל שוב, והנהג משיב בחיוב. "כן, אתה משלם".

"אם אני משלם", החל האברך להסביר לו בניגון של גמרא, "זה אומר שאתה עובד אצלי, נכון? אז אתה נוסע לאיפה שאני אומר לך, ולא לאיפה שאמר לך רופא העיניים הבכיר, ואני אומר לך שאתה נוסע עכשיו לבני ברק!".

"וכך, בתוך זמן קצר מאוד נכנס האברך כרוח סערה אל מרן בעל 'שבט הלוי', שמסתכל עליו ולא מבין למה הוא נראה מבוהל כל כך.

סיפר האברך את הקורות אותו, והרב ואזנר מתקרב אליו, מסתכל לו

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרב החסיד ר' נח בהרה"ח צבי אלימלך ז"ל פריזנד
נלב"ע ו' טבת תשפ"ב

"התשובה טמונה כנראה בסיפור הבא שאספר, כפי ששמעתי מנכדו של מרן זצ"ל.

"היה זה בתקופה האחרונה לחייו, אולי חצי שנה לפני הסתלקותו של מרן זצ"ל. מבחינת צלילות הדעת והתפקוד הוא היה אז בשיא פריחתו, אותה חריפות ואותה חדות ובהירות המחשבה שתמיד אפיינו אות כל כך. אבל מבחינה פיזית, הגוף שלו כבר היה חלש מאוד אחרי למעלה מ-100 שנות עמל ויגיעה.

"מספר הנכד שפעם הוא עזר לרבי להתארגן לשנת הלילה, הרבי היה זקוק לעזרה כדי ללכת מהמקום בו ישב בסלון ולמד, עד לחדר השינה. הוא צעד אתו בצעדים איטיים כשהוא תומך בו שלא יפול.

"אחרי שהרבי נכנס למיטה, הנכד איחל לו ליל מנוחה ויצא מהחדר, התיישב בסלון ועיין בספר כלשהו בזמן שחשב שנותר לו עד לסיום המשמר שלו, ב-12 בלילה בערך...

"עוברות כמה דקות והוא שומע את קולו החלוש של הרבי, הוא מיהר לגשת והרבי מסביר לו: "היד שלי נשמטה מהמיטה והיא תלויה באוויר, הוא אמר בקול חלוש", אין לי כח להרים אותה בעצמי, "עזור לי בבקשה". "כמובן שהנכד מיהר להרים את היד ולסדר אותה לצד גופו הקדוש של הסבא.

"אחרי כעשר דקות נוספות הוא שומע את קל שקשוק נעלי הבית של הסבא. הלך להציץ וראה שהסבא הצליח לקום לבד מהמיטה, והוא עושה את דרכו אל שולחן הכתיבה שלו, מתיישב, כותב במשך עשר דקות או רבע שעה, ואז מבקש את עזרת הנכד כדי לשוב למיטה...

"הנכד לא יכול היה לכלוא את הפליאה הגדולה שלו. "למדנו רבנו", הוא אמר לסבא הגדול, "הרי מקודם סבא היה זקוק לעזרתך כדי לצעוד למיטה, אפילו להרים את היד שנשמטה לא יכול היה הסבא להרים לבד והייתי צריך לבוא ולהרים אותם.

"פתאום קיבל הרבי כוחות מחודשים, צועד לבדו לשולחן כתיבה, וכותב במשך דקות ארוכות עם אותה היד שמקודם לא יכול היה להזיז אותה! ושוב זקוק לעזרה כדי להגיע למיטה. אז מה קורה פה? לסבא יש כח או לא?"

"השיב לו הרב ואזנר תשובה שתמיד כשאני נזכר בה עולות דמעות בעיני! "כל היום התקשיתי באחת התשובות של ה'אמרי ישר', וניסיתי לתרץ אותה, אבל לא עלה הדבר בידי.

"איך שנשכבתי במיטה כדי לנוח, עלה בדעתי הסבר נפלא, חישבנתי אותו לכל אורכו ומצאתי שהוא אמת ונכון. אבל אם אני אירדם ואישן, מי ערב לי שאזכור מחר את התירוץ על כל פרטיו? לכן הייתי חייב להגיע לשולחן ולכתוב את התירוץ. עכשיו, כשהתשובה כבר כתובה, אני רגוע בעניין הזה, והגוף חוזר למצבו הטבעי, אני זקוק לעזרה כדי להגיע אל המיטה..."

"כשמבינים מה היה השיג והשיח של הרבי זצ"ל", מסכם הרב ויזל את דבריו, "אפשר גם להבין איך הוא מנצח את הטבע כשבא לפעול ישועות עבור תלמידיו הקרובים. הוא היה מעל הטבע, כל ההתנהלות שלו היתה על טבעי, הוא היה משועבד בכל כוחותיו לתורה ולנותן התורה, וכשאדם עושה את רצון ה' בכזאת רמה של מסירות מוחלטת, אין זה פלא שגם הקב"ה עושה את רצונו, כמו שנאמר, רצון יראיו יעשה".

כי אנחנו עוד לא יודעים מה הבעיה. לכן, לך עכשיו הביתה, ותחזור עוד שבוע, נעשה בדיקות נוספות, אולי עד אז המדדים יתחדדו ונוכל לעשות בדיקות שיניבו תוצאה ברורה...

"כמו שאמר מרן זיע"א, בתוך שלושה ימים האברך כבר היה בביתו. אמנם התוצאה לא היתה חד משמעית, והרופאים היו מאוד מודאגים אבל דבר מדבריו של מרן לא נפל ארצה.

"נכנסתי לרב ואזנר זצ"ל, וסיפרתי לו על ההתרחשויות, כולל העובדה שהתוצאות לא ברורות והרופאים מודאגים.

"ואז קרה דבר מאוד מעניין. מרן זצ"ל הפנה את מבטו אלי ושאל אותי מה זה יכול להיות. "מה אתה אומר? למה באמת זה יכול לקרות לו?"

"הרגשתי שבאותו רגע מחפש הרבי איזה משהו טבעי כביכול 'להלביש' עליו את הבעיה בעינו של האברך, כדי שלא יהיה חשש של 'מעשה ניסים', וכדי שהישועה תבוא בצורה שנראית טבעית.

"אני לא יודע איך, אבל הרגשתי שמשמים נותנים לי מילים בפה, וממש תוך כדי דיבור כבר שלפתי 'הסבר רפואי' לבעיה..."

"הרי הוא יושב כל היום מול המחשב כי הוא מסדר את הכרכים הבאים של ה'שבט הלוי', הסברתי למרן... "כנראה שהאור הבוקע ממסך המחשב מסנוור את העיניים שלו וגורם לטשטוש הראייה. יש היום רשתות כאלו שמתקינים על מסך המחשב, וזה עוזר לסנן את האור ולמנוע קרינה, כנראה שזה מה שהוא צריך לעשות..."

"הרב ואזנר קפץ על ה'דיאגנוזה' שלי כמוצא שלל רב... "נו בוודאי, זאת הסיבה! תקרא לו שיבוא לפה, אני אגיד לו שיקנה רשת כזאת למחשב וזה בוודאי יעבור לו".

"האברך התייצב אצל מרן שהסביר לו בפסקנות שהישיבה הממושכת מול המחשב גרמה לך שהראיה שלו נהיתה קצת מטושטשת.

"יש רשת מיוחדת שאפשר לקנות לסנן את האור והקרינה. תתקין כזאת רשת על המסך של המחשב שלך..."

"בנוסף, אני מציע שבשבועיים ואפילו שלושת השבועות הקרובים אל תיגע במחשב. בכלל! בעוד שלושה שבועות אחרי שהעין שלך תנוח, תוכל לחזור לעבוד במחשב, אבל רק עם הרשת המסננת".

"כמובן שהאברך ציית להנחיות ה'רפואיות' שקיבל מהרבי זצ"ל, תוך כדי הוא המשיך ללכת לבדיקות שהמשיכו להיות לא עקביות ולא אחידות ובכל פעם יצאה תוצאה מבלבלת אחרת. במשך שנה שלימה הוא נקרא להיבדק מפעם לפעם, עד שאחרי שנה אמרו הרופאים, שמאחר והראייה חזרה למצבה הקודם והוא לא סובל, והבדיקות גם הן התייצבו והכל נראה תקין, הוסר כל חשש והתיק נסגר מבלי שהצליחו לפענח את הסיבה לכך שבעבר הניבו הבדיקות תוצאות כל כך לא הגיוניות..."

לסיום מבקש הרב ויזל להוסיף אנקדוטה מאוד מעניינת ששופכת אור חדש על הסיפור שזה עתה שמענו מפי.

"לכאורה מדובר כאן בסיפור על טבעי. הרבי בכח תורתו הקדושה הצליח לעצור תהליך טבעי של מחלה קשה. איך זה באמת קורה? מה נתן לרבי את הכח האדיר הזה?"

לעת זקנותו של רבי משה טורק, כאשר הוא ביקר פעם במעונו של שר התורה מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, רבי חיים יצא מגדרו לכבדו. הוא לא רצה להתיישב לפני שרבי משה ישב, ואילו רבי משה מצידו כמובן התעקש שלא לשבת לפני שרבי חיים ישב במקומו. כך הם עמדו ודנו ביניהם כמה רגעים מי ישב ראשון...

הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל, על מה שזכה לראות ולספוג במחיצתו של ה'חזון איש'

"וְיִשְׁמַנֵּי לְאֵב" (בראשית מ"ה, ח')

רבי משה טורק זצ"ל, זכה לנשיאות חן מיוחדת בעיני ה'חזון איש'. לאחר שעמד על תכונות יושרו ואמינותו, ויראת-השמים שמנחה את דרכו, הוא מינה אותו לשליחו לטפל בכמה עניינים שונים ורגישים, עתים בגלוי ועתים בסתר, ורבי משה מצידו ביצע את שליחותו בנאמנות ובשלימות.

לעת זקנותו של רבי משה, כאשר הוא ביקר פעם במעונו של שר התורה מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל לרגל שמחה משפחתית, רבי חיים יצא מגדרו לכבדו. הוא לא רצה להתיישב לפני שרבי משה ישב, ואילו רבי משה מצידו כמובן התעקש שלא לשבת לפני שרבי חיים ישב במקומו. כך הם עמדו ודנו ביניהם כמה רגעים מי ישב ראשון... רבי חיים שראה את הנוכחים מחייכים נוכח המחזה כיצד שני תלמידי-חכמים מהדרים ומסלסלים זה בכבודו של זה - הוא החווה באצבעו על רבי משה ואמר במילים מדודות וקצרות כדרכו: "כשאני הייתי עוד בחור צעיר אצל ה'חזון איש', הוא כבר היה מבאי ביתו ועושי דברו"...

בהזדמנות מסויימת אף זכה רבי משה להורמנא נדירה מבעל ה'חזון איש', עדות ישירה מפיו על יראת-השמים שקיימת בו. כן העיד רבי אהרן ישעיהו רוטר שליט"א, בעל ה'שערי אהרן' ומתלמידיו החשובים של ה'חזון איש', ששמע בשעתו מבעל-המעשה: היה זה כאשר נכנס אברך תושב בני-ברק והתאונן בפני ה'חזון איש' על בנו שצצו אצלו לאחרונה הפרעות מסויימות והוא חושש על עתידו הרוחני? ה'חזון-איש' חשב לרגע והשיבו: "תשלח אותו לתל-אביב ללמוד אצל רבי משה טורק, אצלו הוא יוכל לרכוש יראת-שמים"...

ארחות אי"ש האלוקים

רבי משה כדרכו לא החזיק טובה לעצמו, ואת מה שזכה לראות ולספוג במחיצתו של ה'חזון איש' סיפר תמיד בערגה ובהתרפקות במרוצת השנים באוזני תלמידיו וצאצאיו, ובאוזני כל מי שבא לפניו וביקש להתחמם כנגד אורן של צדיקים ולהבעיר לבו באש קודש שלהבת י-ה. הוא היה מומחה לתאר ולהעביר את הדברים כצורתם וכלשונם, אפילו במנגינה שיצאו מפיו הקדוש של ה'חזון איש',

ובאופן חי ומקיף, והשומעים חשו כאילו תמונה היה נפרשת כנגד עיניהם:

הוא סיפר תמיד על גודל עמלו ויגיעתו בתורה של ה'חזון איש' עד כלות הכוחות ממש. לפי תיאורו, היה זה מחזה נפוץ לבאי-הבית לראותו שקוע בתורה בשקיעות נוראה עד שלא היה מרגיש כלל שנכנסים אל החדר ועומדים בסמוך אליו ממש. בימי הקיץ החמים הוא היה לומד במרפסת הבית, והעוברים ושבים יכולים היו לראותו מסתובב לאורכה ולרוחבה של המרפסת כשהוא אחוז שרעפים, שקוע כולו בעומקה של סוגיא. כאשר סיים את עיונו העמוק לפעמים היה באפיסת כוחות מוחלטת, והיה מפיל את עצמו איך-אונים על הספסל שהיה מונח בצד המרפסת. לא פעם אירע שמרוב מאמץ הוא נאלץ להפיל את עצמו על הריצפה במרכז חדר לימודו, מחוסר כח לפסוע כמה פסיעות בודדות עד למיטה. תוך שאומר: "זהו! נגמרו הכוחות!"...

גם עבודת התפילה של ה'חזון איש' חרטת ברבי משה רושם בל-ימחה. רבי משה תיאר איך התפילה סחטה ממנו את לשד תמצית כוחותיו. בדרך כלל בעת התפילה הוא היה ישוב לכיוון המזרח כשפניו כלפי הקיר, ולא יכלו לראותו בעת שמתייחד עם קונו בתפילה, אך בחלקים מסויימים של התפילה יכלו המתפללים

הספר החדש 'לדמותו של מחנך' על חייו של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

הקצרה שלפני התקיעות שמע ה'חזון איש' את בנו של אותו יהודי מפציר בו לעשות קידוש כדי שלא ייחלש ליבו מהצום עד הצהריים, והלה התנגד בתוקף. "אני לא עושה קידוש לפני התקיעות" - השיב הלה לבנו בנחרצות. ה'חזון איש' ניגש מיד לבעל תוקע והורה לו שבשנה זו יוותר על אמירת ה'למנצח לבני קורח' שנוהגים לומר שבע פעמים לפני התקיעות, ויזדרז לתקוע מיד בלי להתעכב, כדי להפחית מסבלו של אותו יהודי מבוגר.

גישתו ואהבתו לילדי ישראל

את טוב ליבו וסגולת מידותיו של ה'חזון איש', יכלו לראות גם ביחסו הרך והאדיב לילדים. פעם רבי משה הבחין באברך שבא עם ילדו הקטן אל ה'חזון איש', ועל שולחנו היו מונחות סוכריות. האברך דיבר עם ה'חזון איש' שיחה קצרה, ובינתיים הילד משך במעילו לרמוז לו שהוא רוצה סוכריה. ה'חזון איש' שהרגיש בכך אמר לאביו: "תן לו מה שמגיע לו, הוא חפץ בסוכריה".

מידי מוצאי שבת כל הילדים והבחורים שהתפללו במנייניו של ה'חזון איש' זכו למחווה מיוחדת ממנו. לאחר תפילת מעריב הם היו נכנסים לחדר הפנימי בבית, החדר שבו ישבה הרבנית בשעת התפילה, ושם עושה היה ה'חזון איש' 'הבדלה' על הכוס בנוכחותה. הוא היה מברך את ברכות ההבדלה, הבשמים והנר, ולאחר שסיים טעם רק מעט מהיין, כי מטעמי בריאות אסור היה לו לשתות יין, ואת השאר חילק לכל הילדים והבחורים שעמדו סביבו והקיפואו. בתחילה הוא שפך משיירי היין שבגביע אל קערת הזכוכית שהיתה מונחת תחת הגביע, וממנה השקה הישר לתוך פיהם של הילדים שעמדו שם מקטן לגדול, בסבלנות ובחיון רחב. הילדים לא ויתרו על ההזדמנות המיוחדת הזאת לטעום משיירי כוס ההבדלה של ה'חזון איש', וחיכו לה משבוע לשבוע בצפייה גדולה...

רבי משה התפעל מפרט מעניין נוסף באותו מעמד ששם לב אליו:

לשומעו היטב. לדוגמא, בקריאת-שמע בשחרית וערבית הוא היה מאריך זמן ארוך מאד בפסוק הראשון, והיה מסיים כאשר הציבור כבר אחז בסוף קריאת שמע, ולאחר שסיים היה נשען על המשענת באפיסת כוחות. תנועה זו לימדה עד כמה התאמץ להתרכז ולהתעמק בקריאה.

בתפילת שמונה-עשרה, תיאר רבי משה, היה ה'חזון איש' מתפלל בעיניים דומעות ובהתרגשות גדולה, ולמרות שהיה עומד יציב וללא תזוזה כלל, החליפה והטלית שלו נעו וזעו קלות מחמת הרעד שאחז בגופו. ["אתם מכירים מכונת כביסה של 'זוהר'? כאשר היא פועלת אז היא רועדת ממש אבל נשארת לעמוד במקומה. כך ה'חזון איש' אמנם נשאר לעמוד ישר אבל הבגדים שלו זעו ונעו קלות" - כך תיאר בשפתו]. היה זה פרט שגילה טפח על להט האש הגדולה שבערה בתוככי פנימיותו של ה'חזון איש' בעת התפילה.

ההטבה לזולת - ה'מוטו' בבית ה'חזון איש'

רבי משה היה אומר תמיד חזור והדגש, כי אחד הדברים המיוחדים שזכה לראות ולספוג באותן שנים קסומות בצילו של ה'חזון איש' היה ענין המידות טובות, ההטבה וההתחסדות עם הזולת. לדבריו, אצל ה'חזון איש' ראו תמיד - כיצד כל מגמתו היא להיטיב עם הבריות, איך היה רגיש וער לכבודן, ואיך נוהר עד קצה גבול היכולת מפני כל סרך של פגיעה או צער בהן.

רבי משה היה רגיל לומר בשיחותיו במתיקות כך: "את החומרות הידועות של ה'חזון-איש', שאסור להשתמש בחשמל בשבת, שצריך לעשר כל דבר ועוד ועוד כהנה וכהנה - כולם יודעים. אך מה היה ה'מוטו', העוגן המרכזי בביתו, משום מה לא כולם יודעים. במחיצתו של ה'חזון איש' יכלנו לחוש באויר ולממש בידיים את התביעה שצעקה מכל ההנהגה ואורח-החיים שלו - 'אייט גוטע מענטשין'... [היו אנשים טובים]". את התביעה הזאת הרגשנו כל העת סביבו..."

ואכן, מבין שלל הזיכרונות שסיפר רבי משה מה שראה אצל ה'חזון איש', תפסו מקום בולט אותן עובדות והנהגות בעניינים של בין אדם לחברו, של רגישות, הטבה וחסד לזולת, ושל מידות טובות ונאצלות:

ראשית כל, סיפר רבי משה, ראו והרגישו זאת בהנהגתו היום-יומית של ה'חזון איש'. כל אחד ואחד התקבל אצלו בסבר פנים יפות. וכך הוא נהג גם בשנותיו האחרונות, כאשר החלו לפקוד את ביתו שלומי אמוני ישראל לאלפיהם לשאלות בהלכה, עצה וברכה, והציפו את הבית בכל שעות היממה, ובד בבד גם גברה תשיותו וחולשתו. כאשר הוא דיבר עם אדם הוא נתן תחושה שכל כולו נמצא שם למענו, בלי שוני וחילוק מי עומד מולו; צעירים כמבוגרים, פשוטי-עם כתלמידי-חכמים, מכל גווי הקשת היהודית. את כולם קיבל במאור-פנים, והאזין ושוחח בסבלנות כאילו אין לו בעולמו אלא את איש שיחו.

ורבי משה סיפר עוד, כי באחת השנים בתפילת ראש-השנה הגיע יהודי מבוגר להתפלל במניינו של ה'חזון איש'. בעת ההפסקה

למידותיו, ועד סוף ימיו הוא זכה לשבת אחר כבוד לצידו של ה'חזון איש', ואף לאחר פטירתו המשיך רבי ברוך לשבת בכותל המזרח של הכולל, והוצמד לו התואר: "הסופר של החזון איש". מאז מצב רוחו השתנה פלאים לטובה. הוא היה הולך ברחוב זקוף קומה כמו בעל מעמד נכבד בעמיו למרות מראהו החיצוני השונה, והילדים היו קוראים אחריו בתוארי כבוד: "הנה הסופר של החזון איש!"... "הנה האיש שיושב ב'מזרח' סמוך לחזון איש!"... ובפטירתו אף הותיר רבי ברוך אחריו צוואה מפורטת מי יזכה בספרים ובחפצים האישיים שלו, כמנהגם של בעלי בתים חשובים...

כך בחכמה ובתבונה מיוחדת השכיל ה'חזון איש' לרומם רוחו של אדם שפוף ונדכא, לשמח את ליבו, ולשנות את מעמדו מן הקצה אל הקצה - בראש ובראשונה בעיני עצמו.

בדומה לזה, סיפר רבי משה, כי יום אחד הוא ראה מהחלון את ה'חזון איש' מוחה כפיים בצד הרחוב. רבי משה מיהר לרדת למטה, והתברר לו כי ה'חזון איש' פגש אדם בודד ועצוב ברחוב, והלה התלונן בפניו שאין לו כל מעמד בחברה בגלל חוסר כישוריו. נענה לו ה'חזון איש' ואמר: "למה תאמר כך על עצמך? והלא שמעתי שיש לך כשרון מיוחד לשיר יפה. אני מאד אוהב לשמוע שירים. אולי תוכל להשמיע באוזני שיר אחד!?"... הלה השתכנע והחל לשיר בהתרגשות, וה'חזון איש' לא חס על כבודו ומעמדו, נעמד על ידו, והחל למחוא כפיים פעם אחר פעם, והלה היה שמח וטוב לב. מאז סיפר אותו אדם לכל אדם שפגש: "התדע שהחזון-איש אוהב לשמוע אותי שר"...

ועוד עובדא אחת שסיפר פעם רבי משה בשיחה: באחד הימים הוא ראה את ה'חזון איש' נכנס לבנין ברחוב 'אור החיים' בשכונת 'זכרון מאיר' יחד עם מלווהו, ולאחר שתי דקות יוצא החוצה וחוזר רגלית לביתו. היה זה מרחק הליכה לא קטן עבור ה'חזון איש', אשר היה חלוש בטבעו ובריאות גופו היתה רופפת. מאוחר יותר התברר לו מפי מלווהו של ה'חזון איש' שהוא הגיע לשם כדי לבקר אלמנה - הרבנית רוטשטיין ע"ה, שהתגוררה באותו בנין. ה'חזון איש' שמע שבימים האחרונים יש לה חום גבוה, והיא איננה חשה בטוב, ובא לשמחה ולעודדה. הביקור התארך כשתי דקות בלבד, הוא נכנס שאל בשלומה, בירכה ב'רפואה שלימה' ויצא, אבל השמחה שהוא גרם לה בכך היתה לאין ערוך ושיעור.

(מתוך הספר החדש 'לדמותו של מתנף' על חייו של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל)

אף פעם לא היה ילד שלא קיבל יין. הגם שלפעמים היו ילדים רבים ולפעמים מעטים, ה'חזון איש' ידע לכוין את החלוקה בצורה מדוייקת ומחושבת שיהיה מספיק לכולם. לפני שהחל בחלוקת היין הוא היה מסובב את ראשו לבדוק כמה ילדים נמצאים וחילק לפי מניינם, והיה נראה כאילו הוא סופר את הטיפות מראש. אך סוף דבר היה שמעולם לא יצא ילד מאוכזב מביתו מבלי שקיבל יין. פעם אחת קרה שהגיע ילד נוסף באמצע חלוקת היין, וה'חזון איש' עשה חלוקה מחדש לפי מנין הילדים שעדיין לא קיבלו, וגם אז הספיק היין לכולם...

משכיל אל דל

מאורע מופלא בו ניכר טוב-ליבו ורגישותו המופלגת של ה'חזון איש' לכבוד הבריות, סיפר רבי משה מתוך היכרות וידיעה אישית עם בעל המעשה:

רבים הכירו בבני-ברק יהודי יקר בשם רבי ברוך שנוולד לא עלינו גמד. באופן תמידי הוא היה עוטה בגדים רבניים חשובים, חובש מגבעת רבנית מכובדת, ושעון על גבי מקל שראשו מצופה כסף טהור. מקומו הקבוע היה בכותל המזרח של כולל 'חזון-איש', והילדים היו רוחשים לו כבוד.

בהזדמנות מסויימת סיפר רבי משה את השתלשלות הדברים - כיצד זכה הלה למעמד כה חשוב בכולל, ולהערכה והוקרה מה'חזון איש' בעצמו:

בצעירותו היו ילדים בני גילו של רבי ברוך שהציקו לו ולעגו לו הודות למראהו השונה, והוא היה שבור ומדוכדך מאד ממצבו. גם הוריו ראו בעינים כלות איך בנם חש שלא בנח ונכלם ברבים על לא עול בכפו, וכאבם נודע ל'חזון איש'. הוא הציע להם לנסות ללמד את בנם אומנות כתיבת הסת"ם, כדי שיוכל להגיה ולתקן כתבי קודש, ואולי גם לכתוב מעט. הם נענו לעצה בחיוב, ורבי ברוך שהיה בעל כשרון גדול אכן הצליח תוך תקופה קצרה לרכוש ידע ומקצועיות בתחום זה.

באותה הזדמנות גם הציע ה'חזון-איש' להוריו להלבישו במגבעת רבנית, חליפה מכובדת ולחצמיד לו מקל מכסף כדי להקנות לו מעמד נכבד בעיני רואיו. במנין הפרטי בביתו של ה'חזון איש', על פי הוראתו, העמידו ב'מזרח' סטנדר מיוחד נמוך-קומה שיתאים

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

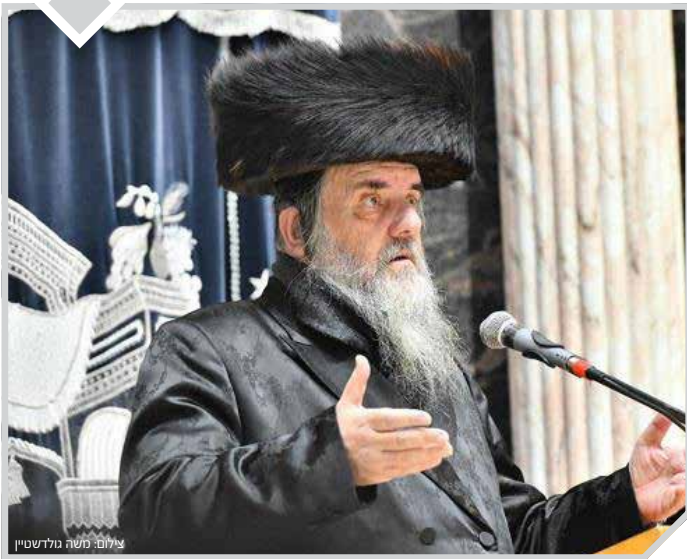
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

כאשר הוריד פעם את הכשרות מאחת החנויות, הגיע בעל החנות לפתח ביתו ואיים שהוא הולך לשרוף את הבית... הגרר"י שוורץ פתח את הבית לרווחה, ואמר: "בבקשה, תעשה מה שאתה רוצה, ואולי גם אייעץ לך מה לשרוף קודם..."

מקצת מ'מסכת מידות' של הגאון החסיד
רבי חיים יעקב שוורץ זצ"ל, הדיין הוותיק של חסידות צאנז

הרב משה מיכאל צורן

"וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו" (בראשית מ"ו, כ"ח)

גם אם נכתוב על בקיאותו המדהימה בכל מכמני תורה, של הגאון החסיד רבי חיים יעקב שוורץ זצ"ל, הדיין הוותיק של חסידות צאנז, לא יהיה זה בגדר חידוש, שכן על כך יעידו המוני תלמידיו, לכן, כשהסבנו עם בניו המופלגים של הגאון, התמקדו חלק מהדברים על 'מסכת מידות', שהיא הקשה שבש"ס, על ישוב הדעת שלו, על דאגתו לכל יהודי, על ענוותנותו המופלגת והסבלנות והוותרנות שאפיינו אותו, ומצד שני כשהסיר פעם את כשרות הקהילה מחנות מוסימת, והלה הגיע לביתו ואיים לשרוף אותו, פתח את הבית לרווחה, ואמר שמוכן לייעץ את מה לשרוף בתחילה...

לאחר כל מה ששמענו מפי בניו של הגאון החסיד רבי חיים-יעקב שוורץ זצ"ל, והיה ברור שמדובר באחד משרי התורה המופלגים בדור האחרון, שגדולי-הגדולים של פוסקי הדור סמכו את ידיהם עליו כבר מגיל צעיר מאוד, גם לאחר כל זה, כשירדנו לאחר-מכן בחדר המדרגות במעונו, ברחוב החוזה מלובלין 26 בקרית צאנז בנתניה, ושמענו את סיפורו של האברך, נעטפנו בתדהמה רבתי!

"לפני יותר ממחצית יובל שנים", הוא מספר, "היתה אשתי מאושפזת ב'לניאדו' במצב מסוכן, והרופאים המליצו לה לעבור ניתוח. היא שומעת את הדברים, ואומרת 'לאו' פֶּסְקָנִי; 'עד שלא אשמע שמרן הגאון הסטייפלער בבני ברק ייתן לך את אישורו, לא אסכים לעשות את הניתוח', חתכה במלים ברורות".

בדור הַסֵּר-התקשורת ההוא, היה ברור שצריך לנסוע לבני ברק, לעמוד בתור לפני חדרו של הסטייפלער, לשטוח לפניו את הסיפור, ולבקש אישור על הניתוח. "עכשיו תשמעו מה קרה", מספר האברך, "הוא פונה אל הבנים הגאונים שליט"א, ואומר: אבא שלכם, כרב בית החולים, היה אז בחדר, בעת הדין-ודברים של הרופאים עם אשתי החולה, ושמע כמו כולם את דבריה שלא תסכים לניתוח עד לאישורו של הסטייפלער.

"הגאון רבי חיים-יעקב שוורץ לא אומר לאף אחד מה הוא מתכוון לעשות. הוא לוקח את הכובע והמעיל שלו, ויורד למטה. שם הוא מזמין מונית, ואומר לנוכחים: תודיעו בחדר הרופאים, שנסעתי

לביתו של הסטייפלער בבני ברק... כל מי שהיה נוכח באותה שעה במקום, נכנס להלם. שומו שמים על זאת!!!
"מי ביקש ממנו, כרב וכתלמיד חכם כה מופלג ומורם-מעם, לשמש כשליח לנסיעה לבני ברק?! וכי אביכם לא היה יכול למנות שליח למילוי המשימה הזו?! - אבל הוא, כאמור, לא שאל אף אחד, ונסע. כי אם צריכים לעזור ליהודי, ועוד בענין של פיקוח נפש, אני הראשון שעושה זאת".

אחד הבנים שנזכר במעשה, מאשר כמובן את כל פרטיו, ומוסיף ש"אבא סיפר לנו תמיד שהסטייפלער קיבל את פניו בחיבה-רבתי, ולא רצה לדבר איתו מילה וחצי-מילה לפני שישתה משהו... 'הרי הגעתם מנתניה, והיום חם בחוץ, והנכם חייבים לשתות'..."

נמצאנו למדים שכאשר כל גדולי הדור המובהקים סמכו עליו את שתי ידיהם, ואמרו 'יש לכם פוסק שכזה בנתניה, ואתם באים אלינו'??? - ה'סמיכה' הזו הכילה גם את מידות-הנפש המזוככות של הגאון רבי חיים-יעקב זצ"ל, שמלבד גאונותו הנדירה בתורה הקדושה שהיתה משוש-חיי, עד שהפך לחרף ובקי בכל חדרי תורה, והיה נזר הרבנים ופאר הדיינים, ידע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד, והיה לו תענוג מיוחד לסייע לכל יהודי באשר-הוא, גם אם הדבר דורש ממנו הקרבה בל-תתואר.

אבא שלנו כל-כך דאג לו, שהלך לחפשו בביתו, ומשלא מצאו גם שם התעניין וברר אצל אחרים אולי הם יודעים היכן הוא נמצא, עד שבסופו של דבר נמצאה האבדה...

במקרה אחר, כך מספרים הבנים, הגיע למיטתו של חולה בן 103, ופסק לו לאכול 'שיעורים'. החולה שמע והזדעזע ואמר: 90 שנה אני צם ביום כיפור, ולא אסכים גם הפעם לוותר על המצוה. גם אם יהיה זה במחיר הנורא ביותר... הגר"ח לא וויתר ועמד ליד מיטתו במשך שעה ארוכה ושכנעו שמי שצריך לאכול ביום כיפור, ואינו אוכל, הרי זה כמי שהורג את עצמו. נו, ואת זה אתה רוצה לעשות בגיל 103? להרוג את עצמך? החולה המשיך להתעקש, וגם הגר"ח ממשיך... עד שהשתכנע...

בתוקף תפקידו נפגש גם עם כל רופא חדש שנקלט ב'לניאדו', והרב זצ"ל היה מעביר להם את רוח הרפואה של בית החולים המיוסדת על מגילת היסוד של מרן השפע חיים. זה גם היה הסוד של מחלקת הקורונה בבית החולים שהצילה מאות יהודים, שבמקומות אחרים כבר התייאשו מחייהם. ב'לניאדו' נלחמו על כל חולה בהוראתו הישירה של הרב שוורץ זצ"ל, שאף התווה כיצד להתייחס לחולים ולמשפחותיהם באופן ראוי.

את חדרו פקדו פרופסורים בעלי-שם, שהרצו בפני אלפי רופאים בפורומים יוקרתיים בעולם, וביקשו לדעת ממנו את הזווית ההלכתית בעולם הרפואה, ודבריו השפיעו על המוני רופאים בעולם כולו. למרות שראשו ורובו היו מונחים בסוגיות הרי-גורל שנגעו לבית החולים, נכנס לפרטי-פרטים של הכשרות במרכז הרפואי, וגם גדולי הפוסקים אמרו ששמירת החמץ בבית החולים בנתניה היא כמו בכל בית חרדי המקפיד על כל תג בהלכות הפסח. מטרתו של אבא היתה, אומרים הבנים, לדאוג רק לפן ההלכתי, ושום דבר אחר לא עמד בראשו, גם כאשר ההידורים הללו היו כרוכים בהוצאות כספיות גדולות.

ולמשל: הגר"ח שוורץ עמד על כך שיכסו בפסח את הכיורים בשתי שכבות של נייר כסף, ולא באחת. הידור זה היה כרוך בהוצאה נוספת של חצי מיליון שקלים והנהלת ביה"ח טענה בפני הרבי שמדובר בהוצאה גדולה מדי. הרבי כמובן דחה את טענותיהם, ואמר שכל מה שיוצא מפיו של הרב שוורץ יש למלא בדיוקנות. ואגב, הוא עצמו, הרב זצ"ל התבטא לא פעם ואמר שלכל ההידורים והחומרות שלו יש סמך בפוסקים, אחרת לא הייתי מהדר בהן.

אותו בוקר טוב...

כל אנשי צוות בית החולים, מהדרגים הבכירים ביותר ועד לזוטרים, ידעו שלא שייך להמרות את פיו בכל נושא שעלה על הפרק. אם בחג הפסח אסר הרב להכניס מאכלים לבית החולים, גם אם הם כשרים לפסח למהדרין, הרי שהאיסור כלל את כולם, כולל כולם. הרב בן-ציון רייך, סיפר לנו שהוא-עצמו הגיע פעם לשערי בית החולים וביקש להיכנס עם אוכל, וסורב בנחרצות.

ברגע הראשון התקוממתי, ואמרתי 'הרי אני הייתי ממקימי בית החולים', ולראיה הוצאתי בפני השומר מסמך המעיד על כך, אבל

אחד התפקידים המרכזיים שהוטל עליו על ידי מרן השפע חיים, הונח על כתפיו בהיותו בן 23 בלבד. כבר אז התמנה לתפקיד רב בית החולים 'לניאדו', כשרבו יודע שאפשר לסמוך על הגר"ח שיעמוד על טהרת ההלכה בבית החולים ללא כחל ושרק. כשביקש הרבי מתלמידו הגדול להתמנות לרב המרכז הרפואי, התמלא הדין באימה ויראה, ואמר שהוא מרגיש שהאחריות גדולה מדי והתפקיד רחב ממידותיו.

מרן השפע חיים השיב לו במילים אחדות שליוו אותו כל ימיו: "אני מיניתי אותך, ואתה תזכה בסייעתא דשמיא!" מאז, בכל רגע קשה ולפני כל הכרעה גורלית, היה נזכר במילים אלו, ונרגע. הוא היה חש שלא הוא מכריע כאן ולא הוא משיב את התשובה, אלא כוחו של אותו זקן והבטחתו, שהתבטא גם ואמר שלחדרו בבית החולים יבוא רפאל המלאך...

כשהגענו השבוע לחדרו בו ישב הרב עשרות שנים, אפשר היה למשש את קדושת המקום. כאן, במשך חמישים שנה בדיוק, ועד יומו האחרון, נחשב הגר"ח שווארץ כרב-הפוסק והסמכות הבלעדית של 'לניאדו'. במרוצת השנים טיפל בסוגיות שונות החל מקביעת מזוזות בחדרים השונים, ועד לטומאת כהנים, התווה את דרכי הטיפול בשבתות וחגים ובין-לבין הכריע בסוגיות קשות של פיקוח נפש והצלת חיים.

למרות חולשתו בשנים האחרונות כיתת רגליו הן בימות החול והן בשבתות אל בית החולים, עלה אל המחלקות השונות בשאריתו כוחותיו, כדי לעמוד ולפקח מקרוב ולהשיב על שאלות שהתעוררו. את הרב שוורץ ניתן היה למצוא בבית החולים גם בתשעה ובאב ובעיצומו של יום הכיפורים, והיה כתובת לשואלים בענין הצומות.

גם בתפקיד זה התגלה הגר"ח בדמותו המוסרית, ונפשו דאגה לכל יחיד ויחיד. הוא לא המתין שיבואו לשאול אותו האם לצום או לא, אלא הלך לכל חולה וחולה שהיה מאושפז, כדי לברר מה מצבו, ולהורות לו מה לעשות ביום כיפור. כמו שמספר לנו הגאון רבי שמואל-נטע זלמנוביץ, ר"מ בשיבה, שבתקופה מסוימת אשתו היתה מאושפזת ביום כיפור, והרב פסק לנו שלא תצום אלא תאכל שיעורים. כמובן שעשינו כהוראתו, וכיון שלא היה נראה לי שיש סיבה לחשש כלשהו, הלכתי להתפלל בבית המדרש כרגיל. באמצע התפילה נוקש הגר"ח על גבי ושואל 'אפשר לדעת מה שלום הרבנית שלכם? משהשבת לי ש'ברוך השם הכל בסדר', המשיך להקשות 'איך אתה יודע', והשבתי ששלחתי את הילד לבדוק מה שלום אמא. שמע זאת הגר"ח והורה לי: אל תסמוך על הילד. לך אתה-עצמך ותברר מה המצב... הגר"ח התקשר אלינו במיוחד כדי להוסיף שעצם הדאגה הזו מצד הרב זצ"ל, חיזקה את רעייתי לכל אורך התקופה שבה היתה מאושפזת.

דברים אלה, בוודאי שלא היו בתחום תפקידו. הוא לא היה מחויב לעשותם. רק הדאגה לשלומם של כל יהודי הניעה אותו לביצוע הדברים הללו. בניו מספרים גם על יהודי אומלל שהיה מגיע מדי שבוע לקחת אוכל מבית הרב, ופעם אחת לא הגיע בזמן הקבוע.

האחרון. לפני שבועיים השתתף בשמחת אירוסי נכדו. הבן, אבי החתן, מספר שכאשר ביקש מאביו לקרוא את ה'תנאים', סירב האב ואמר שהדבר עלול לפגוע בכבודם של יתר הרבנים המשתתפים בשמחה. הבן הפציר והפציר, עד שהאבא נעתר לבקשתו, בתנאי שיעבור מאחד לאחד וישאל אם הם לא נפגעים...

הגרש"נ זלמנוביץ מספר לנו עוד על מידת הענווה של הרב זצ"ל. בשבתות שהרבי שליט"א לא נמצא בנתניה, מתאספים בני החבורה ל'באטא' בשירה ובזמרה, ואחד הת"ח אומר דברי תורה. ויהי בשבת אחת, כשהרבי שליט"א שהה מחוץ לעיר, הגיעה ידיעה שנאלצו להביא את הרבי בשבת לבית החולים בשל חשש מסוים, שמאוחר יותר התברר בס"ד כלא-כלום. הגר"ח, שהשתתף אף הוא ב'באטא', קם ממקומו ופנה ללכת לבית החולים, כדי לראות מה המצב. באותה שבת, מספר הגרש"נ, אני הייתי זה שאמור לשאת דברי תורה בפני בני החבורה. והנה לפתע אני רואה את הגר"ח" סב על עקבותיו, ולוחש באוזניי: כיון שאתה אומר את דברי התורה, אשאר כאן עד שתסיים...

שים לב במה מדובר, אומר איש-שיחנו: הגר"ח" היה מבוגר ממני, אבדל לחיים, בכ-20 שנה, והוא לא רוצה לפגוע בי, למרות שמדובר בוידוא מצבו של הרבי שליט"א! אני סירבתי שיישאר, ואמרתי לו שמצדי אין שום בעיה שייגש לבית החולים. בסופו של דבר שאל אותי הרב זצ"ל 'אתה בטוח שלא תיפגע אם אלך', ורק משנתתי את אישורי לכך, קם ופנה ללכת לכיוון בית החולים.

(קטעים מתוך כתבה ב'המודיע', וישב תשפ"ג)

מיותר לציין שגם לי לא התירו להיכנס בפסח עם אוכל... לאחר מכן התדפקתי על חדרו של הרב זצ"ל ואמרתי לו שאני שמח מאוד שאלו הם הנהלים המחמירים של לניאדו, וטוב שכך מקפידים על שמירתם. חשוב מאוד לציין שאחד המנקים בבית החולים אמר לנו שה'בוקר טוב' שהרב זצ"ל היה אומר לו מדי בוקר בבוקרו, היה אותו 'בוקר טוב' שאמר הרב לפרופסורים הבכירים ביותר...

במקביל לתפקידו כרב בית החולים, שימש גם כאחראי על גוף הכשרות של קהילת צאנז, עליו סומכים מזה עשרות שנים גדולי ישראל והמוני בני היהדות הנאמנה, הן במלון גלי צאנז, הן במרכז הרפואי והן במאפיית המצות. הרב שוורץ עמד על משמר חומת הכשרות ביד תקיפה מבלי לזוז על קוצו של יו"ד, וקיים בנפשו 'לא תגורו מפני איש'.

כאשר הוריד פעם את הכשרות מאחת החנויות, הגיע בעל החנות לפתח ביתו ואיים שהוא הולך לשרוף את הבית... הגר"ח" שוורץ פתח את הבית לרווחה, ואמר: "בבקשה, תעשה מה שאתה רוצה, ואולי גם אייעץ לך מה לשרוף קודם"... הנהגתו במערכת הכשרות היתה שכל בית-עסק שהכשרות הורדה ממנו פעם אחת, לא יקבל אותה לעולם מחדש, ונימק זאת בכך שבמצב כזה אי אפשר כבר לתת אמון בעל-הבית. אחד הבנים שליט"א סיפר שכאשר נכנס פעם לאחת החנויות, והיה שם תור גדול, אמר לו בעל-הבית, ספק בהלצה ספק ברצינות, 'לך אני אמכור אחרון, בגלל כל ה'צרות' שאבא שלך עושה לי בענין הכשרות'...

גם את מידת הענווה, שליוותה אותו לאורך כל ימיו, לא זנח עד יומו

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

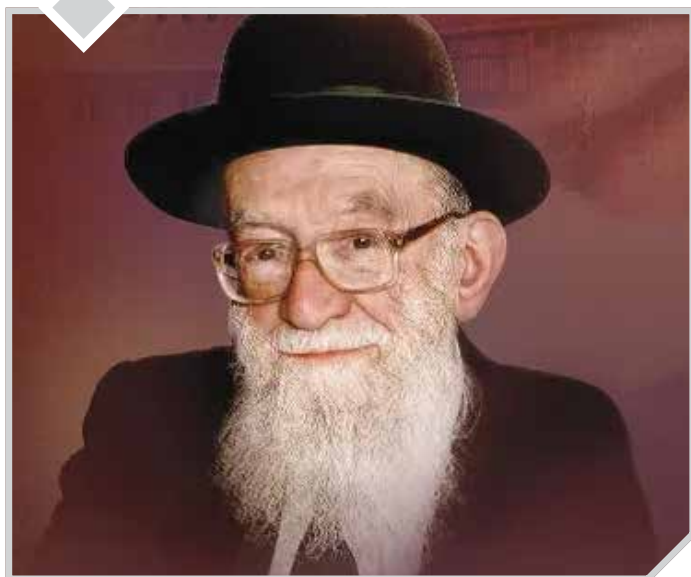
הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

"המקרה עורר תסיסה רבה בקרב הבחורים. אחד מהם אסף את סלט הביצים מהשולחנות לקערה אחת גדולה, ושפך את תכולתה... הישיבה כולה רעשה וגעשה. למזלו 'הטוב' של אותו בחור, חלף רבי גדליה במקום בדיוק באותה שעה, והבחין במעשהו. ליבו של הבחור החל לפעום בחוזקה כאשר הבין שנגלה קלונו"

מקצת דרכיו החינוכיות המיוחדות של משגיח ישיבת 'קול תורה' הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

"ולא יכלו אחיו לענות אתו" (בראשית מ"ה, ג')

קשה לתמצת שנות דור, ולגשר על פני זמן כה ארוך של כארבעים שנות כהונתו של רבי גדליה כמשגיח, במשיכת קולמוס אחת. ברם, קו אחד בולט נמתח לאורך כל התקופה כולה, הוא היותו איש חינוך בכל הווייתו. באמנות מיוחדת, בחכמה ובפקחות גדולה הצליח למשוך את לב חניכיו, להעמידם תחת השפעתו, ולהעבירם בכורו המצרף. כך חרט והטביע עמוקות באישיותם את רישומו וחותרו המובהק והמיוחד.

בעבודתו החינוכית ובשיחותיו המרוממות, הוא הצליח לצקת בתלמידיו דפוסי עבודה והנהגה ייחודיים שהיו אבני יסוד במשנתו, ואותם הוא תבע ועליהם התריע ללא הרף במשך כל שנותיו בישיבה. הוא זה שיצק את כל עולמם ובנינם הרוחני. טביעות אצבעותיו המובהקות של המחנך הגדול ניכרות היו עליהם בכל שיעור קומתם; באישיותם, במידותיהם ובהליכותיהם. כך הוא הדבר אצל כל אלו שעברו תחת שבת חינוכו והראו נכונות ורצון כנה לספוג, לקבל ולהיבנות ממנו.

אחד התלמידים תיאר אותו כשילוב ייחודי של 'אדריכל ובנאי'. את פשר הגדרתו זו הוא הטעים כך: "בשונה ממחנכים רבים רבי גדליה לא הסכין לעסוק ב'שיפוץ' שרק מייפה ומשפר את נפש האדם. הוא אף גרס שכלל לא ניתן ל'שפץ' את תבנית הנפש כשיסודותיה רעועים. את ייעודו ותפקידו כמשגיח הוא ראה כמי שאמון לבנות את בנין שיעור קומתו של התלמיד בשלימות, מהמסד ועד הטפחות. כך הוא מצא את עצמו כאותו צוות הבונים, הנושאים באחריותה של עבודת הבנין כולה מהחל ועד כלה; הוא שרטט ביד אמן את מתווה הדרך והתוכנית, ליטש את כלי העבודה, כינס את אבני הבנין, הניח אבן על אבן, נדבך על גבי נדבך וקומה על קומה, עד שנבנתה והתכוננה היצירה המושלמת לה כיון - היצירה הנושאת בגאון ותפארת את צלם האלוקים".

אף רבו המובהק מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה מתפעל עמוקות מהצלחתו הגדולה בעיצוב אישיותם ובנין קומתם של התלמידים, והיה אומר בענוותנותו המופלגת: "אני לא מצליח לפעול כלום, אבל רבי גדליה עושה ופועל. הוא מצליח לבנות אנשים..."

מרטיט לב היה לשמוע את אחד מותיקי תלמידיו, המשגיח רבי דן סגל שליט"א "איני יודע איך הייתי נראה היום מבלעדי רבינו המשגיח זצ"ל. הלא במקום להתעסק בדרגותיו הגבוהות, ברום עולמו הרוחני, הוא כופף את שיעור קומתו אלינו, ועסק בקטנות הדעת שלנו. הוא טיפל בנו ללא ליאות במסירות נפש... כל תלמידי הישיבה יודעים איך הוא בנה אותנו. איך הוא הנהיג אותנו. עם איזו חכמה עצומה החדיר לתוך הלב שלנו את כל היסודות שלו. הוא זכה לגדל דור שלם שנוקף ליזכותו, בזכות ההקרבה והמסירות הגדולה שלו עבורנו".

זו איננה רק תחושתו של תלמיד יחיד, אלא תחושה המלווה תלמידים רבים שזכו להתחנך תחת ידו ולגדול על ברכיו, ושחלקם כיום הינם מעתיקי שמועתו. הם חשים שאת כל חייהם הרוחניים הם חבים לו, ומצהירים בנחרצות שליבם הרוחני פועם מכח ה'פולסים' והאותות החשמליים התמידיים שספגו ממנו; אותות חינוכיים, מוסריים והשקפתיים.

מאות תלמידים שהתחנכו אצלו במשך עשרות השנים ששימש כמשגיח, בתקופות ובזמנים שונים, ושונים היו זה מזה במעמד ודרגה, בגיל ובסגנון, חוזרים על אותם התיאורים ואותן ההגדרות - אך בווריאציות שונות: "אני חייב לרבי גדליה את כל חייי!". "הוא האיש שבנה אותי!", "בלעדי איני יודע היכן הייתי היום מבחינה רוחנית",

"איני מסוגל לדמיין מה היה קורה אילו לא הייתי שומע את שיחותיו", "אולי הוא לא ראה בי תלמיד, אבל אני מחזיק אותו למורי ורבי, כי הוא שינה את חיי", ועוד כהנה וכהנה ביטויים המלמדים על השינוי העמוק שהצליח רבי גדליה לחולל בנפשו.

הטכסיסים

אחד מטכסיסי החינוך של רבי גדליה היה העצמתם והכוונתם של תלמידיו למעשים חיוביים ולעליה על בסיס תכונות שליליות שנתגלו בהם. משום כך לא תמיד הוא היה נוזף וגוער בחריפות על מעשים חמורים שלא יעשו. לעתים הוא היה מגיב באופן ענייני ונינוח כדי לדרבן את התלמיד דוקא מכוח מעשהו, והיה משתמש ומנצל את הפגם והחיסרון שלו לעליה ול'עשה טוב'. סיפורו של התלמיד הותיק, רבי יעקב וויל, לימים ראש ישיבת 'שערי תורה' בירושלים מהווה דוגמא מאלפת למהלך חינוכי מחוכם זה:

"התקופה בה למדתי בישיבה התאפיינה בקושי גדול מהבחינה הכלכלית. מאוחר יותר היא נקראה 'תקופת הצנע'. בין היתר סבלנו ממחסור חמור בביצים, ובליט ברירה נאלצה הישיבה לרכוש ביצים שייבאו אותן מתורכיה. הן היו ביצים ישנות ולא טריות, וגם הטעם שלהן לא היה משהו...

"והנה באחת השבתות בסעודה שלישית הוגשו ביצים תורכיות. לאחר קילופן ראינו שהן היו כל כך לא טריות עד שאיבדו את צבען המקורי ונעשו חומות. כמוכן שגם הריח שנדף מהן לא היה כה נעים... אחד הבחורים אסף אותן מהשולחנות והניחן על אדן החלון מתוך כוונה להראותן למחרת לגאון רבי אלחנן משה קונשטט זצ"ל, מראשי הישיבה, ולבקש ממנו לדאוג לכך שמקרה כזה לא יחזור על עצמו פעם נוספת.

"אך בפועל הדבר פרח מזיכרונו של אותו בחור. רק למחרת, ביום ראשון בשעת הצהרים, הוא נזכר מהביצים של שבת, ורץ לחדר-אוכל כדי לקחתן ולהראותן לרבי אלחנן. אולם כשבא לחדר-אוכל הוא נוכח לראות כי הביצים לא מונחות שם. הוא פנה לאדון רוט, שהיה האחראי על המטבח, ושאלו: 'היכן הביצים?' והלה השיב בטבעיות: 'העובדים הכינו מהן סלט לארוחת ערב הקרובה...' הבחור הזדעזע מעצם הרעיון. הן היה זה בעיצומו של הקיץ החם והלוהט, והביצים היו מונחות בחלון במשך כל הלילה, ואף עוד קודם לכן ספק גדול אם הן היו טריות וכשירות למאכל... הוא הלך וכתב מודעה בפתח חדר-האוכל, על דעת עצמו, שהכל ידעו כי הסלט שמוגש הערב בארוחה, הוכן מהביצים ששהו אמש כל הלילה בחלון, ושומר נפשו ירחק מהן... 'המקרה עורר תסיסה רבה בקרב הבחורים. אחד מהם אף לקח את החוק לידי, ועשה מעשה שלא יעשה. הוא אסף את סלט הביצים מהשולחנות לקערה אחת גדולה, ובעזות מצח שפך את תכולתה בפתח משרדו של אחד מרבני הישיבה... והישיבה כולה רעשה וגעשה. 'למזלו 'הטוב' של אותו בחור, חלף רבי גדליה במקום בדיוק באותה שעה, והבחין במעשהו. ליבו של הבחור החל לפעום בחוזקה כאשר הבין שנגלה קלונו, והיה בטוח כי עתה יקבל נזיפה חמורה מהמשגיח. אך רבי גדליה שהכיר את הבחור ידע כי הוא בחור איכותי וטוב בלימודו

ובהתנהגותו, ובדרך כלל הוא נוהג כראוי.

עקב כך שיער כי היתה כאן מעידה חד-פעמית שלו שנבעה מחוסר שליטה על מידת הכעס שנתגברה בו באותו רגע, ולכן ניגש ואמר לו בחיך: 'אני רואה עליך שאתה בחור מאד אכפתי מטבעך. אתה דואג לחברים שלך ואכפת לך שיהיה להם טוב. נו, אם כך, לך אל 'אוצר הספרים' של הישיבה ותראה איזו עזובה שולטת בו. לדוגמא, יש שם כוס עם שיירי תה העומדת באותו מקום בלי תזוזה כבר קרוב לחודשיים. אולי תתפוס יוזמה ותשתמש עם האכפתיות החיובית שלך לטפל ב'אוצר', לשכללו ולטפחו'...

"זו היתה תוכחתו המקורית והמחוכמת במקרה הזה. לא גערה חמורה וחריפה, לא הטפת מוסר נוקבת, אלא תוכחה ו'עקיפה' חכמה ומעודנת שחדרה לו לבחור הישר ללב. כך הוא ניצל את מעשהו השלילי כדי לכוונו ולזרוז, לפעול ולהשתמש באותן תכונות באופן החיובי'.

דוגמא נוספת להנהגה כזו שמענו מתלמיד נוסף, רבי פנחס שלמה קוגל, ר"מ בישיבת 'קרית מלאכי':

"היתה תקופה שרבי גדליה ראה שאני 'מתחזק' באופן כללי ברוחניות, והוא חשש שיהיו כאלה מחברי שמתוך קנאה או קטנות דעת 'קררו' אותי וירפו את ידי, וביקש להכין אותי נפשית לכך. הוא קרא לי לשיחה ואמר לי כך: 'אני נוכח שאתה מתחזק ומתעלה בתקופה האחרונה, אבל אני יודע מה יהיה עוד מעט, יגיעו כל החברים שלך, שלוחי היצר, ויאמרו לך בלעג: 'הא! הגם שאול בנביאים?! הנה גם קוגל נהיה לנו צדיק!'... ובכן מה תעשה אז? אתה הרי בטבע יודע להתעקש ולעמוד על שלך, ואם כך עליך להתקומם מולם במלוא העוז והגבורה ולומר להם בפה מלא: 'נכון! אכן נהיית צדיק. וכי אסור לי להיות צדיק?'... וכפי שרבי גדליה שיער כך היה. לא עבר זמן עד שבאו ללעוג לי על הרצינות והצדקות ש'תפסתי', וכפי שהורה לי להשיב כן השבתי. תשובה זו בנוסף לכך שגרמה לחברי לחדול מלעגם, היא גם העניקה לי הרגשה נהדרת של בטחון בצדקת דרכי, ותחושות של התעלות וסיפוק, שהועילו לי רבות בהמשך דרכי הרוחנית".

"ככל שהתבגרתי והעמקתי בהדרכה ובעצה שיעץ לי, סיים הרב קוגל, 'הבנתי יותר ויותר את החכמה הגדולה שהיתה טמונה בדבריו. הוא בעצם לקח את יצר ההתרסה הטבעי שלי וניתב אותי להשתמש בו בכיוון חיובי, בכיוון של עליה, ודבר זה קידם אותי המון".

תגובות ותוכחות מחוכמות ומדודות

אחד מותיקי התלמידים, הרה"ג רבי עזרא צ'ולק זצ"ל, תלמיד הישיבה בשנים תש"ה - תש"ו ומחנך ותיק בתלמוד תורה 'זכרון מאיר' בבני-ברק סיפר על תוכחה מעודנת וחכמה שהשמיע כלפיו בלשון מתונה ונעימה ואף מבודחת קמעא. הוא נעדר פעם מאחד מסדרי הישיבה. למחרת התקרב רבי גדליה לעברו בבית-המדרש, ואז נעצר לפסק זמן של מחשבה והרהור, כמנהגו לעיתים קרובות. לבסוף הוא ניגש אליו ושאלו בחיך על פניו: "עזרא! איך אתה מרגיש?". "ברוך השם טוב! מדוע המשגיח שואל?" - שאל רבי עזרא. "הלא אתמול לא באת לסדר?"! - אמר לו רבי גדליה כמתפלל, והמשיך: "אולם אני מניח שאם לא באת כנראה היה זה מחמת שלא הרגשת טוב"... והמשיך

"בסופו של דבר, הוא הבין שאין ברירה, והיה לוקח חתנים 'בעיניים עצומות' כפשוטו ממש. הוא היה יושב לשיחה עם הבחור המוצע, ולא מביט בו בכלל! עד אחרי שסגרו את השידוך ושתו 'לחיים' הוא לא הסכים לראות את הבחור, מתוך ידיעה שברגע שיראה אותו הכל עלול להשתנות

הסופר הרב יקותיאל יהודה גנזל מספר על הסבא הגדול הגה"ח רבי אברהם גנזל זצ"ל, ועל החוש המיוחד שהיה לו להסתכל בפני אדם ולדעת את קורותיו.

מאת: יוחנן וסרמן

הכתבה הזאת התחילה בטור מיוחד שנכתב לפני כשבועיים ע"י הרב יקותיאל יהודה גנזל בעיתון 'המבשר' טור קצר שתפסה את עיני, והחלטתי שחייבים לשוחח עמו. הנה לפניכם כמה ציטוטים מהטור

'חווית הילדות והנערות שלי, היתה שונה מאד. גדלתי בצילו של סבא שכולם היו חשופים בפניו. סבי, הגאון החסיד רבי אברהם גנזל זצ"ל (אשר מוכר ללא ספק לרבים מבין הקוראים), מי שהוכר גם כמחבר 'הסידור המבואר', זכה למתנה מיוחדת מן השמים: להיות בקי באופן מבהיל בחכמת היד ובחכמת הפרצוף.

וכל מי שחלף על פניו, נעשה חשוף לגמרי. סבא זצ"ל היה מביט עליו בעיניו החודרות ויודע עליו הכל, כולל הכל. בשנים בהן שימש כמשגיח רוחני בישיבת צאנז בירושלים, היו הבחורים מכסים את מצחם בכובעם, כדי להסתתר מעיניו הצופיות (לא שזה עזר להם הרבה...) ובצילו של איש ענק זה, צדיק נשגב ותלמיד-יחכם בעל שיעור קומה בלתי נתפס, גדלתי וצמחתי. על ברכיו.

החלטנו לשוחח עמו, והשיחה היתה מרתקת:

את שנות הילדות שלו, עשה הסופר הרב יקותיאל יהודה גנזל, בצלו של הסבא הגדול הגה"ח רבי אברהם גנזל זצ"ל. כיום, עשור לאחר פטירתו, מעלה הנכד זיכרונות.

"סבא זצ"ל גר בירושלים ברח' נחמיה 7", הוא מספר, "אנשים רבים הכירו את הכתובת הזאת, כי היה סוג של יועץ מיוחד במינו. 'נתחיל מזה שהוא היה אדם שלא דיבר אף פעם שיחה בטלה. הוא תמיד היה עסוק בתורה, תפילה או בגמילות חסדים.

"הוא היה גאון בתורה, הוא היה משתפך בתפילה, אבל החלק הזה, של הגמילות חסדים, היה נעשה בצורה מאוד ייחודית. היתה לו יכולת מאוד מיוחדת לזהות אנשים ולדעת מה עובר עליהם, כשרק היה מסתכל עליהם. הוא היה בקי בחכמת הפרצוף ובחכמת היד, וכמו כן ידע גם את חכמת הגרפולוגיה. בנוסף הוא גם הבין בשמות ובמזלות התלויים בשעת הלידה.

"כשהיו באים אליו להתייעץ, הוא היה משלב את כל הידע הזה יחד: מביט על היד, מסתכל על פני המשווח עמו, מעיין בכתב ידו, מחשב את המזל בשעה בה נולד ואת האותיות שבשמו ו... מנפיק

דיאגנוזה מדויקת להפליא.

"אבל הכל התחיל הרבה שנים קודם לכן, כשסבא עוד לא נולד בכלל... ואני אספר את הסיפור כפי ששמעתי אותו מסבתי תבלחט"א, אמו של אבי מורי שליט"א, ואשת חבר לסבא רבי אברהם זצ"ל.

"כשאמא שלה, הרבנית נחמה שטיינברג עליה השלום היתה נערה צעירה, התגורר בסמוך אליהם יהודי שהיה מצורע ואף אחד לא העז להתקרב אליו. היא מאוד מאוד ריחמה עליו ולכן היתה מקפידה לדאוג לו ולהביא לו אוכל ושתיה. כל יום היא היתה מקפידה להגיש לו את האוכל, במשך תקופה ארוכה.

"ויהי היום, הנערה גדלה והיתה לאיש. ביום החופה שלה היא התכוננה בלב שמח לקראת שמחת הנישואין, אמרה תהילים, שפכה את הלב לפני בורא עולם, והחלה להתכונן בהכנות האחרונות לפני החתונה כולל לבישת שמלת הכלה.

"ואז, כשהיא עצמה כבר היתה מוכנה לצאת למקום בו צריכה החתונה להתקיים וכל בני הבית עושים את ההכנות האחרונות, היא נזכרה... המצורע! היא שכחה לגמרי לדאוג לו, ובשל כך הוא יישאר היום רעב.

"היא מאוד התלבטה מה לעשות. הזמן מאוד דוחק, היא כבר לבושה בשמלת כלה, אבל איך אפשר להשאיר יהודי רעב? 'וכך, בהחלטה של רגע, היא צררה כמה דברי מאכל בפיסת בד,

אבל הוא לא הפגין החוצה שום דבר מכל מה שעובר עליו. הוא ענה לכל האחד בחביבות ובחיוך, וכשהגיע הביתה הוא היה כמעט קורס באפס כת.

"היו כמה וכמה מקרים של אנשים שבאו אליי כי לא נפקדו בילדים רח"ל, וסבא היה אומר שאם יוסיפו אות אחת או שם מסוים לשמו של הבעל או לשמה של האשה, הם ייפקדו וכך אכן היה.

"גם בישיבת צאנו בירושלים, בה כיהן כמשגיח, ידעו הבחורים שהמשגיח יודע עליהם הכל ואי אפשר להסתיר ממנו דבר. חלקם היו מהלכים בישיבה כשהמגבעת שלהם מכסה את מצחם, הם חשבו שאולי הוא רואה דרך המצח, אבל זה לא ממש עזר להם.

"עם זאת, דרכו היתה שהוא לא עשה שימוש בידע שהיה לו, אלא רק כדי לעזור לאנשים. אני עצמי הייתי מסתובב אצלו המון, והוא אף פעם לא העיר לי שהוא רואה עליי שעשיתי כך או כך. עם זאת, ביום שבו היתה לי מריבה עם חבר, הוא היה פתאום מתחיל לדבר איתי על הנושא של ויתור ושל בין אדם לחברו, ביום שבו התעצלתי לקום בבוקר, הוא היה מדבר איתי על החשיבות של השכמת הבוקר וההתגברות כארי לעבודת ה'. הכל היה בדרכים עקיפות ובנעימות גדולה, לא בצורה של גערה או התנצחות חלילה.

כבחור צעיר הייתי יושב, שם, בבית ברחוב נחמיה הירושלמי, ומביט.

הייתי רואה עוד ועוד יהודים, עשרות ומאות (ביניהם רבנים חשובים ונשואי פנים) שנכנסו אליו לחדר וסגרו את הדלת בעדם. מבקשים עצה פלאית, ומקבלים אותה, שלא על מנת לקבל פרס. והייתי משתוקק לדעת גם, להיות בקי בחכמות הקבלה פותחות העיניים.

יותר מפעם אחת הפצתי בסבא שילמד אותי את החכמות המופלאות הללו (אפילו גנבתי לו שנה אחת את האפיקומן וביקשתי בתמורה: לראות עתידות. לא קיבלתי את מבוקשי). אבל תמיד סבא היה מבהיר לי, מנסיונו הקשה ומליבו הדואב, שהרבה יותר קל ונכון לעבוד את הבורא בתמימות, מבלי לראות עתידות, מבלי לדעת מעבר למה שעניינים פשוטות רואות.

גם אמר לי שעדיף לא לדעת כל כך הרבה. הוא אמר שזה לא בריא לאדם לדעת יותר מדי על אנשים אחרים.

"דוגמה מעניינת לכך אפשר למצוא בשידוכים של הילדים שלו. כשהוא אירס את בנותיו, בעיקר הצעירות יותר, הוא התקשה מאוד למצוא להם בחור מתאים. כל הצעה שהציעו, גם אם היא היתה הטובה ביותר, לא יכלה להתאים. הוא ישב מול הבחור המוצע, וקרא אותו כמו ספר פתוח! הבחור הזה נוטה לבעוס, הבחור הזה נוטה לעצלנות, ההוא יש לו כישרונות חלשים, וזה יש לו סכסוך מר עם ההורים שלו. איך אפשר לקחת אותו כחתן לבת שלך כשאתה יודע עליו דברים כאלו?

"בסופו של דבר, הוא הבין שאין ברירה, והיה לוקח חתנים 'בעיניים עצומות' כפשוטו ממש. הוא היה יושב לשיחה עם הבחור המוצע, ולא מביט בו בכלל! עד אחרי שסגרו את השידוך ושתו 'לחיים' הוא

ויצאה לרחוב, עם השמלה הלבנה שלה, בריצה מהירה לכיוון ביתו של המצורע, סידרה את הבית ונתנה לו אוכל כדי שלא יישאר רעב. כמובן שזה היה מאוד חריג, כלה שצועדת כך ביום החופה שלה עם השמלה בחוצות העיר, אבל יהודי רעב!!!

"לימים היא סיפרה לבתה, סבתי שתחי', שכשהיא צעדה ברחוב, בחזרה מביתו של היהודי המצורע, היא הרגישה שמהשו השתנה בה. היא מסתכלת על אנשים ויודעת עליהם דברים שקודם לכן לא ידעה. רק מראיית פניו של אדם היא יכולה להסיק אם הוא נשוי, אם יש לו ילדים, מה מצבו הכלכלי, האם הוא סובל מכאבים, אם הוא שמח ומאושר או שיש לו דאגות רבות...

"הכח הזה הלך והתעצם, ועם הזמן למדו כולם להכיר בכך, והיא הפכה להיות כתובת לאנשים רבים שבאו להתיעץ.

"סבי זצ"ל, למד את החכמה הזאת ממנה, מחמותו, כאשר בד בבד הגיע לעוד מקורות נעלמים מהם שאב את הידע העצום בחוכמת היד ואת הסוד הגדול של חוכמת השמות, המסורה ליחידי יחידים בכל דור ודור.

בהמשך החלו לנהור אליו רבים, כולל רבנים חשובים. "סבתא שתחי' מספרת שפעם, בעת שאמה היתה בביתה, הגיע רב חשוב ומפורסם להתיעץ עם בעלה, סבי זצ"ל. מנהגה של סבתי היה שכאשר באה דמות רבנית חשובה, היא היתה מכינה כוס קפה ומכניסה לחדר בו ישב סבא.

"הפעם, כשבאה להכין קפה, עצרה אותה אמה: "הוא לא שותה קפה", היא אמרה על הרב אותו כשנכנס הביתה. "תכיני לו כוס שוקו!".

"סבתא נדהמה. מי מכין שוקו לאורח מבוגר? מדובר ברב חשוב, זה לא נעים להגיש לו שוקו חם...

"אבל אמה שלה אמרה לה בביטחון מלא שהוא שותה דווקא שוקו, וסבתא ידעה שעם אמה שלה אי אפשר להתווכח בכאלו דברים. היא יודעת מה היא אומרת.

"ואכן, היא הכינה כוס שוקו והכניסה לחדר עם כמה עוגיות. הרב הנכבד השתומם: "הגם רעייתך בנביאים", שאל את סבא, "או שאולי אתם רמזתם לבני הבית שיכינו לי שוקו. אני סובל מאלרגיה לקפה ואיני יכול לשתות קפה בשום אופן, המשקה שלי הוא שוקו, אבל מאחר ובדרך כלל זה משקה לילדים בלבד, אני לא מספר לאיש... זאת הפעם הראשונה שמישהו באמת מגיש לי שוקו...".

בעיניים עצומות

"הכח המיוחד הזה שהיה לו", מספר הנכד, "היה לשם דבר. אני זוכר שליוויתי אותו מהבית לבית הכנסת. היה זה מרחק הליכה קצר מאוד, אבל זה נמשך חצי שעה כי אנשים ניגשו כל הזמן, הגישו את כף היד וביקשו ייעוץ. סבא לא היה גובה תשלום עבור הייעוץ, והיו אנשים שהרגישו שזה פשוט 'בל תשחית' לעבור לידו ולא לקבל עצה טובה.

"לא פעם הוא הרגיש מאוד רע. הוא היה אדם חולה לב, וכשאנשים עיכבו אותו היה לו מאוד קשה, הוא היה חייב להגיע הביתה ולנוח,

"סבא שוחח עמו עוד קצת, עד שראה שהאברך רגוע ושלו, ולאחר מכן שילח אותו לנפשו לחיים ולשלום, כשבלב שלו אין שמץ של חשש מפני העתיד לבוא עליו בקרוב".

הסידור המבואר

"פעם סיפר לי סבא, שבהזדמנות כלשהי, כשהוא נכנס כדרכו מימים ימימה אל קודש הקודשים, הרבי הקדוש ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל, שאני זכיתי להיקרא על שמו, ביקש ממנו הרבי באופן חריג מאוד שיביט בכף ידו ויענה לו על חמש שאלות שהוא מעוניין לקבל עליהן תשובה באמצעות חכמת היד והפרצוף. סבא לא סיפר לי מה היו אותן חמש שאלות, אבל עצם העובדה שהרבי שאל אותן, מעניינת מאוד כי מי שהכיר קצת את ההתנהלות בצאנו יודע שהרבי זצ"ל לא היה מסוג האנשים שהיית מצפה שהם יבקשו תשובות לפי כף היד וכדו'. הוא היה מאוד רחוק מכל מה שקשור למיסטיקה וכדו', ובכל זאת..."

"באופן כללי סבא היה דבוק ברבי ה'שפע חיים' באופן מיוחד במינו. הוא לא אז בלי לשאול ולהתייעץ, והיה מקושר אליו בלב נפש. הרבי גם היה זה שהכניס אותו לעולם החינוך, כשסבא עדיין היה נער לפני הנישואין, כבר העמיד אותו הרבי לשמש כר"מ ב'ישיבת מהרש"ד' אותה הקים עבור בני עדות המזרח, בנתניה.

"ואי אפשר בלי להזכיר את מפעל חייו 'הסידור המבואר', שהוציא. היו לו בבית עשרות רבות של סידורים שונים, כולל סידורים עתיקים מאוד, כמו סידור רבי סעדיה גאון וכדו', והוא היה מעיין בהם רבות, לומד את כל הפירושים השונים של מילות התפילה, ולימים, כשהתפילה היתה שגורה על לשונו ובכל והפירוש היה בהיר לנגד עיניו, הוא פשוט התיישב לכתוב את 'הסידור המבואר' שהיה ראשון מסוגו, כמו כן כתב פירוש גם ל'זמירות המבואר' וגם להגדה של פסח. באותם ימים לא היה בית שלא היה בו את הסידור המבואר, זה היה ספר שנחטף בחנויות והביקוש היה מאוד מאוד גבוה. בהמשך יצאו לאור כמה פירושים נוספים, וסבא עזב את העיסוק בנושא כי באמת כבר היו חלופות טובות.

"כמו כן הוא ליקט במשך ימי חייו המון המון סגולות ממקורות שונים, וגם בדק מה עובד ומה לא עובד, ולבסוף חיבר אותן יחד לספר 'סגולות אברהם'.

"סבא גם הותיר אחריו ברכה, חומרים רבים שכתובים בכתב ידו, ושרטוטים שונים של כך היד וכדו', אבל האמת שעוד לא עברנו על זה בצורה מסודרת ויסודית, ואולי ביום מן הימים נשב על החומר הזה ונבדוק אם המטרה היתה שזה יודפס או שהיו אלו דברים שרשם לעצמו לזיכרון בעלמא".

ולמה אני מספר לכם את כל זה? כי חלפו עשר שנים מיותמות מיום הסתלקותו, בכסלו תשע"ג. וזעקה אחת שזעק בדמע הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א, עודנה מחרישה באוזני: "עכשיו, אחרי שרבי אברהם גזל איננו, אין לנו כבר אל מי להגיע בשעת מצוקה בה אנו זקוקים ליעוץ ולעיניים צופיות. מכאן ואילך נפנה ישירות לבורא העולם לבדו, הטוב ומיטיב, הרחום והחנן".

לא הסכים לראות את הבחור, מתוך ידיעה שברגע שיראה אותו הכל עלול להשתנות.

"אחרי שכבר שתו 'לחיים' והשידוך נסגר על הצד היותר טוב, הוא הביט בבחור. עכשיו זה כבר אחרת לגמרי, הוא נטה למידת הכעס? לא נורא, הוא יתגבר! יש לו כישרונות חלשים? נו, אז מה? וכי לא מצאנו גדולי ישראל שהכישרונות שלהם היו חלשים? הרי הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, אם הוא החליט שהבחור הזה מתאים לנערה הזאת, איך אפשר להתווכח אתו על כך?".

"תכתוב צוואה"

"פעם יצא לי לראות מחזה נורא... ", מספר הרב גזל, "לביתו של סבא נכנס אברך שפניו היו חיוורות כסיד! אפילו השפתיים שלו היו לבנות.

"אני הייתי ילד צעיר מאוד, כך שהוא לא ייחס חשיבות לזה שאני רואה ושומע, והיה בטוח שאני ממילא לא מבין כלום, אבל הרעד שאחז בכל גופו היה כל כך חריג, כך שכל המחזה הזה נצרב חזק מאוד בזיכרון הצעיר שלי.

"התברר שהוא שוחח עם כמה חברים על הנושא של חכמת היד, והיה ביניהם אחד שקצת למד את התחום ויודע לזהות מהו 'קו החיים', איפה 'קו הפרנסה', והיכן ממוקם 'קו האושר'.

"כשהגיש אותו אברך את ידו לחבר, בחן הלה את כף ידו ונבהל מאוד... הוא עצמו התחיל להיחלץ וביקש שיגיד לו מה הוא רואה באופק, למה הוא נבהל כל כך, החבר ניסה להתחמק אבל בסופו של דבר נאלץ לומר את האמת..."

"ידידי", כך הוא אמר לאברך המפחד... "אתה רואה? זה 'קו החיים' שלך. תסתכל. הוא מאוד מאוד קצר. אני במקומך הייתי כותב צוואה..."

"אותו אברך כמעט התעלף רק מהבשורה הקשה שנחתה עליו. בעודו מנסה לחשוב מה לעשות, פנה אליו חבר אחר ואמר: "אל תהיה בטוח. כדאי שתלך לרבי אברהם גזל. הוא יגיד לך אם זה נכון או לא".

"עכשיו נכנס אותו אברך כרוח סערה, רועד מפחד, חיוור ושואל את סבא כמה זמן נשאר לו לחיות..."

"סבי העיף מבט בכף ידו של האברך, וחיך בביטול... "אה... נכון, קו החיים שלך מאוד קצר... מעניין..."

"האברך נחרד עד עמקי נשמתו... "מה מעניין? הוא שאל בחרדה, זה מפחיד! כמה זמן נשאר לי לחיות?"

"אבל סבא המשיך לחייך, כדי להרגיע אותו, והסביר לו שאין לו סיבה לחשוש. "הקווים שעל כף היד נמדדים לא רק לפי האורך או העובי שלהם. יש פה עוד הרבה מאוד דברים שצריך לקחת בחשבון, אל דאגה ידידי, אתה לא הולך למות בקרוב. לפחות לא לפי מה שאפשר לראות על כך היד שלך, יש פה הרבה מעבר לכמה קווים והמצב שלך בסדר גמור. רק תגיד לחבר שלך שיפסיק להסתכל על כפות ידיים של אנשים ולספק השערות שמבוססות על טעויות. הוא סתם מלחיץ אנשים".

סיפר לי איש נאמן, ששמע מבניו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כמה הנהגות יפות שהיה אביהם הצדיק מתנהג עמהם. אחת מהם בבקרים חורפיים קרים היה מחמם את בגדי הילדים על גבי התנור, ולאחר שהעיר אותם משנתם בנעימות ובנחת, הגיש לפניהם את הבגדים חמים ונעימים, כדי שיחושו בחמימות ובנעימות בראשית יומם

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על כמה השקיעו הדורות הקודמים בצאצאיהם

"וְעַתָּה כָּבֵאִי אֶל עַבְדְּךָ אָבִי וְהַנְעֵר אֶינְנוּ אֶתְנוּ וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ"
(בראשית מ"ד, ל')

ידוע הרמזו בספרי קודש בפסוק זה, על דרך החינוך. 'ועתה כבואי אל אבי' שבשמים, לאחר מאה ועשרים. 'והנער איננו אתנו', אלו הם הנערים הילדים תינוקות של בית רבן, שאנו מחוייבים בחינוכם על דרך הישר, ואם חלילה אין הנער הולך איתנו בדרכי התורה והמצוות, הרי כל האחריות מוטלת על כתפינו! הוא מפרש סיבת חובה זו, מחמת: "ונפשו קשורה בנפשו", נפש הנער קשורה בנפש אביו, והוא מצפה ומשתוקק תמיד לקרבת אביו ואהבתו אליו. הוא קובע את כל דפוס חייו לפי מה שלמד וראה אצל אביו. לפיכך עתיד האדם ליתן את הדין אם אין הנערים ממשיכים בדרכו אל אביהם שבשמים.

אולם הארועים הנאה שבאחד התלמודי תורה בירושלים עיר הקודש רעש וגעש באווירת שמחה. היתה זו החגיגה הגדולה של חתני "חומש-סעודה", הנערכת מדי שנה בצורה מפוארת ובעסק גדול, כמנהג היפה שנפוץ בשנים האחרונות.

אחד מרבני ירושלים שהוזמן להשתתף בשמחה ולשאת בה מדברותיו, לרגל שמחת נכדו שהיה בין חתני השמחה, הגיע אל המקום בלווי נהגו האישי. נהג זה היה אחד מאלה שנפלטו, לדאבון לב, לרחובות קריה, הרב הצדיק שכר את שרותיו בהסעתו ממקום למקום, בנסיון לקרבו אל היהדות בדרך עבודתו עמו.

בתום הארוע המפעים, שהוכתר בהצלחה גדולה בסיעתא דשמיא, כשיצא הרב אל הרכב לשוב לביתו, רואה הוא על פני הבחור, הנהג - המלוה, סערת רגשות הגובלת בבכי. שאל הרב את הבחור ברוב חיבה, שמה אין הוא חש בטוב, ומה זו ההתרגשות הגדולה. אמר הבחור: "ברוך השם חש אני בטוב, וכבר יוצאים אנו לנסיעתנו, אבל נרגש אני מאד ממראה חתני שמחה, הילדים הטהורים שפניהם מפיקות קדושה וזוהר. וכראותי את נכד הרב ניגש לקבל החומר עם הכתר המבהיק שעל ראשו, והחיוך המלא תום וחתן על שפתותיו, התעורר לבי בקרבי. הרהרתי לעצמי שאם היו עורכים גם לי כזו "חומש-סעודה", לא הייתי מגיע לאן שהגעתי... זה היה מחדיר בי אהבת תורה ויראת שמים אין קץ!

וללמד על הכלל כולו יצא, שנלמד מטיב עובדה זו, עד כמה חשובה

היא מסיבת "חומש-סעודה" לילדי התלמוד תורה. וכן שאר המסיבות שאנו משקיעים ועורכים לילדי תשב"ר, אם הן לכבוד 'סיום מסכתא' או שאר ארועים הנהוגים בימינו בתלמודי תורה, שיש לערכם בתפארת הרצויה, כלי להחדיר בלב התלמידים אהבת תורה.

סיפר לי איש נאמן, ששמע מבניו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כמה הנהגות יפות שהיה אביהם הצדיק מתנהג עמהם:

האחת: בכל שבת, אף כשהיו אורחים חשובים מסובים על שולחנו, את ילדיו הושיב לידו, ולא הרחיקם ממנו אל קצה השולחן. הוא הראה להם חיבה נעימה כל עת הסעודה, שלא יחשבו שאינם חשובים אצלו.

השנית: בבקרים חורפיים קרים היה מחמם את בגדי הילדים על גבי התנור, ולאחר שהעיר אותם משנתם בנעימות ובנחת, הגיש לפניהם את הבגדים חמים ונעימים, כדי שיחושו בחמימות ובנעימות בראשית יומם.

השלישית: כאשר בני המשפחה בחדשי הקיץ להנפש בהרים, כנהגו באמריקה, מחמת החום הכבד השולט בעיר, והיו מביאים לפעמים אל כפר הנופש כמה מתקנים למשחקי הילדים, או חמור לרכיבה וכדומה - היה רבי משה יוצא בכבודו ובעצמו עם ילדיו

המשך בעמוד 30

והנה למול עיניי נראה יהודי הדור פנים, הנושא יחד עם ילדיו ספה גדולה וצועד עמם אל עבר פינת הרחוב, שם הבעירו אש והשליכו אותה אל תוך הלהבות. מחזה בלתי שגרתי בעליל. "מיהו בעל המעשה?", התעניין האחד הבא לגור, ונענה כי זהו רב הקהילה בכבודו ובעצמו. ה"שלוש עליכם" והמפגש הראשון שלו עם הרב, והקהילה בכלל...

על התיקון והשריפה ו'מבצע השעטנז' הגדול של הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל

"לְכֶלֶם נִתֵּן לְאִישׁ חֲלִפוֹת שְׁמֵלֹת" (בראשית מ"ה, כ"ב)

בעיירה נתיבות נפתח מפעל לייצור חליפות. המנהל ביקש אישור ופיקוח לכשרות החליפות מחשש שעטנז, וראש הישיבה הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל הפנה אותו לרב הקהילה דאופקים. רבי שמשון יצר קשר עם אברך פלוני מבני קהילתו וביקש כי יאות לשמש כמשגיח הכשרות במפעל, אבל הלה הציב תנאי: אין הוא חותם על אישור הכשרות בלעדיו. "מוכן אני להיות המשגיח בפועל אבל את ה'הכשר' - הרב פינקוס נותן", הצהיר. רבי שמשון זצ"ל ניאות לכך, ושניהם נסעו יחדיו למפעל לישיבת סיכום הפרטים מול בעלי המפעל.

באותו מעמד הרצה בפניהם רבי שמשון בהרחבה על האופן שבו הוא רואה את תפקיד ההשגחה והענקת אישור הכשרות המבוקש. כשהוא מקדים ואומר שנותן ההכשר והמשגיח, הם כבעלי המפעל, והמשגיח רשאי להיכנס לכל מקום ובכל עת שיחפוץ. כמו כן, אין להוציא לשיווק סחורה מן המחסן ללא אישורו של המשגיח, וכך גם בעת הגעת סחורה חדשה וכיו"ב.

ואמנם, החל מאותו יום ועד לסגירתו כעבור שנתיים שימש אותו אברך כמשגיח במפעל, על פי הדרכתו הצמודה של רבי שמשון והמדיניות שאותה התווה. מכלל בד שהובא אל המפעל נלקחה דגימה, ורק לאחריה, משהוברר כי אין בו שעטנז, אושר קו הייצור לשיווק, והתפקיד דרש גם לערוך סיורים ולוודא שלא הוכנסו בדים חדשים בטרם עברו בדיקה קפדנית.

בניגוד למפעל מזון, אמר אז רבי שמשון, למפעל בגדים מוכן הוא להעניק חותמת כשרות, שכן בדים ובגדים לא ניתן להסתיר, והכול נעשה תחת עינו.

'מבצע' שעטנז

באותה תקופה, נהוג היה לחפות את כריות הספות והכורסאות בבד צמר, כשבמקרים רבים חלקה האחרון של תפירת הכיסוי נעשתה באופן ידני בחוט פשתן, שהוא חוט חזק במיוחד. מעטה העור והסקאי שכיום שכיח כל כך בתעשייה לא היה כל כך מקובל, וכך יצא שספות רבות היו נגועות בשעטנז, רח"ל.

ביום מן הימים נכנס רבי שמשון למעבדת השעטנז בבני ברק והציע את שירותיו כדי למנוע מכשול מהציבור, ובפיו תכנית מפורטת וסדורה: בתקופה האחרונה נודע כי ספות רבות נגועות בשעטנז, ואין הפרוטה מצויה בכיס כל אחד לשלם את שכרו של מומחה שיבוא במיוחד אל הבית לבדוק את כשרותן של הספות. מאידך, קשה להיטלטל עם ספה כבדה עד למעבדה, ונמצא כי בשל העדר אפשרות ויכולת, רבה המכשלה העלולה לפקוד כמעט כל בית בישראל.

- מה אפוא מציע מר? נשאל.

- "רצוני", השיב רבי שמשון בפשטות, "שעובדי המעבדה יפקדו בעצמם את הבתים ויבצעו את הבדיקה בספות, ואני אממן את המבצע כולו מכיסי".

אמר ועשה. יומיים לאחר מכן פורסמה על ידו מודעה ביומון החרדי המבשרת על האפשרות לבדיקת ספות משעטנז, במחיר סמלי. ואכן, הודות ליזמה הבלתי שגרית, נבדקו בבני ברק ובסביבותיה עשרות ספות. רבות מהן נמצאו אסורות בשעטנז, והיושבים עליהן עברו בכל פעם על איסור כלאיים. מחריד.

רבי שמשון שאדיר היה חפצו לעשות את המצוה בגופו ולאפרושי

מאיסורא, לא הסתפק בנשיאות העול הכלכלי אלא שימש בעצמו כנציג המעבדה ופקד בתים לשם בדיקת הספות.

הצער, התיקון והשריפה

מה היה הרגע למלאכת קודש זו?

הסיפור כולו החל יום לפני ה"שריפה" באופקים.

שריפה של מה ועל מה?

בתקופת מגוריו בתפרח שימשה את הרב וביתו, ספה 'אלטע שמאטע' (מיד שנייה), שנאנקה אמנם בדומייה כל אימת שהתיישבו עליה, אבל בשביל מושגי העולם הזה של רבי שמשון וביתו, היה בה די והותר. משעברו להתגורר באופקים נטלו אותה יחד עמם אל הדירה החדשה. היא הצליחה לשרוד את טלטולי הדרך ולהמשיך לשמש לתעודתה, אולם ביום לא בהיר התגלה להוותם כי יש בה שעטנו, צמר ופשתים יחדיו.

ההלם והצער היו גדולים, והחל מאותו יום זרמו בעורקיו נהרות של עשייה, שגם הם לא הצליחו לכבות לגמרי את הכאב, אבל מזור של תיקון היה בהם. תגובתו הראשונה עם גילוי המכשול היתה הוצאתה מביתו של רשות הרבים, וכך נישאה הספה אל רחוב העיר והועברה באש.

"היתה זו שעת דמדומי חמה", מספר ת"ח פלוני שבדיוק באותה עת בא עם בני ביתו ומיטלטליו להתגורר בקהילת אופקים. "הגעתי בתוך רכב ההובלות, והוא חנה סמוך לבנייני הקהילה - והנה למול עיניי נראה יהודי הדור פנים הנושא יחד עם ילדיו ספה גדולה וצועד עמם אל עבר פינת הרחוב, שם הבעירו אש והשליכו אותה אל תוך הלהבות". מחזה בלתי שגרתי בעליל. "מיהו בעל המעשה?" התעניין האחד הבא לגור, ונענה כי זהו רב הקהילה בכבודו ובעצמו. "השולם עליכם" והמפגש הראשון שלו עם הרב, והקהילה בכלל...

רוכש התמחות

רבי שמשון לא מצא נוחם לנפשו באותה מדורה, אלא פעל במלוא המרץ ואף הפעיל אחרים לשם החדרת המודעות לבדיקת שעטנו. יזמה שהצילה רבים - ועודנה מצילה - מן האיסור החמור עד עצם היום הזה.

הוא אף הגדיל לעשות ועלה לירושלים לביתו של מומחה בתחום, על מנת לרכוש מומחיות וניסיון בגילוי שעטנו בבגדים, וכמו בנושאים אחרים, הצליח עד מהרה לרכוש לו ידיעה מקפת בתחום זה, הודות לכישרונותיו הברוכים, בצירוף יראת השמים הבוערת בעצמותיו משגגת הספה שהיתה למאכולת אש. כך הפך לבעל הבחנה חדה העשוי לגלות על אתר שעטנו בבגדים, ספות וכורסאות. מדובר היה ביהודים כשרים ואף בתלמידי חכמים שבבלי דעת נכשלו בחטא זה. "כלום בדקת את חליפת הצמר שלך?" היה שואל, ותכף מורה באצבע: "הנה כאן וכאן יש חשש שעטנו..."

מפקידה לפקידה, נכנס היה לביקורים מזדמנים במעבדה הבני-ברקית, על מנת להשתלם ולרכוש התמחות יתרה במלאכת קודש זו שהעמיס על כתפיו הכורעות משלל תפקידים תורניים, וגם כאשר

כבר נחשב ל'מומחה' הנושא, ראה לנכון מדי תקופה להתעדכן בגילויים נוספים בתעשייה המודרנית ההולכת ומתחדשת מעת לעת בצעדי ענק.

כך למשל, כאשר יובאו מחו"ל האוטובוסים הראשונים שמושביהם היו מרופדים בבד, שאל אותו אחד מתלמידיו: 'מה דינם לגבי שעטנו?' תשובתו היתה: 'אין בהם חשש, אבל תשוב ותשאל אותי מדי כמה חודשים'. זמן מה לפני פטירתו שאל אותו הלה שוב, ונענה בתשובה ש'אין שינוי'. משמע, כל העת דאג להתעדכן בתהליכי הייצור ולעקוב אם לא חלו עם הזמן שינויים המחייבים הערכה מחודשת.

קורס לבודקי שעטנו

באחת משיחותיו סיפר על קורס שעבר לשם התמחות בבדיקת שעטנו, וציין שאחת הבעיות הגדולות בתחום זה היא להבחין בין שני מיני בד השייכים לאותה 'משפחה'; פשתן - האסור בתערובת צמר, וקנבוס המותר בצמר, והדמיון הרב ביניהם מציב אתגר בפני העוסקים בבדיקה ומקשה על זיהוי המינים השונים, כמו גם על ההבדל בין פשתן למין אחר הדומה לו מאד ('-ראמי').

על כל פנים, במסגרת הקורס הלך עם אנשים נוספים ל'מכון לסיבים' מתוך הנחה ששם יוכלו להוסיף ולהשתלם במקצוע זה, ובמהלכו האזינו להרצאותיו של פרופסור שהיה הבכיר ביותר בארץ בתחום, אולם למעשה - סיפר - התברר לנו שאת כל מה שהיה לו ללמד, אנו יודעים זה מכבר...

והנה באחד מאותם ימים, היתה לפרופסור 'הפתעה מרעישה' עבור משתתפי הקורס. הוא השיג פיסה קטנה ועתיקה של בד פשתן מצרי בת שלושת אלפים שנה, שנשתמרה בפירמידות במצרים, מתוך הנחה - סיפר הרב - "שכולנו 'נתעלף' מהתגלית. אבל למעשה, ראינו שאין לו מה למכור ולחדש לנו, שכן אותנו עניין מה קורה בחליפות של היום, ולא באיזו חתיכת בד מהפירמידות. שאלתי אותו, הוסיף רבינו מניין לך שזהו אכן פשתן ולא מין אחר, השיב לי אותו פרופסור בערך בזו הלשון: 'במאמר מחקרי, גם אם נסיק שחתיכת בד זו היא פשתן, בעוד שלאמתו של דבר זהו בד 'יוטה' או כל סוג אחר - לא יקרה כלום ואף אחד לא יוכל להכחיש את תוצאות המחקר. אלא אם כן יערוך מישהו מחקר משל עצמו כדי לבדוק את נכונות מסקנותיו של המחקר הראשון ויכחיש אותו, או אז יהיו לנו שני מחקרים הסותרים זה את זה - ויהיה מעניין..."

"כלומר", מסכם רבי שמשון את ההתרשמות מהלך מחשבה זו, "שההתייחסות הבסיסית של חוקר היא שגם אם הדברים אינם אמיתיים ולא מדויקים - לא קרה כלום! ומי ילך לבדוק את העניין לעומקו? לעומת זאת, כאשר בודקים בגד משעטנו וקובעים שאין בו תערובת שעטנו בעוד לאמתו של דבר יש בו - הרי זוהי עבירה חמורה שנענשים עליה בגיהנום. מה רב אפוא המרחק בין 'האמת המדעית' לבין אמיתה של תורה שהיא כל כך גורלית עבורנו".

(קטעי מתוך הספר השמש בגבורתו)

בימיי הראשונים במגדל העמק של שנת תשכ"ח, לשם נשלחתי בהוראתו וציוויו של מורי ורבי, רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, עמדתי בפני שוקת שבורה: מחד היה רצון עז להנחיל את התורה, ומנגד היה קיפאון בקרב בני הנוער. קמתי וטסתי לצרפת לעמוד מקרוב אחר הקירוב האדיר של דודי היקר זצ"ל, שהיווה עבורי דוגמה חיה

רבה של מגדל העמק, הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, על קירוב רחוקים ועל סיפורו הלא יאמן של גר-הצדק

"ירק אדמת הפהנים לא קנה" (בראשית מ"א, כ"ב)
וברש"י: הכהנים - הכומרים

ואמר: "מעיד אני עלי שמים וארץ שזכיתי להכיר את בוראי דווקא מתוך חיפוש אחר האמת.

"בעוד אני נובר בספרים אחר תנועות השמים, גיליתי ספר קדמון יהודי בשם היד החזקה. כשעיינתי בדברי רבנו משה בן מימון בספר המדע עמדתי כמשתומם. כל מה שלמדתי והשתלמתי משך שנים באוניברסיטה, וקיבלתי עליו תעודות ודיפלומות - הכול כתוב שחור על גבי לבן על דפי הרמב"ם, שכתב לפני למעלה מ-800 שנה, כשעוד לא היו טלסקופים בעולם.

"לא מצאתי את נפשי והתחלתי לחקור אחרי הרמב"ם וחיבוריו. מתברר כי היד החזקה הוא שם של 14 חלקי ספרו. פתחתי את חלקו הראשון, הלכות יסודי התורה פרק א, והתחלתי לקרוא: 'יסוד היסודות ועמוד החוכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו'.

"עצרתי משטף הקריאה ואמרתי לעצמי: אם מה שכתב הרמב"ם בספר המדע הוא אמת לאמיתתה, גם דבריו בהלכות יסודי התורה

"יישב נא כבוד הרב", מציע לי אברהם בן אברהם גר-הצדק וחושף בפניי את סיפורו הלא יאמן. "מקטנותי נמשך הייתי לאסטרונומיה. צבא השמים, כוכבי הלכת, הגלגלים והתנועות היו מזוני העיקרי. נברתי בספריות אחר הספרים המתעדים את מהלכי השמש והירח, הכוכבים והמזלות. זה היה ההובי שלי.

"המכשיר הזה", הוא מצביע על טלסקופ ענק שניצב בטבורו של הבית, "עולה יותר משני מיליון דולר". הוא הצמיד את המשקפת לעיניי, ובתוך רגע חשתי כמו הייתי נוגע בירח. בתוך כך סיפר לי כי ה-ס.י.בי.אס, אחת מרשתות התקשורת הגדולות ביותר בארצות הברית, לוקחת ממנו את נתוני מזג האוויר.

כך חי הכומר דאון קייץ' ליבסט כל ימיו בין שמים וכוכבים, עד שגילה את האמת.

לפני שהמשיך אברהם בתיאוריו, אמרתי לו כי הגר הראשון בתולדות עם ישראל היה גם הוא כומר, יתרו, שעליו נאמר בתורה פְּתַח מִדְּבַר מַה מִשָּׁךְ אֶת יִתְרוֹ לַיהוּדִים? אומר רש"י: "מה שמועה שמע ובא? - קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

יתרו עזב הכול, כי מסתבר ששמע שמיעה מיוחדת שלא שמעו אחרים. שהרי בקריעת יום סוף כתוב (שמות טו, יד) שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חֵיל אֶחָז יִשְׁבִי פְּלִשְׁתִּים. אם כן, אם כל העולם שמע, למה דווקא ליתרו נתייחדה השמיעה? מה הוא שמע שהם לא שמעו?

מבאר רבי אליהו דסלר זצ"ל בספרו מכתב מאליהו, שעל יתרו נאמר ש"לא הניח עבודה זרה בעולם שלא עבד אותה". מכך נראה בעליל כי היתה טבועה בו מידת האמת. הוא היה דורש ומבקש וכל ימיו תר ומחפש אחר האמת הנעדרת, ולכך ניסה אליל אחרי אליל.

מכיוון שדבר במידת האמת, זכה יתרו כי ה' יתברך השמיע לו את מעשי הנסים והנפלאות. ואולם שאר אומות העולם, שקר ענתה נפשם, ואף שלא ראו כל תוחלת בעבודה זרה, המשיכו ____ לכן לא זכו לשמוע את נסי הקב"ה.

כשמוע בן שיחי ר' אברהם את הדברים, הרים ידיו כלפי מעלה

אמת, ואני רוצה ללכת אחר האמת הזו.
"ברוך ה', גיליתי את האמת".

**כשעיינתי בדברי רבנו משה
בן מימון בספר המדע עמדתי
כמשתומם. כל מה שלמדתי
והשתלמתי משך שנים
באוניברסיטה, וקיבלתי עליו
תעודות ודיפלומות - הכול כתוב
שחור על גבי לבן על דפי הרמב"ם,
שכתב לפני למעלה מ-800 שנה,
כשעוד לא היו טלסקופים בעולם**

הקירוב של רבנו גרשון ורבי ישראל דוד ועמדתי כמשתומם. לא דיברו עמם על קירוב ולא על קום ועשה, אלא פשוט יישמו הלכה למעשה את מצוות ה' בהידור הגדול ביותר ובאהבת ישראל עצומה שפיעמה בקרבם. התלמידים, שהגיעו מבתים מסורתיים וראו דוגמה ואות, סמל ומופת ליראת השם, נשבו בקסמיהם ונותרו לשבת בחצרות בית ה'.

לא היה כל צורך לנסוע ברחובות ולחפש אחריהם - פשוט פתחו את השערים ונתנו לכל אחד להיכנס, ואלו הגיעו ונשארו, הציצו ונפגעו. ביקשתי מרבי ישראל שיבוא עמי ארצה ויעזור לי בימים הראשונים, והוא הסכים. הוא הגיע ועמד בראשות הישיבה בימיה הראשונים, וזכות הראשונים עומדת לו ולזרעו אחריו עד עולם.

מאז ועד היום הזה, קרוב ליוכל שנים, הגיעו אלפים של תלמידים, הציצו ונכוו, הסתכלו ונושעו - והכל בזכות אהבת ישראל ששולבה במסירות נפש של עזיבת הרפיון, חיבור אמיתי לתורה מתוך הכנעה וענווה.

(קטעים מתוך הספר אור השבת)

בימי הראשונים במגדל העמק של שנת תשכ"ח

הימים לאחר שנות הזוועה, ימי השואה האיזומה שכילתה שלישי מאחינו בית ישראל. בארמונטייר שבצרפת זרחה השמש מחדש, ותקומת ישראל פיעמה בלבו הגדול של רבנו גרשון ליבמן זצוק"ל. הוא הגבר שהקים עולה של תורה ויהדות בצרפת, והשיב נשמות לגופים שהיו בבחינת העצמות היבשות.

באותם ימים הרי גורל שלאחר תהפוכות עולם היה לצדו דודי היקר באדם, רבי ישראל דוד ניוויונר זצ"ל - חתנו של סבי רבי זלמן גרוסמן זצ"ל, והיה כולו איש של מסירות נפש.

העולם היה שומם, והם הבינו כי לא די להם בפליטים והשרידים שבצרפת. קם אפוא רבי ישראל דוד ונסע למרוקו ולעוד ארצות ערב, עד שהקים את קיבוץ הגלויות הגדול ביותר - ישיבת "בית יוסף" שבארמונטייר.

צלה של נובהרדוק סכך על הישיבה ומייסדיה. נובהרדוק הדגישה את שפלותו של האדם. "היצר הרע", היה אומר רבנו גרשון, "מרחק את האדם מן האמת, אף מעוות כליל את מוחו, וזה הופך להיות עבד לרצונותיו. רק אם מבטל האדם את רצונו, הוא יכול להרים ראש נגד העולם והיצר".

והם הרימו ראש. קראו תיגר נגד היצר ותחבולותיו, נגד השטן ודרכיו. דבר לא עמד בפניהם כשיצאו להציל נפשות. קיץ וחורף, יום ולילה לא הפריעו להם בעבודת הקודש. הם משו נפשות רבות מבוץ החיים והכניסו אותן לשערי קדושה ואורה.

זכה רבנו גרשון וזכה רבי ישראל דוד, שעד היום תלמידים רבים ומשפחות רבות בישראל חבים להם את חייהם הרוחניים והגשמיים גם יחד. הם העמידו אותם על רגליהם, ביססו אותם באמונה ונטעו בהם נטיעות של שמחה ותקווה, אורה ויהדות.

בימי הראשונים במגדל העמק של שנת תשכ"ח, לשם נשלחתי בהוראתו וציוויו של מורי ורבי רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, עמדתי בפני שוקת שבורה: מחד היה רצון עז להנחיל את התורה, ומנגד היה קיפאון בקרב בני הנוער.

קמתי וטסתי לצרפת לעמוד מקרוב אחר הקירוב האדיר של דודי היקר זצ"ל, שהיווה עבורי דוגמה חיה. ראיתי מקרוב את פעולות

האזינו לתוכנית 'הפוח בל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

"איך שטאם פון א חסידישע משפחה", מסביר לי הליטאי באידיש... אני בא ממשפחה חסידית, לכן אני שומר את המנהגים הללו... אבל ההסבר לא הניח את דעתי. "מה עם השטריימל? שאלתי... למה אתה לא חובש שטריימל? למה את נרות החנוכה אתה מדליק בחלון כמנהג הליטאים, ולא בתוך הבית כמנהג החסידים?"

את הילדים מחנכים לא עם הפה, לא עם הידיים, לא עם ספרים ולא עם שיעורי מוסר. את הילדים מחנכים עם הלב!

הרב עמרם בינעט

"וּנְפֹשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנֶפֶשׁוֹ" (בראשית מ"ד, ל')

הנושא שהכי מעניין הורים לילדים, הוא מטבע הדברים נושא החינוך. איך מחנכים את הילדים? אנחנו צריכים להיות תקיפים איתם? אולי לתת להם חופש פעולה ומרחב אישי? איך אנחנו יכולים לדעת מה היא הדרך הנכונה?

כמובן שכולם גם יודעים שהחינוך הטוב ביותר, הוא הדוגמה האישית. אתה יכול ללמד את הילד במשך שנה שלימה את הלכות נטילת ידיים לפרטי פרטים, זה לא שווה כמו פעם אחת שהוא רואה אותך, את אבא שלו או את אמא שלו, כשאתם נוטלים ידיים. אם הוא רואה שאתה נוטל ברישול ובלי לשים לב לפרטי ההלכה, לא יעזור שום דבר. הדוגמה האישית חזקה מכל.

ומידה טובה מרובה, ילד שגדל בבית שבו אף פעם לא נוטלים ידיים ברישול, שהנטילה תמיד נעשית מתוך מתינות ולפי כל כללי ההלכה, הילד הזה יטול ידיים כהלכה גם אם הוא ילמד את ההלכות רק פעם בכמה שנים. זה יהיה טבוע בדם שלו, הוא לא יצטרך כל כך הרבה שינון וחזרה כדי לדעת איך נוטלים ידיים בצורה נכונה ומדוקדקת.

עד כאן הכל טוב ויפה, לא חידשנו דבר. כל סדרת הרצאות בענייני חינוך מתחילה במושגי היסוד הבסיסיים הללו, וכל הורה שיש לו קצת אחריות, יודע שהוא צריך להקשיב לסדרות האלו ולקבל כלים שבאמצעותם יוכל לחנך את הילדים שלו בדרך התורה והיראה.

אבל אני רוצה להיכנס לנקודה קצת יותר פנימית בסיפור הזה, וזה משהו עמוק יותר מדוגמה אישית רגילה.

יש לי חבר ליטאי לכל דבר ועניין. הוא למד בפוניבז', הילדים שלו לומדים בישיבות ליטאיות, הוא לובש חליפה קצרה ו'כובע קנייטש', בשבת הוא גם מוסיף עניבה יפה לכבוד שבת קודש, ובשלושת הרגלים הוא לובש 'פראק' כמנהג בוגרי הישיבות הליטאיות.

אבל כשמגיע חג הפסח, יש לו הידור מיוחד. מצות מכונה לא נכנסות בבית שלו. בשום אופן! גם כשהוא מחפש שידוכים לילדים שלו, זה תנאי בסיס. אצלנו במשפחה מקפידים לאכול רק מצות יד, מי שמוכן לקבל על עצמו את המנהג הזה מוזמן, מי שלא... יש עוד

הרבה דגים בים. שיחפש שידוך במקום אחר. לא זו אף זו: אצלו בבית גם מקפידים שלא לאכול 'גיברוקטס', מצה שרויה. אין קניידלך בפסח, אין דבר כזה לאכול מרק עם חתיכות מצה בתוך הצלחת, מרחיקים המצות מכל סוגי הנוזלים, מרחק רב ככל האפשר.

אני מאמין שרבים מהציבור החסידי שקורא את הדברים לא מבינים על מה אני מדבר בכלל. נו, ברור! זה פסח! איך אפשר לאכול מצות מכונה בפסח? איך אפשר לאכול מצה שרויה? ה' ירחם!!! בל יראה ובל ימצא.

לעומת זאת, הקוראים הליטאיים או הספרדים שקוראים את הדברים, לא מבינים בכלל על מה אני מדבר. מה זאת אומרת לא לאכול מצות מכונה? רק בליל הסדר או כל שבעת ימי החג? ולא לאכול מצה שרויה זה אומר גם אחרי שטוחנים אותה או רק כשהיא שלמה?...

הפער בנושא הזה בין חסידים לליטאים הוא חזק מאוד, ולכן התפלאתי מאוד למה האברך הליטאי הזה, שומר בקנאות גדולה כל כך על המנהג שמקובל בעיקר בקרב החסידים...

"איך שטאם פון א חסידישע משפחה", מסביר לי הליטאי באדיש בניסיון להוכיח את טענתו... "אני בא ממשפחה חסידית, לכן אני שומר את המנהגים הללו... ההורים שלי היו חסידים, אני למדתי בישיבות ליטאיות ונהייתי ליטאי, אבל המקור שלי הוא חסידי, ולכן אני שומר את המנהגים הללו".

אבל ההסבר לא הניח את דעתי. "ומה עם השטריימל? שאלתי... למה אתה לא חובש שטריימל? למה את נרות החנוכה אתה מדליק בחלון כמנהג הליטאים ולא ליד המזוזה בתוך הבית כמנהג החסידים? למה נוסח התפילה שלך הוא נוסח אשכנז ולא נוסח ספרד? למה אתה לא עומד על כך שהילדים שלך יגדלו פאות ארוכות, ושילכו למקווה כל בוקר לפני התפילה? למה דווקא מצת מכונה ומצה שרויה זה 'בל' יראה ובל 'מצא' בבייתך, ואת כל שאר המנהגים שינית?

הוא חשב קצת ולאחר מכן ענה לי תשובה שנתנה לי שיעור חשוב לחיים: "אתה צודק. אצלנו בבית כן נהגו את כל המנהגים שהזכרת. אבל זה לא היה באותה רמה. חרדת המוות שהיתה נופלת על אבא שלי כשחתיכת מצה נפלה לתוך צלחת עם מרק, נחרטה בעצמות שלי. הצמרמורת שעברה בבשרו כשיצאנו לטיול עם המשפחה המורחבת ואחד מבני הדודים שלנו הציע לי, כילד בן חמש, לאכול מצת מכונה, עדיין גורמת לי להזיע עד היום כשאני רואה מצת מכונה בפסח.

"אני יודע שמצות מכונה הן כשרות למהדרין, אני יודע שכל החברים שלי, וגם רבותי, אוכלים מצת מכונה בלי שום בעיה, ולפעמים אפילו רואים בה הידור גדול יותר ממצת יד, אבל אני לא מסוגל להכניס את זה לפה. אני פשוט לא מסוגל!".

בדרך כלל נוהגים לומר, שיש בתים שבהם ילד שקופץ על הספה, זה דבר שגורם לשבירת כל הכלים ומצדיק תגובה מאוד מאוד נחושה של ההורים, לעומת ילד שלא אומר אמת, וזוכה להערה רפה של האבא.

אבל האמת היא שזה לא שחור לבן. גם בתוך המצוות שאנחנו מקיימים, גם בבית שהוא כן ערכי ושהדברים החשובים ביותר הם נושאים של קיום התורה והמצוות - גם שם אפשר לראות על הילדים שיצאו מהבית איזה סוג 'פרומקייט' היה שם. האם אצלם הקפידו מאוד על מנהגי הפסח, או אולי על תפילה במניין בכל מצב ובכל זמן.

בכל בית שמים דגש על דברים אחרים, זה דבר טבעי ונורמלי לגמרי. לכל אחד יש חיבור שונה למצוות השונות, יש מי שארבעת המינים הם הדבר הכי חשוב בשנה, ויש מי שלסיים את ספר התהילים בכל שבת זה עיקר העיקרים אצלו.

אלו וגם אלו ברוכים יהיו, וזוכים לחנך את הילדים שלהם לדברים טובים.

אפשר לראות את זה בחוש. אפשר לראות משפחות שבהן קמים מוקדם כי האבא קם מוקדם, וכך הוא החדיר בילדים שלו, שמי שישן אחרי השעה שבע בבוקר הוא עצלן נוראי. אפשר לראות משפחות שבהן מכבדים את השבת עם סוגים שונים של דגים וכדו', כי אצלם בבית ההורים היו נותנים חשיבות גדולה לכבד ולענג את

השבת בדגים או במאכלים אחרים. ההתנהגות של ההורים, במיוחד הדברים שההורים מייחסים להם חשיבות רבה, משפיעה על הילדים. זאת עובדה מוכחת! אנחנו צריכים להיות ערניים לעניין ולשים לב לכך. זה מאוד מאוד מחייב.

אבל יש כאן עוד נקודה חשובה, וכדי להבהיר אותה אני רוצה לספר סיפור:

היתה פעם קבוצה של חסידי קרלין, שנסעו לשבת או לחג בצל רבם, בעיר קרלין. בדרכם, הם נקלעו לעיר טשורטקוב, והם הבינו שהם יצטרכו להישאר בעיר עד אחרי השבת.

היה זה ביום רביעי או חמישי בשבוע, והחסידים היו מאוד מודאגים... הרי אצלם בקרלין המנהג הוא להתפלל בקול גדול, הם צועקים בתפילה מתחילתה ועד סופה, ממש צועקים בקול גדול, ואילו בבית הכנסת של הרבי מטשורטקוב נוהגים להתפלל במתינות ובטון רגוע ושלו. בלי לצעוק...

"זה לא יפה שאנחנו מגיעים לבית כנסת של רבי אחר, ומתחילים להשתלט להם על המקום ולצעוק בתפילה", אמרו החסידים בינם ובין עצמם... מצד שני, להתפלל בשקט? זה לא בא בחשבון. איך אפשר בכלל לומר 'לכו נרננה' ולשמור על טון שקט ושלו. זה לא הגיוני!

"חשבו וחשבו עד שהחליטו לאזור אומץ, לגשת אל הרבי מטשורטקוב בעצמו ולבקש ממנו רשות שירשה להם להתפלל בקול גדול: "אם הרבי ירשה לנו, לא תהיה בכך פגיעה בכבודו... הוא בוודאי יסכים, למה שיתנגד?".

הם באו לרבי, הציגו את עצמם כחסידים קרלין ומאחר והם נשארים כאן בשבת הקרובה, הם מבקשים רשות לצעוק בתפילה...

להפתעתם הגדולה השיב להם הרבי מטשורטקוב בתקיפות נחרצת: "בשום אופן! אני לא מסכים! פה זה לא קרלין וזה לא מקובל לצעוק פה בתפילה!"

יצאו החסידים במפח נפש. אבל אם הרבי מטשורטקוב לא מסכים מה אפשר לעשות... כשבאה השבת הם נכנסו לבית הכנסת 'עם האף למטה', כל אחד תפס פינה אחרת, והם ישבו כך בשקט, מתפללים מתוך הרגשה לא נעימה...

אט אט החלו מילות התפילה לחלחל לליבם, ההתלהבות החלה לבעור, ובתוך זמן קצר כבר החל אחד מהם לצעוק בתפילה. עברו שתי דקות ועוד אחד מצטרף אליו, וכשהגיעו ל'כגוונא' כל בית הכנסת רעש וגעש מקול תפילתם הנלהבת ושל הקרלינאים הזועקים...

כשהסתיימה התפילה, הם תפסו את עצמם... מה עשינו? הרי ביקשנו רשות, הרבי הורה לנו במפורש שלא לצעוק בתפילה ואנחנו המרינו את פיו בלי ששמנו לב. הם נורא נבהלו וניגשו אל הרבי כדי לבקש את סליחתו, בתקווה שהוא לא הקפיד עליהם.

הרבי מטשורטקוב שמע אותם, ואמר להם "אדרבה, מאוד נהנית

ביום שישי בשעות הבוקר המאוחרות קיבלתי טלפון מחבר. הוא משגיח בישיבה טובה ואיכותית, ישיבה בעלת שם טוב מאד, שכל הורה היה רוצה לראות את הבן שלו לומד שם. הוא ביקש ממני לבוא לדבר בעונג שבת המתקיים בעירי, בשכונה קצת מרוחקת

האם יש למישהו מכם דרך ועצה איך סולחים על כזה דבר? איך מנקים את הלב ומרפאים אותו אחרי כל כך הרבה שנים וכזה סבל נורא?

מאת: הרב ישראל היימן

ביום שישי בשעות הבוקר המאוחרות קיבלתי טלפון מחבר. הוא משגיח בישיבה טובה ואיכותית מעיר אחרת, ישיבה בעלת שם טוב מאד, שכל הורה היה רוצה לראות את הבן שלו לומד שם, כל בחור היה רוצה להתקבל וללמוד שם.

הוא ביקש ממני לבוא לדבר בעונג שבת המתקיים בעירי, בשכונה קצת מרוחקת, משהו כמו חצי שעה הליכה לכל צד, הם עושים שבת גיבוש לשיעור ב' בעירנו באיזה מתחם אירוח, הוא מחפש מישהו שיכול לבוא לדבר על נושא מסוים. "רגע", שאלתי אותו, "מדוע אתה פונה אלי, דבר ראשון אני מאמין שיש לכם מספיק רבנים חשובים בישיבה, שיודעים את המלאכה, ויכולים למלא את השעה הזו של העונג שבת בדברי טעם ערבים ויפים, לא צריך להביא מישהו מבחוץ, חוץ מזה", אמרתי לו, "למה צריך להטריח אותי, חצי שעה ללכת ואח"כ חזור, אני אמצא לך מישהו טוב וחשוב ממני בקרבת מקום למתחם בו אתם מתארחים ונסגור עניין".

הוא הפציר וביקש, "תשמע, קודם כל אותך אני מכיר ויכול לסמוך עליך, ודבר שני אני רוצה שתדבר על נושא מסוים שיש לו רגישות גדולה, ולכן אני קורא למישהו שאני מכיר ויכול לבטוח בו שלא יעשה לי רק נזקים".

טוב, האתגר הזה כבר סקרן אותי וגרם לי להסכים ולשמוע מה הסיפור, ועל מה הוא רוצה שאני אדבר, הוא התנה את זה שהוא מספר לי את העניין, רק אם אכן אני מסכים מראש לעשות את המאמץ ולבוא לשם בשעה היעודה.

אני אדם סקרן מאד מטבעי, וגם רציתי לעזור לחבר טוב ולכן הסכמתי לכל התנאים.

אז כך, הוא סיפר והכאב מבצבץ מכל מילה: בדרך כלל אנחנו לא לוקחים כל שיעור לבד לשבתות התאחדות או גיבוש, פעם אחת בשנה אנחנו יוצאים כל הישיבה לשבת בדרום הארץ, משהו מושקע, וזהו. אין צורך ביותר. אבל השיעור הזה, ש"ב של השנה גרם לנו כאב ראש לא קטן, מה שמצריך אותנו להוציא את כל השיעורים לשבתות גיבוש, כשהעיקר מבחינתנו והמטרה של הכל זו השבת הזו של ש"ב, שאנחנו מקווים שתצא ממנה התועלת הרצויה.

השיעור הזה הוא אולי השיעור הכי מוצלח שהיה לנו מאז קום

הישיבה. בס"ד יש שם בחורים מצוינים משכמם ומעלה, כשרונות גדולים ולמדניים, מתמידים ושקדנים, ממש שיעור שהזניק את הישיבה כמה רמות למעלה, אבל דווקא בגלל זה נוצר מצב של תחרות לא בריאה בתוך השיעור, ישנם תקופות שממש התחרות נוראה... הרף הגבוה והמחייב יוצר קושי מאד גדול אצל כולם, כי הוא עולה ועולה מתקופה לתקופה, קצת בלי פורפורציות ליכולות של בחורים בגיל הזה, זה גלגל שלא מפסיק להתגלגל וכדור שלג שלא גומר לגדול.

המטרה של השבת הזו היא לגבש ולאחד אותם, קצת להוציא אותם מהאווירה של התחרות, שכל אחד מנסה לרכוש לעצמו את המעמד והשם בצורה מוגזמת, ולהוריד את הדברים לקרקע המציאות התקינה, על ידי יצירת אווירה יותר מלוכדת ומפוגנת בין חברי השיעור. זה בנפשנו ממש ואנחנו חייבים להצליח, לכן חשבנו להביא מישהו מבחוץ, שידבר בצורה עקיפה על הנושאים הללו וייתן להם את הכלים והיכולת להתגבר על האווירה הקיימת ולשנות כיון. לא היה לי הרבה זמן להתכונן למשימה החשובה, אבל ניסיתי ככל יכולתי עם תפילה חמה לנסות להבין את השורש ולגעת בנקודה.

בליל שבת בשעה יחסית מאוחרת, הגעתי למתחם האירוח. סביב שולחנות מלאים כל טוב היו מסובים כל חברי השיעור, כשנכנסתי הם היו באמצע מחרוזת של שירי דביקות מרגשים. כבר בשירה

דרך ועצה איך סולחים על כזה דבר? איך מנקים את הלב ומרפאים אותו אחרי כל כך הרבה שנים וכזה סבל נורא? איך מצליחים לצאת מהרגשות האלו? לכוז שאלה הם לא ציפו...

מלמולים של נסיונות לתרץ רחשו באוויר, אבל הם השתקו עד מהרה כשהם הבינו שהשאלה הייתה רטורית.

בשקט שהשתרר המשכת: הרש"ר הירש שואל שאלה שונה, שהתירוץ עליה יניח גם את דעתכם מהקושיה הנוראה שהצבתי לכם היום: יוסף פונה אל אחיו ואומר להם בלשון הזו: "ועתה אל תיעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה, כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם". שמעתם פעם מישהו שכועס מהעיניים? הכעס הוא באף אז מהו הלשון של 'אל יחר בעיניכם'?

אלא מתרץ הרש"ר הירש, שיוסף לא רק התכוון לומר להם שהוא לא כועס עליהם, הוא הבין שהם לא אמורים להאמין לו בכלל, אין סיכוי לנקות את הלב מכזה דבר כך במחי 'אני יוסף' אחד. הוא הסביר להם שמעיקרא הוא לא כעס, כי הכל תלוי בהסתכלות! אם יש סיבה לכעוס זה רק כי מסתכלים על הנושא ממבט מסויים. 'אני', אומר להם יוסף, 'הסתכלתי על הכל אחרת, אני הבנתי שיש סיבה והיא גם נודעה לי כמה שנים לפניכם, 'כי למחיה שלחני אלוקים'. אתם ראייתם מכירה, אני ראיית למחיה'...

אם תבינו שכל הכעס הוא רק כעס של הסתכלות לא נכונה, תבינו שאני אכן לא כועס ולא שומר טינה, אני פשוט רואה את הדברים אחרת לגמרי. לכן האל יחר הוא בעיניכם, כי הכעס הוא רק בעיניים ולא משהו אמיתי.

עכשיו כשהברזל להט יכולתי להכות בו בכל כוחי... "אחים יקרים", סיימתי את דברי במשפט קצר, "כל האהבות, השנאות, התככים והקנאות מקורם בהסתכלות לא נכונה. מי שחושב שהחברותא 'מכר' אותו, או שהחבר מהספסל מאחורה זרק אותו לבור, מי שבטוח שההוא כך ופלוני הוא אחרת, אם אני אעשה מהלך כזה אני אגבור על פלמוני, ואם אני ילך בדרך ההיא אני יגדל מעל צלמוני, הוא פשוט צריך לנקות את המשקפיים, לצאת מההסתכלות של כעס ומדנים, ולהכניס את עצמו להסתכלות של 'כי למחיה שלחני'..."

"הכל מגיע ממסובב כל הסיבות, הכל מחושבן מראש, אין אפשרות לא בדיון, לא בחסד ולא בשום צורה שהיא 'לעקוף' את רצונו יתברך. תנו לו לנהל לכם את החיים, הוא יעשה את זה הרבה יותר טוב מכם!!!..."

נפרדתי מהם לשלום, מקווה שדברי נחרטו על ליבם, והביאו מזור לחולי העיניים שפקד את השיעור היקר והמוצלח.

שלהם היה ניתן להבחין בתופעה, שירה יפה ועוצמתית אבל שכל אחד מנסה מבלי משים ובלי לחשוב על זה אפילו להראות את כוחו, קולות שניים וסלסולים מוגזמים קצת... בקיצור האווירה היתה נוחה אבל היה ניתן להבחין מיד בבעיה...

אחרי דקות ארוכות השירה גוועה, וכולם תלו את העיניים בי כשנעמדתי לפתוח בדברים.

אחרי שתיקה יזומה של שניות ארוכות הורדתי את משקפי ובמפיון מזדמן ניקיתי אותם ארוכות, היה ניתן לחתוך את השקט בסכין, כולם חיכו שאני אפתח בדברים.

"בוודאי אתם מצפים לשמוע ממני איזו שיחת מוסר חביבה, או שיעור מחשבתי עמוק על פרשת שבוע, אבל אני רק באתי להסביר לכם למה ניקיתי את המשקפיים..."

השקט העמיק... אף אחד לא הבין מה אני רוצה. התעלמתי מהמבטים התמהים, והתחלתי לספר להם את סיפורו של יוסף הצדיק, כמו שזה היה יכול להיראות מנקודת מבטו של יוסף עצמו. הסיפור מתחיל בעלם חמודות שהיה בנו חביבו של אביו. תיארת באריכות את המבטים ואת משמעות ה'לא יכלו דברו לשלום', העמקתי לתאר את חששותיו של יוסף בעודו צועד אל אחיו לדותן, ואת ליבו הרגוש כאשר הוא רואה אותם מתלחשים על בעל החלומות שמגיע שוב להפריע.

כמובן שהדגשתי שוב ושוב את הקושי שלנו בכלל להבין מה קרה, ואת דברי חז"ל ולהסברים על דרגתם של שבטי ק-ה ומה הייתה כוונתם, לא דיברתי על שיתוף קודשא בריך הוא בעצמו למושב בית הדין בו הם דנו את יוסף, ועל כל מה שבאמת התחולל שם מאחורי הקלעים. התמקדתי ברגש הפשוט של הסיפור, לו יצוייר שהיינו שומעים אותו קורה במשפחה בת ימינו.

"לו יצוייר שלכם היה קורה דבר כזה, והילד 'המפונק' של המשפחה קורה לו מקרה דומה ח"ו", הכנסתי את דמיונם אל הבור בו יושב יוסף, כשהוא מופשט מכותנתו בחברת הנחשים והעקרבים, ניסיתי יחד איתם לגעת במחשבות שמתרועעצות במוחו המפוחד, ובעתיד הבלתי ידוע המיירא, צעדנו יחד בחברת הישמעאלים וירדנו מצרימה כשבליבו של יוסף מתחוללת מלחמה על הרגשותיו כלפי המשפחה, שעד לפני לא הרבה זמן הוא היה ה'מוז'ניק' שלה.

בשלב הזה שתיתי באיטיות מהכוס שהונחה בפני, נתתי להם להתאושש מהרגש העז והאמפתי שהתעוררה להם, לרחם על יוסף המסכן, המפוחד והנבגד.

אחרי כמה שניות שאלתי אותם, ואחרי שנים בהן אף אחד לא התעניין בכם, היו באים האחים לבקש סליחה, נניח שגם אתם רוצים לסלוח להם כי אתם באמת בעלי מידות טובות, יש למישהו מכם

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

וכה אמר מרן רבינו ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א: "אדם שתמיד שמח בחלקו ושרוי במצב רוח טוב, ובפרט מי שהוא בעל משפחה וכל הנהגתו בשמחה, גם כל המשפחה מאושרת ויש אווירה נעימה בבית. ואפשר גם לדבר בבית מעט בהומור, ולחנך שהכל לטובה, ובזה יש שמחה לא רק לעצמו אלא לכל המשפחה שלו

מדוע עצבות היא כמו רעל לגוף ולנשמה? כיצד יוצאים מהעצבות? ואיך אפשר לשפר את חיינו באמצעות כח המחשבה? הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

יְעִתָּה אֶל תְּעִצְבוֹ (בראשית מ"ה, ה')

הגאון רבי מאיר הכהן זצוק"ל מג'רבה מאריך בספרו 'דרכי משה' על הפסוק בפרשתנו 'יְעִתָּה אֶל תְּעִצְבוֹ', שהעצבות אסורה, וכי עולה מדברי חז"ל, הקדמונים, וגם הרופאים, שהעצבות קשה לגוף ולנפש כרעל ממית.

לפעמים אדם עצוב. קורה. הוא לא עצוב סתם כך. יש לו סיבות מצוינות להיות עצוב. אך קשה לו לצאת מתחושות העצב. הוא יודע שהעצבות מפריעה לעבודת ה', מציקה לעצם החיים שלו. "דע שעל ידי מרה שחורה (עצבות, דיכאון) אי אפשר להנהיג את המוח כרצונו, ועל כן קשה לו ליישב דעתו. רק על ידי השמחה יוכל להנהיג את המוח כרצונו ויוכל ליישב דעתו, כי שמחה היא עולם החירות, שעל ידי שמחה נעשים בן חורין ויוצאים מן הגלות" (ליקוטי מוהר"ן).

לא נעים לאדם עצמו ללכת, לעשות מה שצריך ואפילו לחייך לאחרים ולשדר עסקים כרגיל- כשבתוככי ליבו הוא עצוב. אך מה לעשות, הוא עצוב. זה המצב.

איך משנים את המצב?

שמחה, כותבים הספה"ק, אינה דבר הבא מאליו. שמחה היא לא סתם מצב רוח טוב שעובר עלינו. כי אז לא היה שייך להחשיב את השמחה כמדרגה גבוהה, השמחה היא תפיסה מיוחדת, דרך ושיטה בחיים הבאה מתוך התבוננות מעמיקה, ובכל המצבים והתנאים, בלי שום הבדל האם יש לו לאדם ממה לשמוח כעת, כן או לא.

כדי לצאת מהעצבות אנו זקוקים לעבודה, כמו בכל חלק מחלקי עבודת ה' שלנו. הרמב"ם (הלכות דעות ב, ז) פוסק לנו למעשה: "לא יהא אדם בעל שחוק ומהתלות ולא עצב ואונן, אלא שמח". אם כך, בהכרח שאדם יכול, כנראה גם חייב, להיות שמח.

ראשית כל, כלל גדול לימד אותנו בעל ספר החינוך (מצוה צה) "כי עיקרי הלבבות תלויין אחר הפעולות". כל פעולה חיצונית שעושה האדם משפיעה בהחלט על הרגשת הלב. אפשר להשתמש בפעולות חיצוניות, כמו לחייך, לרקוד, לשמוע ולשיר שירים שמחים. להסיח דעת מהעצבות לדברים משמחים, להתקשר לחבר טוב שנהנים לשוחח איתו, ועוד כהנה וכהנה, כל אחד לפי מה שמשמח אותו. וכך

כותב הרמב"ם ב'שמונה פרקים': "אם התעוררה עליו מרה שחורה, יסירה בשמיעת שירים ומיני נגינות, ובטיול בגנות ובבניינים נאים, ובישיבה עם צורות נאות, וכיוצא בזה ממה שירחיב הנפש, ויסיר דאגת המרה השחורה ממנה".

הרמב"ם כותב דבר מעניין. הרמב"ם אומר שצריך להתעמל ותנועת הגוף מביאה לשמחת הנפש: "לעולם יקפיד אדם על התעמלות כל אבריו. המשובח שבמיני ההתעמלות הוא שיתעמל עד שיגיעת הגוף תעורר גם את הנפש. כי שמחת הנפש והתעוררותה תבריא הגוף ורבים סרו מחלותיהם בסיבת שמחת הנפש לבדה".

ואפשר להפעיל את כח המחשבה. מחשבות יוצרות רגשות. בעולמם של חכמי הנפש ישנה שיטה ידועה הנקראת 'מחשבות יוצרות מציאות'. בכח המחשבה לשנות את התחושות העגומות. אפשר להתווכח עם המחשבות העצובות על ידי התבוננות במעלתנו הרוחנית, כמה מאושרים אנחנו שאנו בני הקב"ה, כמה טוב לנו שאנו חיים חיי תורה ומצוות וברוך שלא עשני גוי. אפשר לשבת עם 'פלא יועץ' ערך שמחה או לעיין בספרו של רבנו שר התורה מרן הגר"ח זצ"ל, 'אורחות ישר' ערך שמחה, לקרוא, להתרגש משפע ציטוטי דברי חז"ל והקדמונים בענין, ולהפנים. ישנם ספרים ומאמרים רבים שעוסקים בנושא.

לקרוא אותם- זה עושה טוב על הלב.

ה"אורחות צדיקים" מסביר ששמחת היהודי תלויה בכך שהוא יודע אל נכון שהקב"ה מנהיג את העולם בדרך טובה. והכל, אבל הכל הכל, נועד רק לטובתנו. גם אדם שסובל ומתייסר צריך לשמוח, לדברי ה"אורחות צדיקים", מפני שאין לו שמץ מושג כמה הייסורים יעזרו לו וכמה טובה תצמח לו מכך.

כ"ק האדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זצ"ל מבאר יותר את הדברים ומסביר שמקור השמחה הוא שיהודי שמח בהנהגת הבורא עימו ועם יתר הסובבים אותו. השמחה אמורה לבוא מתוך עומק הרגשתו שהקב"ה הוא אב רחמן, נאמן ומסור תמיד, כשהנהגתו תמיד טובה היא, בין אם אנו מבינים אותה ובין אם לא.

לדבריו, מתוך בהירות הבנה ומחשבה זו חש היהודי את מאמר הכתוב "עימו אנכי בצרה". "ובכל אשר מתרחש עימו, אפילו כשנופל ממדרגתו וחש שמוחו ולבו מטושטשים, מרגיש הוא קרבת אלוקים, שהקב"ה נמצא כעת עימו, בתוכי תוך מצוקותיו וצער נפשו, ואינו מרגיש בדידות במצבו. ועל ידי שמרגיש שהקב"ה יתברך נמצא איתו, והוא הרי לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ממילא שרוי הוא בשמחה תמידית".

מי שמתקשה בשעת העצבות שלו לחשוב מחשבות כה מרוממות, יכול לסגור עיניים ולהביט על שלושת-רבעי הכוס המלאה שלו. כמה יש לו- לעומת כה שחסר לו. והאמת היא שלכולנו יש הרבה יותר ממה שאין לנו, ברוח ובגשם.

וכה אמר מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א: "עם חיים של אמונה, אדם שתמיד שמח בחלקו ושרוי במצב רוח טוב, ובפרט מי שהוא בעל משפחה - כשהוא חי באמונה ושמח בחלקו וכל הנהגתו בשמחה, גם כל המשפחה מאושרת ויש אווירה נעימה בבית. ואפשר גם לדבר בבית מעט בהומור, ולחנך שהכל לטובה, ובוה יש שמחה לא רק לעצמו אלא לכל המשפחה שלו, ובכל מקום שהוא מגיע ונמצא, נעים להיות בחברתו. זוהי המעלה של אמונה ושל השמח בחלקו. והשמח בחלקו שייך רק עם אמונה! ויש סיפורים ועובדות על השמח בחלקו, איזו הצלחה שיש בזה, וגם התורה נקנית בזה, והוא אחד מהדברים שהתורה נקנית בהם, שמביא להצלחה בתורה. וכשאדם שמח בחלקו זה גם נותן כוחות נפש, ואילו עם חוסר שמחה אין כוח וכמעט שאי אפשר לעשות שום פעילות, כידוע שהעצבות גורמת לעצלות (שערי קדושה ח"א ש"ב) ושניהם תלויים זה בזה, זריזות עם שמחה תלויות זה בזה וכן העצבות והעצלות תלויות זה בזה".

הגר"א דסלר זצ"ל מסביר ששמחה באה מתוך מילוי חסרון כל שהוא. כשאדם הצליח להשלים דבר-מה, שמח הוא. שמחה בשלימות מצוה, בהבנת דף גמרא, בשבירת היצר הרע וכדומה. ומסיים הרב דסלר: "הולומד מוסר, שמח. כי לומד הוא את הכרת עצמו-מציאותו..."

הגר"ש וולבה זצ"ל כתב מכתב הסכמה לספר "בשמחה ובטוב לבב" של הרב מרגולין, וכך כתב המשגיח הנערץ הרב וולבה: "זוהי האמת. החיים בתורה ובמצוות הם חיים של שמחה, ורק מרוב הצרות הפוקדות את הכלל ישראל בתקופה הנוכחית, אין השמחה ניכרת כל כך בחיינו. אולם חז"ל אמרו בבירור: "כתוב אחד אומר 'עבדו את ה' בשמחה",

וכתוב אחד אומר: "עבדו את ה' ביראה". אמר רבי איבו: בשעה שאתה עומד ומתפלל יהא לבך שמח ואלוקים עליון אתה עובד". הרי שגם בתפילה, שכולה יראה, צריך להיות הלב שמח!".

הרב וולבה זצ"ל ממשיך ומצטט מדברי רבנו יונה, הכותב ש"אף על פי שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והיפוכו, שבשעה שאדם מפחד מזולתו הוא עומד ודואג. אך אצל הקב"ה אינו כן. אדרבה, כשאדם מתבונן בגדולתו וירא מפניו ישמח ויגל באותה יראה".

שמחה אמיתית אינה עומדת בסתירה ליראת ה', לרצינות ולכובד ראש. השמחה היא עבודה פנימית, רעיונית ושושלתית, לא סתם "מצב רוח" חולף של חיכים, עליצות ו...רדידות.

חכמי הנפש מציעים לנו לעבוד על המחשבות שלנו. במקום לחשוב ש"אני צריך!", "אני חייב!", לחשוב: "אני מעדיף מאד שהדברים יסתדרו כמו שרציתי, אך לא יקרה אסון גם אם הם לא יסתדרו".

במקום לחשוב ש"אם נכשלת - אני חסר ערך", לחשוב ש"יש לי ערך, בלי קשר למה שקורה איתי", או: "הערך העצמי שלי לא תלוי רק בהצלחותי ובכישלונותי ובנתונים שסביבי".

במקום לחשוב ש"הגרוע מכל הולך לקרות", לדרג את עוצמת חומרת האירוע, לזכור שיש חלופות, לשמור על פרופורציות. לומר לעצמנו: "כנראה זה לא נעים, אבל לא סוף העולם..."

במקום להחליט ש"אני לא יכול/ה לסבול עוד", להחליט ש"נכון, אני מוטרד, אבל לא קורה אסון". "לא נעים לי, אבל אני מסתדר ברוך השם..."

ולנו יש פתרון מיוחד, שאין לשום אומה ולשון בעולם מלבדנו, להפגת העצבות. "פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב".

אחד מתלמידי החכמים לקה במכה גדושה, "איך אתה מחזיק מעמד?", שאלתיו פעם, והוא ענה לי: "כשמאד מאד עצוב לי, אני פותח גמרא או רמב"ם. לומד, לומד ולומד, מתעמק עוד ועוד, ושוכח הכל..."

סגולה לפרנסה

"סגולה לפרנסה - להיות בשמחה", אמר הרה"ק רבי ברוך'ל ממעז'בוז' זי"ע, ואף מסר סימן לדבר: "והיית אך שמח" סופי תיבות חת"ך, שהוא שם של פרנסה. מסופר על כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'לב שמחה' מגור זי"ע, שפעם נכנס אליו יהודי שהתלונן על הלחץ-זה הדחק. "הילדים גדלו, אין פרנסה - והרבי תובע להיות בשמחה?! איך אהיה בשמחה והצרות מלפנות אותי?!". התחייך הרבי לעומתו והפטיר: "ומה לא עושים בשביל הפרנסה?!..."

השמחה מעוררת השפעות ממרומים על נשמתו של היהודי השמח. וכה נכתב בזהר הקדוש: "באתערותא דלתתא, הכי מתערין עליו מלעילא. אי איהי בעציבא, מתעוררין עליו דינין מלעילא, ואי איהי בנהירו דאנפין, מתעוררין עליו חסדים מלעילא" (זה"ק תצווה דף קפ"ד ע"ב).

הוא אמר לי, 'אתה לא יודע מכלי ראשון את הסיפור... רק שמעת מאחרים. החפץ חיים מגדיר במפורש מתי מותר לספר לשון הרע לתועלת, והוא כותב בפירוש שמה שידוע משמועות אסור לספר'.
"עכשיו הגיע הזמן לשאול את השאלה הראשונה... 'איך אני יכול לעבוד עם יהודי כזה? איך אפשר לתת לו להיות משגיח?'

"אמר לי הרב שרייבר: 'ומה הבעיה? היה לו דין תורה, זה כבר הופך אותו לאדם פסול? משהו תבע אותו, הוא טען שהוא פטור מלשלם, באו לדין תורה כשחייבו אותו לשלם הוא שילם. מה לא תקין בסיפור הזה?'

"אמרת לי למרן זצ"ל: 'אבל הרב! הוא לא כיבד את בית הדין והלך לשלם כמו ילד טוב. הוא דחה את בית הדין בלך ושוב במשך תקופה ארוכה, ולבסוף חירף וגידף בעזות מצח ויצא בכזאת טריקת דלת שכל הבניין רעד!!!'

"הרב שרייבר הסתכל עלי במבט תמה, ולא הבין על מה אני מדבר? 'על מה אתה מדבר ר' יחיאל? מי צעק? מי טרק דלת? אתה חולם בלילה!!!'

"יצאתי מהרב מבולבל מאוד. אולי אני באמת חולם בלילה? הרב לא זוכר דבר כזה. הוא היה שם בחדר, אם אכן נטרקה הדלת, לא יכול להיות שהוא שכח דבר כזה. כאלו חירופים וגידופים הוא לא שומע כל יום, אני בספק אם אי פעם משהו התחצף אליו ככה בבית הדין. אם הוא אומר שזה לא קרה, אולי אני באמת מעררב מציאות ודמיון...
"נכנסתי לכולל ושאלתי את אחד האברכים: 'אתה זוכר שהיה כאן משהו שיצא בצעקות וטרק את הדלת של בית הדין?', והאברך משיב לי בחיוב: 'בטח שאני זוכר, איך אפשר לשכוח?', ניגשתי לאברך נוסף, ולאחר לעוד אחד, כולם זוכרים. רק הרב שרייבר לא זוכר!

"לאחר מחשבה הסקתי את המסקנה המתבקשת... ייתכן שהרב שרייבר שמע את הגידופים ואת טריקת הדלת ומיד שכח את זה, אבל אני חושב שהוא בכלל לא שמע ולא ראה, כי כך היתה בנויה האישיות שלו. הוא היה עבד ה' במלוא מובן המילה, מה שלא היה רצון ה' שהוא יראה, העיניים שלו לא ראו. מה שלא היה רצון ה' שהוא ישמע, האוזניים שלו לא שמעו! הוא היה אדם עם שמיעה וראייה סלקטיבית. "אגב, אותה הצעה ממילא לא יצאה אל הפועל, כך שממילא לא עבדתי עם אותו יהודי, והשאלה התבררה לבסוף כלא רלוונטית".

"כחלק מתפקידיו כרב הקהילה, היה הרב שרייבר מכריע בכל שאלות גבאי קופת הצדקה הקהילתית, וכשהיו צריכים לארגן את החלוקות, ולהחליט מה גובה התמיכה שצריכים לתת לכל משפחה, היינו מכינים חוות דעת והרב היה מקבל את ההחלטה הסופית כמה להעניק לכל משפחה.

"היתה לו עין מאוד חדה, והוא ידע גם לזהות מצוקה ולהבין כמה היא גדולה ומאיימת. לכן, לא פעם באנו עם מקרה של אדם ששקוע בחובות של מאות אלפי שקלים, וזקוק לתמיכה גדולה ולעומתו אדם אחר שיש לו מינוס של אלפיים שקל בבנק ומבקש גם הוא תמיכה, הרב היה מפתיע אותנו לפעמים ואומר לתת תמיכה גדולה יותר

שהוא גם לא שמע ובוודאי שלא זכר דברים שאינם רצון ה', ובדידי הוא עובדא:

"חלק גדול מזמנו של הגר"פ זצ"ל הוקדש לשבתו כדיין בבית דין. 50 שנה שפט הרב שרייבר את ישראל, בתחילה הוא הקים בבני ברק את בית הדין יחד עם מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאיתם היה גם הגאון רבי יוסף רוט. הם היו ההרכב הראשון והיחיד של בית הדין באותם ימים, הגר"נ קרליץ היה אב"ד והרב שרייבר והרב רוט היו הדיינים. בהמשך הצטרף אליהם גם מרן הגר"י אדלשטיין זצ"ל כדיין רביעי, וההרכבים היו יכולים להשתנות מעט. בהמשך ייסד הרב את בית הדין באשדוד, ושם כיהן כאב"ד.

"היה זה מפליא מאוד, שהרב זצ"ל היה שומע רק את מה שהוא היה צריך לשמוע לעניין דין התורה. מה שהוא לא היה צריך לשמוע, לא נכנס באוזניו.

"אני זוכר מקרה מאוד מאוד חריג, שהיה יהודי שנתבע בסכום כסף גדול מאוד. במשך תקופה ארוכה היתל אותו יהודי בבית הדין, הוא לא הגיע לדיינים, וכשכבר לא היה מנוס והיה חייב לבוא הוא טען שחסרים לו מסמכים, וכבר הרוויח זמן פעם אחר פעם, עד שאחרי דיונים רבים כבר הגיע הדין האחרון, ואותו אחד הבין שכלתה אליו הרעה מאת הדיינים שעומדים לחייב אותו.

"כשראה שזה המצב, לא יכול היה הנתבע לעצור ברוחו. הוא החל לשאוג בכעס על הדיינים, גידף וחירף ולבסוף יצא מבית הדין בהפגנות, כשהוא טורק אחריו את הדלת בעוצמה רבה.

"אני עצמי ישבתי אז בכולל הסמוך לחדר בו ישבו בית הדין, בבית המדרש השתררה דממה. האברכים נבהלו מעוצמת הטריקה. עד מהרה הבנו את המקרה, כמובן שערכו של אותו יהודי ירד מאוד בעינינו, אבל חזרנו לשגרה.

"עברו כמה חודשים, ולפתחי הוגשה הצעה מיוחדת במינה. מנהל של מוסד כלשהו באזור, הציע לי לכהן כראש ישיבה בישיבה שתחת ניהולו. התלבטתי בעניין והתחלתי לברר, והנה אני שומע שמחפשים לישיבה גם משגיח. ואת מי הם החליטו למנות כמשגיח??? לא פחות ולא יותר, את אותו יהודי שמטיח דיבורים קשים בדיינים ובאדם גדול כמו הרב שרייבר, ויוצא מבית הדין בטריקת דלת מזעזעת, אחרי שניסה להתחמק מלשלם חוב גדול לאדם אחר...

"שתי שאלות קפצו מיד בראשי. קודם כל, איך אני יכול לכהן כראש ישיבה כשהיה עלי לעבוד עם אדם שאני מאוד מאוד לא מעריך ואיני חושב שהוא יכול לשמש כדמות חינוכית לתלמידים.

"שאלה שניה, האם מותר לי לומר לאותו מנהל מוסד, מה שידוע לי על המשגיח המיועד שלו, או שחלילה יש בזה משום לשון הרע וארור מכה רעהו בסתר, ועוד איסורים ולאווים כהנה וכהנה?

"ניגשתי לרב שרייבר עצמו ושאלתי אותו. התחלתי מהשאלה השניה, האם מותר לי לספר את הידוע לי, אולי זה אפילו מחובתי, כי צריך להרחיק את האיש הזה מחינוך בחורי ישיבה.

"הרב שרייבר השיב לי בהחלטיות ובלי שום פקפוק שאסור לי לומר מילה אחת רעה על האיש. מה פתאום? 'הרי לא היית בבית הדין',

דווקא לאברך שיש לו מינוס של אלפיים שקלים בחשבון. "השאלה היא לא רק כמה כסף חסר", הסביר לנו הרב, 'אלא גם איך הוא מרגיש עם זה. אני מזהה על האברך הזה, שכשהוא צריך לגייס אלפיים שקלים, זה מדיר שינה מעיניו ומעיק עליו הרבה יותר ממה שמעיק חוב של מאות אלפי שקלים על היהודי השני. לכן הנתונה לאברך הזה קודמת וחשובה יותר'...

"באחת הפעמים קיבלנו בקשה לתמיכה ממשפחה, שעל פניו לא הציגה קושי כלכלי מובהק. הם לא חיו בהרחבה, אבל ההכנסות נראו סבירות לחלוטין, וכולנו מכירים את המשפחה ויודעים שהם לא נראים מאוד עניים.

"כשישבנו אצל הרב כדי לקבל הנחיות סופיות איך לחלק את התמיכות, הוא הפתיע אותנו: 'המשפחה הזאת צריכה לקבל תמיכה מלאה', הוא אמר.

"אנחנו חשבנו שאולי יש פה איזו אי הבנה. הרי אנחנו רואים שהנתונים שהם הציגו בפנינו לא מצביעים על מצוקה קשה, המשפחה בהחלט לא עשירה ולא יזיק לה לקבל תמיכה אבל יש לנו פה משפחות במצב קשה הרבה יותר.

"אבל הרב עמד על דעתו והסביר לנו בפשטות: 'בכל פעם שיש קידוש בבית הכנסת, אני רואה שהאבא והילדים מתנפלים על הקוגל והעוגות, הם ממש רעבים. אם הם מבקשים עזרה חייבים לעזור להם!'

"כמובן שלא עלה על דעתו בכלל, שיש אנשים שלא חסר להם דבר ובכל זאת הם אוכלים בתיאבון רב. בעולם המושגים שלו, כשאדם אוכל הרבה, זה בגלל שהוא מאוד רעב... חייבים לעזור לו...".

בשבוע הבא בעז"ה נפרסם בל"ג את חלקה השני של השיחה אודות הגר"פ שרייבר זצ"ל

המשך מעמוד 13 | הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

הלאה בדרכו. כך הוכיחו בחכמה, ונתן לו להבין כי הוא אינו מרוצה מכך שנעדר אמש מהסדר.

תלמיד נוסף נזכר בתוכחה עקיפה אך נוקבת שהוכיחו רבי גדליה במטרה לרתום אותו ולדרבנו ליתר שקדנות והתמדה. הגם שהיא היתה מאד נוקבת אבל היא נאמרה בעקיפין ובטון ענייני ונינוח, וכקודמתה אף היא לוותה בקורטוב של הומור. עילת התוכחה היתה רפיון מסוים בשקידת התורה שרבי גדליה הבחין בו אצל אותו תלמיד, ולכן הוא ניגש אליו ואמר לו בפנים כאובות: "היום הלכתי ברחוב וראיתי את אביך בא מולי. אך לצערי עברתי במיוחד לצד השני של הכביש כדי שלא אצטרך להיפגש עמו וממילא גם לדבר איתו עליך. הלוא אתה יודע את יחסי הידידות שיש לי איתו, אז פשוט לא רציתי לצער אותו... תפוס את עצמך בידיים ותתחיל ללמוד ברצינות כדי

שבפעם הבאה שאראה את אביך לא אצטרך לחצות את הכביש"... אחד הבחורים רצה פעם לקרוא לחברו בבית המדרש באמצע הסדר. במקום להתקרב אליו ולקרוא לו בשמו הוא נשאר במקומו המרוחק ובקלות דעת כיוון שפתיו וציפוף לו בלשונו ציוץ רם שנשמע היטב ברחבי בית המדרש... כמובן שגם רבי גדליה שמע אותו וניגש אליו בתמימות מעושה: "האם קראת לי?". התלמיד השיב כמובן בשלילה, ואז אמר לו רבי גדליה: "הא, לא יודע, פשוט השמעת מפין איזה רעש ולא ידעתי למי כיוונת, חשבתי שאולי התכוונת אלי"... כך, במקום לנזוף ולגעור בו באמצע בית המדרש פנה לעברו בתוכחה מושחתת במעטה של בדיחות הדעת. הבחור מצדו קלט והפנים את המסר החרף שבדברים, אשר הביא אותו לשפר את התנהגותו ולא לחזור שנית על 'מעשים טובים' מעין אלו. (קטעים מתוך הספר 'רבי גדליה')

המשך מעמוד 27 | רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

ואמר הרה"ק הרבי רבי בונם מפשיסחא זי"ע: יותר יכולים לפעול בתפלה בשמחה, ממה שיכולים לפעול בבכיה. ומעשה שהיה, בעת ששהה בדאנציג ראה אחד שנפל לים ונטבע שם, ואמר לו הרב בלשון אשכנז: 'גריס מיר דעם לוינתן' - מסור ממני דרישת שלום ללווינתן, ולאחר מכן עזר לו השי"ת שנאחז בקרש אחד וניצל. וסיפר הרה"ק רבי בונם את המעשה הנ"ל ואמר, כי לא היה יכול לעזור לו, מחמת שהיה לו צער גדול מאוד, עד שאמר לו מילתא דבדיחותא והיתה לו קצת שמחה מכך, ואז היה יכול לעזור לנטבע (ע"פ 'נפלאות חדשות', ליקוטים; הובא בישיבת ישראל מאמרי שמחה אות מ"ט)

אמר הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זי"ע: "יהודי שמתהלך בשמחה מעצם הדבר שהוא יהודי, הריני מבטיח לו כי יצל מכל מיני נזקים ואפילו מדבר עבירה".

והחסיד המפורסם רבי משה שו"ב מסר משמו של הרה"ק רבי יצחק מנעשכי זי"ע שאמר לו: "אליהו זכור לטוב אינו יכול לסבול את בעל

העצבות". וסיים: "בכל שמחה שאדם שמח מן מצוה, יכול כל אדם שיהיה לו בחינת גילוי אליהו זכור לטוב" [זכרון טוב מהדו' תשנ"ז עמ' נ"ה]. (מאוצרו של הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א).

הרבנית בת שבע קניבסקי ע"ה היתה אומרת לכל הפונים אליה על עצבות ומצב רוח ירוד, את הסגולה עפ"י מאמר חז"ל: "חמין במוצאי שבת מלוגמא" - רפואה לבריאות הגוף והנפש ולסילוק העצבות. רמז לכך: "מחבש לעצבותם" - מחבש ראשי תיבות: מים חמים במוצאי שבת.

אישה סיפרה לרבנית שפעמים רבות היא נתקפת במצב רוח רע. כשנדמה לה שכואב לה משהו, היא כבר בטוחה שחלתה במחלה חמורה. הרבנית הרגיעה אותה והמליצה להקפיד על אכילת סעודת 'מלווה מלכה', שהיא סגולה לסילוק העצבות. "זוהי סגולה מצוינת להצלחה במשך כל השבוע הבא", אמרה הרבנית ע"ה (מהספר 'בית אמי')

"צאינה וראינה", שמובאים בו מדרשים שונים על סדר הפרשיות, [ספר שהתחבר לנשים, בו מלוקטים מדרשי רבותינו זכרונם לברכה. במקורו חובר ספר זה ביידיש, וכן הודפס כל הדורות, בדורנו תורגם הספר גם בלשון הקודש].

תמה הלה, האם הגאון רבי רבי עקיבא איגר קורא בספר 'צאינה וראינה'? ענה לו הגאון רבי עקיבא איגר שזוכר את הספר הזה ואת המדרש הזה מינקותו בגיל קטן מאד, כשהאכילה אותו אמו הצדקנית עליה השלום, היתה קוראת לפניו מתוך הספר האהוב עליה 'צאינה וראינה', וברוב צמאונו והשתוקקותו לכל מילה של תורה, שם אזנו כאפרכסת ואצר במוחו ובזכרונו העצום כל מילה שגמא בשקיקה [גם בגיל ינקות, כשעדיין לא ידע לאכול לבדו!] ומאז זוכר הוא את כל מה שהקריאה לפניו!

למדנו מטיב מעשה נאה זה, כמה השקיעו הדורות הקודמים בצאצאיהם, עד שהאמהות הצדקניות היו מנצלות את זמן האכלת התינוקות כדי להחדיר בהם מוסר ויראת שמים. לא פלא שגדלו בניהם לצדיקי עולם גדולי הדור!

(מתוך הספר טיב המעשיות)

וממתין עמהם בתור... כדי שיהנו אף הם מעט. היתה להם מכל זה אהבה גדולה לאביהם, שראו שאוהב אותם באמת, ומשקיע מזמנו היקר מאד עבורם.

יש לטעת בילד את ההרגשה שאוהבים אותו אהבה וחיבה גלויה שאינה תלויה בדבר, ושאיכפת ממנו באמת, ולכן מחנכים ומעירים לו בעת הצור. ולא שתתקבל בעיני הילד התחושה שמפקדים עליו כל היום הוראות ופקודות, ורק מעירים לו ומשפילים אותו חלילה.

מעשה ששאל תלמיד חכם אחד את הגאון רבי עקיבא איגר זצוק"ל, על סיפור מסוים המובא בספרים בשם 'מדרש', וזה זמן רב שאינו מוצא את מקורו.

אמר לו הגאון רבי עקיבא איגר שיש לו את הספר, אבל הוא מונח למעלה במדף העליון הצמוד לתקרה, וקשה לו לטפס לשם. הוא ביקש ממנו שיואיל בטובו לעלות על הסולם ולהוריד את הספר משם. משעלה אל הסולם, הצביע לו הגאון רבי עקיבא איגר והראה לו לאיזה ספר כונתו, כשהוריד את הספר התפלא לראות שזהו

קידשנו במצוותיו ורצה בנו... באהבה וברצון הנחילנו!!!". ככה נחדיר בילדים שלנו את אהבת השבת ואת הרצון לכבד אותה ולענג אותה ולשמור עליה מכל משמר...

אבל אי אפשר לעשות את זה מן השפה ולחוץ! גם אם תצעק אלף פעמים: "שבת קודש", ותגיד לילדים שלך שאתה אוהב את השבת ומייחל לבואה... הם מרגישים אם אתה אומר את זה באמת מכל הלב, או שאתה אומר את זה רק כי אתה רוצה לחנך אותם! הילדים לא טפשים, יש להם חושים מאוד מחודדים, והם מרגישים את מה שמסתתר מתחת לדיבורים שלנו.

ולכן, כדי לחנך אותם נכון, אנחנו צריכים לחנך בעיקר את עצמנו. אם אבא יושב וילמד לפני שבת בספרי החסידות או המוסר או ההלכה, מה המשמעות של קידוש בליל שבת, ויבוא הביתה מבית הכנסת כשהוא בוער מבפנים מהמצווה החשובה שהוא עומד לקיים עכשיו, הילדים ירגישו את זה וילמדו ממנו, אם האבא לומד בספרי המוסר כמה חמור העוון של חילול שבת גם אם הוא בשוגג - כשהוא בטעות יתלוש שיערה מהזקן שלו, כל הגוף שלו יזדעזע בפחד ובבהלה, והילדים יראו ויפנימו... כשהם יגדלו, אין סיכוי שהם יחללו שבת, לא משנה מה יקרה להם ומה יעבור עליהם. עצם המחשבה על כך תעביר בהם צמרמורת!

כי את הילדים מחנכים לא עם הפה, לא עם הידיים, לא עם ספרים ולא עם שיעורי מוסר. את הילדים מחנכים עם הלב! זה החינוך הכי יעיל, זה החינוך הכי איכותי, זה החינוך שישאר טבוע בדמם גם בעוד עשרות שנים.

מהתפילה שלכם. איזה 'ברען' איזו התלהבות! אה תפילה עם גישמאק אמיתי".

שאלו אותו החסידים: "למדנו רבינו. מתחילה מאי קא סבר ולבסוף מאי קא סבר? אם לצעוק בתפילה זה טוב, למה הרבי אסר עלינו מלכתחילה. אם זה לא טוב לצעוק בתפילה, למה הרבי משבח את התפילה שלנו עכשיו?"

ענה להם הרבי תשובה ניצחת: "להתפלל בהתלהבות זה טוב, זה מצוין, ככה צריכים להתפלל! וכשמתלהבים אפשר לצעוק, כל אחד יש לו את הדרך שלו לבטא התלהבות, בקרלין נוהגים לבטא אותה על ידי צעקה בתפילה, אדרבה ואדרבה, אני שמח שהתפללתם בהתלהבות, מי יתן וכל עם ה' יתפללו בהתלהבות.

"אבל כשאתם באתם אלי, ביום חמישי, הרי לא התלהבתם באותה שעה. למה שתצעקו? לתכנן מראש: 'מחר אני הולך לצעוק בתפילה', זאת לא הדרך שאנחנו צריכים לצעוד בה, לכן השבתי לכם בשלילה. אחרי שכבר התחלתם להתפלל וההתלהבות בקעה החוצה בצורה של צעקה, אדרבה ואדרבה, אני יכול רק לשבח אותה!"

כלפי מה הדברים אמורים? הרי אנחנו רוצים שכל אבא וכל אמא יכניסו בילדים שלהם את האווירה החיובית בקיום המצוות. אנחנו הרי שואפים לכך, שבבית שלנו ובכל בית, כשמגיעה שבת המלכה תהיה שמחה אמיתית, שכל הבית ירקוד משמחה, אה! באה שבת קדושה! איזו מתנה נפלאה קיבלנו מבורא עולם! אנחנו רוצים שכשאבא עושה קידוש, הקול שלו ירטוט מההרגשות, "אשר

סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה

- ◆ מאיזה גיל חלים דיני ההרחקה בעת העיסוק בדברי קדושה?
- ◆ 'בית הכסא' נקי - האם מותר לברך בו 'על נטילת ידים'?
- ◆ מדוע אסור לומר 'שלום' במקום שבו אסור לברך?

"וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוּשָׁה"

• כפי שלמדנו אתמול, אסור לעסוק בדברי קדושה ב'בית הכסא'. וקירות בית הכסא - לדעת השולחן ערוך לא חלים עליהם דיני ההרחקה, משום שהקירות מיוחדים לצואה ונחשבים כ'גרף של רעי' (ראה שולחן ערוך סימן פז, סעיף א). לפיכך, בזמננו, שהצואה אינה נוגעת בקירות - לכל הדעות אין חלים עליהם דיני ההרחקה.

• נאמר בתורה: "ובדבר הזה תאריכו ימים", ודרשו חז"ל 'דבר - דיבור', דהיינו שהמקיים את דיני ההרחקה בעת אמירת דברי קדושה זוכה בכך לאריכות ימים.

• הפוסקים מתחבטים בקשר ל'בית הכסא' שבזמננו - אם חלים עליהם דיני ההרחקה בשעה שאין בהם ריח רע, ורבים מהפוסקים הכריעו שיש להחמיר.

• חדר המשמש הן ל'בית הכסא' והן לצרכים אחרים - כמצוי בבתים רבים - יתכן שאין חלים דיני ההרחקה על כל שטחו בשעה שאין בו ריח רע.

• בחדר הרחיצה שבבית המרחץ, שכל העומדים בו - או רופם - אינם לבושים, אסור גם להרהר בדברי קדושה, ואף כשהוא נקי ואין בו אדם בלתי לבוש.

• חדר רחיצה שדרכו להיות נקי אף בשעת הרחיצה, ואין בו הבל רב וזוהמה רבה, כמו חדרי האמבטיה בבתים רבים - מותר להרהר בו בדברי קדושה, ואף בשעת הרחיצה.

• המילה 'שלום' היא אחד משמותיו של ה' (ראה ספר שופטים פרק ו, פסוק כד); ולכן אסור להזכירה בכל מקום או מצב שאסור לומר בו דברי קדושה.

• מעת שידוע, או שניתן לשיער, כי התינוק מסוגל לאכול 'כזית' מאחד מחמשת מיני דגן, חי, אפוי או מבושל, במשך 'כדי אכילת פרס' - חלים על צואתו ו'מי רגליו' דיני ההרחקה בעת העיסוק בדברי קדושה. וראוי לנהוג בדיני ההרחקה אף ביחס לתינוק בן יומו; ויש שכתב שאין צורך להתרחק מ'מי רגליו' והחל מגיל שש-שבע חלים דיני ההרחקה בכל מקרה.

• במקום בו שכיחים דברי מיאוס אשר אסור מדאורייתא לומר דברי קדושה בסמוך להם - יש לבדוק טווח של ארבע אמות לפני העיסוק בדברי קדושה, ולכתחילה יש לבדוק את כל טווח הראיה.

• דבר מיאוס מכוסה שריחו אינו נודף מבעד לכיסוי - אין חלים עליו דיני ההרחקה, וכיסוי שקוף אף הוא נחשב ככיסוי. ומים צלולים אינם נחשבים לכיסוי, אך מים עכורים נחשבים ככיסוי, וכן שלג.

• אסור מן התורה לעסוק בדברי קדושה ב'בית הכסא', בין בדיבור ובין בהרהור; ואיסור זה קיים אף בשעה שהוא נקי לחלוטין.

• מותר לעסוק בדברי קדושה בסמוך לצואה יבשה לחלוטין. ונחלקו רבותינו אם סימן היובש הוא כשהצואה מתפוררת בעת זריקתה, או כשמתפוררת בעת גלגולה על פני משטח כלשהו.

• מקום שייעדרוהו ל'בית הכסא' - בדיבור או במעשה, ולא במחשבה בלבד - וטרם השתמשו בו, נחשב כמקום מאוס ואסור מדרבנן לעסוק בו בדברי קדושה, כיון שיש בכך בזיון לדברי הקדושה.

נבחרנו להיות עדים על בריאת שמים וארץ. בורא-העולם מצפה לעדותנו בכל ליל-שבת! הוא סומך על יושרנו, ובוחר בנו כשותפים למעשה בראשית

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הרגעים הנעלים של כל השבוע

אכן מתאים לשמש כעד. בצעדי הכנעה ובקומה כפופה הוא יכנס אל מתחת לחופה, עד שיקראו לו להעיד במעמד הנשגב. וזה בדיוק התפקיד המוטל על כל יהודי מדי שבת בשבתו. מן השמים הועידו אותנו לשמש כעדים למטרה נשגבה הרבה יותר מאשר חתונתם של אותם גדולי עולם, שתוארה לעיל. נבחרנו להיות עדים על בריאת שמים וארץ. בורא-העולם מצפה לעדותנו בכל ליל-שבת! הוא סומך על יושרנו ועל טהרת-נפשנו, ובוחר בנו כשותפים למעשה בראשית.

הרגעים הנעלים של כל השבוע

האבודרהם אומר שכאשר אומרים 'אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשי שמים וארץ', צריכים לכוון במילה 'קדשת' כנגד קידושין... והיו גדולי עולם שלפני שאמרו 'ויכולו', עסקו בתשובה, וה'אור החיים' הק' היה עוסק לפני הקידוש בשבת בהלכות עדות בחושן-משפט!

האם אנחנו חושבים על כל הדברים הללו, באותם רגעים נעלים של ליל-שבת קודש, לפני אמירת הקידוש? כל בני הבית ממתנינים בדממת-קודש, שלהבת-הנרות עולה מאליה ומרצדת בלבבות, הכוס מצוחצחת והנה אנחנו שופכים אל תוכה את היין.

רגעים אלה של זכירה, הם הרגעים הנעלים של כל ימות השבוע. רגעי חינוך מובחרים הם. הילדים מאזינים לנו, מקשיבים להמיית-לבנו, ורגשות אלה נחרתים אצלם לכל ימי חייהם.

יהודים שעברו את השואה, העידו שההרגשות של זמני-הקידוש בלילות שבת, היו 'החומר המְשֻׁמֵר' של כל היהדות שלהם, ובזכותם הצליחו לעבור את כל אימי השואה ולהישאר באמונתם הזכה. הם קלטו אז את פעמי-לבבו של אביהם, וידעו מה הוא רוצה להנחיל להם. ברם, כל ההרגשות הללו יפעלו רק אצל מי שלא חי פשוט. אצל מי שהחליט שהחיים לא יעברו אצלו כמו שהם עוברים 'אצל כולם'!

(מתוך הספר 'שמחה בבית', בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

מזן המשגיח דפוניבז', הגר"י לוונשטיין זצ"ל, היה נוהג לומר ש'אדם שהתרגל לחיות פשוט, יעזוב את העולם כשהוא פשוט! אם לא יתרגל לעבוד על עצמו, זה לא יבוא לבד. חד-משמעי!

ניקח כדוגמה את עניינה של השבת, שבת-קודש, שניתנה לנו על-מנת לציין שבו-ביום שַׁבַּת גם הקב"ה ממעשה בראשית. הלא הורגלנו מְיַקְוֵתנו לשמור שבת, וכך אנחנו נכנסים עד זקנה ושיבה אל יום השבת, מבלי שתהיה לנו ביום זה הרגשה נעלה ומרוממת.

כן, ברור, יש לנו בגדים מיוחדים לשבת, אנחנו אפילו הולכים למקווה טהרה לכבוד שבת, ובני-המעלה שבתוכנו משתדלים להימנע משיחות-חולין ביום השבת, אבל אחרי הכל - נעלמת מאתנו התחושה האמיתית וההרגשה הכל-כך מקודשת בטעמה הַעֲרָב של השבת. וכך עשוי יהודי להעביר את כל ימי חייו, מבלי לקבל מושג וטעם בשבת-קודש.

אנחנו נכנסים לביתנו בליל שבת קודש אחרי התפילה, מברכים לשלום את המלאכים שבאו ללוותנו, מזמרים לפני הקידוש ומתכווננים לקיים את מצוות 'זכור את יום השבת לקדשו'.

השלחן ערוך במאכלים ממאכלים שונים, ומה שמתבקש מאתנו הוא לשמש כעדים - כך, לא פחות - על שבידת השי"ת מכל מלאכה במעשה-בראשית. 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם' וכו'.

האמנם?! אני אשמש כעד במעמד כה מרומם?!

יתאר כל אדם לעצמו, שהנה הוא נוכח בחופה של משפחת גדולי עולם, והנה החליטו המחוננים לקחת אותו לעד, ולבחור דווקא בו לשמש כעד קידושין; הם סומכים עליו יותר מכל אחד אחר. סומכים על יושרו, על נאמנותו, על נקיות דעתו.

רעד יעבור בו, באותו אדם; האמנם?! אני אשמש כעד במעמד כה מרומם?! האם אני ראוי לכך?!

אבל את המציאות אי אפשר יהיה לשנות. הנה הם בחרו בי. התוצאה המיידית תהיה שהרהורי תשובה יפקדו את העד הנבחר הלוה; הוא יפְרַד מחיי החולין שלו, ינסה להוכיח לכל מאן דבעי שהוא

גליון 555
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע רב ששת סגי נהור היה, פעם אחת הלכו כולם לקבל פני המלך שבא לשם, והלך רב ששת עמהם, מצאו מין אחד, אמר לו הכדים שלמים הולכים לנהר לשאוב מים, אבל כדים השבורים להיכן הם הולכים? מאחר שסומא אתה ולא תראה היכן תלך ולמה אתה הולך. אמר לו בוא וראה שאני יודע יותר ממך, חלף גדוד ראשון כשהוא רועש, אמר לו אותו מין בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא, חלף גדוד שני כשהוא רועש, אמר לו אותו מין עכשיו בא המלך, אמר לו רב ששת לא בא המלך, עבר גדוד שלישי כשהוא שותק, אמר לו רב ששת ודאי עכשיו בא המלך, אמר לו אותו מין זו מנין לך? אמר לו מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע וכתוב "לא ברוח ה' לא ברעש ה' לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה". כשבא המלך פתח רב ששת וברך עליו, אמר לו אותו מין את מי שאין אתה רואהו אתה מברך? נתן בו רב ששת עיניו ויצאו ניצוצות של אש וכבו את עיניו של המין.

(ברכות נ"ח א')

פרשת השבוע

כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי (מ"ד - ל"ד)

מסופר: כשהיה מגיע הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א לפסוק זה, היה נאנח ובוכה ואומר: "כי איך אעלה אל אבי? איך יכול אדם מישראל לעלות אל אביו שבשמים לאחר שנות חייו בעולם הזה, "והנער איננו אתי" אם הנוער לא הלך אתי בקבלת עול תורה ומצוות, כי בזאת נבחן כל דור בישראל בהצלחתו למסור כראוי את מורשת האבות לדור הבנים.

ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד (מ"ז - כ"ט)

אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע (רש"י)

מסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א שהיה גר בירושלים עיה"ק, שפעם אחת בנו בכורו נאלץ בצעירותו לעזוב את ירושלים ולנסוע לפולין, שנים מספר שהה בפולין, ובאותן שנים נכמר לבו של הצדיק מגעגועים לבנו שאהבו מאד. מקץ שנים אחדות כששב הבן לירושלים, מילאה שמחה גדולה את לבו של הרבי ויחד עם הצדיק שמחו כל בני העיר, שעת בין הערביים היתה כשהגיע הבן לירושלים, הוא מיהר אל בית מדרשו של אביו להיפגש עמו ולהחיות את נפשו, בהיכנסו לבית

המדרש, התכונן רבי דוד לתפלת ערבית, נעמד הבן לידו, הביט בו אביו רבי דוד רגע קט, אך מלה לא אמר, ומקץ דקה פנה אל שליח הציבור ואמר לו, רד לפני התיבה והתפלל ערבית. רק כשנסתיימה התפילה, ניגש האב אל בנו האהוב וקידם פניו בברכת שלום עליכם. חסידים שהיו באותו מעמד, הבינו כי בהתנהגותו זו הלך הרבי בדרכו של יעקב אבינו, בשעה שנפגש במצרים עם יוסף בנו האהוב, שקרא באותו זמן קריאת שמע, כדי שהאהבה העזה שהתעוררה בלבו למראה בנו האהוב, תהא מוקדשת כולה להשם יתברך, בשעה שיאמר את המלים ואהבת את ה' אלהיך, ובדרך זו של יעקב אבינו הלך רבי דוד מלעלוב.

ולאביו שלח וגו' מטוב מצרים

(מ"ה-כ"ג)

אומר רש"י יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו

מסופר: פעם אחת לפני סעודת שבת, שמע הרה"ק האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש זיע"א את הגבאי, מתווכח עם חסידים, על כמות היין שהם עתידים לתרום לשולחן, אמר להם הרבי, מדוע לא אמרה התורה בפירוש שיוסף שלח לאביו יין? והטעם הוא משום שנאמר בגמרא "הדיבור רע ליין" (כריתות ו' ע"ב) על יין אין מדברים, יין נותנים.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:25 ת"א: 5:26 ר"ת: 5:58

פרשת ויגש

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:10 ת"א: 4:23

הפעולה של חסד העבירה את רוע הגזירה

שנים רבות חיכה ר' שלמה לבן זכר, תפילות ותחינות רבות שפכו ר' שלמה ואשתו לפני בורא כל העולמים, אצל רבים מצדיקי דורו הזכיר את עצמו, כדי להתברך מפייהם. ותפילותיהם וציפיותיהם לא היו לשוא, היה זה ערב שבת כאשר אנשי העיירה נתבשרו שר' שלמה נולד בן זכר, השמחה בביתם היתה רבה, שמחת הברית עברה מתוך שמחה גדולה, כאשר רבים מיהודי העיירה נטלו בה חלק, רבה של העיירה שימש כסנדק, ומוהל מומחה הוזמן מעיר סמוכה להכניס את הרך הנימול בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. ר' שלמה ערך סעודה כיד המלך, כמובן שלא שכח את אביוני העיר שכולם הוזמנו וזכו להתענג בתענוגי בשר ודגים.

השנים חלפו, הרך הנימול גדל והיה לבחור ירא שמים, נח לשמים ונח לבריות, בישיבה היה בין הבחורים הלמדנים והיסב נחת רבה להוריו ולמוריו. עד לאותו יום בהיר, בה הודיעו שלטונות הצבא לר' שלמה, שבנו חביבו מחוייב גיוס ועליו להתייצב תוך כמה שבועות במפקדה הצבאית, ולהפוך לחייל מן המניין של הצבא הקומוניסטי. חייו השלוים של ר' שלמה זוג' הופרו בבת אחת, תפילות רוויות דמעות היו מנת חלקם יום ולילה, השתדלויות רבות שלא העלו דבר, והיאוש כמעט ומלאו את לבם, כשאחד מידידיו הציע לו לנסוע אל הרה"ק רבי מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א, שבברכותיו פעל ישועות גדולות לבני ישראל, על אף המרחק הרב שהיה עליו לנסוע, לא חשב ר' שלמה פעמיים, ויצא לדרך עוד באותו היום. ימים ולילות שרך עצמו בדרך עד שהגיע לביתו של ה"צמח צדק".

כשספר התהילים לא מש מידו, המתין לתורו להיכנס לרבי, וכשהגיע תורו, ואך דרכו רגליו בחדרו של הצדיק, פרץ בבכי מהתרגשות ופחד גם יחד, ושפך לפני הרבי את מר שיחו: "בן יחיד ויקר יש לי, ועתה הגיע לגיל הגיוס, ובתוך שלושים יום עליו להתייצב במפקדה הצבאית בעירו, שם יוחלט גורלו לשבט או לחסד, בריא ושלם הוא ב"ה בני יקירי, טוב רואי, ובדרך הטבע אני לא רואה שום סיבה לשלילה או לדיחוי, "רבי" זעק היהודי מקירות לבו, "מה אעשה לבני ביום שידובר בו"? האב האומלל לא היה צריך לפרט את חששותיו הגדולים, השירות הצבאי כרוך בקשיים רבים, ובסכנות לגוף ולנשמה, שמירת שבת, כשרות, וקיום המצוות, בגדר מסירות נפש הן, ואין כמעט אפשרות לבחור יהודי בצבא הקומוניסטי, להישמר ולהישאר שומר תורה ומצוות. אנא רבי! זעק מנבכי ליבו, בטל את הגזירה הנוראה, צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ה"צמח צדק" האוין לשיחת האב הכאובה בקשב רב, מצחו הבהק נתמך בידו העדינה, הוא ישב זמן רב כשעניו עצומות, אך לא הגיב

במאומה. הלחץ בלב האב השבור גבר, שתיקתו של הרבי כמעט הטריפה את דעתו, הלא טרם בואו לכאן, סיפרו באוזניו חסידים אשר התגוררו בעירו, אותות ומופתים גדולים, ישועות ונפלאות אשר פועל הרבי עבור היהודים הבאים אליו להתייעץ עמו ולהתברך מפיו, ומשום מה דוקא הוא נתקל בחומה של שתיקה, באטימה שאינו מבין את פירושה.

אך היהודי שלבו כמעט ונשבר וכמעט נתייאש, לא הרפה, שוב ושוב שטח בבכי גובר והולך את בקשתו לפני הרבי, וציין כי בן זה יחיד הוא לו, וכי מועד הגיוס מתקרב, ואנה אני בא, בלי בני יקירי זה, טוב מותי מחיי, התייפח בבכי קורע לב. אך דבריו ודמעותיו כמו שבו ריקם, דומה היה כי אין הרבי מקשיב כלל לדבריו.

כסופו של דבר יצא מלפני הרבי, כאשר אך ברכת שלום מהדהדת באוזניו, הצדיק לא הבטיח מאומה, בלית ברירה ובלב שבור ורצוף, עלה היהודי על העגלה ויצא חזרה לדרך הארוכה לביתו. כשהגיע לביתו, סיפר לאשתו ולבני ביתו על האכזבה הגדולה שהיתה מנת חלקו בביקורו אצל הרבי. הללו ניסו לעודדו, שבוודאי משהו שמימי מסתתר מבעד לשתיקתו של הצדיק, ואל לו להיכנס חלילה לייאוש, ישועת ה' כהרף עין. בצר לו, הירבה האב בתפילות ובתחנונים, ועל אף מועקת לבו, לא פסק מלקוות ולצפות לישועה, הרי שערי דמעות לא ננעלו, וגם התפילות הרבות יעשו מחצה, וככל שהתקרבו הימים למועד ההתייצבות, כן הרבה בתפילותיו ובעתירותיו, ספר התהילים לא מש מידו, כשדמעות חמות מרטיבות את הדפים הישנים של התהילים.

בבוא היום בבוקר השכם, קמו ר' שלמה ובנו ולבותיהם הולמים, מועד ההתייצבות נקבע לשעה מסוימת, והמפקדה הצבאית מתנהלת על פי תקנות קשוחות, דינו של המאחר חמור מאד, עד כדי כניסה לבית הסוהר, לאחר תפילה ואכילת פת שחרית, יצאו האב ובנו ממפתן ביתם ועיניהם מצפות לישועה, אך עוד לא הספיקו להתרחק מביתם, והנה לקראתם יהודי דל בשר וכפוף קומה, בראותו את הבאים לקראתו, הניח יד ימינו על לבו, ובקול צרוד קרא "יהודים יקרים, מדרך ארוכה באתי הנה, ועדיין לא בא אוכל לפי, אנא בטובכם הגישו לי פת לחם לאכול וצפחת מים לשתות ותחיו את נפשי אוי".

פניו המוריקים של ר' שלמה החווירו, בדיוק עכשו כאשר כל רגע יקר הוא מפז, אם לא די בידיו הריקניות לקראת ההתייצבות גם יאחר, בדיוק בזמן גורלי זה, צץ יהודי זה כמו מבטן האדמה. העני הבלתי מוכר, נושם ונושף בכבודות, וימינו נתונה עדיין על לבו כמו עוצר הוא בעדו מפרוח מגופו, והיהודי שאצה לו הדרך, הביט בו ברחמנות מהולה ברתחה, וכבר אומר הוא לומר לו כי מימינו ומשמאלו מקדם ומאחור, מתגוררות משפחות יהודיות טובות לב ופתוחות ידיים, ואלו בוודאי ישמחו להשביע רעבונו ולהקל צערו, איך ירחם ויסטה מנתיבו כי נחפו הוא לדרך קשה, והוא עצמו זקוק לרחמי שמים מרובים.

משל ונמשל

המאבק בין הנפש השכלית לנפש הבהמית

נוהג היה הר"ק ה"חפץ חיים" זיע"א לומר, משל לסוחר אשר שכר עגלון להוליכו למקום מסוים, לפני צאתם לדרך, ביקש הסוחר מהעגלון שישגיח היטב על סוסו לבל יטה מן הדרך. העגלון אמנם הבטיח, אך עד מהרה התברר שלהבטחתו לא היה כל ערך, כאשר אך יצאו מן העיר, נרדם העגלון על מושבו והסוס המשיך לרוץ ללא כל השגחה והכוונה. כאשר ראה הסוס חציר ועשבים, נטה מן הדרך כדי לאוכלם, תוך כדי סטייתו מן הדרך, איבדה העגלה את שיווי משקלה והתהפכה והסוחר נפל מתוכה. גער הסוחר בעגלון ואמר לו: הרי הזהרתיך להשגיח על בהמתך, ואיך זה הנחת אותה לנפש? ניסה העגלון להצטדק ואמר, מכיר אני את סוסי כי משכיל הוא, ויודע את הדרך היטב, ומעולם לא עלה על דעתי שיטה מן הדרך הישרה. אמר לו הסוחר שוטה שכמותך, וכי שייך לומר על סוס שהוא משכיל? יתכן שהוא טוב יותר מבהמות אחרות, אבל סוף סוף בהמה הוא, ואם כן, כל זמן שהוא רואה דבר שמגרה אותו, מתגברת עליו התאוה והולך אחריה, לכן היה לך להחזיק היטב במושכות, ולא להניח לו ללכת בחופשיות.

הנמשל: הוא הדין באשר לאדם, כיוון שהוא מורכב מנפש שכלית ומנפש בהמית, חייב הוא להשגיח היטב בכל שעה ושעה, על הנפש הבהמית שלו, ולאחוז היטב במושכות, לבל תשתלט עליו, אם אדם מסיח דעתו מעט, מיד עושה הנפש הבהמית את שלה ולוכדת גם את הנפש השכלית ברשתה.

אבל מחשבות אלו תופסות מוחו רק לשניות מועטות, כי מיד התנער הוא מהן, כאילו שוכח את מצבו ואת צערו דאגתו העצמיים, וברוחב לב ובסבר פנים יפות, הזמין את האורח הרעב פנימה לביתו ואמר: "בוא אחי היקר אכול ושתה וברך את האלוקים", נכנס האורח נוטל ידיו, מברך ואוכל ושותה, ומותיר, ועיניו אורו, "כשם שהחייטני" אמר לבעל הבית "כן יוסיפו לך משמים חיים וטובה וברכה". וכבר נחפו העני לדרכו, והיהודי ורו את בנו "הבה נודרו, כי אצה לנו הדרך", שלא נאחר חלילה ונענש על כך.

אצו ורצו כל הדרך, וכשהגיעו ברגע האחרון, נכנסו שניהם לבית המפקדה, והממונים על הגייסות הביטו בבחור הנושם ונושף בכבוד, מחמת יראה ופחד ומרוב בהילות, הממונים הביטו בו בעיניים זועמות, והבהילו את הרופא לבדוק את הבחור היהודי שהגיע זה עתה, אם ראוי הוא לשרת בצבא, הרופא הצבאי בחן את הבחור מכף רגל ועד ראש, נקש על ראשו, הביט לתוך גרונו, בדק את אוזניו, הצמיד ידיו זו לזו, והפטיר ספק בכעס ספק בקוצר רוח: "שלחו מעלי גופות שאינן ראיות למדי צבא". ר' שלמה ובנו המאושרים, נסעו הביתה ובידיהם כתב השחרור של הבן מהצבא, עיני שניהם זלגו דמעות התרגשות, תודה והודיה להשי"ת. כעבור זמן מה נמלך היהודי ונסע ל"צמח צדק" "שתיקתו של הרבי" אמר לבנו בקורת רוח, "יפה הייתה מכל הקולות שבעולם, מן הראוי כי אבשר לו את הבשורה הטובה".

כשנכנס לחדרו של הרבי, האיר לו ה"צמח צדק" את פניו הקדושות ואמר: "בבואך לפני לא אמרתי לך מאום, יען כי לא ראיתי בעבורכם שום פתח לישועה, אמור נא לי מה עשית באותו יום אשר בזכותו זכיתם לישועה הגדולה חוץ לדרך הטבע?" היהודי נדהם, לרגע התגלגלו מחשבותיו אחורנית, ולפתע נזכר הוא, ושח באוזני הרבי את סיפורו של אותו עני שביקש דבר מה להסעיד לו באותו יום גורלי, שמא ואולי יש קשר בין זה לזה, הרבי חיך ואמר: "אכן, שערי רחמים סגורים היו בעבורכם, אך פעולה זו של חסד ודוקא בזמן ובעת כה לחץ, פתחה לפניכם את שערי הרחמים לרווחה, מצווה זו שקיימתם בהכנסת אורחים ובמתן אכילה ושתיה לאדם עני ורעב, התייצבה לפניכם להמליץ טוב בעדכם, צדקה מעבירה את רוע הגזירה".

צ'ין אדם לחברו

להימנע מלכעוס בערב שבת פעם נסע הרה"ק ה"בית אהרן" מקארלין זיע"א יחד עם בנו הרה"ק רבי אשר זיע"א בדרך והגיעו לעיר בערב שבת לפנות בוקר, וראו את העשן המיתמר מארובות התנורים מבתי היהודים שנהגו לאפות לפנות בוקר את החלות לכבוד שבת קודש, ושאל את בנו: דו זעהסט מיין קינד את המלאכים היוצאים מתוך הארובות, והוסיף ואמר הבית אהרן: זיי וואלטין גיקענט צוקומען צו די גרעסטע מדרגות פון די הכנה וואס זיי ארבעטען אויף שבת, נאר דער "ירגוזון" איס אלעס מבטל. (יכולים הם להגיע לידי מדרגות הכי נשגבות ע"י ההכנה שעושים לכבוד שבת, אלא שה"ירגוזון" – הרוגו והכעס, מבטל הכל.

בזכות מצוות הכנסת כלה

מעשה באחד מבני העליה שבירושלים של מעלה לפני כשמונים שנה, שבתו הגיעה לפרקה ועמדה להינשא, אך לרש אין כל, ולא היה בידו אפילו שווה פרוטה להכניסה לחופה, ויפן היהודי לשפוך שיח אל הכותל המערבי, בבכי ובתחנונים בדמעות שלישי, באותה שעה היה שם הרה"ח ר' דוד שעכטער זצ"ל (אביו של הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א) וישמע את קול בכיו הרם, ניגש אליו רבי דוד ושאלו, יאמר נא אחי ורעי לסיבת בכיו, ויען היהודי, כלה לי בבית, ואין בידי אפילו פרוטה שחוקה אחת, אמר לו ר' דוד בפשטות שיבוא עמו אל ביתו, ובבואם הביתה נתן לו ר' דוד את כל הסכום הנדרש להוצאות הנישואין, אף שלא היה

ר"ד מעשירי העיר כלל וכלל, אלא שגם הוא עמד לחתן אחד מצאצאיו כעבור חודשים מספר, ובסייעתא דשמיא הצליח לחסוך פרוטה לפרוטה עד שהיה בידו את כל הוצאות החתונה, אך כיון שלא היה זקוק כעת לסכום זה, על כן העניק לו את כל צרור הכסף במתנה, ובטח בשם יתברך שבוודאי יהא בעזרו ויומין לו צרכיו עד בוא היום שייכנס בנו לחופה.

באותו יום הלך ר' דוד להתפלל תפלת מנחה בבית מדרשו של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א, ויהי אך ראהו רבי שלומק' נענה אליו "דו שיינסט" (אתה זוהר), אמור נא לי מה זכות באה לידך? השיב ר' דוד בתמימות שלא עשה ולא כלום, אולם הרה"ק מזוועהיל לא הרפה ממנו, והפציר בו מאד שיגלה לו את המצווה שעשה, השיב ר' דוד לעומתו, שאם גילו לו מן השמים שעשה מצוה מדוע לא נתגלה לו גם איזו מצוה עשה, ואעפ"כ דחק בו הרה"ק מזוועהיל שיספר לו מה שעשה, והבטיח לו שאם ימלא רצונו, יקבע עמו לימוד בחברותא מדי יום ביומו, (כי כמה פעמים כבר הפציר ר' דוד בהרה"ק מזוועהיל שילמד עמו, והוא היה דוחה אותו בלך ושוב), או אז הסכים לספר לו דברים כהווייתן, ויהי כשמוע כן הרה"ק מזוועהיל נענה ואמר:

ראיתי עליך הזדככות גדולה מאד, ובוזה תיקנת את נשמתך בגלגול זה ובכל הגלגולים הקודמים, ועתה הנני מבין איך זכית לכך.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ז' טבת הרה"ק רבי צבי בן רבי ישראל בעש"ט זיע"א (תקמ"ז) הרה"ק רבי ברוך מקאמינקא (תלמיד הבעש"ט) הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאינביצא ב"ר יעקב (תרי"ד)

יום ראשון ח' טבת

רבי שבתי מראשקוב ב"ר שלמה זלמינא (תרמ"ג) רבי יוסף אלימלך מקשאנוב ב"ר משה (תרס"ז)

יום שני ט' טבת

עורא הסופר (ג"א – תמ"ב)

נחמיה בן חכליה

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר נפתלי שור (תורת חיים – שצ"ב)

יום שלישי י' טבת

זכריה בן ברכיה בן עדו הנביא (ג"א תמ"ח)

מלאכי הנביא

הרה"ק רבי נתן ב"ר נפתלי הירץ מברסלב (תר"ה) הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלישין ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרס"ג)

הרה"ק רבי אברהם אבא ב"ר יוסף מפייטסבורג (תש"ן)

יום רביעי י"א טבת

הרה"ק רבי משה ב"ר הלל (ערוגת הבושם – תקמ"ה) הרה"ק רבי דוד מולאטיפאלי ב"ר יוחנן מראחמיסטריווקא (תר"ע)

הרה"ק רבי יהושע ב"ר מאיר מדויקוב (עטרת יהושע – תרע"ג)

יום חמישי י"ב טבת

הרה"ק רבי משה הלוי סופר מפשעווארסק ב"ר יצחק (אור פני משה – תקס"ו)

הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים ב"ר יהודה לייב (תשי"ד)

יום שישי י"ג טבת

הרה"ק רבי משה מלעלוב ב"ר דוד (תרי"א)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מווישאווה ב"ר ישראל – (תשי"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רכטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וספי תרומים על המצוות.

הגבהת התורה (ד')

א) יש נוהגים להצביע באצבע הורת לעבר הספר תורה כשאומרים וזאת התורה ולנשקה. (ספר החיים, למהר"ח פלאגי זצ"ל, סימן ג', אות ו', ילקוט מעם לועו, פרשת כי תבוא, כ"ז, כ"ז, סד"ה וכמה מנהגים) ויש נוהגים לאחוז בציציות הטלית ולהראות נגד הספר תורה, ולנשק הציציות. (ספר החיים, שם)

ב) גם הכריעה שכורעים בשעת ההגבהה, צריך להיות דווקא נגד כתב הספר תורה. (לדוד אמת, למרן החיד"א זיע"א, סימן ד', סעיף ג')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ

הר"ר מנחם מאניש שיינברגר

ב"ר פינחס צבי זצ"ל

נלב"ע ח' טבת תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פְּרֻשֶׁת וַיִּגַּשׁ - יום הדין

"וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו: 'אֲנִי יוֹסֵף, הַעוֹד אָבִי חַי?' וְלֹא יָכֹלוּ אַחֵיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו" (בראשית מה. ג.)

ירדו למצרים, עלו להביא את בנימין, גרמו צער לאביהם, מצאו את הכסף ששילמו באמצעותו על האוכל, מצאו את הגביע- באותו רגע הכל הפך להיות ברור ומובן.

חז"ל דורשים: "אוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה. מה יוסף קטן שבשבטים שהוכיח את אחיו כך הם הגיבו, על אחת כמה וכמה אנחנו כשנעמוד לפני הקב"ה ויוכיח אותנו, אז באמת אוי לנו!".

כמה אנשים חיים בשקר, כמה אנשים חיים בחושך. לא שנה ולא שנתיים אלא במשך כל חייהם. אנשים חיים בדרך לא נכונה. הם מרגישים שהם בסדר והכל טוב ויפה בדרך שהם בחרו, אבל ברגע שיגיע הרגע הנורא והמפחיד, מה יענו? כיצד הם יגיבו?

אסור לנו לשכוח שאנחנו חיים בעולם שהוא זמני וחולף. אנשים שקרובים לנו מסתלקים מהעולם מול עינינו. אנשים שהכרנו לפתע הם אינם. לאן הם הלכו? לאן הם הסתלקו?

הם הלכו לעולם האמת, מקום שבו הם יצטרכו לתת דין וחשבון על כל מעשיהם. אסור לנו לשכוח שהעולם הזה נועד כדי שנקיים בו תורה ומצוות וזה העיקר.

בברכת שבת שלום וחג חנוכה שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁנֵי לֵבָב

17:54	17:23	16:10	י"ג
17:49	17:19	16:26	י"ד
17:48	17:19	16:26	י"ה
17:53	17:23	16:30	י"ז

שנים רבות חלפו מאז שהאחים מכרו את יוסף. יוסף עבר תלאות רבות וקשות עד אותו רגע שעלה לגדולה, עד אותו רגע שבו נבחר להיות מושל על כל מצרים. הרעב שהיה בארץ אילץ את האחים בהוראת אביהם לרדת למצרים. הם עוברים קשיים ותלאות על יד מושל מצרים. האחים לא מצליחים להבין ולו במעט את פשר ההתעללות הבלתי מובנת שמושל מצרים נוהג כלפיהם.

עד אותו רגע גדול שבו יוסף עומד להתגלות בפני האחים, יהודה עדיין עומד ומדבר קשות בפני מושל מצרים עד כדי כך שהיה מוכן להרוג אותו ואת פרעה גם יחד.

תוך כדי מלחמה מילולית בין שני גדולי עולם, יוסף מחליט שהגיע הרגע לגלות את האמת. הגיע הרגע לומר להם את האמת בשתי מילים בלבד: "אני יוסף!".

אותן שתי מילים גרמו לאחים בהלה כה גדולה עד שנשמתם פרחה. מילים אלו הספיקו לאחים להיות המומים ומבוהלים ולהגיע להבנה נוראה שהם בעצם טעו. במשך עשרים ושתיים שנים הם חשבו שהם צדקו במכירת יוסף, אבל לפתע האמת מתגלית. אותם חלומות שיוסף חלם מתגשמים מול עיניהם.

האחים מגלים בסופו של דבר, אחרי שנים רבות כל כך, שהחלומות של יוסף היו אמת לאמתה!

בשתי מילים האחים קיבלו תשובה על כל טענותיהם ועל כל הדברים הבלתי מובנים שפקדו אותם במשך כל אותה תקופה שבה

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אקבלי יוסף חיים בן נסכה י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנט בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה - צום עשרה בטבת

מה הן ההלכות של צום עשרה בטבת?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בעשרה בטבת מלך בבל התחיל לצור על ירושלים כדי להחריב אותה. לכן אנחנו מתענים ביום זה כדי להכניע את ליבנו ולחזור בתשובה שלימה. אנחנו מתחננים לפני בורא עולם שירחם עלינו וישוב לגאול אותנו גאולה עולמית. הצום מתחיל בעלות השחר ומסתיים בצאת הכוכבים.

בתי-כנסת רבים נוהגים להקדים את תפילת מנחה כדי שיספיקו לסיים את התפילה לפני השקיעה והכהנים ישאו את כפיהם. הכהנים לא נושאים את כפיהם אם מתפללים מנחה גדולה (לפני פלג המנחה).

חייבים להתענות ביום עשירי בטבת ופורץ גדר ישכנו נחש. אבל קטנים, כלומר: בן שעדיין לא מלאו לו שלוש-עשרה שנים ויום אחד, ובת שלא מלאו לה שתיים-עשרה שנים ויום אחד, הם לא צריכים להתענות אפילו כמה שעות. אפילו אם יש להם דעת להתאבל על חורבן ירושלים, כל שלא הגיעו למצוות, הרי הם פטורים מתענית זו. אפילו אם הם רוצים להחמיר על עצמם ולהתענות - יש למחות בידם שלא יעשו כן.

מעוברות ומניקות פטורות מתענית עשרה בטבת. מעוברת לעניין זה היא אישה שעוברת ניכר, כלומר: עברו שלושה חודשים מתחילת ההריון. אם היא סובלת ממיחושים והקאות היא פטורה מתענית זו, גם לפני שעברו שלושה חודשים מתחילת ההריון, ובפרט אם כבר עברו ארבעים יום מתחילת ההריון.

מעיקר הדין, מינקת היא אישה בתוך עשרים וארבעה חודשים מזמן הלידה. במשך הזמן הזה היא חלשה מאוד ועדיין לא שבה לאיתנה. אישה שמרגישה שיש בכוחה להתענות בקלות, תשאל רב מורה הוראה אם היא יכולה להתענות.

חולים פטורים מן הצום. אדם חלש או זקן מאוד שמצטער בצום וחושש שאם יתענה, יחלש ויחלה - פטור מהצום. חולה שהתרפא אבל עדיין מרגיש חלשה וחושש שאם יתענה יהיה חולה שוב - פטור מהצום.

אם בטעות בירך על מאכל ולפני שהכניס אותו לפיו נזכר שהיום צום, יטעם מעט כדי שברכתו לא תהיה ברכה לבטלה. אחר כך חייב להמשיך לצום. אבל לא יאמר בתפילת העמידה 'ענו'. הוא לא צריך להתענות ביום אחר במקום הצום ששבר.

יום עשרה בטבת נקבע כיום הקדיש הכללי. ראוי להדליק נר נשמה לעילוי נשמת הנרצחים בשואה הי"ד.

אמירת קדיש

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך העלון 'השגחה פרטית'. יש בו כדי ללמדנו כי כאשר אדם עושה חסד עם הזולת - אז בעז"ה יראה כיצד בורא עולם מחזיר בכפל כפליים. להלן הסיפור מפי בעל המעשה:

בשכונת 'בית ישראל' בבית הכנסת 'שושנים לדוד' הסתובב יהודי גלמוד ושמו ר' שלמה אדרי ז"ל. אותו יהודי נהג לתרום קפה ופירות למתפללים וללומדים. רבים קושרים את שמו עם הפירות הטובים שהיה מביא לבית הכנסת כדי שהבאים בשעריו יברכו ויתכבדו בהם.

הוא נפטר ללא זרע של קיימא. כמי שהיה חלק מהנוף, הוא הותיר אחריו חלל שאי אפשר למלא. פטירתו נגעה במיוחד ללב של בחור אחד מהמתפללים. מכיוון שידע כי מדובר באדם ערירי, הוא החליט לומר קדיש לעילוי נשמתו של היהודי הגלמוד במשך כל שנת האבל. במשך מספר שבועות, בכל מקום בתפילה שאומרים קדיש יתום, הבחור היה אומר קדיש לעילוי נשמת ר' שלמה.

בתפילת ערבית בשבת אחת סבו, הדיין הרב ציון בראון שליט"א, שמע כי נכדו אומר קדיש יתום. הוא התפלא על הדבר. אחרי התפילה העיר לנכד כי אין לומר קדיש יתום כאשר ההורים חיים וקיימים עד מאה ועשרים. הבחור שמע לקול סבו והפסיק עם מנהג זה. הסבא גם עדכן את הוריו.

במוצאי שבת אחותו הנשואה מתקשרת לבית הוריה ומספרת: "בליל שבת חלמתי חלום שנראה אמיתי. ראיתי את ר' שלמה אדרי ז"ל צועק בקול רם: 'אני לא אשם שאין לי ילדים'. אבא, אולי אתה מבין את פשר החלום הזה?". האבא הבין היטב. הוא ידע שבנו הפסיק לומר קדיש יתום. מיד אחרי השיחה התקשר לסבא הרב ציון וסיפר לו על כך. הסבא הורה לנכד להמשיך ולומר קדיש כפי שקיבל על עצמו בהתחלה. מפליא הדבר שהבחור החשוב הזה התארס בדיוק ביום היארצייט הראשון של ר' שלמה אדרי ז"ל.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חייג במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב יחיאל ממוש זצ"ל

הגאון הרב יחיאל ממוש זצ"ל - נולד בשנת ה'תקכ"ח (1767). עוד לפני שהגיע לגיל עשרים נמשך לחסידות. קיבל מאת הגאון ר' מרדכי מלכוביטש שהשפיע עליו מאורו עד שהפך לתלמידו המובהק והיה לאחד מהאריות שבחבורה. רבו נפטר בשנת ה'תקע"ע (1810). בנו ר' נח מילא את מקומו ורבינו דבק בבנו.

משנת ה'תקע"ג (1812) התחיל לשמש כרבה של מוש חדש (עיירה קטנה שקרובה לברנוביץ' שברוסיה הלבנה). תפקיד אותו מילא במשך ארבעים שנה. במשך כל זמן כהונתו לא שלטה שום מגיפה או מחלה. סירב שיכתירו אותו כאדמו"ר. למרות זאת, צדיקים גדולים היו מתחממים לאורו ביניהם הגאון האדמו"ר ר' משה פאלייר מקוברין.

רבותיו הקדושים מלכוביטש וחסידיהם כיבדו מאוד את רבינו והעידו עליו שכל דיבור שהיה יוצא מפיו- היה מתקיים מיד! למרות שהיה גאון אדיר בכל מקצועות התורה, היה מסתיר את מדרגותיו במעטה של ענווה. תלמידו האדמו"ר ר' משה פאלייר העיד על רבינו כי רוח-הקודש שרתה עליו. הירבה בסיגופים ותעניות. הנהגתו והליכותו בקודש היו מופלאות ביותר. נפטר בערב שבת קודש שבו חל תענית עשרה בטבת ה'תרי"ב (1852). חי כ-84 שנים. ציונו במוש.

אביו: ר' מנחם. **אחיו:** ר' דב בער מסלאנימא. **ילדיו:** אין. **מרבותיו:** רבי מרדכי מלכוביטש, רבי נח מלכוביטש (בנו של ר' מרדכי). **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' משה פאלייר מקוברין.

הרה"ק ה'בית אברהם' סיפר כי כאשר רבינו היה ילד בן שבע הוא הלך פעם לחידר וראה יהודי עגלון. לפתע הסוס נפל ומת. בעל העגלה בכה תמרורים מאיפה יקח עכשיו לפרנס את ביתו. רבינו ראה זאת והדבר מאוד נגע לליבו. הוא אמר: "ריבונו של עולם, אני לא אלך לחדר עד שהסוס יקום על רגליו ויחיה", וכך היה שהסוס קם והעגלון המשיך לנסוע אתו.

הרה"ח רבי אברהם אשכנזי ז"ל סיפר ששמע מהזקנים בטבריה: בזמנו של רבינו היה בחור בשם יואל. הוא היה בחור שובב. היה לו מקל מעץ שהחזיק. לעיתים היה משתמש בו לרעה שהיה מכה בו את מי שהכעיס אותו. פעם אחת הסתכסך עם נכרי. יואל היכה את הנוכרי במקל והרג אותו.

מיד אסרו אותו בבית הסוהר. אביו ששמע על כך נבהל מאוד. מי יודע מה יעשו לבנו ומה יגזר עליו בבית המשפט. האבא רץ לביתו של רבינו ושפך לפניו את ליבו המר. רבינו שאל: "למתי קבעו את המשפט?". האבא ענה לו: "בעוד עשרים יום". רבינו שאל: "האם יש עדים שראו את המעשה?".

האבא ענה לו: "יש כמה עדים אבל אני לא יודע מי הם". רבינו הרגיע אותו ואמר: "יהיה טוב". בתוך הזמן עד לעריכת המשפט מתו במוש כמה גויים צעירים לימים מחוץ לדרך הטבע. ביום המשפט התברר שכל העדים שהיו צריכים להעיד במשפט מתו. מכיון שלא היה מי שיעיד בפני השופטים שחררו אותו לחופשי.

פ עם אחד מאנשי העיר נסע לאמריקה והשאיר בעיר את אשתו וילדיו. לילה אחד באמצע הלילה רבינו קרא למשמשו ר' משה אהרן ואמר לו: "נלך ונראה מה שלומה של האישה ובניה". ר' משה אהרן תמה ואמר: "רבינו, למה הינך רוצה ללכת אצלם באמצע הלילה ולהפריע את שנתם? נלך מחר". אבל רבינו התעקש ללכת באמצע הלילה. קמו והלכו לבית האישה.

כשבאו לבית הם נקשו בדלת ולא פתחו. רבינו אמר למשמש שיקח קרדום וישבור את הדלת. כשפרצו את הדלת ראו כי כולם מעולפים. התברר כי תנור העץ שחימם את הבית הוציא עשן מחניק. אם היו מאחרים ובאים בעוד שעה, כבר כל בני הבית היו מתבקשים לעולם שכולו טוב.

כ שהיו באים להיפרד מרבינו בימות החורף, היו שואלים אותו אם לצאת מהעיר עם סוס ועגלה או עם מזחלת (שמתאים לנסוע בה בעת השלגים). רבינו היה עונה להם. פעם אמר לאחד השואלים שיצא עם מזחלת למרות שבאותו יום השמש זרחה ולא היה נראה שעומד לרדת שלג.

רבי משה אהרן משמשו שהיה תמים שאל: "הרי רואים את השמש זורחת. מדוע תאמרו לו לצאת עם מזחלת?". רבינו השיב לו: "מה אכפת לך מה שאני אומר?". כמובן שהשואל ציית לרבינו. תוך מספר שעות בעוד השואל בדרך השמיים התקדרו בעבים והתחיל לרדת שלג כבד. אם הוא היה יוצא עם עגלה הוא לא היה יכול לחזור לביתו.

ו חורים היו באים אליו מכיון שהם נוסעים בדרך והימים ימי חורף, והיו רוצים 'לקנות' ממנו שלג, כלומר: שיגיד שיהיה שלג. כשרבינו היה אומר שיהיה שלג אז נעשה שלג. הם העדיפו את השלג כי היה ניתן לנסוע על גבי מזחלות וזה היה הרבה יותר נוח מנסיעה בעגלה. פעם כשנפרד מכמה יהודים ולקח מהם כסף עבור שלג.

משמשו ר' משה אהרן שהיה נוכח במעמד, יצא מהבית של הרב החוצה, הביא קצת עפר מהאדמה שבחוץ. המשמש נכנס לרבינו וטען: "כבוד הרב, אתה שלחת את האנשים בתנאי שיהיה שלג. ראה כי האדמה יבשה. אין שום שלג". באותו הרגע התחיל לרדת שלג כבד כפי שרבינו אמר.

א נשי הרה"ק מקאברין שגרים במוש נהגו שלפני נסיעתם לרבע, היו נכנסים ונפרדים מרבינו והשאירו לו שני רובל. לימים התיישבו ונסעו לקאברין מבלי להיפרד ממנו. בדרך גזלנים התנפלו עליהם, וגנבו מכל אחד מהם שני רובל! כשבאו אל רבי יחיאל לאחר מכן, אמר להם: "מה היה איכפת לכם לבוא אלי, להיפרד ממני ולומר לי היו בריאים. אני הייתי אומר לכם סעו לשלום".

מה היא עושה

ורצחו ל"ע את הורינו.

הרוצחים סיפרו שביער היה שביל מסודר לכרכרות, אבל למעשה בודדים נסעו שם. באותו זמן מלבד השודדים הורינו היו לבד ביער.

השודדים ראו כרכרה מלאה וטעונו. הם התנפלו עליהם, שדדו את הכל, רצחו וקברו אותם שם ביער כדי לטשטש את העקבות. בהמשך החקירה הם הובלו למקום והראו את מקום הקבורה. הרבנים פסקו להשאיר את הורינו היקרים במקום, מכיוון שמת מצווה קונה מקומו.

ישבנו שבעה. הגדול מתוך שבעת האחים והאחיות עוד לא היה בר מצווה. היינו ילדים יתומים קטנים שיושבים שבעה על הוריהם.

השאלות זעקו לשמיים: "צדקה תציל ממוות, שלוחי מצווה אינם ניזוקים. איך זה קרה? הזו תורה וזו שכרה? כיצד קרה שההורים שלנו לא זכו אפילו לקבר ישראל".

לאחר מכן באנו ליער לבכות על הקבר של ההורים. אנשים טובים בכפר אספו כסף ועשו את המצבה. אנשים טובים דאגו ליתומים. ממשפחה תומכת הפכנו להיות משפחה נזקקת.

כל אנשי הכפר עזרו וכך גדלנו. בכל שנה ביארצייט היינו נוסעים ליער לקבר ההורים. עמדנו שם, התפללנו, צעקנו וזעקנו תפילות על קבר אבא ואמא. הרגשה נוראה.

שלוש שנים אחרי כן פרצה השואה האיומה. בשנה הראשונה הצלחנו לנסוע וחזרנו. בשנה השניה נסענו ליער ביום הפקודה כשצריך לעלות לקבר והתפללנו, אבל כבר לא היה לאן לחזור.

הנאצים הארורים נכנסו לכפר באותו יום. רוב תושבי הכפר היו יהודים, הם אספו את כל היהודים, הכניסו אותם לבית הכנסת ושרפו את בית הכנסת עם הקהילה, הי"ד.

כל שבעת האחים נשארנו בחיים. בזמן השמדת בני עמנו בכפר, היינו אצל ההורים שלנו ביער. אחרי כן, בניסי ניסים הצלחנו לעבור את השואה. גויים שריחמו עלינו החביאו אותנו וניצלנו. כל שבעת האחים שרדו. חלק מאיתנו גרים בארץ וחלק בארצות הברית, אבל כולם ניצלו ונשארו בחיים.

איך אפשר לתאר את הרגשת היתמות והאבל כאשר פתאום התברר לילדים הרכים שרצחו את הוריהם, ועוד בזמן שהם היו בדרך לקיים מצווה. השאלה זועקת בעוצמתה: הרי נאמר "צדקה תציל ממוות?" **הקב"ה הראה שאכן הצדקה הצילה ממוות, הקב"ה סיבב את הכל כדי להציל משפחה שלימה מאירופה הבווערת!**

כידוע, אחי יוסף לא הבינו מדוע בורא עולם מגלגל עליהם את הניסיונות האלו. כיצד יתכן שהמשנה למלך דווקא מאשים אותם כמרגלים? הם לא הבינו מדוע המשנה למלך שואל אותם על אביהם וכן חוקר לגבי אח נוסף. מדוע הוא מתעקש שיורידו את בנימין למצרים?

הם הבינו כי אחת הסיבות למעצר של שמעון היא שאם הם יביאו ילד אסופי מהרחוב וינסו לומר כי הוא בנימין, אז המשנה למלך יקח את הילד, יצרף אותו עם ילדים נוספים ויבקש משמעון לזהות את אחיו. משמעות הדברים היא שאם חלילה יתפסו במעשה מעין זה, מצבם יהיה חמור.

הם תהו תהיות רבות. כיצד יתכן שהכסף שבו הם קנו את התבואה חזר לשק? גם אחרי שהורידו את בנימין למצרים, אמרו להם שהם יאכלו עם המשנה למלך. דבר זה לא הגיוני. אנשים שמואשמים בריגול מקומם בבית-הסוהר. הם לבטח לא זוכים לאכול עם המשנה למלך.

העובדה שהמשנה למלך ידע להושיב אותם לפי גילם הפליאה אותם. בנוסף, המשנה למלך אומר לאחיהם: "אַלְקִים יִחַןְךָ בְּנִי" (בראשית מג, כט). רק כאשר המשנה למלך התוודע לאחיו ואמר: "אֲנִי יוֹסֵף, הַעוֹד אָבִי חַי?" (בראשית מה, ג). עתה הם הבינו את כל התמונה. כל התהיות נפתרו.

האדם עובר ניסיונות רבים. הוא לא מבין על מה ולמה בורא עולם עושה לו את הדבר הזה. הוא היה מעדיף שזה לא יקרה. אולם לאחר מכן, בדיעבד, הוא לפעמים מבין כי בורא עולם עשה זאת לטובתו ולתועלתו

להלן סיפור המעובד מתוך '**להתעדן באהבתך**' וסופר על ידי יוסף הראל, פקיד במס הכנסה בנתניה: אנחנו שבעה אחים ואחיות. ההורים שלנו היו אנשי צדקה וחסד.

גרנו בכפר קטן בפולין. בכל האזור לא היה דבר שהיה צריך לעזור למישהו, שההורים שלי לא היו מעורבים בזה. לתמוך, לתת, לדאוג לעניים ולנזקקים, הכל הם עשו.

יום אחד אבא ואמא נסעו לחתונת יתום ויתומה. הם דאגו לכל צרכי החתונה, הם הכירו ביניהם, הפגישו, סידרו את כל צורכי החתונה.

אבא שכר עגלה עם סוס. הם העמיסו על העגלה את כל צורכי החתונה וציוד ראשוני לחתן ולכלה כדי להתחיל את החיים אחרי החתונה. הם נפרדו מאיתנו ויצאו לחתונה.

ההורים אמרו לנו: "ילדים, אנחנו נוסעים לחתונה ומחר בעז"ה נחזור". אבל הם לא חזרו! עבר יום נוסף והם לא חזרו. באותם זמנים לא היו טלפונים ולא היתה כל דרך להתקשר. אחרי כן התחילו לברר קצת יותר. התברר שהם לא הגיעו בכלל לחתונה. חצי שנה אחרי כן, המשטרה תפסה כנופיית שודדים. לאחר חקירה הם הודו ששדדו

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	הרב יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'נה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב דב ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
לטיף בן פרוחה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בן שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרוחה ז"ל
אביבה לוש ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	דב בן יצחק ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרוחה ז"ל	סלים בן פרוחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהר ע"ה	יהודה בן סעירה ז"ל	יהודה בן סעירה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	עפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויגש

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2022 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויגש

- ב..... ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה
- ד..... ותחי רוח - באמונתו יחיה.....
- ז..... אל תירא מרדה מצרימה - חזקו ויאמץ לבבכם.....
- ח..... ויגש אליו - תפילה מתוך התעוררות הלב וקרבת אלוקים.....
- ט..... אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות.....
- יא..... ותחי רוח - לחיות עם תכלית טוב.....
- יג..... אני יוסף אחיכם - להיות מעביר על מידותיו ולא לבייש את הזולת.....
- טו..... כיבוד אב ואם - במעלת ושבח כיבוד אב.....
- טז..... צום העשירי - התעוררות לקראת צום עשרה בטבת.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויגש

ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה בפרשתן (מו א), 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', וביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בר"ה א"י ויזבח) שהנה כמה מיני יסורים יש (עיי"ש, וראה עוד בספרו ש"ש דרוש ג' ב), וכללו של דבר כי הכל לטובתו הגמורה של האדם*, פעמים שהם יביאוהו לטובה אחרת, ופעמים יתגלה לו בסופו של דבר שהם עצמם חלק

מהטובה. כענין זה ממש ראו אצל יוסף הצדיק שהמכירה עצמה הייתה ההבאה למצרים למען התמנותו למשנה למלך שם^ג. ובוז מבאר ה'באר מים חיים' את הפסוק (תהלים קיח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', וצריך ביאור, שהיה לו לומר 'אודך כי הושעתני' כי לכאורה, מה יש להודות על ה'עניו'. אלא ביאור הדבר, שדוד המלך הכיר שהעניו עצמו אינו אלא טובה גמורה

א. סיפר כ"ק אדמו"ר מבאבוב, כי בשעת מלחמת העולם השני' היה פעם הזדמנות לקבל פעסער (פאספורט דרכון) ממדינת 'קאסטא ריקא', ועי"ז היה בידו להינצל מציפורני הרשעים ימ"ש, והלך לקבל התעודות עבור כל בני משפחתו אחד שהזויל עבורם הון רב, אולם בבואו לשם נתוודע לו שבאותו היום נתבטל כל ענין קבלת התעודות מחמת איזה סיבה, ולא רצו ליתן לו התעודות בשום אופן, ויצא בפחי נפש בלב נשבר לרסיסים, כי מלבד שהלך לאיבוד הון רב אשר שילמו עבור זה, היה זה לפי דעתם אופן היחידי שיוכלו להימלט על נפשם, ולא היה יכול למצוא מרגוע לנפשו, ולא רצה לשוב אל משפחתו בידים ריקניות, לכן נכנס לבית המדרש והתחיל לעיין בספרים כדי לחזק את לבבו, ניגש אל ארון הספרים להוציא וד' אנה לידו ספה"ק תפארת עוזיאל (להרה"ק ר' עוזיאל מייזליש) פתח את הספר ונזדמן לפניו פירושו בפרק כ"ב שבתהלים, רחוק מישועתי דברי שאגתי אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי, ומבאר עפ"י מה שכתב השל"ה הק' (עשרה מאמרות מאמר ה' אות ז') עה"פ (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ד' עת רצון ענני באמת ישעך', דפעמים האדם מתפלל על איזה דבר אשר נדמה לו שהוא לטובתו, אמנם באמת אחריתו מרה כלענה רח"ל, לכן צריכים להתפלל אל המגיד מראשית אחרית ויודע העתידות, שאם אותו הדבר אשר הוא מבקש לא יהי' לטובתו, אז לא ישמע ד' תפלתו ולא ימלא בקשתו, וזהו 'עננו באמת ישעך' - ר"ל תתן לי רק אותו דבר אשר הוא באמת ישועתי, אבל אם גלוי וידוע לפניך שתפלתי ובקשתי אינה לטובתי גם כי אזעק ואשווע שתם תפלתי ואל תושיעני, ע"כ. וזהו כוונת הכתוב 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', פירוש, אם דברי שאגתי הם על דבר שהוא רחוק מישועתי, אז אבקשך 'אלקי אקרא יומם ולא תענה', שלא תענה אותי על תפלתי, כי באמת הוא ההיפך מן הישועה.

בראותו דברים הללו רוח נכון נתחדש בקרבו, כי הבין מזה דבודאי מה שעשה ה' ככה שלא עלה בידו לקבל התעודות, הוא לטובתם, אף שלענינו נראה כאילו היא לרעתם, ונתחזק לבו וחזר הביתה. כעבור איזה זמן נתוודע להם כי באותו היום הקהילו הדייטשען הארורים ימ"ש כל היהודים אשר קבלו תעודות מקאסטא ריקא, וכולם נהרגו ונרצחו על ידם רח"ל. אז ראו עין בעין כי אף שבתחילה היה נדמה להם שהשגת התעודות הללו היא טובה עבורם, וכאשר לא עלה בידם לקבלם אירע להם צרה ויגון ח"ו, מ"מ הקב"ה לא רצה לקבל שועתם ודברי שאגתם שהי' רחוק מישועתם (אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א פ' נשא תשס"ט).

ב. וכך פירש הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע במה שנאמר (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף', כי רצה יוסף לרמוז ליעקב 'שאל ידאג מהגלות כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה הוא הסיבה להטובה', ועל כן שלח לו עגלות שהוא מלשון 'עיגול', וגם 'סיבה' נקראת 'עיגול' (סיבוב), ור"ל שהעגלות הם מרמזים שהקב"ה מסבב את הנעשה בעולם ומורידו למצרים למען הביא עליו את הטובה הגדולה שבגאולה.

נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) לבאר בלשון הכתוב (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', שהרי 'גם' הוא לשון ריבוי כנודע, ואמר ה' ליעקב 'גם עלה', כלומר שאחר הירידה יתעלה יותר ממה שהיה קודם הירידה, וכלשונו 'כי כל מצור לאיש ישראל רק לטובה להיות אח"כ יתרון', והיינו שהצרה היא הכנה והכשר לטובה הגדולה העומדת להגיע אליו.

הנ"ן מורה על כפל הכבוד, וצריך ביאור מה עניין 'כבוד אחר כבוד' ומה משמעות כפל הכבוד. ומבאר הכתב סופר, שהנה מדרכו של עולם, מי שהיה בכלל סכנה וניצול הימנה הרי הוא מודה להשי"ת על כל החסד אשר גמל אותו והצילו, אמנם אין די בהודאה רק על גם ההצלה אלא צריך להוסיף להודות גם על עצם הצרה, שהרי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וכל ה'צרה' היתה בכדי להביאו לשוב למוטב או בכדי להביא עליו איזה טובה לבסוף, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות פ:): 'חייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מברך על הטובה', והיינו בשמחה, ועל כך אמר דוד מלכא משיחא (תהילים לד ב) 'אברכה את ה' בכל עת', והיינו כפשוטו, בכל עת - הן בעת צרה והן בעת חרוה וטובה, והו שאמרו 'כבוד אחר כבוד', ר"ל שצריך לכבד את השי"ת בכפליים. א. על הצרה. ב. על ההצלה ממנה.

מוסיף ה'כתב סופר' יסוד נפלא ונחוץ לפרש את המשך הכתוב 'זובח תודה יכבדני וישם דרך אראנו

ורחמים מרובים מאת ה', על כן אמר אודך - מודה אני לפניך, על כי עניתני - על העינויים שעברו עלי, והנני מודה לך עליהם כאדם המודה ומשבח על ישועתו, מתוך ידיעתי ואמונתי שגם הם עצמם טובה גמורה רחמים מרובים וחסדים מאת ה'.

ובזה יתפרש מה שנאמר 'זיבחה זבחים לאלוקי אביו יצחק', כי יצחק מורה על מידת ה'פחד והיראה', שמשם מקור הדין והייסורים, ומשהכיר יעקב אבינו שכל תלאותיו אינן אלא טובה גמורה שמה שמחה יתירה, זיבחה זבחים לאלוקי אביו יצחק ל'פחד יצחק אביו' שהיא מידת הדין כי הכיר בטובה הגמורה שיש בתוך החושך⁷.

בדברים הללו ממש כתב גם הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (צו ד"ה וזאת) לבאר מה דאיתא במדרש (ויק"ר ח ב) על הפסוק (תהילים נ ב) 'זובח תודה יכבדני, רבי הונא בשם רבי אחא, יכבדני אין כתיב כאן אלא יכבדני (כפל את האות נ)', כבוד אחר כבוד' (היינו שכפל

ג. בפרשתן (מה א), 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, והנה משמע מדברים אלו, שאם היה אכן יכול יוסף להתאפק עוד - אזי לא היה מתגלה יוסף אל אחיו ואומר להם 'אני יוסף', אלא עדיין היה משתהה מלהודיע להם את ה'סוד', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"א ד"ה ענין) טעמו של דבר, כי אם היה יוסף מתאפק עוד קצת, אזי היה הצער שעבר על שבטי קה נחשב ככל הגלות שכבר נגזר על בני ישראל, ושוב לא היה חורבן בית המקדש, אך מאחר שכבר לא היה ביכולתו להתאפק על כן עלינו לסבול את כל עול הגלויות. ובה מבאר מה שאמרו חז"ל (מגילה טז:): על הפסוק (מה יד) 'ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו' - שיוסף בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב, ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב, ולכאורה מה מקום לבכיה על החורבן עתה בהגיע עת חדוה כאשר נתראו כל האחים יחדיו, אלא, שהם ראו ברוח קדשם שמפני שהתגלה עתה ולא המשיך לצערם עוד על כן עתידים לילך לגלות ויחרבו בתי המקדש.

מכאן למדנו, שכשאדם שרוי בצער הרי הוא חוסך לעצמו בזה עגמת נפש מרובה לאחר זמן, כי כל צרה וצוקה היא בחשבון מדוקדק ואינה אלא לטובתו, וממילא מה יתאוון אדם, יקבל כל הבא עליו באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וטוב לו בזה ובבא.

ד. על פי זה פירשו מה שנאמר 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה', שאין זה אלא 'מראות' ותו לא - נראה כ'לילה', אך באמת אין זה לילה כלל.

וכן ביאר הרה"ק ה'תפארת צבי' (רבי הערשעלע מספינקא) זי"ע (בפרשתן) דהנה כתיב (תהלים צ טו) 'שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה', ומקשה, א. מהו 'שנות ראינו רעה' וכי רק 'ראינו' את הרעה והרי הרגשנו אותה על בשרנו כמחט בבשר החי. ב. מהו אומרו 'שמחנו כימות עניתנו' היה לו לומר 'היטיב' עמנו כימות עניתנו - כי החסרון ב'עניתנו' אינו רק מיעוט השמחה אלא בעיקר עצם הצער הייסורים והמכאוב... ומבאר בקדשו, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל הנהגת ה' אינה אלא טובה וברכה ואין בה 'רעה' כלל, אין בה אלא ראינו רעה - שנראה כמו שרעה מתרגשת לבוא עלינו, ולזה אמר שמחנו ולא היטיב עמנו, כי ה'טובה' כבר הייתה לנו מראשית דבר - אף בימים שנראה היה לנו כי רעה נחלתנו, גם אז כבר היה באמת 'כולו טובה' ולא חסרנו כל 'טובה'. ומה חסרנו, את ה'שמחה' בהנהגת ה' עמנו - כי היה נראה כזמני רעה... לזה מבקשים שמחנו כימות עניתנו.

באר הפרשה - פרשת ויגש

בבית האסורים, כמאמר הכתוב (תהילים מב ח) 'כל משברך וגליך עלי עברו, ובסופו של דבר נתברר שהכל היה לטובה עבורו, כי ראוי היה יעקב לירד מצרימה בשלשלאות של ברזל (ובזכות ירידתו של יוסף ומינויו למשנה למלך ירד מצרימה בכבוד מלכים). כמו כן, 'בשוב ה' את שיבת ציון' - כשתהיה הגאולה יבירו וידעו שכל היסורים והגלות הכל היה לטובה, ואז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה' - כמו ה'ישן' שנתעורר משנתו וקם מתוך חלום שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, הרי כשקם משנתו כל הצער לשחוק בעיניו, באותו האופן יביטו כשתהיה הגאולה העתידה על כל הצרות שעברו, עב"ל.

ותחי רוח - באמונתו יחיה

בפרשתן (מה בח), 'ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי' וגו', איתא במדרש (בר"ר צד ג), בזה"ל, ויאמר ישראל רב, רב כוחו של יוסף בני, שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו, הרבה ממני שחטאתי שאמרתני 'נסתרה דרכי מה' (ישעיה מ ב), עב"ל. והקשה הר"ה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תער"ב, ד"ה ויאמר ישראל רב עוד יוסף

בישע אלוקים', שכבר נדחקו המפרשים בביאורו, ועל פי האמור שכוונת הכתוב להודות גם על עצם הרעה יש לפרש (ו"ל) כי על הרוב אין אדם יודע מה טובה יש בזה שבא לידי סכנה, רק שמאמין בה' שמאתו לא תצא הרעות, והכל לטוב לו, וצריך להאמין דבר זה ולהודות לה' ולברכו, ומי שעושה ככה מגלה ה' עיניו, שיראה בעיניו ובלבבו יבין איך נצמח מהרע המדומה טובה אמיתית, ולזה שמכבד ה' על הרע לפום ראות עיניו שהוא רע, בזה עושה דרך כי יראה ה' בישועתו כי הרעה זו הטובה הוא. וזהו שאמר ושם דרך בזה שיכבדנו בכפלים מכין לו דרך המוליכו שאראנו ע"י כך בישע אלוקים, שיראה שאלוקים (הרומז על) מדה הרין היא ישועתו (עב"ל).

הנה כתיב (תהלים קכו א) 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים', וביאר הר"ה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה שיר המעלות) וז"ל. 'היינו כחולמים' - היינו ביוסף בעל החלומות שעברו עליו כל כך הרבה צרות, במכירתו, ובבית פוטיפר, בנסיון הגדול, ולאחמ"ב

ה. כיוצא בדבר ממש ביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (יריעות שלמה על פי התפלה) בלשון הכתוב (תהילים קיח א-ב) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו', כי באמת מאתו ית' לא תצא הרעה, אלא כל מעשיו לטובה ורק למראית עיני האדם נדמה שהיא 'רעה' אולם באמת גם הרעה היא טובה, אך 'כל זאת אם אדם יודע זאת ואומר שהיא בודאי לטובה אז יהיה כן, אבל אם האדם מתרעם כשמגיע אליו רעה חלילה וצועק שהוא רעה - אז חלילה יתהפך לרעה מוחלט'. וזהו שאמר הכתוב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, שתמיד מרעף עלינו חסדו, ואף אם נראה כרעה אך באמת כי לעולם חסדו, אך בתנאי שיאמר נא ישראל כי לעולם חסדו - 'שהם יכירו ויאמרו שהוא חסד וטובה, אז בוודאי יהיה כן'.

ו. בענין זה ביאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) בפסוק (מו ג-ד) 'אל תירא מרדה מצרימה וגו', אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך'. ומבאר שהקב"ה אמר ליעקב אל תירא מרדה מצרימה - אל תחקור ותחשוש מיירידתך למצרים - לחשכות הגלות, כי ויוסף ישית ידו על עיניך, היינו, עצם מצבו של יוסף יישב לך את כל תמיהותיך, הגע בעצמך - מי פילל ומי מילל שהצער הגדול שהיה ליוסף במכירתו לא היה אלא הכנה למנותו כשליט על מצרים - שיפרסם את שם השם בכל ארץ מצרים. וזה ישית ידו על עיניך - יכסה ויישב את כל תמיהותיו, להבין שהכל בחשבון משמים ממעל ועל הארץ מתחת. ופעמים וכל הירידה כולה באה לצורך עליה גדולה שא"א לה שתבוא אלא דייקא מתוך הירידה.

והנה, בזוה"ק איתא 'ויוסף ישית ידו על עיניך' - דא רזא דקריאת שמע, ע"כ. וכבר נתנו טעם לשבח על הא דאיתא בשו"ע (או"ח סא ה) שנוהגים לכסות העיניים ביד בעת אמירת פסוק ראשון של שמע, כי בא לומר, מאמין אני בבוראי ש'ה' אלוקינו ה' אחד' אף בעת שתחשך עלי, ואיני רואה מאומה, כי דייקא בעת כזאת שאין רואה את המאורות, ואין מבין את הנהגת ה' עמו - אז מצווה הוא להאמין ולהכריז שהקב"ה הוא האחד היחיד והמיוחד, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות - והכל לטובתנו השלימה. ולא עוד אלא הוא משים ידו על העיניים, וזועק ה' אלוקינו, כלומר בין בהנהגת מידת ה' - כלומר ברחמים, הן כשהוא 'אלוקינו' מידת הדין הכל הוא ה' אחד, אותו הבורא נותן לו שניהם כפי דרכו, ובזה י"ל, שיוסף הוא ירים וישית ידך על עיניך להראות האמונה אף כשמכוסה ואין רואים מאומה.

מניין לו ליעקב שיוסף לא הרבה אחר מידותיו של גדול, להיות יודע שכל מאורעותיו הכל בהשגחה פרטית¹ הקב"ה בכל הצרות שעברו עליו, ולא אמר אף הוא נסתרה דרכי מה'. ומבאר בזה"ל, ונראה שזה עיקר ממש וכו'. ובכתב אמונה זו הוא מחליף כח לעמוד כנגד

ז. הנה איתא בגמ' (שבת לא.) 'בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה וכו', והקשה הרה"ק רבי יעקב צבי מפוריטוב זי"ע (עטרה לראש צדיק, שבת לא.) וז"ל, לפי פשוטו אין בזה הבנה, הלא יש בתורה כמה עבירות חמורות מזה חייבי כריתות ומיתות בית דין, ומדוע תחילת דינו של אדם אם נשא ונתן באמונה, ועוד הלא כמה בני אדם שאין עוסקים כלל במשא ומתן ומה שואלים אותם מתחלה. לכן נראה שהפירוש הוא, ששואלים אותו נשאת ונתת באמונה - אם עסק והשתדל באמונת השי"ת וידיעת אלקות, להכיר ולדעת שיש בורא כל העולמים המשגיח ומנהיג את עולמו, כמאמר הכתוב (ד"ה א' כח ט) 'דע את אלוקי אביך ועבדהו', שע"ז היה עיקר כוונת הבריאה, וזהו יסוד כל התורה כנודע, עכ"ל.

ח. עדיין שפתותינו מרחשות מיומי דחנוכה, ומקום אתנו להביא מה שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרס"א ד"ה כשעמדה) לבאר עניינה של מלכות יון, שכנודע שהיו בעלי חכמה, וקליפה זו של 'חכמת יון' היא כפי שנרמז בשמה 'יון' בגימטריא 'גלגל'⁽⁶⁶⁾, שהם היו בקיאים בחכמת המזלות והילוך הגלגלים, והכניסו כפירה בעולם שהכל מתנהל לפי טבעו של עולם ח"ו וכפי הילוך הגלגלים והמזלות, אמנם בני ישראל יודעים את האמת, כי כל הנהגת הגלגל הוא כפי ההנהגה העליונה, וזהו יסוד האמונה לדעת שאין טבע בעולם כלל, וכמו שמביא מספה"ק שאמרו 'אנכי ה' א-ל-ה-י-ך'⁽⁶⁶⁾ בגימ' 'גלגל', וכן 'היה, הוה, יהיה' אף הוא שוה למנין 'גלגל', ללמד, שכל תנועות הגלגלים והיפוכם הוא מאת אלוקיך שהוא היה הוה ויהיה...

ואילו הרה"ק מבערז'אן זי"ע (שפ"א יתרו ד"ה אנכי) כתב כי 'אנכי בגימטריא 'טבע'⁽⁸⁴⁾ לרמז, שגם ה'טבע' אינו אלא מהאנכי ה' אלוקיך...

ט. כתיב בפרשתן (מה כד) 'אל תרגזו בדרך', וברש"י אל תפסיעו פסיעה גסה. היה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקוטי יהודה החדש), שכל דבר נמדד לאדם מן השמים עד להפליא, על כן אף שמצד 'כיבוד אב' עליהם להזדרז לבשר לאביהם בשורה טובה כי יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, וכמו שאמר יוסף מהרו וביאר ב'ספורנו' כדי שלא יצטער יותר, 'מ"מ אין להם למהר מהירות יתירה, כי היא לא תועיל להם מאומה, ולא יוכלון להודיע זאת אפילו רגע אחד לפני הזמן המיועד מן השמים, כי כל עגמת נפש תבוא לאדם בזמן המדויק שנקבע ממעל, וגם תלך לה בזמן המדויק, ולא ירוויחו מאומה מהמהירות, שיפסעו פסיעה גסה למהר להגיד לאביהם.

והוסיף הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לספר בעניין זה מה ששמע מהחסיד המופלג רבי בן ציון אסטראווער זצוק"ל מעשה אשר הוא היה עד לה, באחד הימים כאשר ישבו החסידים בבית המדרש ב'קאצק' והגו בתורה כמנהגם דבר יום ביומו, והנה פתח הרה"ק השרף זי"ע את הדלת ויען ויאמר לחסידיו - 'בער'קע דארף רחמי שמים' (בער'קע זקוק לרחמי שמים מרובים), בער'קע זה היה בעלה של הגבירה המפורסמת תמר'ל, אשר בעשירותה סייעה רבות להרבה מצדיקי פולין, ביניהם הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע ועוד, כשמוע החסידים את דברי הרבי, שכרו מיד עגלה והחישו פעמיהם אל עיר הבירה 'ווארשא', להזכיר לטובה את בער'קע אצל ה'חידושי הרי"ם' זי"ע ויתר שרפי מעלה - שיעוררו רחמים בעד החולה... אך יצא יצאו את פני העיר ואחד מאופני (גלגל) העגלה נשבר, אמנם הם לא אמרו נואש באמרם שאין זה אלא מניעה וניסיון מן שמיא לכן תיקנו את ה'אופן' והמשיכו בנסיעתם, עודם בדרך והנה נפל אחד הסוסים על משמרתו ומת, שוב לא נמנעו החסידים מלהמשיך בדרכם לעורר רחמים על אותו חולה, אך לבסוף הוכרחו לעמוד ממרוצת נסיעתם שכן בהגיעם לעיר סאקרנאוויץ נפל אחד מבני החבורה נפל למשכב כ'חולה מסוכן', ושהו שם עד אשר יבריא החולה וישובו אליו כוחותיו שיוכל להמשיך ב'מסע', ואכן, כעבור ימים אחדים החל החולה להרגיש בטוב, או אז המשיכו החסידים בדרכם... אך בהתקרבתם לעיר פראגא שבפרברי ווארשא הבינו שכבר איחרו את המועד, שכן בני העיר כבר שבו מ'הלוותיו' של בער'קע.

ואמר הרה"ח ר' בן ציון, שאחר מעשה זה היו אומרים ב'קאצק' - הנה ראינו כאן מופת גדול ורוח הקודש גלוייה מאת הרה"ק ה'שרף', שידע אל נכון שבער'קע נחלה זקוק הוא לרחמי שמים מרובים, אך יותר מזה ראינו כאן - מופת (גדול בהרבה) של הקב"ה כביכול, בהראותו לנו שאם כך נגזרה הגזירה שלא יהא ביד 'יושבי הארץ' להרעיש עולמות לרפואתו...

באר הפרשה - פרשת ויגש

הגל ואין הגל שוטפו, ואם ח"ו הוא חושב שהוא מושלך מאת פני ה' ואינו מביט עליו - בלתי אפשר לו לאדם להחזיק מעמד שישאר בצדקתו אחרי התלאות המרובות והשונות שעוברות עליו חליפות אין מספר וכו' (ועיי"ש עוד שמאריך בזה). ועל כן הבין יעקב שמאחר שיוסף עמד בצדקו בכל אותן הצרות אי אפשר שאמר 'נסתרה דרכי וגו' י", כי בודאי היה נופל בנופלים ולא היה אפשר לו להחזיק מעמד בצדקו. עכ"ל.

הן הן הדברים שהגיד הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות ד"ה וספרתם) בשם צדיקים על דברי חז"ל (סנהדרין ז. מוסב על לשון הכתוב במשלי כד טז) שבע יפול צדיק וקם ורשע יפול באחת, דקאי על האוחז באמונה

התמימה, ונקרא 'צדיק' על דרך 'בא חבקוק והעמיד על אחת שנאמר צדיק באמונתו יחיה' (מכות כד.). וזהו אומרו 'שבע יפול צדיק', המחזיק באמונה וביטחון, אף אם יפול 'שבע פעמים' בנפילה אחר נפילה וירידה אחר ירידה, עדיין 'וקם', תקומה תהיה לו בכוח האמונה שהוא אחוז בה בעוז ותעצומות (כי הוא מאמין בימי השבע כי יבוא ימי הרעב, ובימי הרעב מאמין כי הכל מאתו ית', ועוד יבואו ימים טובים, שם פר' מקיץ). אך 'ורשע יפול' (בנפילה) אחת, כלומר המרשיע באותה אחת שהעמיד חבקוק, אין לו זכות תקומה מנפילתו זו. כי זוהי כוחה של אמונה שהיא 'סם חיים' ונותנת כח ותעצומות ונוסכת טללי תחיה ברוח האדם להחזיק מעמד בכל מיני עתים קשים"י לטוב לו בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות.

י. שמעתי מכ"ק האדמו"ר מ'מבקשי אמונה' שליט"א, שכך היו נקיי הדעת שבירושלים מרמזים בדברי הגמרא (יבמות קכא.) שאמר רבי עקיבא - כיצד נשאר בחיים לאחר טביעתו במים 'על כל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי', ורמזו למה שנקרא בלשון העם כשעוברים על האדם קשיים לרוב, שזה בא לו עם ה'גרניע גל' (מר כ"מרה), וזהו אומרו, על כל גל וגל - על כל קושי וקושי ינענע בראשו מתוך קבלה באהבה ושמחה, ובזה ימשיך הלאה ותנצל נפשו מהמים הזידונים.

יא. בפרשתן (מה ט-ז), 'מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלוקים לאדון לכל מצרים... ויבואו ארץ כנען אל יעקב אביהם, ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם וכו' ותחי רוח יעקב אביהם'. ולכאורה צריך ביאור, מדוע מתחילה לא האמין להם ולבסוף האמין. ואמרו קמאי לבאר לפי דיוק הפסוקים, כי יוסף עצמו ייחס כל גדולתו אך ורק לבורא עולם, כדכתיב שמני אלוקים לאדון, אך אחיו באו ואמרו ליעקב אביהם 'וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים', כשמוע יעקב כי כן - ויפג לבו, כי לא האמין להם, דהיינו שלא האמין להם שה'מושל' אשר הם מצאו הוא בנו יוסף, שהרי יוסף לעולם לא יתלה את הגדולה בעצמו, לומר שהוא המושל והאדון, אמנם רק לאחר ש'ידברו אליו את כל דברי יוסף', שהוסיפו לומר לו את כל מה שאמר להם - שהקב"ה שמו לאדון, והעלהו למשול בכל הארץ, או אז ותחי רוח יעקב אביהם, כי על ידי דיבורי אמונה אלו נוכח לראות שאכן בנו יוסף חי, והוא שלם באמונתו הקדושה (כעיי"ש איתא מהרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע).

יב. כה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת ריש פרשתן) על הפסוק (מה ג) 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף', דהנה מאז באו האחים למצרים לשבור אוכל, היו מסובבים 'מלאים קושיות כרימון', על מה עשה ה' להם ככה, דבכל פינה שפנו שם לא היה אור במושבותם, תחילה 'ויתנכר אליהם' - 'וידבר איתם קשות', ואף הוסיף לחשדם כמרגלים, לאחמ"כ נוסף הציווי להביא את בנימין, ולבסוף נוסף להם פרשת ה'מטמון' ופרשת הגביע, אמנם כל 'מה נשתנה' האלו נתחווירו באחת, ונמוגו כאין וכאפס ברגע שהכריז יוסף 'הוציאו כל איש מעלי, ואמר להם אני יוסף, דבב' תיבות אלו יישב להם בפעם אחת את כל תמיהותיהם,

ואמר ה'חפץ חיים' שאף אנו מסובבים זה כאלפיים שנה בגלות המר הזה, עם 'קושיות סתירות ותמיהות' על כל הקורות אותנו בגלות המר הזה, אמנם לעתיד לבוא כשיכריז בורא עולם אני ה', יתיישבו כל ההדורים, והכל יבוא על מקומו בשלום, באשר יתגלו לעינינו טעמי וסיבת המאורעות - היאך היה כל מקרה וצרה אך ורק לטובתינו השלימה בחשבון מופלא ומופלג, ובאמונה זאת, שנדע כבר מעתה ש'אני ה'', יתיישבו לן כל הקושיות וממילא 'תו לא קשה מידי', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

הנה רבות יישמע מפי הבריות לאמר, 'מה לי ולצרה הזאת' - להיות בצרה ולהוושע ממנה לבסוף, והרי עדיף לן פי כמה וכמה שלא היינו נכנסים לעת הצרה כלל, והאמת יאמר כי הכל בחשבון ממעל. והרי לך, כי יעקב אבינו

נפשם ברעב, וגם אחרי כל זה נאסר שמעון לעיניהם, וגם נמצא הנביע באמתחת בנימין ונלקח גם בנימין לעבד, ונרמה להם כי אין להם שום תקוה להוושע, והצדיקו עליהם את הדין באמרם הננו עבדים לאדוני. ואחרי כן כאשר הגיע עת הישועה אמר יוסף 'אני יוסף אחיכם' ולא נעשה שום מעשה שיהיה חילוק בין רגע שקודם התגלותו ובין רגע שאחר כן, כי גם קודם הישועה היה נצב נגד פניהם כל הישועה וכו' רק קודם העת לא הרגישו בזה". וכן נקוה כאשר יבוא העת לגלות כבוד מלכותו עלינו ולרחם שארית ישראל, כל

אל תירא מרדה מצרימה - חזקו ויאמץ לבבכם בפרשתן (מה ג), 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף וגו', כתב הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (ה"ב ד"ה ויאמר) דברי חיזוק נפלאים שהם כצרי מרפא לנפש, ולחיבת הקודש נציג את לשונו, וז"ל, בזה מלמד אותנו השי"ת, שכל יתיאש שום אדם אפילו שידמה לו שהישועה רחקה ממנו מאוד, וחלילה בל יום קללתו מרובה מחברו עד כי אפס ממנו הישועה, ובוה יתחזק האדם שיתן לב לצער השבטים שהיה להם בזה העת שנתפסו כמרגלים אחרי שהלכו לשבור תבואה להחיות

עבר צרת עשו צרת דינה צרת יוסף, עד שהוא בעצמו ביקש (מג יד) 'וא-ל ש-ד-י יתן לכם רחמים, ואיתא ברש"י ומדרשו, מי שאמר לעולם די, יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין. ומכל המעשים הללו נכתבה התורה הקדושה, עד שלדידן אם ייפסק אפילו רק קוצו של האות ש' מתיבת 'עשו' במקום אחד מני רבות שנכתב עשו בתורה יפסל כל הספר... כי מאלו ה'צרות' נעשתה תורה שלימה.

על כן יאמרו המושלים באופן נפלא, כי בכבוא ה'צלם' (photographer) לצלם בני משפחה, יורה להם עמדו כך, שבו כך וכך, וחוזר חלילה, באופן זה ובאופן אחר, ועוד כהנה וכהנה כפי שתעלה בו רוח הדמיון... תוך כדי כך יאבדו בני המשפחה את הסבלנות... ויגידו לפניו, למה תעשה כה לעבדיך, הנח לנו לנפשנו... אך הוא ממשיך בשלו, וכל כך למה... כי תמונות אלו לא נועדו לשעתן אלא למען יעמדו ימים רבים, ועל כן מן ה'הכרח' לצלם ככל היותר בשלל אופנים, ואף אם כרגע נגמרו לו ה'נערווען' (העצבים) אך לאורך ימים הכל כדאי... כיוצא בדבר ייאמר, פעמים שאדם חושב לעצמו כבר 'רעות שבעה נפשי' ל"ע, מה צורך יש להעמיד אותי בעוד נסיון... אך ידע כי זמנים אלו הם העומדים לו לזכרון לנצח נצחים... ולטובתך ולהנאתך הוא כל אותם 'תמונות' כי הם יעמדו ב'אלבום'...

יג. ויזכור מה שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בפרשתן על הפסוק שנכתב בפר' מקץ (מב) 'וירא יעקב כי יש שבר במצרים', גם במצרים ודחקות יש 'שבר' לשון תקווה [וכמו שברו על ה' אלוקיו, תהילים קמו ה].

יד. ביסוד זה ביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (אות ב) הא דכתיב בפרשתן (מה ד) 'ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', ופירש רש"י, 'ראה אותם נסוגים לאחור, אמר עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים והראה להם שהוא מהול' (ומקורו בב"ר צג ח), והקשו הראשונים מה ראייה יש במילתו שהוא אכן אחיהם יוסף, שהלא יתכן שאין זה אלא 'ערבי מהול' או 'גבעוני מהול', שהרי גם הם מלין את עצמם.

אלא שכבר אמרו חז"ל (בר"ר נג יד) 'אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא (לעיל כא יט) ויפקח אלוקים את עיניה', ומבאר ה'ישמח ישראל', כי מכאן למדנו, שלפעמים תר האדם ומחפש אחר איזה 'אבדה' שאבדה לו ולבסוף ימצא שהחפץ מונח זה זמן רב לצדו ממש, וכיו"ב בכל ענין שהאדם ממתין על הישועה, פעמים רבות ימצא שהכל היה מוכן לפניו ממש, אלא שהבורא כיסה את עיניו שלא יראנו [וכאשר שמעתי מאחד מתושבי בני ברק יצ"ו אשר חיפש זמן הרבה אחר 'אבידתו', ואף נסע לשם כך עד לארץ רחוקה, כשהוא מפליג לעיר מאנטריאול שבקאנאדא, סוף דבר שנעשה חתן אצל השכן הגר באותו בניין בו מתגוררים הוריו...], וזאת, כי מן השמים נגזר עליו צער לזמן מסויים, על כן לא היה בידו לראות את הישועה, אמנם באותו הרגע שנסתיימה 'קצבת צערו', תיכף ומיד נפקחו עיניו, ומעתה יראה מיד את אשר חיפש.

עפי"ז יתבאר, כי כך אמר יוסף הצדיק לאחיו, התבוננו היטב בכל אשר עבר עליכם מאותו היום שדרכה כף רגלכם בארץ מצרים, כי הנה, מכרתם את אחיכם ולאחר זמן החילותם להצטער על כך (כמבואר במדרש), וכל כך גברה ה'חרטה והצער' שהיה לכם ממכירתם עד שהייתם מוכנים לשלם כל הון דעלמא להחזירני אל אבינו הקדוש, ואף פעולות שונות ומשונות עשיתם עבור כך - נפרדתם איש מאחיו בכניסתכם מצרימה לילך כל אחד בשער אחר מעשרת שערי הארץ וכו', ואילו כאשר פגשתם בי פנים בפנים בשעה שכל העולם ידעו ש'עבד יצא מבית האסורים' למלוך על מצרים, אפילו הכי לא העליתם בדעתכם אפילו בספק ספיקא שמא ה'מלך' אשר אתם עומדים לפניו הוא

באר הפרשה - פרשת ויגש

על כן חזקו ונתחזקה, והרחיקו מחשבות ייאוש מליבכם מתוך אמונה ובטחון בה' ^{טו}, ועי"ז נזכה ונחיה ונראה בישועת ה' כי תבוא, וכמו שכתב המהר"ל מפראג זי"ע (נתיב הבטחון פ"א) וזל"ק, וכמו שאמר (ישעיה ב' ד) 'בטחו בה' עדי עד', כלומר שאף שרואים וחושבים כי כבר אבדה תקותם אל יתייאש רק יהיו בוטחים בו עדי עד, כי השי"ת יכול להושיע אותם. וכאשר שם בטחונו בו אז על השי"ת להציל אותנו. עכ"ל.

ויגש אליו - תפילה מתוך התעוררות הלב וקרבת אלוקים בריש פרשתו 'ויגש אליו יהודה', איתא במדרש (בר"ר צג ו) 'רבי יהודה אומר הגשה למלחמה וכו', רבי נחמיה אומר הגשה לפיוס, רבנו אמרי הגשה לתפילה'. ונתבאר בספה"ק כי בפסוקים אלו נרמז דרכי עבודת התפילה"ה.

ישראל יראו שהישועה היתה נגד פנינו רק מצדנו נסתר זאת, ויתקיים הכתוב (זכריה י' ו) 'והוֹשִׁיבוֹתִים כִּי רַחֲמִתִּים וְהָיוּ כְּאִשֶׁר לֹא זָנַחְתִּים', עכ"ל.

ובך היה אומר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (תרפ"ד) משם אביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע לבאר בהא דאיתא בגמ' (ברכות י.) שאמר חזקיהו המלך לישעיה הנביא 'כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים', כי אבי אבא היינו יהודה, שקיבל על עצמו להיות ערב על בנימין, ואמר ליעקב 'מידי תבקשנו אם לא הביאותיו אליך... וחטאתי לך כל הימים' (מג ט), ואכן, אף בשעה שהיה נדמה לו כי הוא עומד לאבד את שתי העולמות, אעפ"כ לא התייאש, אלא 'ויגש אליו יהודה', וממנו למד חזקיהו שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם לא יתייאש מן הרחמים ^{טו}.

הוא יוסף אחיכם... ועל כולנה, ננסכו בי כוחות אדירים מן שמיא שאוכל לעצור בעצמי ולהתאפק מלספר לכם ש'האבידה רבתי' עומדת באפכם ואינכם שמים על לב. כל זאת היה רק עד לרגע שנקצב מן השמים, והנה אך בוא יבוא ברונה העת המוכן לכך - הרי 'ולא יכול יוסף להתאפק', ויפקח האלוקים את עיניכם למצוא את אשר כלתה נפשכם למצוא, ולגלות שבאמת זה זמן רב שכבר עמד זה האיש בפניכם... וזה 'והנה עיניכם הרואות' - כי עתה עיניכם כבר רואות, ובעת הזאת אפשר לי להראותכם שהנני מהול, כי עד עתה - כל זמן שלא נפקחו עיניכם הייתם אומרים ש'ערבי מהול' עומד בפניכם, ורק עתה משהגיעה שעת ההתגלות, הנכם מאמינים לי אפילו בסימן זה. טו. סיפר הגה"ח רבי שמאי גינזבורג זצ"ל שבעת שנפגשו הני תרי קדושים הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע אחר ה'מלחמה', בתוך שיחתם נענה ה'אמרי אמת' ואמר למהר"א איתא שלאחר שיוסף התוודע אל אחיו בכו יוסף ובנימין - איש על צווארי אחיו, ובחז"ל (מגילה טז:) שיוסף בכה על חורבן שני בתי מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין, ולאידך, בנימין בכה על משכן שילה שהיה בחלקו של יוסף. ולכאורה אינו מובן, מדוע לא בכו כל אחד על חורבן ההיכל שיהא בחלקו, אלא מכאן יש ללמוד, שעל חורבן שלו אין לבכות, אלא יש להתחזק, לשוב ולהקים מחדש את הנחרב. ורק על חורבן בית חברו יש לבכות כי זהו גמילות חסדים, אך על חורבן ביתו אין לבכות - כי הבכי אינו אלא מייאש - ישכח מכל צערו ויתחיל לבנות מחדש.

טז. ורמז לה הגה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע משם הצדיק רבי משה'לע בעל תשובה זצ"ל (דבר התאחדות תשרי תשכ"ה) בפסוק בפרשתו (מד כח) 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', כי הזוכר תמיד את ה' אינו מתייאש לעולם, בידעו כי אף אם יארע לו רעה או איזה צרה אין זה מחמת שאירע 'מקרה' מעצמו ח"ו והורע מזלו וכיו"ב ממחשבותיהם של המתייאשים, אלא הכל נעשה בציווי הא-ל ב"ה, והכל לטובה ולברכה שתתגלה לפנינו בבוא העת. אך כאשר 'ויצא האחד מאתי' - שהוציא מלבו ומוחו את הבורא האחד יחיד ומיוחד, 'ואומר אך טורף טורף' - לכן נתייאש לומר הנה נטרפה ואבדה תקוות נפשי, וכבר אין לי כל מנוס הן ברוחניות הן בגשמיות.

יז. מאמר יקר אמרו לבאר הטעם שנרמז בפסוקים אלו דייקא 'סוד התפילה' (וכאשר האריכו בזה בספה"ק), כי הנה האבות הקדושים תקנו ג' תפילות בשלושה עיתים קבועים, אברהם תיקן תפילת השחר, יצחק תיקן מנחה ויעקב תיקן תפילת הערב, אכן כאן נתחדש חידוש גדול בכל מהות התפילה, שכאשר יהודה היה בעת צרה עשה הגשה לתפילה באמצע ובתוך כדי שהוא מדבר עם יוסף, וזו עיקר התפילה אשר ישפוך אדם שיחו בכל עת שהוא צריך, ועל כל דבר קטון כגדול יבקש ויתחנן לפני הבורא ית"ש שימלא בקשתו, ואכן כאן רמז סוד התפילה...

יח. כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה ויגש) וז"ל, בדרך רמז התורה מלמדת את בני סדר תפלות ישראל, האדם העומד להתפלל צריך לעמוד לפני ה' ברוח נמוכה, ולחשוב בלבו כמו שאמר יהודה בפר' מקץ (מד טז) 'ויאמר יהודה מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא את עון עבדיך', עכ"ל.

לפני ה' אלוקיו לא ישאר לעמוד על עמדו אלא יעורר בעצמו את הידיעה וההרגשה שהנה הוא מתקרב אל ה' ומדבר אליו, ולכן ילך ג' פסיעות לחקוק בנפשו ידיעה זאת. וזה נלמד מאברהם ואליהו שאף קודם התפילה היו קרובים אל ה' ובווערים באש הדבקות תמיד, ומכל מקום בגשתם לתפילה שבו ועוררו עצמם ועשו איזה פעולת התקרבות להתקרב אל הקב"ה ביתר שאת ועזי"ט.

אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסינות בפרשתן (מה ג-ד), 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ו, תרמ"ג) שהאחים נבהלו מפניו בראותם על פניו את הקדושה הנוראה שקנה בהיותו בגלות מצרים, אז נבהלו ובושו, באמרם אם עלה ונתעלה כל כך במצרים - 'ערוות הארץ', על אחת כמה וכמה היה

והנה כתב ה'רוקח' (הל' תפילה סי' שכב) המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (יבמות קה:). וכשיחפוץ להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות שכתוב ג' הגשות לתפילה. ויגש אברהם, ויגש אליו יהודה, ויגש אליהו. נמצינו למדים הגשה לתפילה מפסוקי 'ויגש', ע"כ. ולכאורה צריך ביאור, מהו 'ויגש' דכתיב גבי אברהם ואליהו, בשלמא גבי יהודה שייך ויגש, שהרי עמד בריחוק מיוסף הצדיק ובבואו לדבר אליו הוצרך לגשת אליו ולהתקרב אליו. אך מה הגשה שייך אצל אברהם אבינו ואליהו הנביא - בבואם להתפלל לפני אדון כל, הרי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ולהיכן הוצרכו לגשת ולהתקרב, אתמהה. וביארו צדיקים, כי מהותה של הגשה היא שיעתיק האדם מאיזה מקום ויתקרב למקום אחר, כיו"ב, לענין ההגשה האמורה כאן, אין הכוונה שיקרב עצמו - כלומר את גופו, אלא, שבבואו להתפלל ולשפוך שיח

וביאר המגיד מדובנא במשל כדרכו בקודש (משלי יעקב אות טז), 'ראובן' נתחייב ממון הרבה ל'שמעון' ותבע אותו למשפט, אמרו לו 'אוהביו וחכמיו', אין לך עצה כי אם לגשת אל השופט ולהישבע שאין לך לשלם, ואולי יחוס אולי ירחם... קיבל דבריהם והשיג לעצמו בגדים נאים ויקרים ואף מרכבה הדורה ומפוארת למען יסע בה אל מקום המשפט... אמרו לו, אוי כסיל שכמותך, כיצד תוכל לפצות פה ולומר 'אין לי' כאשר הינך מופיע במלוא הדרתך, דע כי בגדי החמודות אשר הנך לבוש בהם ו'מרכבת המשנה' הם מוכיחים יותר ממאה עדים כי שקר בפיקך, ולא ישמע השופט לדבריך... אין לך עצה אלא ללבוש בגדים מקורעים ומטולאים כאחד הריקים ולרכב על סוס כחוש המהלך בכבודות כמנהג העניים, אז יאמינו לך שאכן אין לאל ידך לשלם את החוב הגדול.

והנמשל מובן ופשוט, כי עד כמה אנו חייבים למלך מלכי המלכים, ואין לנו פה להשיב אלא זאת שיראה עמידתנו דלים וריקים, כי קטון יעקב ודל ואין ידו משגת לעבדו כראוי, על כן בעמדנו לפניו בתפילה עלינו להכניע עצמנו בלב נשבר ונדכה להראות עניותנו לעין כל... ועל זה רמזו חז"ל באמרם (ברכות י): 'לא יעמוד אדם לא על גבי כסא ולא על גבי שרפרף ולא במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל, לפי שאין גבהות לפני המקום', כי אי אפשר לעורר רחמים שתתקבל התפילה אלא אם משפיל דעתו ומכניע עצמו לפני המקום ב"ה.

יט. ואל יאמר מי אנכי שאעמוד לפני מלך קל רם ונישא, הרי חוטא ופושע אני ורבות המריתי את פי יוצרי ובוראי, כיצד אעז פנים לעמוד לפניו להתחנן שיחנני ויטיב לי כזאת וכזאת. כי כבר למד הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש) מהפסוק 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני', שבא ללמדנו דרכים ועצות ל'תפילה', ראשית, שידע ויזכור את 'שרשו' שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב, והרי כתיב (דברים לב ט) 'יעקב חבל נחלתו', כלומר, שהננו ממש כדוגמת החבל, שאף כשהוא ארוך מאד אם תנענעהו בצדו האחד יתנענע גם הצד השני, כיו"ב הרי אנו 'מקושרים בחבל' עם אבותינו הקדושים בקשר כל ינתק, וממילא ישיב האדם לעצמו, באיזה פנים שיש לי מכל מקום מזרע האבות הנני, ובעת תפילתי מנענע אנוכי את החבל מלמטה, ובזה מתנענעים יחד כל העולמות העליונים, אם כן וודאי שתפילתי תעשה פרי למטה ושורש למעלה (עיי"ש היאך שמפרש את הפסוק בהאי מילתא).

עוד עצה טובה מרמז ה'זרע קודש' בפסוק זה, במה יתחזק האדם לעמוד בתפילה נוכח פני ה', לפי מאמרם (ברכות ז): 'מניין שהקב"ה מתפלל', ויחשוב אף שאינני ראוי להוציא דברי תפילה מפי, מכל מקום הרי הקב"ה מתלבש בי, ומוציא יחד עמי את תיבות התפילה, וזהו דבר הכתוב 'ויגש אליו יהודה', שהלא כאמור 'הגשה' היא לשון תפילה, והיאך יגש אל התפילה - 'אדוני שאל את עבדיו', שהקב"ה שואל ומתפלל יחד עמו, על כן בכל מצב ומדריגה בה הנני עומד יש לי להתפלל.

זבזה נענה אנן בתריה - תכתב זאת לדור אחרון^ג, כי ידועה קושיית ה'חתם סופר' זי"ע (פר' ויהי ד"ה ויהי ימי יעקב) על הא דאיתא ברש"י (מה יד) שבשעה שנפגשו יוסף ובנימין בכו זה על צווארו של זה, כל אחד על המקדש שנבנה בחלקו של אחיו שעתידי ליחרב. ולכאורה צריך ביאור, דלפי החשבון אותו היום שבת היה (שהרי ביום האתמול כתיב 'וטבוט טבח והכן' ואיתא במדרש שאותו היום ערב שבת היה, בר"ר צב ד), והאיך הותר

מתעלה אילו היה נשאר בבית יעקב אבינו, לזה אמר להם יוסף 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי', מלשון יישר כוחכם שמכרתם אותי [וכדרשת חז"ל שבת פו. אשר שברת - יישר כוחך ששברת], כי דייקא מתוך ישיבתי בטומאת ערוות הארץ, אחר שעברתי נסיונות וקשיים^ב, היה בידי לעלות מעלה מעלה במעלות קדושים וטהורים^א, יותר ממה שהייתי עולה בישיבתי בסמיכות לאבינו הקדוש^ב.

כ. איתא בגמ' (שבת כב:) ש'הנר המערבי' שבמנורה היה מעיד שהשכינה שורה בישראל, כי היו נותנים בו שמן כבשאר הנרות, ומדליקים אותו תחילה והיה דולק והולך כל היום כולו עד למחרת, ומיהו ה'נר המערבי' - שתי שיטות בדבר (עיי' רש"י שם), ולאחד הפירושים היינו שהמנורה עמדה בין מזרח למערב, והנר השני מצד המזרחי (החיצון) הוא הנקרא 'נר מערבי', ומדוע נקרא 'מערבי', והרי לכאורה הרבה יותר נכון לקרוא 'מערבי' לנר האחרון אשר לצד מערב (והוא הסמוך לבית קדשי הקדשים, וכי תאמר על מי שהושיבוהו בספסל השני מצד מערב ביהכ"נ, והוא ספסל אחד לפני האחרון, שנחשוב ש'כבדוהו' והושיבוהו ב'מזרח' ביה"כ), ומה שייך לומר שהנר השני נקרא 'מערבי', מדוע זכה נר זה לקדושה הגדולה והנוראה ולהיות העד המעיד על שהשכינה שורה בישראל, אלא, לימוד גדול שנינו כאן, שלא תאמר שדווקא מי שמושלם בכל מעלות הקדושה עליו שורה השכינה, אלא גם מי שנתקרב אפילו במקצת, וכבר נכנס לגבול הקדושה ואפילו ב'משהו' הרי הוא חשוב ביותר עד שזכה להיות ה'נר המערבי', על כן הנר הראשון החיצוני לגמרי שנשאר על עמדו מבחוף ולא עשה ולא כלום אינו נחשב, אכן הנר השני שכבר 'נכנס' עצמו במשהו ופסע אפילו פסיעה אחת לצד מערב שורה עליו השכינה...

ולדין ייאמר, כי הכל יודעים שהתואר הנכבד 'נר המערבי' שמור רק לגדולי הדור... אך כאן נתחדש שאפילו אנשים כערכנו יכולים לזכות לשם זה אם יקרב עצמו לגבולות הקדושה, כי כל משהו שמקריב מעצמו ומתאפק מלילך אחר יצרו יש לו חשיבות לאין ערוך, שאין ביד אנוש להשיג זאת.

כא. וכך פירש בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל בדרך הרמז בדברי רש"י (ריש פר' וישב) 'ביקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף', שיעקב אבינו רצה לישב בשלווה בכדי שיוכל להרבות בעבודת ה' מתוך טובה כשהוא במנוחת הדעת, אלא 'שקפץ עליו רוגזו של יוסף', כלומר, שראה שיוסף הצדיק עלה ונתעלה למדרגות עצומות על ידי שעמד בנסיונות והרגיז יצר טוב על יצר הרע, על כן שוב לא ביקש שלווה לעצמו, כי הבין שעבודת ה' המובחרת ביותר היא דייקא על ידי עמידה בנסיונות.

כב. מאמר נורא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לכמה בחורים שהיו אצלו בראש השנה בעת שנפרדו במוצאי החג, כשהוא מקדים לבאר הא דכתיב בפרשתו (מה כח) שאמר יעקב אבינו 'עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות', כי מקומו של האדם בעולם העליון הוא כפי הנסיונות שהיו לו בהאי עלמא, ואמר יעקב לעצמו, כי בוודאי לא יזכה לראות את בנו יוסף בגן עדן, אחר שיוסף עמד בנסיונות קשים ומרים יותר ממה שהוא עבר, ובוודאי מקומו שמור לו בגן עדן גבוה פי כמה ממקומו של יעקב, לכן השתוקק לראותו לכל הפחות בעולם הזה בטרם ימות... וסיים ה'חפץ חיים' ואמר להם שמודה הוא להם על שהיו אצלו בר"ה וזיכו אותו לראות את פניהם, כי אף שגם לי היו כל מיני נסיונות שהייתי צריך להתגבר, אך אתם עוברים נסיונות קשים יותר, ולא אזכה לראותכם בעלמא דאתי, על כן שמח אני בראות פניכם בטרם אמות... (מפי הג"ר שמואל בירנבוים זצ"ל).

כג. דברים נלהבים אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שש"פ ד"ה כתר) במעלת דורות האחרונים, כשהוא נושא משלו לאותם היורדים לעמקי האדמה לחצוב משם אבנים טובות ומרגליות, שכידוע האוויר חנוק שם מאוד ובסכנה גדולה נמצאים כל ה'כורים', ואי אפשר לשלוח לשם אלא אנשים פשוטים, קשי-יום שאין להם כבר מה להפסיד בחייהם, אך דייקא על ידיהם נשלם כתר המלכות לתפארה, הם מוציאים את המרגליות ומצחצחים אותם בהודם והדרם ומידם באים יהלומים הללו 'על שולחן מלכים' - בראש כתר של המלך. וכך הם ה'דורות האחרונים, שהחשכות גדולה כ"כ, ואפילו גדולי ארץ שהיו בדורות הקודמים לא היו יכולים לעמוד בפני האויר הטמא, אך דייקא על ידינו נשלם 'כתר המלכות', כי חביב ביותר לפני הקב"ה אותם דברים הנקנים בקושי ובשעת נסיון והסתר.

בהריגתו על קידוש השם ויצאה נשמתו כאחד (עבודת יששכר וואלכאר, בסוף הספר ב'אמרי נועם' שם) כ"ד.

ותחי רוח - לחיות עם תכלית טוב

בפרשתן (מה כז), 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם'. כה כתב בספר 'מענה שמחה' (מאשערסדארף, בעמוד כבישת היצר) בהקדמת דברי זקנו הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע עה"פ (תהלים יב ט) 'סביב רשעים יתהלכון', שהרשעים, כל פעולתם וחייהם תמיד סובבים על ציר אחד, שאוכל ושותה ומפטם גופו כדי שיהיה לו כח לעסוק בסחורה להרבות הוננו, ולמה לו ההון שמאסף - כדי שיוכל להתענג בתענוגי שרים, ומה יקרה כשיתענג - יהיה לו כח לעבוד וחזור חלילה כל ימי חייו. מה שאין כן

להם לבכות ולהצטער בשבת קודש (עיין סימן רפ"ח ס"ב ובט"ז שם). ומבארים שבאותה שעה ראו שני האחים ברוח קדשם שעתיד ליחרב הבית, ואף לאחר כב' אלפי שנות גלות עדיין יתחזקו בני ישראל 'במסירות נפש' - לעבוד את ה' באמונה ובביטחון בבוראם, ובכל מיני עבודות, ויעמדו בנסינות קשים ומרים למען שמו באהבה, לכן 'כבו זה על צוארו של זה' - בכיה של שמחה, על בני ישראל שיעבדו את בוראם אפילו במצב כזה... בכייה כזאת שפיר מותרת אף ביום השבת קודש (כדאיאא בט"ז הנ"ל) כ"ד.

בה הביא הרה"ק מוואלכאר, וז"ל. הרב המגיד זצ"ל מקאזניץ היה אומר, עתה כשצועק איש חייט שמע ישראל, הוא עושה ממש את כל מה שעשה רבי עקיבא

כעין זה אמר ה'משגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל לאחד שניגש אל המלך ואמר לו, לגודל אהבתי אליך ברצוני לשרת אותך, ומה רצונך ותעש, השיב לו המלך, אין לי צורך בחייל או בגענראל (מפקד) שכן רבים הם אנשי הצבא כחול אשר על שפת הים, אלא שזקוק אני למי שישמור על ביתי, ויתהלך בתוך הבלאטע (בוץ) שסביבות הבית כשהוא שקוע שם עד לארכובותיו... ולזה נדמים אנשי הדור האחרון, שרצונו של השי"ת שניכנס בתוך 'הבוץ', ומשם נעבד אותו ונעשה רצונו מתוך כל הזוהמא והקושי שיש בדורנו אנו...

כד. חיבה יתירה נודעת לימי ההסתרה והנסינות, וכבר אמרו להמליץ על דברי רש"י בפרשתן (מו ב) 'ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני', וברש"י 'יעקב יעקב' לשון חיבה. והקושיא מפורסמת דהרי השם 'ישראל' בבחינה גבוהה יותר מ'יעקב', דיודע, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים 'ישראל', וכשאינם עושים רצונו נקראים 'יעקב', ואם כן כשחפץ ה' לקראו ב'לשון חיבה' הוה ליה למימר 'ישראל ישראל', אלא, משל למלך שיצא למלחמה עם צבאו, תוך כדי הקרב ראה אחד מהלוחמים שהשונאים מתקרבים למלך ועומדים להזיקו, נלחם בהם החייל במלחמה עקובה מדם עד שהציל את המלך מידם, בעת הקרב הקשה התלכלכה כל כתונת החייל בדם, בחזרם לארמון המלוכה, קרא המלך לחייל זה וינטלו וינשאו מעל כל השרים, והעניק לו כתונת זהב, ואת הכתונת המלוכלכת בדם ציווה להניח ב'בית גנזיו', בכל עת מצוא היה המלך שמח עמו בשמחה גדולה ובאהבה יתירה, אך זכרון האהבה לא בא למלך מראיית בגד הזהב אשר הוא לבוש בו כעת, אלא מאותו בגד המוכתם בדם, והנמשל פשוט, כי חיבת ה' לעמו באה אך ורק מהמלחמה בזמנים הנמוכים המכונים 'יעקב', ולא מזמני ה'אורה' המכונים 'ישראל'.

כה. וכך ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו, מאמר ד, אות סז בהג"ה) הלשון שאומרים ב'ועל הניסים' עמדת להם בעת צרתם, על פי מה שכתב רבינו האריז"ל זי"ע (שער הגלגולים סב:) שכאשר גברה הסט"א עתה 'מעשים טובים מעט שעושים עתה' - הוא חשוב כהרבה שעשו התנאים בזמניהם, ולפי"ז יתפרש עמדת להם - הקב"ה עמד למענם וטען לזכותם כי הם בעת צרתם, ר"ל, 'מה שאין ביד ישראל מעשים טובים הרבה הוא להיות שהם בעת צרתם בתגבורת הסטרא אחרא, ומעט מעשים טובים שעושים נחשב כהרבה בעת הרווחה'.

מעשה ידע אדם אשר הוא 'בעת צרתו', כשהיצר מתגבר עליו ביותר וקשה עליו העבודה עד מאוד, כי מעשי חשובים 'כהרבה שעשו התנאים בזמניהם', ודייקא עתה הקב"ה עומד עליו לזכותו ולחיותו ומתקרב אליו ביותר... כו. כענין הזה רמז כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל (נועם אליעזר בפרשת תולדות) ומקדים להביא את דברי המגיד מדובנא' המפרש את דברי הגמרא (ביצה טו.) 'הני בבלאי טפשאי דאכלא נהמא בנהמא', דהכוונה שהם אוכלים בכדי שיהיה להם כח לאכול טוב, והיינו שיוצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב תחת ה'בוס' שלו, וכל כך למה כדי שבסוף החודש יקבל 'משכורתו שלימה', ולשם מה הוא זקוק למעות, כדי שיוכל לקנות מאכל ומשתה, ומדוע הוא זקוק למאכל ומשתה כדי שיהא לו כח לעבוד, נמצא זה האיש עובד כדי להרוויח ממון, וממונו נעשה לקניית אוכל והאוכל בא ליתן לו כח לעבוד וחזור חלילה כי המה עובדים כדי להרוויח מעות, ומרויחים מעות כדי לאכול, אוכלים

שאלו רק על 'ימי חייו' ומדוע השיב על 'ימי מגוריו'... ועוד מדוע על 'ימי שני חייו' אמר מעט ורעים, ומבאר המלבי"ם (בפרשתן) כי ה'חיים' נחשבים להמנות בשנות חיים רק כפי שהוא ממלא את ימיו ושנותיו בעבודת ה', כי החי חיי הַרְגֵשׁ לְבַד - שאוכל ושותה ומהלך הנה והנה אינו אלא כבהמה, שהרי כיו"כ ממש נראים ימי חיי הבהמה... ואינו נחשב חי כאדם ואינם אלא ימי 'מגוריו' בעולם הזה, לא ימי 'חייו' כי חלק ה'אדם' שבו היה 'מת' בזמנים אלו¹. והנה פרעה שאל את יעקב כמה ימי שני חיך, ויענהו יעקב, ראה נא והביטה 'ימי מגוריו' - שגרתני בזה העולם הם שלושים ומאה, אבל לא ייאמר עליהם 'ימי חייו', כי 'ימי חייו' אינם אלא 'מעט ורעים' שלדאבון לב לא מלאתים כראוי (ראה נא את ענוותנותם של אבותינו, כי מי לנו כיעקב שהתורה עצמה מעידה עליו 'ויעקב איש תם יושב אוהלים' וכן נטמן י"ד שנה בשיבתם של שם ועבר מבלי שינת לילה אחת במוטה, ואעפ"כ אמר על עצמו כי מעט ורעים היו ימי שני חייו)².

הצדיק, אוכל לשובע נפשו כדי שיוכל לעסוק בתורה ויהיה לבו פנוי ללמוד בהרחבת הדעת, עוסק בסחורה כדי שיוכל לעשות חסד וצדקה ולגדל בנוי לת"ת ונמצא שכל עשייתו הוא לתכלית נכבדה. וזאת רמוז יוסף הצדיק בעגלה ערופה, כי הוא מלשון 'עגול' היינו לילך 'עגולה' - סובב סובב בלי להשיג קץ ותכלית, היא 'ערופה', חטא הממית ועורף את חיי האדם. כי צדיק בתומו הולך ועיניו בראשו לבא למטרת אמת, וזאת רמז יוסף שהוא עודנו חי ועומד בצדקו, כי מאז שפירש מאביו תמיד עסק בפרשת עגלה ערופה, ולא החטיא את המטרה כמו רשע ההולך כסומא בארובה למקום צחנתו באין תכלית.

כיו"כ מרומז עוד בפרשתן, דכתיב (זו ח-ט), 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך, ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חייו ולא השיגו את ימי שני חייו אבותי בימי מגוריהם'. והתמיהה ידועה, כי פרעה לא

כדי שיהיה להם כח לעבוד, וחוזר חלילה... משא"כ יהודי אוכל כדי שיהיה לו כח לעבודת השי"ת, ותמיד יש לו תועלת נצחי ורוחני מעבודתו. עפ"ז ביאר הרה"ק מסקולען את הכתוב 'ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה על כן קרא שמו אדום', וצ"ב, וכי עבור שהכריז כן פעם אחת יקראו לו לעולם 'אדום', אלא ביאורו, שלא היה כאן 'פליטת פה' פעם אחת, רק זה היה מהות חייו שהיה עובד כגלגל החוזר, אדום בשביל אדום, היינו אוכל כדי... לאכול שוב בלי שום 'תחנה סופית' או תועלת נצחי מכל מעשיו.

כמו כן שמעתי מאחד מגדולי ירושלים בנש"ק מרביץ תורה שליט"א כי בימים מקדם היה קיים בית הכנסת מיוחד לעובדי הנמל בחיפה, המבקר בביהכ"ס לא היה מעלה בדעתו כי יש 'גבאי' באותו ביהכ"ס באשר 'בוקה ומבולקה' שולטים בו בכל פינה ופינה, גם תפילות לא התקיימו מלבד אחת ביום - מנין לתפילת מנחה. פעם אחת נקלע לשם אורח והתפלל מנחה עם המנין דשם, והנה הוא רואה שבחזרת הש"ץ מסבב מאן דהו ברחבי ביהכ"ס וקופת צדקה בידו כשהוא מקשקש בקול כאומר 'צדקה צדקה'... וישאלהו האורח לשם מה זקוקים אתם לקופה של צדקה, אמר לו האיש - לשם החזקת גבאי, ולשם מה זקוקים אתם לגבאי - כדי שיעשה מלאכתו נאמנה ויסבב בין המתפללים כשקופתו בידו... תכלית דבר הגבאי מיועד לסבב עם הקופה והקופה מיועדת להספיק תשלומי הגבאי... וחלילה לנו לנהוג כיוצא בזה, אלא עלינו לזכור כי לא לתוהו נשלחנו לזה העולם אלא לשם מטרה ושליחות... כזו. בדרך משל ומליצה מספרים על בחור עלם חמודות שלא הלך לו בשידוכין... כי אביו היה אדם מגושם ביותר, ולא אבו הבריות להיות קרובים אליו בקרבת 'מחותן'... עד שבא אחד השדכנים והבטיח לסדר את הענין, מה עשה, פנה אל אבי הנערה והציע לו את הבחור, ומשהגיע אבי הבת לברר אודות טיבו של אבי הבחור אמר לו ה'שדכן' שכבר איננו בין החיים... מששמע כן אבי הבת לא המשיך לברר אודותיו כי מה לו ולמתים אשר כבר אינם אתנו בזה העולם, ונגמר הדבר בכי טוב. משהגיעו למסיבת ה'לחיים' בגמר השידוך וירא אבי הכלה כי יושב לו מאן דהו על שולחן ה'מזרח' והנהגתו כאותו 'זולל וסובא' האמור בתורה... בצורה מביישת מאד, וישאל אבי הכלה את המסובים, מי הוא זה ואיזהו האיש היושב לצדי, ויענו כל העם יחדיו הרי זה 'מחותן' החדש אבי החתן המהולל בתשבחות.... ויקצוף האיש ומיהר לשאול את השדכן 'למה רימיתני' לאמר לי שאבי החתן איננו חי, שחק השדכן ותמה בפניו, וכי לזה (חיים מגושמים של אכילה ושתיה גרידא ותו לא מיד) 'חיים' יקרא...

כח. ויבואר עפ"י דברי הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע, שפעם ערך אביו עליית נשמה וראה שעומד אברך צעיר לצד יהודי זקן, את האברך כינו בשם 'זקן' ואת הזקן כינו בשם 'ילד', ולתמיהתו וכי לזה ייקרא 'עולם האמת',

כן דרשו את האמור בהמשך הכתוב 'לשארית נחלתו' - 'למי שמשים עצמו כשיריים'. ומעתה יש לומר, שכך אמר להם יוסף וישלחני אלוקים לפניכם, שכך היה רצונו ית' שאני אמלוך עליכם, כדי לשום לכם שארית - שתעשו עצמכם כשיריים ותכניעו עצמכם לפני, 'ועל ידי זה יהיה לכם תקומה להחיות לכם לפליטה גדולה, ר"ל, שיעבור ה' על פשעיכם לעולם הבא, וזהו לפליטה גדולה'. ואכן אין לתאר ואין לשער מה רב טוב הצפון למי שמעביר על מידותיו ומכניע עצמו אף בפני מי שאינו ראוי לכך (לדעתו), ומתקיים בו 'להחיות לכם לפליטה גדולה', בעולם הזה¹ ובעולם הבא.

על אחת כמה וכמה שצריך להיזהר ביותר שלא לצער את רעהו ולא לביישו ולהלבין פניו חלילה, וכמו שכתב הרה"ק השם משמואל² זי"ע (תרע"ט) לבאר במה

אני יוסף אחיכם - להיות מעביר על מידותיו ולא לבייש את הזולת

בפרשתן (מה ז), 'וישלחני אלוקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה', הקשה הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (ר"ה וישלחני) שלכאורה היה די באומרו 'וישלחני אלוקים לפניכם להחיות לכם לפליטה גדולה', ומדוע הוצרך הכתוב להוסיף תיבות 'לשום לכם שארית בארץ' שנראה כיתור לשון. ומבאר, כי הנה האחים הקדושים שבטי י-ה נחלקו עם יוסף משום שסברו שיהודה הוא שצריך למלוך עליהם ולא יוסף, אכן הקב"ה, סיבת כל הסיבות, סיבב שבעל כרחם יהיו צריכים להיכנע ליוסף כל ימיהם ולהשתחוות לו. והנה אמרו חז"ל (ר"ה יז:) 'כל המעביר על מדותיו³ מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז יח) נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע',

ביארו לו כי דייקא מפני שכאן הוא 'עולם האמת' כינו אותם כן, כי זה האברך מילא ימיו המעוטים בתורה ועבודה ונמצא שכל רגע מהם נחשב לו כ'שנות חיים' שנתרבו למנין גדול, אבל זה הזקן לא מילא את ימיו כלל, וכשנחשוב את ימי חייו לא יעלו בידנו אלא ימים מועטים כשנות חיים של ילד קטן ביותר.

ובזה ביאר את הקרא בריש פרשת מקץ (מא א) 'ויהי מקץ שנתיים ימים' ויהי - לשון צער, כי צער גדול הוא שמקץ - בסוף ימיו של האדם נתגלה שכל מנין ימיו ושנותיו אינו אלא שנתיים ימים ולא יותר, כי רק את אלו מילא בתורה ותפילה...

כט. בפרשתן (מה ד), 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (בד"ה אני יוסף) שקרא יוסף לאחיו שנבהלו מפניו וז"ל. 'לא תחושו לדבר, כי אני יוסף אחיכם, פירוש, מתנהג עמכם במידת האחוה וכאילו לא היה הדבר ההוא, גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני'. והדברים מבהילים, שהרי עצם ה'מכירה' הייתה השפלה נוראה עבורו וצער נורא להתרחק מיעקב אביו, מה גם שעל ידה נגרמו לו בהמשך דרכו צרות צרורות, כישיבתו בבית פוטיפר, הנסיון הגדול שעבר שם, ומשם לבית האסורים במשך י"ב שנה, ואעפ"כ הריהו מכריז בזו השעה בפני מי שמכרוהו כאילו לא היה הדבר ההוא...

והנה לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ומיהו שיכול להגיע למדרגה כזו של יוסף הצדיק, אך עכ"פ לא נכתב בתורה הקדושה סיפורי מעשיות לחנם ח"ו, כי אם ללמד לדורות הבאים, ולכל הפחות שתהא לנו 'נגיעה קלה' בארחות ישרים. וכבר כתב השל"ה הק' על האמור בפרשתן (מה טו) 'וינשק לכל אחיו ויבך עליהם' - ראה כמה צריך האדם למחול ולהעביר על מידותיו, כי הם חטאו נגד יוסף, ויוסף בכה ונישק אותם. עכ"ל.

ל. שמענו מבעלי המעשה, אשר ברצונו להסתופף בצל רבו ב'שמחת תורה' דהאי שתא בעיה"ק ירושלים, שכר דירה כשהוא עורך 'תנאי קודם למעשה' ברחל בתך הקטנה... כמה מיטות הוא צריך וכמה חדרים וכיו"ב ומצב נקיון הדירה, למעשה הגיע הלה ומשפחתו לשם כשלוש שעות סמוך לכניסת החג, וממש חשכו עיניו, אפילו פרט אחד ממה שהתנו ביניהם אינו קיים במציאות, ומי מדבר על הלכלוך... ולא היה מסוגל להישאר שם, בלית ברירה התחיל לחפש דירה אחרת, אך הזמן קצר והמלאכה מרובה... ובעל כרחו נשאר שם ליו"ט, כשהוא מלא צער ועגמת נפש, וחרונו גבר בו, והחליט שתיכף בצאת החג יתקשר למשכיר ויתן לו מנה אחת אפיים בטענת 'למה רימתני', ופשיטא ואין צריך לומר שיודיע לו בשפה ברורה (ולא נעימה...) שלא יראה ממנו אפילו פרוטה אחת בתורת 'דמי שכירות'... במוצאי יו"ט כשכבר עמד לבצע מחשבתו אמרה לו בתו שכבר בגרה מזמן רב ועדיין לא מצאה את זיווגה, חוס ורחם עלי, העבר על המידות, התאפק ואל תדבר כלל עם המשכיר, כל דמי השכירות נשלם לו, ותקדיש זכות זו עבורי בכדי שאזכה להתארס... ובגבורת נפש עילאית נשך את שפתיו ושתק... לא עברו שבועיים ימים ואכן שברו צלחת במזל טוב...

באר הפרשה - פרשת ויגש

עפ"י מבאר ה'חתם סופר' (חת"ס בפרשתן ד"ה והנה אמרו) את הכתוב (תהלים קמו יד) 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך', דהנה רבו החכמים אשר יש גבול ומעצור לחכמתם, כדוגמת מי שבהגיעו לידי נסיון בענייני 'כבוד' כל חכמתו מסתלקת עד שיעשה דברים כנגד השכל 'למען כבוד שמו' ויתבזה בטיפשותו בעד מעט כבוד, ויש מי שחכמתו עומדת לו רק עד בוא לידי 'קנאה', אז יתנהג כמי שאין בו דעת כלל וכלל, אך לא כן נחלת עבדי ה', ד'גבול' אחר עשו לחכמתם, והוא, כשיבואו לידי נסיון בענין ה'שלום' יעשו אפילו דברים כנגד חכמתם הכל בכדי שישרור השלום והשלווה בין בני ישראל. ומה שכתב - חלב חיטים ישביעך, שהקב"ה ישפיע להם פרנסה בריווח אף אם נגזר עליו ח"ו חסרון הפרנסה, דהא אמרו חז"ל (מ"ק כה) 'מוזני' לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מילתא, ואמרו בתוס' (שבת קנז. ד"ה אין) ש'זכות גדול משנה המזול', ו'זכות גדולה' היא הבאת שלום בין אדם לחבירו, וזהו ביאור הקרא השם גבולך שלום בשכר זאת שמשים את הגבול לחכמתו כאשר נוגע הדבר לענין השלום.

דאיתא ב'פסיקתא' שיוסף היה נזהר שלא להתייחד עם יעקב אביו, שלא ישאל אותו היכן היה כל השנים ויצטרך לספר לו שהאחים מכרו אותו, בכדי שלא לביישם [וראה גם רמב"ן (מה כז) שכתב ו'יוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו'], 'שמכאן לימוד גדול לכל איש, להזהר מלדבר תועה על חבירו, שהרי בודאי התייחדות יעקב ויוסף לא דבר ריק הוא, ובודאי כמה סודות ורזין דאורייתא ותיקון עולמות עליונים שהיו נצמחים מזה, ומכל מקום לא השגיח על אבידת כל אלה, והכל שזה לו, למען לא יצטרך לגלות דבר גנאי על אחיו' ל"ה, וכבר אמרו חז"ל (ברכות מג:) 'נוח"ל לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים' ל"ה.

בפרשתן (מד כח), 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', רמזו בה הרה"ק ה'חתם סופר' (ד"ה ויצא) כי 'טרף' מלשון פרנסה הוא (כדכתיב תהילים קיא ה'טרף נתן), והרי מחלוקת אחת ל"ה דוחה מאה פרנסות (של"ה מס' יומא דרך חיים אות מד), וזה בא הכתוב לרמז 'ויצא האחד מאתי' מכיוון שיצא האחדות מבני ביתי, מיד ואומר אך טרוף טורף - שנאבדה ונטרפה טרף מוונותיו ל"ה.

לא. וכך כתב המהרש"א (סנהדרין יא. ח"א ד"ה אתה) על הא דאיתא בגמ' שם שפעם הריח רבינו הקדוש באמצע השיעור ריח של שום, אמר מי שאכל שום יצא, עמד רבי חייא ויצא, עמדו כולן ויצאו, בשחר מצאו רבי שמעון ברבי לרבי חייא, אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא, אמר לו לא תהא כזאת בישראל, ומבאר המהרש"א, שרבי שמעון הוכיח את רבי חייא על שיצא כדי שלא לבייש את מי שאכל וגרם לביטול תורה, לפי שלא היה צריך לצאת אלא רק מי שאכל את השום, וענה לו רבי חייא 'ודאי ביטול תורה הוא עון וחטא, אבל לבייש אחד מישראל לא תהא עבירה גדולה בישראל, וטוב לבטל תורה מלבייש בן ישראל'...

לב. בעלי המוסר דייקו בלשון חז"ל שלא אמרו חייב אדם להפיל עצמו לבשן האש, אלא נח לו לאדם, והינו טעמא, כי הנה הדבר ברור ופשוט שאם יעמידו בפני אחד שני כבשני אש, אחד גדול הבוער עד לב השמים, ומשנהו כבשן קטן, ויכריחו אותו להיכנס לתוך אחד מהם, שבוודאי נח לו להיכנס לקטן מאשר להפיל עצמו לכבשן הגדול... כך 'נח' לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש בהאי עלמא מאשר לשרוף עצמו באש הגדולה והחזקה על ידי שילבין פני חברו ברבים...

לג. נוראות מצינו במדרש (תנחומא ה) אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו, ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי, אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. עכ"ל. ומבואר שם בהמשך דברי המדרש באריכות כיצד הסתכן, ואף 'כיון שהכירוהו בקשו להרגו' עד שבא מלאך ופזרם בארבע פנות הבית, וכל כך למה כי כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים.

לד. זהירות יתירה נצרכת לברוח מהמחלוקת שהיא 'לשם שמים', אותם חילוקי דעות ופירוד הלבבות בגלל ויכוחים אודות אופני העבודה הרצויה, וכפי שפירש הרה"ק מקאזמיר זי"ע (הובא בדברי ישראל) בלשון הכתוב 'אל תרגזו בדרך', שרומז שלא לרגז ולריב על דרך העבודה נכונה...

לה. פעם התאוננו בני המשפחה בפני הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק האמרי אמת זי"ע) שחסר להם לחם לאכול ואין די פרנסה. ענה ואמר, הדבר הראשון שיש לנו להקפיד הוא שלא יתעורר חלילה קפידה ומחלוקת, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, על כן יש עיקר גדול בריבוי השלום והאחוה.

אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע', ומקשים העולם, אם 'הגיע אז זמן קריאת שמע' מדוע לא קראה יוסף כיעקב אביו, ביאור נפלא ביאר בזה הגאון ה'סטייפלר' בספרו 'ברכת פריץ' עה"ת (פרשת ויגש), דהנה ב'גור אריה' למהר"ל מפראג זי"ע כתב, שבאמת לא היה אז זמן קריאת שמע כלל, אלא שדרך הצדיקים בזמן שמחה ותשועה גדולה להתעורר לבבם להידבק בבורא כל עולמים ולהתייחד באהבה עזה עם השי"ת, ועל כן כאשר נפגש יעקב עם יוסף בנו חביבו קרא קריאת שמע כדי למסור את כל אהבתו לבורא כל עולמים, ומשום הכי היה רק ביד יעקב לומר קר"ש, אבל יוסף שהיה עוסק במצוה לא קרא ק"ש, כי לא יתכן שיעסוק אז במדריגות ובמדת חסידות ולבטל מצות כיבוד אב החיובית, כי זהו נגד התורה ואם כן אין זה חסידות כלל, ואין ה'לפנים משורת הדין' מתקבל אלא אחר שמילא חובת הדין י"ו.

לכך 'חלב חיטים ישביעך' יזכה לשבוע בפרנסה מרובה ושפע עד בלי דילו.

כיבוד אב ואם - במעלת ושבה כיבוד אב

כתב ב'תרגום יונתן' בפרשתן (טו כט), כי בשעה שהגיע יעקב למצרים לא הכיר את שלישי מצרים - ולא ידע כי הוא יוסף בנו לכן השתחוה אליו, בגין כריעה זו נגזר על יוסף שיהיו שנותיו קטועות - וירדו לו עשרה שנים משנות חייו. מכאן ילמד כל חד בנפשיה עד כמה חמור ענין 'כיבוד אב ואם', להזהר במשנה זהירות בכבוד הורים אשר עונש המזלזל בהם נורא, ועווננו גדול מנשוא, ומאידך כל המכבדם בכבוד הראוי, זוכה לברכת התורה הקדושה ולאריכות ימים ושנים.

בפרשתן (טו כט) 'וירא אליו ויפול (יוסף) על צואריו (של יעקב אביו), ויבך על צואריו עוד', ופירשי 'לשון הרבות בכיה וכו', הרבה והוסיף בבכי יותר על הרגיל,

לו. איתא בספר 'בית יעקב' (מאב"ד אלכסנדר. תלמידו של הר"ב דף רג) שמעתי ממורי אם יש לאדם צער גידול בנים ר"ל, סגולה לזה ליזהר ממחלוקת, להיות רודף שלום, ולהיות מן הנעלבין ואינם עולבין, ובוזה שב ורפא לו.

לז. תשובה נפלאה הובאה בספר 'מעשה איש' (ח"ב עמוד קפד), מעשה בבחור (כהיום הנו אחד מגדולי ת"ח שבדור) שעלה בגפו לארץ הקודש בשנת תש"ח, בעזר וסיוע ממעל זכה להשתקע בה כראוי, וישב על התורה והעבודה בשיבה נודעת לשם ולתהילה, והנה, בשנת תש"י לקראת סוף 'זמן החורף' עלו ארצה גם הוריו, הבחור שרצה לסייע להם במציאת דירה ו'פרנסה' - כשהוא כבר בקי בתהלכות החיים ושפת המקום, פנה אל רבו הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל לדון לפניו, כגון דא מה עליו עשות... כי הסיוע להוריו כרוך ב'ביטול תורה' ועזיבת כותלי הישיבה למשך כמה שבועות... רבי אייזיק הסתפק בדבר היות שב'שולחן ערוך' של הרב בעל התניא נפסק שמי שיכול להשיג 'ידיעת התורה' בשלמות אין אצלו שום דיחוי, ואינו רשאי לבטל מת"ת גם למצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, ואותו השואל היה 'בר הכי.. ושלחו אל החזו"א, ואכן פנה הבחור אל החזו"א, הציג את שאלתו - מבלי להזכיר את דברי שו"ע הרב, וכה ענהו החזו"א, אך דבר טבעי הוא - שהבנים עושים זאת להוריהם (הגר"א שר הסביר את תשובת החזו"א, כי כל מה שנראה כתפקידים של הבנים להתמסר עבור ההורים אזי עפ"י 'הלכה' אין בזה ביטול תורה - כי לכך נוצרת).

עוד מובא שם (עמוד קפא) על גאון אחד שהיה חי בדחקות נוראה, ולא היה סיפק בידו להחזיק את הוריו שהגיעו מלודז', ועקב כך היה בצער ופניו היו נפולות. פעם אחת פגש הגאון את ר' יעקב הלפרין ז"ל, שאלו ר' יעקב מדוע פניך נפולות, תיאר הגאון בפניו את מצבו הכספי, ושמחמת כן אין בידו לכלכל את הוריו, מיד בירר ר' יעקב כמה עולה מזונם, ואמר לאותו גאון, הריני מקבל עלי את עול החזקת מזונם - בתנאי שאני אקבל שכר המצוה, הגאון נחרד למשמע הבקשה, והשיב שברצונו להתיישב בעניין. מיד נסע הגאון אל החזו"א סיפר לו את המעשה הלז, ושאל את פיו מה עליו לעשות בשעה כזו... אמר לו החזו"א, מה השאלה... בוודאי עליכם להסכים לר' יעקב, נו, ואם תפסידו את שכר המצוה, תפסידו, דעו נא כי לכבוד ההורים יש לאדם להיות מוכן אפילו לקפוץ לגיהנום, אבל מיד הפטיר - להקב"ה יש מספיק (שכר), לתת גם לך וגם לר' יעקב.

ידוע דבר המעשה, אחד מחשובי התלמידים בישיבתו של הגאון רבי חיים מברייסק זצ"ל קיבל מכתב מאביו, בו מבקש האב שישבו הביתה, התלמיד שבין כך ובין כך לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו נבוך ולא ידע מה לעשות (כי לא היו מצורפים עם המכתב דמי נסיעה להוצאות הדרך) נכנס התלמיד אל הגר"ח, ושאלו מה תפקידו בזו השעה, אמר לו הגר"ח, אכן, הלכה פסוקה היא שכיבוד אב היא רק משל האב ולא משל הבן, ואין הבן מחויב להוציא 'הוצאות'

צום העשירי - התעוררות לקראת צום עשרה בטבת

עומדים אנו סמוך ונראה לצום 'עשרה בטבת', אשר בו אנו מתאבלים על ה'אתחלתא דפורענותא' לחי, שביום זה החלו האויבים את המצור על העיר ירושלים, ומשם נסללה דרכם עד לחורבן בית אלוקינו, וכתב הרה"ק ה'חתם סופר' (תורת משה דברים עמו' קפו; דרשות, ח' טבת תקפ"א), כי הנה ה'אבודרהם' (הובא בבית יוסף סי' תק"נ) דרש מהכתוב (יהוקאל כד ב) 'בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה' שאם היה אפשר שיצא עשרה בטבת בשבת היו מתענים אפילו ביום השבת קודש, וכמו ביום הכיפורים שאף בו נאמר (ויקרא כג כט) 'בעצם היום הזה'. והעניין צריך ביאור, מאיזה טעם יהיה עשרה בטבת חמור יותר משאר תעניות שאינם דוחים את השבת, והרי אפילו ב'תשעה באב' - היום שחורבה עירנו ושם בית אלוקינו בפועל, אין מתענים אם הוא חל ביום השבת קודש.

ומבאר ה'חתם סופר', שבאותו יום שבו החל מלך בבל לצור על ירושלים של משה, באותו היום התכנסו מקודם לכן אף בבית דין של מעלה לדון

בחורבן המקדש וגלות ישראל, הללו מיימינים והללו משמאלים, ואכן נגמר דין בית המקדש לכליון ושריפה, וזהו חומרת יום זה, כי נחשב כמו שביום זה נחרב כבר הבית שהרי כבר 'נגמר דינו'.

והנה 'כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו' (ירושלמי יומא ה.), נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש החורבן, וזהו בכל שנה בהגיע יום עשרה בטבת, שאז התחיל למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור, יושבין בית דין של מעלה וגוזרין החורבן של כל שנה ושנה, והנה בעוד ענין מצינו שמתענים אפילו בשבת, והוא 'בתענית חלום', והטעם, דאף שעל דבר שנוגע רק לענין ה'עבר' אין להתענות בשבת קודש, מכל מקום 'תענית חלום' הריהו נוגע לענין 'עתיד' - להמתיק החלום שלא יזיקנו, שפיר יש להתענות עליו אף בשבת, כי עונג הוא לו שמתענה לבטל את הצרה העתידה לבוא עליו. ולכן, ב'תשעה באב' שה'תענית' באה כאבל על ה'עבר', אכן אין הזמן גרמא - בשבת קודש להתענות, מה שאין כן ב'עשרה בטבת', שנוגע הדבר ל'עתיד' שהרי בזו השעה הניס בני"ד של מעלה האם לבנות הבית בשנה זו אם לאו - מותר ונצרך

משלו על הנסיעה, אך עדיין מוטל עליך ללכת הביתה ברגל - כי בזה אין הוצאת ממון (ואם רוצה ליסע בכדי להקל על עצמו, ישלם דמי הנסיעה משלו).

אגב אוורחא, נציין מכתב שכתבו הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע לבנו הגאון רבי אברהם שמואל בנימין ז"ל (בשולי המכתב כותב), וז"ל, ידידי בני למה אין יראת שמים על פניך, לקיים כבוד אם - לכתוב אל אמך, נא, מהיום והלאה תפרוס שלו' אמך ביחוד (הובא בספר 'בדידי הוי עובדא' עמו' ש"ו).

לח. משל למה הדבר דומה לחולה שנסתלק מהעולם אחר מחלה נוראה, והנה ה'אבלים' ישבו ודנו אימתי היה היום הקשה ביותר מכל ימי החולי, זה אומר כה וזה כה, עד שבא הרופא ואמר להם, 'לא כדברי זה ולא כדברי זה', אלא הרגע הקשה ביותר היה ב'תחילת קינון המחלה' בגופו של החולה, כשהוא עצמו עדיין לא הרגיש מאומה, וכבר אז כילתה המחלה כל חלקה טובה אשר היה בגופו, כמו כן, הדברים אמורים לגבי 'מחלת היצר הרע' שתופס את האדם בחכתו ומתחיל לרחקו מ'דרך התורה והמצוה' מעט מעט, באופן שהאדם עצמו אינו מרגיש בזה כלל, עד שבפתע פתאום ימצא האדם את עצמו 'רחוק רחוק' מה' ותורתו, על כן יזהר וישמר מ'מלך זקן וכסיל' זה, לבל יהא מאוחר מידי. (אף שאין דרכי תשובה ננעלות לעולם, מכל יקשה הדבר שבעתים אחר שנשתרש בחטא).

ועוד, כל אדם באשר הוא יעשה ביום זה 'חשבון הנפש' על ה'אתחלתא דפורענותא' שלו עצמו, דהרי זה וודאי שביום הכנסו לעול תורה ומצוות היו כל רצונותיו ושאיפותיו להעמיד הנהגתו כצדיק וקדוש, אלא שבאיזה מקום היה לו 'אתחלתא דפורענותא', ומשם... על כן יתבונן בזו העת היאך להעמיד 'גדרים וסייגים', לחדש ימיו כקדם. ואילו זה שאינו מבין וחושב שכל צרתו הוא מ'אתחלתא דפורענותא', הרי הוא דומה לאותו אחד שחזר מדרך ארוכה, ובהיכנסו לביתו ראה שמטעם הממשל סגרו (ניתקו) לו את המים מביתו, ומעתה אין לו מים לשתות או לרחוץ, ובצער הרב החל לנהוג אבל בכל שנה באותו היום בו חזר מדרכו וראה את ה'ניתוק', ופשיטא ששטות גדולה היא הנהגה כזאת, שהרי באותו 'יום שמועה' לא אירע ולא כלום, אלא כבר לפני ימים אחדים בהיותו על אם הדרך...

באר הפרשה - פרשת ויגש

להתענות אף בעצם יום השבת, דברים הללו יש להם לעוררנו - בכל מעשה ופעולה בזה היום, שנדע שעתה הוא העת להטות את הכף על כל העם, ועל השכינה הקדושה החפצה לשוב למקומה.

יהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא, שיוכנו לאמונה טהורה ולכל השפע הרב הבא ממנה, ובקרוב ממש נזכה שצום העשירי יהפך לנו לששון ולשמחה בירושלים הבנויה אבי"ר.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויגש תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויגש אליו יהודה (מד, יח)

המפרשים עומדים על כך שיהודה הקדים לומר שלא יחר אפו של יוסף קודם דבריו, וכשמתבוננים בכל אריכות דבריו לא מוצאים אלא חזרה וסיפור השלשלות הדברים, ומה רצה יהודה בכל דבריו?

והנה לכשנתבונן במצבו של יהודה באותו הזמן, נראה שהיה במצב קשה עד למאוד, שהרי הוא ערב את הנער בעולם הזה ובעולם הבא, וכפי הנראה להם, הרי כעת נתפס בנימין, והם בעצמם התחייבו שמי שיתפס אצלו הגביע, שוב ימות. והאיך יושעו מצרה זו.

מבאר בזה ב'שפת אמת', שיהודה לימדנו כאן יסוד גדול לכל מי שנמצא בצר ובמצוק, במצב של 'הסתרת פנים'. שהעצה היחידה במצב כזה, הוא, להעמיק בהכרתו ולברר בנפשו שבכל מצב, חמור כמה שיהיה, יש את רצון השי"ת, ממש בכל מה שקורה בכל רגע ורגע. וכל הצער הוא רק חיצוני, אבל בפנימיות מוסתר הטוב, ועל ידי זה יצא מיגון ואנחה לפדות ולרווח והצלה.

ודבר זה נרמז כאן בפסוק, שהנה, יהודה הוא מלשון 'הודאה', והשם 'יהודה' מרמז על כל איש מיישראל, ולכן נקראו 'יהודים' על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול, שיודעין שהכל ממנו ית'. ורק ע"י שמודיים על כל דבר, עי"ז יכולין ליגש ולהתפלל על כל מצב שהוא. וזהו 'ויגש אליו' - להשי"ת. 'יהודה' - דהיינו בבחינת הודאה להשי"ת על אף ההסתרה פנים, ומה אמר ומה ביקש? הוא לא חידש כלום! הוא רק חזר על כל השתשלות העניינים, אבל בהכרה גמורה שהכל לטובה ולברכה ולקבל את רצון השי"ת בשמחה. ואז אכן זכה ל'ולא יכול להתאפק יוסף' שנתגלה כל ההסתרה וראו את הטוב בגילוי השלם.

על פי יסוד זה של השפ"א אפשר לבאר בפסוק בתהילים (צב, יד) "שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו". דהנה ידוע ששם הוי"ה מורה על רחמים, ושם אלוקים מורה על דינים. כשנרצה להמשיל דבר פנימי מול דבר חיצוני, יש לנו שתי דוגמאות: א. כל צמח ופרח גלוי יש לו שורש שתול ומוטמן באדמה. ב. בית הוא מקום סגור ומכוסה מפני הרואה, ואילו חצר הוא דבר גלוי וחשוף לעין כל.

בא דוד המלך ואומר לנו בתהילים 'שתולים' - דבר מוסתר כשתיל. 'בבית' דבר מוסתר כמו בית - הוי"ה. שהרחמים הם מוסתרים כשתיל וכבית. וזה במצב של 'בחצרות' - כשנראה לעין כל כחצר שגלוי 'אלוקינו' - מצב של דינים, 'יפריחו' גם כשהדינים הם פורחים ונראים לעין כל. גם במצב שנראה כאילו מידת הדין שולטת כחצר וכפרח, גם אז מוטמן בזה כמו שתיל וכמו בית - שם הוי"ה שמרמז על רחמים וחסדים.

ועל זה מקדים דוד המלך ואומר "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" שגם במצב של 'לילה' יש להתבונן באמונה המוחלטת בהקב"ה, ועי"ז יתהפך לרחמים.

וכמו שאמר להם יוסף ועתה אל תעצבו וכו' כי למחיה שלחני וגו' שהכל היה לטובה.

בספה"ק קדושת לוי כתב לתרץ שיהודה רצה לעורר את נקודת הרחמנות אצל יוסף לפי דברי חז"ל שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ומובן שכשמודים עם מתורגמנים ומליצים א"א לעורר את נקודת הרחמנות, שכן שפת הלב מובנת רק כאשר הדברים יוצאים מן הלב אל הלב, ויהודה אכן לא חידש כלום זולת מה שדיבר אליו בצורה ישירה ובלתי אמצעית.

ב'בית הלוי' תירץ, במהלך דומה, שיהודה חשש שהמליץ בינותם אמר ליוסף דברים לא נכונים משמם, שהרי לא מובן מדוע יש לחושדם כמרגלים ורצה לדבר ישירות בכדי שיוסף יבין.

ושני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, שלכן אמר "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני", דהיינו באופן בלתי אמצעי, וזהו ג"כ כוונת אומרם "כי כמוך כפרעה", כהתנצלות שמדבר אליו בלתי אמצעי, ואיך יבין יוסף? אלא שוודאי כמו שפרעה שהוא מלך חייב לדעת את כל השפות כך גם יוסף מוכרח שידוע לשון הקודש ובוודאי יבין את דבריו הנאמרים בלשה"ק.

(ציוני תורה)

אל תרגזו בדרך (מה, כד)

בספר החיים מביא הלצה נאה, למה לא אמר יעקב כשהלכו למצרים אל תרגזו, אל תעסקו בדבר הלכה. כי אם אין קמח אין תורה, שדאגת הפרנסה מבטלת עסק והרהור התורה, וכשהלכו למצרים בשביל חסרון קמח ומחי' ידע אביהם שלא יעסקו בדבר הלכה, אבל כשנשארו בחזרתם ממצרים בר ולחם וכל טוב הוצרך יוסף לזרום שלא יעסקו בדבר הלכה.

ובמה שכתב רש"י, שלא תעסקו בדבר הלכה וירגז עליכם הדרך. נ"ל לפרש, דאמרו חז"ל [ברכות לא]. אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו, כי כל הדרכים בחזקת סכנה ותורה מגינה ומצילה, אלא נגד זה יש לחוש פן תגוף באבן רגלו וירגז עליו הדרך, לכן טוב שידבר בדבר הלכה עם חבירו בשעת פטירתו ממנו, והוא, חבירו שאינו הולך בדרך, מעיין בו ויזכור על ידו בדבר הלכה זו, ויהיה לו להולך זכות תורה בדרך ע"י מה שחבירו לומד כעת על ידו. ונ"ל שלכן אמרו מתוך דבר הלכה, תוך היינו באמצעית הדבר, שיאמר לו קושיא שצריכה ישוב ויהרהר חבירו בו אחר פטירתו ממנו לישיבה, והיינו מתוך דבר הלכה דייקא וזכרהו.

(ע"פ כתב סופר)

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם: וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחיו רוח יעקב אביהם: (מה, כו כז) מדוע כאשר אמרו לו "עוד יוסף חי" לא האמינם, ורק העגלות ששלח יוסף להביאו החיו את רוחו?

בספר חזון ישעיהו פרש זאת בדרך משל: היה יהודי בפולין שבנו נמשך להשכלה. יום אחד הודיע לאביו כי החליט לנסוע לברלין ללמוד באוניברסיטה המקומית. אביו הצטער צער רב, ונסה להניא את בנו מכוונתו. הוא תאר בפניו את הסכנות הרוחניות שיאלץ להתמודד עמהן, ומי יודע אם יעלה הדבר בידו. אך הבן היה נחוש בדעתו וכל ההפצרות של האב עלו בתוהו. כדי לשכך את צערו ולהפיג את חששותיו, הבטיחו הבן כי ימשיך לשמור על התורה והמצוות, ולא תפגע רוחניותו במאומה.

זמן קצר לאחר שהגיע הבן לברלין כבר ניכרו בו אותות המקום. אט אט זנח את דרך אבותיו עד אשר נטמע לגמרי במקומו החדש. גילח את זקנו, קצץ את פאותיו ועטה עליו מראה שיתאים לסביבה הנכרית. יום אחד קבל האב מכתב מבנו ובו הודיעו כי בכוונתו לבקר לפני חג הפסח. שמח האב שמחה גדולה. בסתר ליבו צפה לפגוש את בנו פנים אל פנים כדי לתהות על קנקנו ולהיווכח במו עיניו האם נשתמרה צורתו היהודית.

מה עשה הבן? לקראת שובו לבית אביו החל לגדל את זקנו ופאותיו, וכשהגיע מועד הנסיעה כבר השיב לעצמו את מראהו היהודי משכבר הימים. כשראה האב את מראה בנו, שמח בליבו על כך שגם בסביבתו החדשה הוא מקפיד על מראה יהודי.

- "והאם אתה מקפיד גם על אורח חיים יהודי?"

- "בוודאי, אבא. אם אני מתהלך ברחובות ברלין בלבוש יהודי, מגודל זקן ופאות, אפשר ללמוד מכך על אורח חיי..."

נחה דעתו של האב, ולאחר חג הפסח נפרד מבנו בלב שלם. כך חזר הדבר על עצמו מידי שנה בשנה. לקראת חג הפסח היה בנו מגדל זקן ופאות, ועם מראהו היהודי היה שב לבית אביו לעשות את הפסח, ולאחריו היה שב לברלין. לימים הוא נשא אשה נכרית וניתק את עצמו לגמרי מעברו.

יום אחד קבל הבן מכתב מאביו: "כל שנה אתה בא לבקר אותי, הפעם אני רוצה לבקר אותך בביתך". התחמק הבן בתואנות שונות. חש האב שמשוהו לא כשורה. מה עשה? עלה על הרכבת הראשונה לברלין, ובהפתעה גמורה הופיע בבית בנו. כשפתחה בעלת הבית הגויה את הדלת. היה בטוח כי זו המשרתת. "היכן בעל הבית?" שאל. כשהופיע בנו למולו חשכו עיניו, והוא נפל מתעלף ארצה.

הנמשל: יעקב אבינו לא ידע משלום בנו וחשש לחייו. ועוד יותר חשש למצבו הרוחני, אמרו לו בניו: "עוד יוסף חי", אך הוא מאן להאמין להם. גם

כשהשמיעו בפניו "את כל דברי יוסף" – "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה" – עדיין נתקשה יעקב להאמין להם. אולי כל אלו סימנים שנועדו לכסות על האמת. אבל כאשר ראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, אמר: אם יוסף מוכן שאבוא אני לראותו – אות הוא כי שלום לו, ונשאר בדרגתו הרוחנית, ורק אז "ותחי רוח יעקב".

האדמו"ר בעל האמרי אמת זצ"ל אומר, שהיות ויוסף השתתף בחתונות של כל אחד מהאחים ורק בחתונה של בנימין לא השתתף – לכן נתן לו את הכסף בתור מתנה לחתונה.

הבית ישראל אומר, שאפליה פסולה רק אם מבחינים בה, אבל את הכסף יכול היה יוסף להניח בכיסו של בנימין משאר האחים יבחינו בכך... (יחי ראובן)

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (מה), (זכ)

פירש"י שנתן לו סימנים במה היה עוסק כשפירש ממנו, פרשת עגלה ערופה. יש להבין למה מסר יוסף דוקא סימן זה, ולא נקט סימנים אחרים? ואפשר לפרש עפ"י מעשה שהיה בוילנא בזמן הגר"א (יש אומרים שהיה זה עם המהר"ל בפראג), באשה עגונה שעזבה בעלה אחר נישואיה, ונעלם מביתו. ולאחר שנים רבות בא אדם ואמר שהוא הבעל שנעל, ונתן סימנים ברורים היכן היתה החתונה ומה היה וכו'. ואמרו זה להגר"א. אמר להם שבשבת יביאוהו לבית הכנסת ושם יאמרו לו שישב במקומו הקבוע שישב פעם. ועשו כדבריו, ולא ידע האיש היכן מקומו. כך נודע שהינו בן-בליעל שרצה לרמות ולשקר. ואמר הגר"א שכל הסימנים שנתן הרמאי אינם ראיה כי יתכן שפגש פעם את הבעל האמיתי ומפיו נודע לו הכל. אבל על דבר שבקדושה, הכין המקום בבית הכנסת, לא נתן דעתו שצריך לברר אצל הבעל, כי הרשע לא יחשוב בעניני קדושה מטבעו.

וזה ששלח יוסף ליעקב סימן מובהק כי יוסף הוא לא רמאי. כי מי שרמאי לא היה נותן את דעתו לברר על תלמודו, היכן למד ובאיזה עניין. ויותר מזה רצה יוסף להראות ליעקב, שבכל השנים עדיין הוא בצדקו, שהרי זכר לשלוח סימן מתלמודו שלמד עם יעקב, ואילו היה רשע לא היתה דעתו על סימנים אלו.

(דרכי מוסר)

ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: בניו ובני בניו ונתיב בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה (מו, ו-ז)

בניו ובני וגו' אחר שאמר בסמוך יעקב וכל זרעו, לא היה צריך לומר פעם ב' בניו ובני וגו': עוד צריך לדעת למה הפסיק בין בניו ובני בניו לבין בנותיו ובנות בניו וכל זרעו בתיבת אתו, ולא הספיק במה שאמר לבסוף הביא אתו מצרימה:

אכן כוונת הכתוב הוא שבא להודיע כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, כי יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרדת לכור הברזל (מ"א ח נא), וציינם הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואמר בניו ובני בניו אתו, פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו אתו בדומה לו, ואח"כ סדר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, והוא אומר בנותיו ובנות בניו וכל זרעו, פירוש בני בניו אלו הביא אתו מצרימה, פירוש הוא הביאם, לא לרצונם באו:

וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר א ח) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השעבוד, דכתיב (שמות א ו) וימת יוסף וגו' וכל הדור ההוא, פירוש שירדו מצרים אז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון, פקע מהם השעבוד, כי סמא דיסורי קבולי ט, והעד הנאמן לזה ג"כ כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי מצרים (ב"ר צד ט) ובימיהם היה השעבוד, והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם, ועיין בדברי הזוהר (שמות קצח) בפירוש פסוק אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה':

(אור החיים הק')

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייר: ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם: (מו, ח ט)

הגאון בעל שאגת אריה נתקבל לעת זקנה, והוא כבן שבעים לרב בעיר מץ. הגיע רבי אריה ליב למץ בשבוע של פרשת "ויגש", ובבואו אל העיר גונב אליו שמועה שיש בין בעלי הבתים שאין דעתם נוחה ממנו, והם מרננים על מינוי זה של רב 'ב' בימים' שכבר הוא ברגלו האחת בעולם האמת. ביום השבת בעמדו לדרוש בבית הכנסת את דרשתו הראשונה, פתח רבי אריה ליב ואמר: בפרשת השבוע אנו מוצאים שבשעה שבא יעקב אבינו למצרים, שאלו פרעה: "כמה ימי שני חייר?", ועל כך השיב לו יעקב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי", והלא בעצם הדבר מוקשה: ראשית, מה עניין היה לו לפרעה לדעת בן כמה הוא? שנית,

(ומתוק האור)

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

וברש"י, מטוב מצרים - מצינו בגמרא ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו.

בענין זה מסופר: הגאון רבי אייזיל חריף זצ"ל, רבה של סלונים, דרש בשבת הגדול ושבת תשובה מערכות נפלאות שמקצתן נאספו בספריו "עמק יהושע", "עצת יהושע", "שפת הנחל", אבי הנחל" ועוד. דרשות שהפעימו את הלומדים.

פעם, לאחר הדרשה, פנה אליו חצוף אחד: "תמהני רבי. המשנה אומרת (קנים פ"ג מ"ו) שזקני תורה, כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם, שנאמר: "בישישים חכמה, וארך ימים תבונה" (איוב יב, יב). ובשנים הקודמות היו דרשותיו של מר משוננות יותר. הכי צד?!" "אה, הסיבה פשוטה", ענה הגאון על אתר. "שהרי באותה משנה נאמר, שזקני עמי הארץ כל זמן שמזקינים דעתם מטרפת עליהם. אין פלא בכך שמשנה לשנה אתם מבינים פחות ופחות את הדרשה..."

(הגדת)

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

ברש"י. שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ומדרש אגדה גריסין של פול (מ"ה, כ"ג). עיין בספר מטפחת ספרים לדודי זקני הגאון ר' יעקב עמדין ז"ל [ח"ב אות ל"ה] וזה לשונו, י"ל דבר נאה כי רמז לו יוסף כזה שלא יירא מרדת מצרימה ולא יתעכב בארץ כנען, כי אלקים חשבה לטובה שעל ידי כן ינוכה החצי מת"ל שנים שנגזר עליהם גלות, זה ששלח לו יין ישן גימטריא ת"ל, שדעת זקנים נוחה הימנו אברהם ושרה זקנים, שכך אמרו חז"ל [ב"ר מ"ד, כ"א] אברהם בירר לו מלכות כדי להציל לזרעו מדינה של גיהנם:

וגריס ידוע שהוא חצי הפול ונקרא פול המצרי, הוא גזירת נפילה וירידה למצרים שנחלק לחצאין כמו שכתב בפרקי דר' אליעזר שלא ישבו במצרים רק רט"ו שנה, לכן החוב על ישראל לתת מחצית השקל כמו שכתבתי בס"ד בברכות הורי [פלא ח' סימן ו]. וראה כמה מדויקים השמות שקראו לו בחכמה גדולה עקת נפש שהוא עקא ודאי לנפש, אך יש בו נחמה ג"כ על כן קראוהו גם חלוקת נפש, נפש גימטריא ת"ל שנחלק ע"י זה עכ"ל:

(פרדס יוסף)

לכולם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת (מה, כב)

"אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו זרעו? דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: בשבל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף יותר משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים! אמר רבי בנימין בן יפת: רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר ומרדכי יצא... בלבוש מלכות" (מגילה טז, א).

לכאורה יש להבין מה תשובה היא זו "שעתיד בן לצאת ממנו", סוף סוף השאלה במקומה עומדת: כיצד מפלה יוסף לטובה את בנימין ונותן לו חמש חליפות בה בשעה שנותן ליתר האחים רק חליפה אחת?

הגאון מוילנא זצ"ל מבאר, שהחליפה שנתן יוסף לכל אחד מן האחים היתה יקרה פי חמשה מהחליפה של בנימין. לפי זה, חמש החליפות שנתן יוסף לבנימין היו שוות ערך לחליפה האחת שנתן לכל אחד מהאחים, רק הגמרא שאלה למה שינה אצלו וענתה שרצה לרמוז לו על חמשה לבושי מלכות.

דברי הגאון מדויקים פלאי פלאות בפסוק:

כי הנה החליפות שנתן יוסף לכל האחים כתובות בכתוב מלא: "חליפות", ואילו החליפות שנתן לבנימין כתובות בכתוב חסר - "חלפת". מוכח מכאן שהחליפות של בנימין היו חסרות בהשוואה לחליפות של בנימין.

אלא שעדיין יש להבין מה בנוגע לשלש מאות כסף שנתן יוסף רק לבנימין? הרי שוב מפלה הוא אותו ביחס לשאר האחים?

הבית הלוי זצ"ל הביא את ישוב בנו שבאר, כי גם בכך לא היתה אפליה, שכן שוויו של עבד הוא שלשים כסף, כמבואר בתורה בפרשת משפטים. והנה חז"ל אמרו (גיטין מד, א) כי המוכר עבדו לגוי - קנסוהו שיפדנו מן הקונה עד פי עשרה מדמיו, וזאת משום שהפקיעו מקיום המצוות.

מפני מה השיב לו יעקב על שאלה שלא נשאל כלל? הלא על שאלתו של פרעה "כמה ימי שני חייו" היה לו להשיב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה" ודי בכך, מה ראה להוסיף ולומר "מעט ורעים היו ימי שני חייו"?

אלא, משוראה פרעה שעם בואו של יעקב למצרים נתברכה הארץ, הנילוס עלה והרעב פסק, היה חושש שמא אין עושר זה שמור לו לאורך ימים, ויעקב זקן, לפיכך שאל למספר שנות חייו. אך יעקב ירד לסוף כוונתה של השאלה, ולפיכך השיב "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חייו" אני נראה זקן מכפי שאני באמת, בסך הכל אני בן מאה

ושלושים שנה, ומעט הוא, "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי" שהאריכו ימים ממני והיו ימי חייהם מאה ושמנונים שנה, ומה שמראה פני זקנים כל כך, זהו משום ש"רעים היו ימי שני חייו" וקפצה עלי הזקנה בלא עת.

והוא הדבר, הוסיף רבי אריה לייב וסיים לגבי עצמי, אין אני זקן כפי שאני נראה בעיניכם, הזקנה קפצה עלי מחמת החיים הקשים שידעתי, שסבלתי דחקות ורדיפות ומחלוקות אין קץ, אבל מבטיח אני לכם שאם ירצה השם עוד אוסיף ואשב על כס הרבנות למעלה מעשרים שנה... וכך היה שהיה שם עוד עשרים שנה.

✽ מאוצרות המגידים ✽

"ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו" (מה, א)

איתא במדרש (ב"ר צג, ד) לא זו יהודה מהשיב ליוסף עד שעמד על ליבו. והיינו שבדבריו עורר יהודה ביוסף את האהבה והגעגועים לאביו, עד כדי כך – שלא יכול יוסף להתאפק, ונתמלאה סאת האהבה הגדולה לבית אביו, ובקברו להטה להבת אש להתודע אל אחיו ברגע זה ולצעוק "אני יוסף" ואינו יכול כבר לעמוד בכוחותיו הטבעיים להמשיך ולהתנכר אל אחיו, נו... שיעצק אני יוסף, לא! עדיין אינו צועק! ומדוע? מפני שהמצרים הנצבים עליו ישמעו, ויתביישו אחיו בדבר, ואינו רוצה לגרום לאחיו בושה

מפני המצרים. והנה כאשר מתבוננים אנו במעשה זה, הרי שזה נורא נוראות! מצד אחד יוסף אינו מסוגל עוד לסבול ולשאת את יסורי האהבה והגעגועים לבית אביו, ומשתוקק הוא בתכלית התשוקה להתודע אל אחיו, וידוע מש"כ בספרים הקדושים, כי אילו היה יוסף מתאפק עוד מעט קט, לא היתה נגזרת גזירת עשרה הרוגי מלכות, ועם כל זאת "לא יכול יוסף להתאפק",

אכן ברגע שרואה שאם יתגלה עתה לאחיו לעיני המצרים, יגרום להם שיתביישו, אזר יוסף חלציו, ונתגבר בגבורת ארי, ונתעלה בכוחות על טבעיים, ומתאפק מלהתגלות לפניהם עד שיצאו כל הנצבים עליו.

והרי יש לנו לדעת שלא היה זה בית הסוהר וכדו' אשר מיד כשמקבלים פקודה לצאת יוצאים, אלא בבית המלכות עסקין ששם נוהגים חוקי גוינוני המלכות, ובוודאי היו יוצאים כל אחד ואחד בנחת ובלאט, מתוך קידה והשתחוויה לעבר המלך, ואילו יוסף יושב וממתין עד שיצאו כולם, וכל זאת לאחר שכבר הוגדשה סאת האהבה בליבו ואינו יכול להתאפק, ואעפ"כ יושב הוא ומתאמץ בשארית כוחותיו ואינו מתגלה עדיין, וכ"ז

למה? כדי שלא לבייש את אחיו! בפני מי? בפני כמה ערביים! והרי דברים אלו נוקבים ויורדים חדרי בטן, עד היכן יש להיזהר בכבוד האדם...

ולא רק זאת שכבש את געגועיו לאביו, אלא עוד הכניס עצמו לסכנה גדולה כדי שלא לבייש את אחיו. השתלשלות הדברים כך היתה: יוסף העלה את חמתם, ואמר להם למה לא ערבתם ליוסף אחיכם כמו שערבתם לבנימין (ב"ר צג, ח) ויהודה עמד על ליבו של יוסף והצליח לעורר את געגועיו לאביו, ומפני כך רצה יוסף להתגלות בפניהם כי לא יכל עוד להתאפק, אבל הוא לא רצה לביישם בפני המצרים, ולכן צוה לכל הנצבים לצאת, ובאותה שעה יכלו אחיו להרוג אותו, שהרי לא ידעו עוד שהוא יוסף אחיהם.

וכך איתא במדרש (צג, ט) ר' חמא בר חנינא אמר, אילו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת. ולמה הכניס עצמו לסכנה? הרי אומר משום שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו, וכך איתא להדיא בתנחומא (פרק ה) למה אמר יוסף הוציאו כל איש מעלי, אמר יוסף מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים.

הנה למדנו עוצם כוחותיו של מיוסף, שאף לאחר שלא יכול היה יוסף להתאפק מלצעוק "אני יוסף", מפני עוצם האהבה האמיתית לאביו, עם כל זה עוצר עצמו בכוחות על טבעיים כדי שלא לבייש את אחיו, וקורא "הוצאו כל איש מעלי". ולא עוד, אלא שמכניס עצמו בסכנה, כמו שאמר במדרש אילו בעט בו אחד מהם מיד היה מת. ויש לתמוהה לכא' וכי כיצד עשה זאת, והרי במו ידיו היה יכול להחריב את עתיד האומה שיחסר ממניין השטים, ושלא יתגלגל יעקב למצרים וכו' וכו'.

אלא שזהו מייסודות תורתנו הק', ומכח האמת הנצחית שאינה סחר מכר! שאין בונין את עם ישראל על חורבן זולתו! גם אם מדובר בבניין עולם מול בזיון רגעי מפני מצרים שפלים! וכך אומר יוסף בליבו, "מוטב שאהרג ולא

(לב שלום)

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג)
מדוע לא הכירו האחים את יוסף עד עכשיו?

אומר על זה בספר 'שלמה חדשה', שכדי ליישב קושיא זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, ביקש לצאת במלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, וביקש ממנו לחבור אליו.

יהושפט נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בליבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" – הבין – "הלא אין אפשרות להתקיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שותף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'?" הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמך, אשר הרגה את נביאי ה'", ואחר הוסיף: "חי ה'... אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם אראך" (מלכים ב' ג, יד). כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מביט כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך?"

התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגילה כח, א) "אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע", וה"מגן אברהם" (סוף סימן רכ"ה בשלחן ערוך) פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכוונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור בראיה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט. על המהרי"ל דיסקין, העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשטרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הציבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שינקוט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני העורך דין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל העורך דין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

הגיע המשפט. התביעה הציגה את כתב האישום, ואז נעמד עורך דינו של המהרי"ל ואמר כך: "כבוד השופט! ברצוני לתאר לך מיהו הנאשם. הוא הרי יודע היטב שחיי תלויים בי, ואף על פי כן בפגישתו עמי לא הסתכל עלי, כי על פי צווי תורתו אסור לו להסתכל בפני אדם רשע. אמור לי אתה, כבוד השופט, היתכן שאדם כזה הוא גנב?" ואכן השופט קבל את הטענה וזיכה את המהרי"ל מכל אשמה.

סיפור דומה ארע עם ה"חפץ חיים" זצ"ל:

בעת מלחמת העולם הראשונה העלילו על תלמידו ישיבתו כי הוא מרגל ובקשו לגזור עליו גזר דין מוות. בא ה"חפץ חיים" להעיד עליו עדות אופי, שבחור טוב הוא ואינו מרגל.

לפני שנעמד ה"חפץ חיים" להעיד, אמר עורך הדין של הבחור כי ברצונו להקדים ולספר סיפור על ה"חפץ חיים", שידע השופט במי מדובר:

פעם כשהיה בתחנת הרכבת גנב לו משהו את המעיל, והוא רץ אחרי הגנב וצעק לעברו: "אני מוחל לך, אני מוחל לך, שלא תיכשל, חלילה, בעוון גניבה!..." ניתן להבין מכאן, איפוא, כמה צדיק הוא אדם זה!

"ואתה מאמין לסיפור הזה, הא?!" שאל השופט את עורך הדין.

"איני יודע אם להאמין או לא להאמין", ענה העורך דין, "אך זה ברור שעלי ועליך לא מספרים סיפור כזה..."

מעתה יבואר מה שהקשנו אודות האחים אשר לא הכירו את יוסף, סבורים היו שמדובר במושל מצרי, רשע מרושע, אשר כבר הספיקו לטעום את "נחת זרועו" בצרות הצרות שהביא עליהם, ומשום כך הם נמנעו מלהביט בפניו.

אמנם ראיה בעלמא מותרת במקרה כזה, אך מאחר ופרצופו של יוסף השתנה בגלל הזקן שגידל, הם התקשו לזהות אותו בראיה כזו, ורק כאשר אמר להם "אני יוסף" הם הביטו בו וזיהו אותו.

אומר על זה בספר 'שלמה חדשה', שכדי ליישב קושיא זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, ביקש לצאת במלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, וביקש ממנו לחבור אליו.

יהושפט נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בליבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" – הבין – "הלא אין אפשרות להתקיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שותף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'?" הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמך, אשר הרגה את נביאי ה'", ואחר הוסיף: "חי ה'... אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם אראך" (מלכים ב' ג, יד). כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מביט כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך?"

התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגילה כח, א) "אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע", וה"מגן אברהם" (סוף סימן רכ"ה בשלחן ערוך) פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכוונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור בראיה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט. על המהרי"ל דיסקין, העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשטרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הציבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שינקוט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני העורך דין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל העורך דין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

הגיע המשפט. התביעה הציגה את כתב האישום, ואז נעמד עורך דינו של המהרי"ל ואמר כך: "כבוד השופט! ברצוני לתאר לך מיהו הנאשם. הוא הרי יודע היטב שחיי תלויים בי, ואף על פי כן בפגישתו עמי לא הסתכל עלי, כי על פי צווי תורתו אסור לו להסתכל בפני אדם רשע. אמור לי אתה, כבוד השופט, היתכן שאדם כזה הוא גנב?" ואכן השופט קבל את הטענה וזיכה את המהרי"ל מכל אשמה.

סיפור דומה ארע עם ה"חפץ חיים" זצ"ל:

בעת מלחמת העולם הראשונה העלילו על תלמידו ישיבתו כי הוא מרגל ובקשו לגזור עליו גזר דין מוות. בא ה"חפץ חיים" להעיד עליו עדות אופי, שבחור טוב הוא ואינו מרגל.

לפני שנעמד ה"חפץ חיים" להעיד, אמר עורך הדין של הבחור כי ברצונו להקדים ולספר סיפור על ה"חפץ חיים", שידע השופט במי מדובר:

פעם כשהיה בתחנת הרכבת גנב לו משהו את המעיל, והוא רץ אחרי הגנב וצעק לעברו: "אני מוחל לך, אני מוחל לך, שלא תיכשל, חלילה, בעוון גניבה!..." ניתן להבין מכאן, איפוא, כמה צדיק הוא אדם זה!

"ואתה מאמין לסיפור הזה, הא?!" שאל השופט את עורך הדין.

"איני יודע אם להאמין או לא להאמין", ענה העורך דין, "אך זה ברור שעלי ועליך לא מספרים סיפור כזה..."

מעתה יבואר מה שהקשנו אודות האחים אשר לא הכירו את יוסף, סבורים היו שמדובר במושל מצרי, רשע מרושע, אשר כבר הספיקו לטעום את "נחת זרועו" בצרות הצרות שהביא עליהם, ומשום כך הם נמנעו מלהביט בפניו.

אמנם ראיה בעלמא מותרת במקרה כזה, אך מאחר ופרצופו של יוסף השתנה בגלל הזקן שגידל, הם התקשו לזהות אותו בראיה כזו, ורק כאשר אמר להם "אני יוסף" הם הביטו בו וזיהו אותו.

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג)

אעפ"כ אינו רואה את השי"ת, משא"כ אצל היהודי המאמין הפשוט, הרי הדבר ברור כשמש שהשי"ת מגלגל ומנהיג הכל. מאד קשה לאדם להודות על האמת ולומר 'טעיתי' כל חיי התשובה היא שהמאמין אין לו 'נגיעה' שלא לראות אלקותו ית' בכל דבר, אדרבה הוא מתדבק בה' בכל התבוננות כזאת, לכן הוא רואה את השי"ת תמיד. משא"כ זה החכם המדעי הרי יש לו 'נגיעה' קשה עד מאד שאם יאמין שיש כאן השי"ת, יצטרך לצעוק בקולי מעשיו, כל הנהגותיו, לבושי, מחשבותיו, ודיבוריו. ויצטרך לצעוק בקולי קולות 'כל החיים טעיתי והטעיתי' לכן אינו רואה כלל אלקות בכל דבר. גם כששאלו את איינשטיין אם יש בורא לעולם, ענה כמה גיבובי דברים, י"א שהיה משמע מתוך דבריו שהוא מאמין בה', ויש מתלמידי תלמידיו שאומרים שלא יתכן שאמר כך. והיתכן שאנשים חכמים שמבכרים עליהם בשם ומלכות 'שנתן מחכמתו לבשר ודם' לא יראו את השי"ת כנגד עיניהם בתוך כל הגילויים שבעולם? הוא אשר דברנו שכשיש נגיעה לאדם, אינו רואה כלל לפני עיניו את הדברים הכי ברורים שבעולם. וזה שאמר המדרש שכשיבא הקב"ה ויאמר 'אני השם' יתגלה האמת, אך לפני כן, מחפשים ומחפשים ולא מוצאים. בין שווייץ לצרפת בנו אומות העולם בנין ענק לחפש את הנקודה הפנימית שבאטומים, הוציאו מליוני דולרים לחפש את המקור הפנימי, ופתאום יאמר הקב"ה 'אני השם', הם יקרעו את השערות, איך לא ראינו את זה לפני כן. אלא שהיה להם נגיעה מאד חזקה שלא יהיה הדבר אמת. לכן העדיפו להאמין בבלבולציה מלהאמין בה' אלקינו ה' אחד.

אנו צוחקים עליהם, אך גם אנו כך, כל אחד תקוע ומתעקש במה שהוא רגיל במעשיו והלך מחשבותיו כך וכך, ואינו מעוניין לשמוע שום הוכחות שהוא טועה, כאן נמצא וכאן היה, והוא מונח עד שיבא אליהו. יוסף שאל אותם, הרי היה לכם הרבה תמיהות, האיך לא הבנתם שזה אני? זהו שאמר המדרש, קטנן של שבטים לא היו יכולים לעמוד מפניו כשאמר 'אני יוסף', כי זה היה כלול באמירת 'אני יוסף' כל הקושיות ששאלנו לעיל 'איך לא ראינו אתכם בעיניכם עד היום שזה אני?' התשובה היא, שלא רצינו לראות אותך כאן, כשאדם לא רוצה להכיר בדבר מה, הוא בונה בניינים על גבי בניינים, העיקר לא לראות את מה שאינו רוצה לראות. העדיפו להאמין שיוסף יודע מהגביע שלו רוח הקודש, מלחשוב שזה יוסף שנתקיימו חלומותיו. אפי' שיעשה שחיטה וניקור גיד הנשה ובנו ידבר בלשון הרע, וכו' וכו', כדכתב הדובנער מגיד שחששו שפעם אחת הסתובב בארץ ישראל ושמע מתלמידי יעקב אבינו על גיד הנשה וכו', כל זה עדיף מלחשוב שזהו יוסף.

כשיבא הקב"ה ויוכיח את כל אחד לפי מה שהוא, כשיש לאדם פינה שאינו עושה רצון ה', הרי כתב הרמ"א בס' סימן א' שוית' ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול וכו', איך תאמר שלא ראית את השי"ת ולכן חטאת, והרי הקב"ה נמצא בכל דבר ממזרח שמש עד מבואו. אלא שאדם מעדיף להיות שוטה ולהתחבא מפניו באיזה פינה, ושוכח את הפסוק 'אנא אברח מפניך' מחמת הנגיעה שבתאוות הלב, ואז הוא שוכח את כל ההוכחות הברורות.

כאן אנו לומדים מהו כח הנגיעה שזה מתרץ אלפי דברים שאדם רואה לפני עיניו, והעיקר לא להאמין באמת. זהו עומק הדין והתוכחה שיש במעשה דיוסף.

כתב רבי גרשון ששמע מהצדיק רבי דוד בודניק שפעם אחת היתה שריפה בעיר, כולם רצו להציל כמה חפצים מהאש, ויש אחד בבית שממשיך ללכת רגוע בלי שום התפעלות מהאש, ממש כאילו לא היה. זהו השעון התלוי על הקיר. הוא לא מתרגש משום דבר, גם כשהאש מתקרבת לקיר שהוא תלוי עליו, וגם כשהאש אוחזת בעץ שבמסגרתו, הוא ממשיך ללכת וללכת, וגם מזמזם את ניגונו המונוטוני, אפי' אינו מרים את הקול' בשעת מצוקה. כולם בהולים סביבו, והוא לא אכפת לו כלל.

זהו מעשיו של אדם בעוה"ז, יכול לראות בירה דולקת, ואינו מתרגש, אינו בוחר לא ברע ולא בטוב, רק הולך עם השוואנק, שכל כך הוא עצלן ואדיש למה שקורה נגד עיניו כי אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים ברגע זה. זהו ש'נבהלו מפניו' שראו מהו עוצם כח הנגיעה, והזהירים יוסף 'אל תרגזו בדרך' שהיו צועקים אחד על השני, איך לא הכרת שזה יוסף, מה בלבול אותי שיש גביע הודי וסיני שיוכלים לדעת מזה הכל. התירוץ הוא, שכשיש לאדם נגיעה, אינו רואה אפי' דברים ברורים ביותר. ממש כאילו לא היה. וכ"כ הראשונים שגם לאחר מכן אמרו 'אשמים אנחנו בהתחננו אלינו' ולא על עצם המכירה, שהרי היה להם מושב סנהדרין ודנו אותו למיתה, הרי שלא היתה נגיעה גשמית, אלא דברים גבוהים מאד. כמו שבאים להוכיח לאדם שנוול בהשקפה מסויימת, ובאים להוכיח לו נגד ההשקפה שלו, הרי יש לו נגיעה חזקה מאד שלא להאמין לדבריו, כמו שתלך לשכנע מזרחיט חזק שאין דרכו דרך אמת, [באמת אסור לדבר עמהם כלל] ותראה לו איך כל ילד שני מוריד את הכיפה, והרי שהוא חי בדרך לא אמיתית. הוא לא יבין את התוכחה הזאת. כי האדם יש לו נגיעה לכל מה

שהוא משוכנע שזה האמת, ומעולם לא יראה את האמת כל זמן שיש נגיעה זאת בידיו. אין להסתכל על המזרחי אלא כל אחד ואחד יעשה חשבון הנפש לעצמו. התירוץ הזה שלא ראו כלום מחמת הנגיעה, זה יותר חזק מכל הקושיות, אפי' אם נוסף עוד רשימה של קושיות והוכחות ברורות שזוהו יוסף, אעפ"כ לא יהיו הקושיות יותר חזקים מהתירוץ הנורא הזה, שהנגיעה שיש לאדם בעצמו גורמת לו לראות דברים ישרים כהפוכים ודברים הפוכים כישירים.

החיסון הנצרך
בגמרא (בבא בתרא טז ע"א) אמרו: "ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין". וכתב הרמח"ל ("מסילת ישרים" פרק ה), שפשוט הדבר, שאם הבורא יתברך, בורא האדם ויצריו, העיד שזו תרופתם היחידה, לא תועיל שום תרופה אחרת. נוסף ונאמר, שככל שהאדם נחשף לנסיגות רבים יותר, חייב הוא להגדיל במקביל את מינון החיסון. מובן מאליו שלא שעות הלימוד הנחוצות כתבלין מול היצר הרע כשנמצאים בישיבה, כשעות הלימוד הנצרכות ב"בין הזמנים" -

ולמעשה, כל הלימוד ב'זמן', הוא כחיסון לקרא 'בין הזמנים'. כפי שמצינו שיעקב אבינו, לפני הליכתו לחרון, לבית לבן הארמי שהיה 'מרכבה לסטרא אחרא' (זוהר ח"א קלו, א) וביקש לעקור את הכל, נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא) כדי להתחנן כנגדו. אך השאלה: הלא בלאו הכי היה 'ישב אהלים' (בראשית כה, כז), אהלי תורה (תנחומא שמות א), ומה הוצרך לחיזוק זה. והתשובה, שב'סוף זמן' צריכה ההתמדה להרקיע שחקים. כיעקב אבינו, שבאותו י"ד שנה לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. הלא כל בן תורה מכיר את אורת סוף הזמן, קדחתנות ההכנה הרוחנית לקראת הנסיגות הצפויים.

ולפיכך נבין מדוע, כשירד יעקב אבינו למצרים המקולקלת מכל הארצות (רש"י ויקרא יח, ג), שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקנאטי מקץ ד"ה וירכב), אזי: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גושנה" (בראשית מו, כח), לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

וזו, למעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב דואג לילדיו, מבקש לדאוג לעתידם. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה. מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומזלזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם הילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קביים כשרגליו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

והלא ידוע שיש ארצות, שלפני שנוסעים אליהן מקבלים חיסון כנגד המגפות המשתוללות בהן. מלריה, טיפוס, קדחת הנילוס ושאר מרעין בישין -

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפנו הולדתו של האדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואילו אם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שיבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להושיע ברכ או במעט. ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

והרי רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפרוש הנודע על התלמוד הירושלמי, שכיהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעיצומו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפילת מנחה כבר מצאוהו ליד עמוד התפילה. לפתע שמעוהו מתיפח. הבינו שהציפורה הזכרונות.

נגש אליו אחד המתפללים, ביקש להרגיע סערת רוחו: "רבינו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק

מהם (כתובות ל ע"א). עלי לשמור על בריאותי. אכנס מנין בביתי, ואתפלל בו לפני העמוד. אצא בכך ידי חובתי.

לבסוף החלטתי, שמחובת הכרת הטוב לאבי, עלי ללכת לבית הכנסת בקור ובגשם, כדי להתפלל בו לפני העמוד. ומדוע, מפני מעשה שהיה. הורי עניים היו, אבל לא חסכו כל מאמץ לחינוכי. מסרני אבי למלמד הטוב ביותר בסלוצק, רבי חיים סנדר, שהיה גובה רובל לחודש כשכר לימוד. סכום גדול, במושגי אותם ימים.

אבי התפרנס מבניית תנורים. באותו חורף היה מחסור בלבנים, ופרנסתו שבתה. לא יכול היה לשלם למלמד. עברו חודשיים ושלושה, והמלמד נתן בידי מכתב: אם מחר לא אביא את הכסף, לא יוכל עוד ללמדני. אבי קרא את המכתב, ועולמו חשך עליו.

בערב עלה אבי לבית הכנסת, ושמע עשיר מתלונן. הוא ארס את בנו ושכר קבלנים שיבנו עבורו בית. הבתים בסלוצק היו עשויים עץ, אבל עבור התנור צריכים לבנים, ויש בהם מחסור. והקור עז, אי אפשר להכניס זוג צעיר לבית בלי תנור. התנור שמש הן להסקה, והן לבישול ואפיה. "אני מוכל לשלם ששה רובלים עבור לבנים לתנור!" הצהיר העשיר.

ניגש אליו אבי: "עשינו עסק. תן ששה רובלים, ומחר בבוקר הלבנים אצלך!"

באיזה אושר שב הביתה ובישר לאימני! נטל יתד ופטיש, קילף את הטיח והרס את התנור הגדול בטרקלין דירתנו, חילץ לבנה אחר לבנה בלב מתרונן. כל הלילה עבר בקדחתנו, ובבוקר מסר לידי את ששת הרובלים במלואם: "אמור למלמד, שלושה עבור שלושת החודשים האחרונים, ושלושה עבור שלושת החודשים הבאים!"

אותו חורף היה קר ביותר. סופות שלג עזות וכפור נורא. התכסינו בבגדים והתעטפנו בשמיכות ורעדנו מתזזית, והכל כדי שהבן יקבל את החינוך הטוב ביותר -

ואם הקור העז של החורף הסלוצקאי לא הרתיע את אבי כדי להיטיב עימי -

איך ירתיענו הקור הצפתי מלכת לבית הכנסת לעילוי נשמת אבי! הלא תבין אפוא, שכאשר הגיתי במסירות נפשם של הורי, גאו רגשותי ונבעו דמעותי!"

(והגדת)

"ואת יהודה שלח לפניו"

יום אחד שאלני הרב מפוניבז' זצ"ל: "רבי יעקב, מי היה השבט שהקדיש עצמו לתורה?" איזו שאלה, "זיל קרי בי רב הוא" (סנהדרין לג ע"ב): "שבט לוי, יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג, י), כמו שכתב הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל). או יששכר, ככתוב (דברי הימים א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, לדעת מה יעשה ישראל", כמבואר בגמרא (יומא כו ע"א).

והמש"ך ושאל: "אז מדוע שלח יעקב אבינו את יהודה להורת לפניו גשנה" (בראשית מו, כח), ליסד ישיבה (רש"י). למה לא שלח את לוי או יששכר?"

נו, באמת, "התשובה כתובה שם בגמרא", אמרתי, "הגמרא אומרת: לא מצינו תלמיד חכם שמורה הוראות, אלא מלוי או יששכר. ושאלו: ואולי גם מיהודה, ככתוב: "יהודה מחוקקי" (תהלים ס, ט. קח, ט). וענו: אסוקי שמעתא אלבא דהלכתא קאמינא. "יהודה מחוקקי" הוא לפלפול בעלמא, ולוי ויששכר דינים ומורי הוראות. ובישיבות עוסקים בפלפול הסוגיות, ולא בחתירה להלכה הפסוקה..."

הרב חייך את חיוכו המתוק, ואמר: "איזה האט זיך פערזעהן א רמב"ם", שכחתם רמב"ם מפורש - אה, איזו תוכחה זו היתה. לשכוח רמב"ם, איך אפשר!

איזה רמב"ם?

הגמרא (יומא כח ע"ב) אומרת: אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר: "ואברהם זקן" (בראשית כד, א) [ואין זקן אלא שקנה חכמה (קדושין לב ע"ב)]. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק" (בראשית כז, א). יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "ועיני ישראל כבדו, מזקן" (בראשית מח, י). מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר: אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (במדבר יא, טז).

וכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פ"א ה"ג): "היה [אברהם אבינו] מהלך וקורא ומקבץ העם... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות ושתל בלבם העיקר הגדול הזה [האמונה בה'] וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו ולמדו, ויצחק הודיעו ליעקב ומינהו ללמד לכל הגלויים אליו, ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם".

הרי שלוי היה ראש הישיבה, ומדוע שלח את יהודה ליסדה? אכן, שאלה!

אבל לרב מפוניבז' היתה על כך תשובה: "אסביר לכם מדוע נבחר יהודה - כשיוסף התגולל על האחרים ואשימם כמרגלים, אסר את שמעון ודרש שיורידו אליו את בנימין, התקומם יעקב אבינו: "אותי שכלתם, יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו - לא ירד בני עמכם". הכביד הרעב, ויעקב אבינו מבקש שירדו להביא אוכל. אמרו: איננו יכולים, בלי בנימין. התערב יהודה ואמר: "אנכי אערכנו מידי תבקשנו, אם לא הביאתי אליך והצגתי לפניך וחטאתי לך כל הימים" (בראשית מג, ט).

לא מובן -

הלא עמדו להכנס ללוע הארי. להתיצב בפני המשנה למלך העוין, שהתגולל עליהם בעלילת שוא, והכח והממשלה בידו -

ואיך מתחייב יהודה בדבר שאינו בידו ובכוחו, איך ערב הוא לכך? ועובדה, שערב, והתחייב. וכשהתרגשה על בנימין עלילת הגניבה הציע את עצמו, כעבד תחתיו, ובסופו של דבר החזירו כהתחייבותו - אדם שמוכן להתחייב ולערוב אף לדברים שמעבר ליכולתו ולכוחותיו, הוא שיכול ומסוגל לפתוח ישיבה..."

אה, "הוא - היה אומר", לא אמר אלא מה שהיה בעצמו! וכידוע, יום אחד פגש ב"נתיבות שלום" מסלונים זצ"ל, שעסק באותם ימים בבנין ישיבת "בית אברהם". פנה אליו הרבי מסלונים, אז כיהן כראש הישיבה, ושאלו: "פוניבז' ער רב, יש לי שאלה. האם מותר לנו ליטול הלוואות ענק, כשאיינו יודעים מהיכן נחזיר. לבנות בנין, להעסיק פועלים, להתחייב לקבלן, כשאיינו יודעים האם יהיה לנו לשלם" -

מצא את מי לשאול. הלא כך בנה הרב מפוניבז' את הישיבה! ענהו: "למדתי אצל ה"חפץ חיים" זצ"ל, ואין לי ספק שאילו הייתי שואלו היה עונה בשלילה! אין זה בגדר חובת ההשתדלות, ותהא זו מצוה הבאה בעברה!"

נתכרכמו פני הרבי מסלונים: "אם כן, למה זה אנוכי! גם לסבול בעולם הזה, וגם לקבל מלקות לעולם הבא?!"

אורו פני הרב מפוניבז', וקרא: "אבער וויא זיס וועל'ן זייין די קלעפ!" אבל כמה מתוקות תהיינה מלקות אלו..."

העזתי, ושאלתי: "ובאמת, איך התחייב יהודה?!"

ושוב, לא על יהודה שאלתי, על הרב עצמו התכוונתי...

חייך את חיוכו המאיר: "וואס איז מיט אייך היינט? מה ארע לכם היום, קודם שכחתם רמב"ם, ועכשיו גמרא?!"

וצייט מהגמרא והר"ן (נדרים נ ע"א): פעם הוצרכו תלמידי רבי עקיבא למעות, הלכו אצת מטרוניתא, ללוות ממנה. אמרה להם: "איני מאמינה שתפרעו במועד". אמר לה רבי עקיבא: "במי את חפצה כערב?" אמרה לו: "מי שאמר והיה העולם, והים הגדול".

כשהגיע זמן הפרעון, חלה רבי עקיבא ולא יכול היה לבוא. הלכה לשפת הים, ואמרה: "רבונו של עולם, היום חלה רבי עקיבא עבדך, והוא העמידך ערב לי" -

מה עשה הקדוש ברוך הוא, באותו היום נשתתית בת הקיסר, ונטלה תיבה מלאה כסף וזהב והטילה לים, וציפה ובאה לאותו מקום. נטלה אותה, ומצאה בה ממון רב. כשנתרפא רבי עקיבא בא ואמר: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שחליתי באותו זמן. עכשיו, הרי כל ממונך בידי".

ספרה לו כל אותו מעשה והביאתו לבית גזיזה ונתנה לו מתנות גדולות, והחזירה מה שנתן לה הים יתר על החוב. אז אנו הערבים? הקדוש ברוך הוא ערב, ולו הכסף ולו הזהב! ונספר -

חובות רבים נטל בשעתו, להחזקת מוסדות התורה והחינוך שהקים בפוניבז'. משדחקו בו הנושים ונטל הלוואה גדולה מהבנק. משהגיע מועד הפרעון ולא היה בידו לפרוע, הזהירו הנוטריון הנכרי שאם לא ישלם מיד יגיש קובלנא פלילית. עלול היה להגרם חילול שם שמים והרב צפוי היה למאסר ולקנס, וכסף אין.

עודו תוהה מאין יבוא עזרו, ויהודי התדפק בדלת. ביקש להיוועץ ברב. סיפר שהוא מתפרנס כשמש בית הכנסת בעיירה סמוכה. בנו היגר לארצות הברית והתגייס לצבא, ונפל חלל במלחמת העולם הראשונה. עתה התבשר שהצבא האמריקאי זיכהו בפצויים בסכום נכבד, אך פוחד הוא שמא יוודע הדבר בעיירה ויקצצו ממשכורתו הזעומה. לכן חשב להפקיד את הכסף ביד הרב, ואין הוא מתנגד שהרב ישתמש בו כראות עיניו, בתנאי שיחזירו לידי בכל עת שיבקש.

והיה זה - במדויק! - הסכום אותו חייב היה לבנק! חלפה תקופה, והיהודי הגיע לבקש את כספו. היה זה באחד מימי חול המועד, בהם רוב העסקים היהודיים נעולים ואין לרב סיכוי ללוות מהם כספים.

מה עושים? קודם את פני האיש בשמחה, ואמר: "בראש ובראשונה, יטול מר ידיו ונסב לסעודה. הן מדרך רחוקה בא, יניחנו לקיים בו מצוה!" נענה הלה ונטל ידיו

יחד עם הרב. כך זכה הרב בשהות של שעה קלה. אבל הארוחה הגיעה לקצה, ומניין יחזיר את ההלואה.
חג היום. ומצותו בשמחה. נטלו 'מים אחרונים' והחלו בברכת המזון כשהרב מכון כמנהגו בכל מילה. כשהגיע לתיבות 'ומכל טוב לעולם אל יחסרנו' נקש הדור העירוני בדלת והביא המחאה כספית שהגיעה היום עבור הישיבה, בסכום ההלואה...

פרשת ויגש

היא הפרשה שעוסקת בתחילתה, בהיחשפות של יוסף הצדיק אל האחים, ובאמירה אני יוסף...
פרשת ויגש, חלה ברוב השנים, בשבוע שיחול עשרה בטבת. השנה בע"ה, ביום ראשון, עשרה בטבת, וידוע לכולם, שהחודש, ירח טבת... כך נאמר בפיוטים ביום ראשון - ירח טבת מאד לקיתי בו. ונשתנו עלי סדרי נתיבו...

אומר הפייטן - בשלש מכות בחדש הזה הכני האחד זה מחר, ח' בטבת ... השני זה בשבת ט' בטבת... והשלישי ביום ראשון, י' בטבת.
אנחנו מתענים רק תענית אחת, של עשרה בטבת, אבל ידוע מה שנכתב בשולחן ערוך, שתענית צדיקים, זה גם ח', גם ט' וגם י' בטבת.
הענין של עשרה בטבת, ידוע ומוכר לכולם, כמו שנכתב בבניא יחזקאל (כד, א) ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר: {ב} בן אדם (כתוב) כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה ...

אבל, כמו שאומר הפייטן ... ירח טבת מאד לקיתי בו... יש לנו שלוש מכות, אחת אחרי השניה. החל מח'.. עובר לט'.. וכלה בי'.
בח' בטבת, אומרת הגמרא {מסכת מגילה} - אילץ תלמי המלך 72 זקנים, לתרגם את התורה ליוונית ...
חז"ל אומרים, שבאותה עת, ירד חושך לעולם, והיה החושך בעולם במשך שלושה ימים.

ביום ט' בטבת, מה שנאמר בפיוטים... נאמר שנפטר עזרה הסופר. בכלבו כתוב, שביום הזה, נפטר בו גם נחמיה.

כל אחד שואל את עצמו - בגלל שעזרא הסופר נפטר ביום הזה, בגלל זה צריך להתענות ?

אנחנו מתענים רק פעם אחת, כשנפטר גדליה בן אחיקם, ולא מתענים משום שהוא נפטר, אלא משום שהוא נרצח... זה ענין אחר לגמרי... אז מדוע אנחנו מתענים ביום שנפטר בו עזרא הסופר ?
האמת... מה שמסתתר מאחורי התענית הזאת, מה שנכתב בדברי המפרשים בשולחן ערוך - ביום ט' בטבת, הוא היום שבו נולד ימך שמו וזכרו.

דיברנו כבר, שהוא רמוז בכמה וכמה מקומות בתורה... כמו בפרשת המקלל (פרשת אמר). אז היות זה יום לידתו של אותו האיש, לכן קבעו ביום הזה תענית.

י' בטבת, החל המצור על ירושלים. מצור שנמשך שנתיים ומחצה, ונגמר בשעה שנכנסו לתוך בית המקדש, ופרצו את החומה של ירושלים, בשבעה עשר בתמוז... ולאחר מכן, בתשעה באב, הבעירו אש בבית המקדש, והאש בערה בתשיעי ובעשירי באב...

כותבים הטור, השל"ה הקדוש, ר' צדוק הכהן מלובלין - כאשר חל אירוע במהלך השבוע, יש לו קשר לפרשה שלפניו.

כל אחד שואל את עצמו - מה הקשר שיש בין פרשת ויגש, לעשרה בטבת ?

הקשר הראשון, נמצא בבכיותיו של יוסף הצדיק, על צווארו של בנימין, שנאמר {מה, יד} ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימן בכה על צוארו **אומר רש"י - ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך.** על שני מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב.

דברי רש"י, מקורם בגמרא {מסכת מגילה ט"ז, ב} - {בראשית מה-יד} ויפול על צוארי בנימין אחיו כמה צוארין הוּו ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב... אז בעצם הנפילה כאן, על צוארו של בנימין... בעצם ראה יוסף הצדיק את עשרה בטבת, ואת הסיום בתשעה באב.

מדוע נקרא בית המקדש בשם צוואר... **ויפל על צוארי בנימין אחיו... ? השפתי חכמים הביא את הפסוק {שיר השירים ד, ד} - כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים.**

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ל, א} - א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות ? תל שכל פיות פונים בו אבל למה בשם צוואר ?

חז"ל ממשילים את גוף האדם, שהראש הוא כנגד הקב"ה והגוף הוא כנגד כנסת ישראל. החלק שמחבר את הראש עם הגוף, זה הצוואר. כך

בית המקדש מחבר אותנו עם הקב"ה, כמו שהצוואר מחבר את הראש עם הגוף.

ר' צדוק הכהן מלובלין בכמה וכמה מקומות בספרו {פרי צדיק, פרשת מקץ, פרשת ויגש} מדבר על בית המקדש, ומדוע הוא מכונה בשם צוואר.

אומר הקדמה לפני דבריו של ר' צדוק הכהן :

בצוואר ישנם שתי צינורות מרכזיים:

קנה - ממנו ניכנס האוויר, ושת - ממנו ניכנס האוכל.

בית המקדש ניקרא צוואר, כי שם עוברים שתי הצינורות המרכזיים, שממנו ניזון העולם.

הקנה שהוא מרכז החיים של האדם, שבלעדיו אין לאדם חיים... ובית המקדש נקרא בשם בית חיינו... אנחנו אומרים את זה בהפטר... מי שעולה להפטר, מקבל את ברכות המפטר, ובאחד מברכות ההפטר נאמר רחם על ציון כי היא בית חיינו...

בתפילת ראש חודש, כאשר ראש חודש נופל בשבת, אנחנו אומרים ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו. חרבה עירנו ושמים בית מקדשנו. וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו. הקב"ה לקח את הכבוד מבית חיינו, שהוא בית המקדש... זה כנגד הקנה.

הושת, זהו המקום שממנו נכנס האוכל.

אומר ר' צדוק הכהן - המזבח נקרא בשם ושת. הושת דומה למזבח, כי המזבח הוא המקום שאוכל את הקרבנות.

אומר ר' צדוק הכהן - זה מה שנאמר כמה וכמה פעמים בגמרא, שהמאכיל תלמיד חכם דומה למקריב תמידין והמשקהו כמנסח על גבי המזבח.

יצא שהמקום שבו יש השראת שכינה, זה אצל תלמידי החכמים... הם עצמם הופכים להיות המזבח, כי הם עצמם הופכים להיות בית המקדש. אז הושת, דרכו עובר המזון, והמזבח, הוא המזין את כל העולם, שדרכו עוברים כל הקרבנות.

אנחנו היום בס"ד, רוצים לעסוק בנושא אחד, שקשור לבשורה

שהתבשר יעקב אבינו, שיוסף נמצא, וממנה נגיע ליסוד בעבודת ה',

וממנה נתחבר בס"ד בחזרה לעשרה בטבת:

כאשר האחים מגלים את יוסף, והוא אומר להם אני יוסף...

אומרת התורה - {ה} ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם: {ו} כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: {ז} וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: {ח} ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישמיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: {ט} מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד {י} וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך: {יא} וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך: {יב} והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם עוד ממשיכה התורה ואומרת:

{יט} ואתה צויתת זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם תיקחו את כל מה שאתם צריכים, ולכו להביא את כל משפחותיכם ואת אבא...

{כ} ועיניכם אל תחס על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא...

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות - הדגש הוא כאן, כיון שיעקב אבינו חזר על פחים קטנים... אמר להם יוסף ועיניכם אל תחס על כליכם מה שנשאר, נשאר... רק תבואו למצרים

{כא} ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך... {כה} ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: {כו} ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם הם חוזרים ליעקב אבינו, ומבשרים לו שיוסף חי... ויפג לבו...

אומר רש"י - ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין, לא היה לבו פונה אל

הדברים...

השפתי חכמים מבאר את דברי רש"י - דקשה לרש"י למה לא האמין שהוא חי והלא הוא עצמו היה חושדן שמא מכרוהו, ועל זה פירש מכיון שאמר שהוא מושל, וזה אין הדעת סובלת להאמין שאיש נכרי ימשול וכל שכן במצרים שאין עבד מולך, מדהא ליתא הא נמי ליתא, לכן אמר לא היה לבו פונה אל הדברים שלא יכל להיות שעבד ימלוך במצרים. וכמו שזה לא יכל להיות אז גם לא יכל להיות שיוסף קים.

ראיתי דבר נפלא ביותר היום בס"ד, בספר שנקרא אוצר פלאות התורה, ששואל - באמת עבד לא מולך על מצרים, אז איך זכה יוסף להיות מלך במצרים? איך לא התקוממו?

אז מה אם הוא פתר חלום, בגלל זה מגיע לו למלך !?

תארו לכם, אלף אלפי הבדלות, אובמה חולם חלומות... אחרי שהרגו לו כמה עשרות ילדים בניו-יורק... בא אחד פותר לו את החלומות... אומר לו – אהה, אתה פתרת לי את החלומות... אני ממנה אותך להיות שר ההגנה!
מה הקשר לפתרון חלומות, ושר ההגנה?!

אומר הספר אוצר פלאות התורה, בשם תוספות השלם, ואותו דבר מופיע במדרש אגדה:

בשעה שהמליך אותו פרעה למלך, אמרו לו עבד זה ימלוך עלינו! מה עשה יוסף? כיון ששמע יוסף כך, אמר להם – ראיתי שדמות שרה אמנו, מצוירת בחדרך... אמר לו יוסף – יבואו השרים ויראו, שאיקונין שלה כשלי, וכן עשו. וקראוה שרים, וראו את זה... עד כאן לשון תוספות השלם.
בתוספות מדרש אגדה, פר' ויחי, אומר – וכשראה פוטיפר, שהרכיב פרעה את יוסף במרכבת המשנה, אמר לפרעה – מפני מה המלכת את עבדי, והלא קניתי אותן בעשרים כסף?!

מיד ענה יוסף לפוטיפר ואמר – והרי אתה חייב מיתה, על זה שקניתי אותי, שאין קונים עבד אלא ממכנען, שנאמר "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" ואני מבני שם, ועוד בן מלכים אני, שהרי פרעה המלך, צייר דמות שרה זקנתו ושם אצלו בארמון.

אמר לו יוסף, בא ותראה את הדמות, ותראה אם דומה לי או לא. אם אינו דומה לי, הדין עמי, אבל אם הוא דומה לי, אז אני מתאים להיות מלך... וכך עשו, וראו שדמות יוסף דומה לדמות איקונין של שרה, ולכן יכל להיות מלך. דבר חידוש, מופיע כאן ברמב"ן, פלא עצום:

כותב הרמב"ן, שכאשר הגיעה הבשורה שיוסף חי, יעקב מת מהבשורה, וחזר לחיים מחדש, שנאמר **ותחי רוח יעקב אביהם.**

אני רוצה לקרוא קטע קטן ברמב"ן – ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין לא היה לבו פונה אל הדברים לשון מפיגין טעמן לשון משנה (גמ' ביצה יד) וכמו מאין הפוגות (איכה ג מט) וריחו לא נמר (ירמיהו מח יא) מתורגם וריחיה לא פג לשון רש"י ואינו נכון כי לשון פוגה שביטה וביטול כמו אל תתני פוגת לך (איכה ב יח) וכן עיני נגרה ולא תדמה מאין הפוגות (שם ג מט) שנגרה תמיד מאין שביטה והפסק וכן מפיגין טעמן שמפזרין אותו ומתבטל וכן על כן תפוג תורה (חבקוק א ד) תבטל ותפסק וגם זה ויפג לבו שנתבטל לבו ופסקה נשימתו כי פסקה תנועת הלב והיה כמת וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום והזוכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו והנה נפל הזקן כמת ואמר כי לא האמין להם להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם כי הידוע בעלוף הזה שיצטקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח וזה טעם וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה וזהו ותחי רוח יעקב אביהם.

כל אחד שואל את עצמו – מי זה שבישר ליעקב אבינו?

כולנו מכירים את מדרשי חז"ל... וכולנו מכירים את השיר ששרה סרחה בת אשר "יוסף חי במצרים ויש לו שני בנים, מנשה ואפרים"... ככה לימדו אותנו עוד בחיידר.

המקור לזה מובא בספר הישר, שם מובא שהיא לקחה כינור, ושרה לו כל הזמן את השיר, שיוסף חי והוא במצרים...

כתוב בספר הישר, שהיות וסרחה בת אשר בישרה לו את הבשורה הזאת, בירך אותה יעקב – "אל ימשול המוות בך לעולם, כי החיית את רוחי"
ספר צרור המור כותב, שסרחה בת אשר האריכה ימים באופן מופלא, ולבסוף עלתה לשמים כשהיא חיה.

על פי החשבון שעושה צרור המור, היא נפטרה בגיל 620. זכתה להיכנס לאר"י, לחיות בתקופת דוד המלך והיא גם הסגירה את שבע בן בכרי ליואב כמו שכתוב בספר שמואל ב', וכל זה זכתה בזכות הבשורה ליעקב אבינו שיוסף חי.

נשאלת שאלה – אם יוסף אומר לאחים, לכו ותגידו לאבא שאני חי, מדוע שלחו האחים את סרחה בת אשר לבשר לו את הבשורה?? שיבואו כל האחים, יעמדו בשורה ויגידו "אבא, חזרנו עכשיו ממצרים, יוסף חי"... מה הענין שדוקא סרחה בת אשר צריכה להיכנס?
צריך לדעת דבר מענין מאוד:

בספר מדרש הגדול כתוב – שחששו האחים, שאם יבשרו לו את הבשורה שיוסף חי, תפרח נשמתו, מה עשו?
אמרו לסרחה בת אשר – אמרי ליעקב שיוסף קיים והוא חי במצרים, מה עשתה?
המתינה לו עד שיעמוד בתפילה, ואמרה בלשון תמיהה "מה, יוסף חי!! יוסף במצרים!! יש לו שתי בנים!!"
אם אנונה היינו שומעים דברים כאלה, מיד היינו מסתובבים אחורה... אבל יעקב אבינו, לא מסתובב אחורה...
יעקב שומע... שומע... שומע... להגיב הוא לא יכל, כי הוא באמצע 18... אבל בינתיים זה ניכנס בפנים...

שואל השפתי כהן, מגורי האר"י – למה צריך שסרחה בת אשר תבוא? שיגידו הם!

אומר השפתי כהן – עשו כן בחכמה. כי היו תינוקות (סרחה בת אשר היתה ילדה קטנה) והיות וכך, המילים שילד קטן אומר, זה לא כמו מילים שאדם מבוגר אומר... אז אתה לא מקבל את הדברים בשוק, ולכן היתה מנגנת בניגון, והיתה מאריכה ומכניסה את הדברים, ולכן עשתה את זה באיטיות, עד שנכנסו הדברים לליבו, והאמין להם.

האלשיך הקדוש לומד מכאן – גם צעירים, אסור לבשר להם כאלה בשורות, בבת אחת.

הוא מביא ראייה מדברי גמרא {מסכת כתובות ט"ב, ב'}:

רבי חנינה בן חכניאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי א"ל איעכב לי עד דאתי בהדרך לא איעכבא ליה אזל יתיב תרי סרי שני בני רב עד דאתי אישנתו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה אזל יתיב אגודא דנהרא שמע לההיא רביתא דהוו קרו לה בת חכניאי בת חכניאי מלי קולתך ותא ניזיל אמר ש"מ האי רביתא דידן אזל בתרה הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא דל עינה חזיתיה סוי לבה פרח רוחה אמר לפניו רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עלה וחייה.

לשון הרב – מספרת הגמרא שר' חנינא קיבל רשות מאשתו ללכת ללמוד תורה 12 שנה מחוץ לבית... כשהוא חוזר, לא הכיר את הבית שהוא גר בו... ניגש לנהר, אולי יפגוש מישהו מוכר... פתאום שומע צעקה 'בת חכניאי בואי רגע', הבין שזאת בתו, עקב אחריה ונכנס עמה הביתה. אשתו באותו זמן, בררה חטים ואיך שראתה אותו פרחה נשמתה. מה עשה ר' חנינא בן חכניאי? התפלל לפני הקב"ה – 'צדיקה זו שנתנה לי ללכת ללמוד 12 שנה זה שכרה' חזרה נשמתה וחייתה.

ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה נוסף:

רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בני מדרשא כי אתא אמר לא איעביד כדעביד בן חכניאי עייל יתיב במדרשא שלח לביתיה אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה הוה קא משאל ליה שמעתא חזא דקא מתחדדי שמעתיה חלש דעתיה אמר אי הוה הכא הוה לי זרע כי האי על לביתיה על בריה קם קמיה הוה סבר למשאליה שמעתתא קא בעי אמרה ליה דביתהו מי איכא אבא דקאים מקמי ברא קרי עליה רמי בר חמא {קהלת ד-יב} החוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא.

לשון הרב – מעשה בר' חמא בר ביסא שהלך ללמוד 12 שנה בבית המדרש... אמר רבי חמא בר ביסא "אני לא אעשה כר' חנינה בן חכניאי...". היה יושב בבית המדרש, והיה שולח כל תקופה מסוימת שליחים לביתו, להודיע שעוד פרק זמן כזה, הוא מגיע... כדי להכין אותם נפשית.

אומר האלשיך הקדוש – לא צריכים להיות זקנים בשביל זה... גם אנשים צעירים שמבשרים להם כאלה בשורות, זה יכל להיות מסוכן. לכן צריך לדעת איך לבשר את זה... ולא בבת אחת...

אם ככה רבותי, יעקב אבינו לא מקבל את הדברים... שנאמר ויפג לבו כי לא האמין להם...

מתי הוא כן האמין?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם... מה קרה? מה הוא ראה בעגלות?

רש"י כותב פירוש אחד מאוד מפורסם, אבל רבותינו מבעלי התוספות, עונים **תשובה:**

היות ויעקב ראה שהגיעו עגלים ממצרים (חוץ מעגלות)... והעגלים האלה, **אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ל"ג, א. בכורות כ"ח}:**
... אין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים אלא אם כן חותכין האם שלה...

במצרים היו חזירים ופרות מעולות, והיות וזה היה הייצוא המרכזי שיצא ממשם, לא היו המצרים נותנים להם לצאת למקום אחר, אלא אם כן היו מעקרים אותם. מדוע? כדי שלא יוכלו להוליד עוד וולדות, בדוגמא הזאת של המצרים.

כיון שראה יעקב אבינו, שיוסף שלח עגלים... את כל התוצרת הזאת, אמר- זה לא יכל להיות, אלא אם כן פרעה אישר את העניין!
מה פתאום פרעה אישר את זה?!

אלא, זה סימן שיוסף מלך במצרים. (מושב זקנים מבעלי התוספות)
רש"י אומר, שהפרידה של יעקב אבינו מיוסף, הייתה סביב הסוגיה של עגלה ערופה. והיות ונפרדו בפרשה הזו, רמז רמז לו - אמר לו נפרדנו בפרשת עגלה ערופה!

יסוד הדברים מובאים בכמה וכמה מפרשים:

בעל הטורים (פרשת וישב)... דעת זקנים מבעלי התוספות (מה, כז), כותבים: **{לז, יד} וישלחהו מעמק חברון ויבא שכמה.** בשעה שיעקב שולח את יוסף לראות בשלום אחיו, הוא מלווה אותו... אומר לו יוסף "אבא, אתה מבוגר, תחזור הביתה".

אמר לו יעקב אל תהיה מצוות לויה קלה בעיניך, דע לך, שעליה נתווספה פרשה בתורה!

פרשת חלל, שלא נודע מי הכהו...

אומרת התורה, שכאשר נמצא חלל באדמה, יצאו הסנהדרין הקרובים אל החלל, ורוחצים את ידיהם על העגלה הערופה בנחל, ואומרים {דברים כא, ז} ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו {ח} כפר לעמך ישראל...
שואלת המשנה {מסכת סוטה מ"ו, ב} - וכי על דעתנו עלתה, שזקני בית דין שופכי דמים הן??
אומרת הגמרא - אלא לא בא לידינו ופטרונוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה
אמר יעקב ליוסף - אל תזלזל בנושא הליווי, כי גם הזקנים אם לא היו מלווים, היו מאשימים אותם שרצחו! לכן אני מלווה אותך, כי התורה מלמדת אותנו, עד כמה חשוב ענין הליווי.
אומרים חז"ל - אחד המלווה ואחד המתלווה, שניהם אינם ניוקים כל היום. רבותי, אם אלה הם הדברים, אני רוצה לקרוא מדרש אחד, ואם נזכה, נרחיב גם בו:

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה צד, אות ג} - אמר להם יוסף אם יאמין לכם הרי מוטב, ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק, הדא הוא דכתיב: וירא את העגלות ותחי רוח. {בראשית מה, כח}.
נשאלת השאלה - מדוע יוסף אומר, אם יאמין לכם, אל תאמרו לו עגלה ערופה... ורק אם לא יאמין לכם, אז תגידו לו, על העגלה הערופה? למה צריך להעלים את העגלה ערופה?
רבותי, אני רוצה לשאול שאלת מפתח, בכל הנושא הזה:
יעקב לא מאמין להם... ניקח את השיטה שסוברת שהוא חי... אמר יעקב "לא יכל להיות"
למה לא יכל להיות?
אומר השפתי חכמים - אמר יעקב, שלא יכל להיות, שעבד מולך במצרים. רבותי, למה הוא לא מאמין??? מה אתה חושב, שבאו 11 חברה ומספרים לך בדיחות??

ממשיך המדרש ואומר - תני רבי חיאי מה טיבו של בדאי הזה, אפלו אומר דברים של אמת אין מאמינים אותו.
שואל המתנות כהונה - מה זה??

הם הרי הביאו לו את הכתונת פסים, ואמרו לו {לז, לב}..הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא... אז הם שיקרו אותו ועכשיו אתם אומרים שהוא חי? לא מאמין! רבותי... עשרה שיקרו, אבל יש אחד שלו שיקר - בנימין!
אם תגיד שבנימין לא בא, כפי שסובר הריטב"א, וכמו שכתוב הטור, שבנימין לא חזר...

הראיה - (כג) ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים למה עשרה?
כי בנימין נשאר אצל.

כתוב בחז"ל... דיברנו על זה לפני כמה שנים... אם בנימין חזר או לא... אז חלק מהמפרשים אומרים, שהוא לא חזר!
אז אם לא חזר, אז באמת נמצאים עשרה... ולא מאמין...
אבל חלק מהמפרשים סוברים, שהוא כן חזר!
השאלה שנשאלת היא - למה הוא לא מאמין???
למה אני שואל את השאלה הזאת?

א' כל, כי האור-החיים הקדוש שואל את השאלה הזאת.
וב' כל, הספר מנחת עני, לבעל הערוך לנר, שואל שאלה - הרי הגמרא אומרת, שאין אדם משקר, בדבר שניתן לבדוק אותו. אדם משקר בדבר שהוא בטוח שאי-אפשר לגלות אותו.

מה, בעיה גדולה כל-כך, לשלוח שליח... שמונה ימים הוא יגיע למצרים... ושם הוא ישאל - תגידו, המושל במצרים קוראים לו יוסף??
ברגע אחד, אתה יכל לבדוק את זה!
שואל הערוך לנר - נו, אז מה החגיגה???
רבותי, השאלה היא פי כמה יותר קשה...
אומרים לו שהוא חי... "לא מאמין!"
למה אתה לא מאמין??

"מושל במצרים?! לא מאמין!"
רבותי, נחזור בחזרה לפרשת וישב:

ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנה אתו על חלמתי ועל דבריו: {ט} ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי: {י} ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה: {יא} ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר.

כולם שונאים אותו חוץ מאחד, מי זה?
אבא שלו, שנאמר ואביו שמר את הדבר - כתב את החלומות והכניס לכיס. חוזרים 11 שבטים...אומרים לו - אבא! מה שכתבת בפנקס, אמת! יוסף במצרים מלך, וכולנו התכופנו בפניו.. והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי... רק אתה ובלהה חסרים... בואו! הכל התקיים!
- לא מאמין!

אבל הרי שמרת את הדבר, למה אתה לא מאמין??
רבותי, יעקב אבינו לא מאמין אפילו רגע אחד, שיוסף מת.

אומרת התורה - (לז, לה) ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו וימאן להתנחם... מה זה וימאן להתנחם?
גזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש.
אמר יעקב - הילד הזה לא נשכח לי מהלב! פירוש הדבר שהוא חי!
אומרת התורה, בפרשת ששבו שבער (מג, יד) ...ושלח לכם את אחיכם אחר...

אומר רש"י - את אחיכם. זה שמעון: אחר. רוח הקודש נזרקה בו. רבותי, נאמר בתורה (מב, א) וירא יעקב כי יש שבר במצרים...

שואלים חז"ל - איך אפשר לראות שיש שבר?
אומר רש"י - וירא יעקב כי יש שבר במצרים. ומדיכך ראה, והלא לא ראה אלא שמוע, שנאמר (להלן מב ב) הנה שמעתי וגו', ומהו וירא, ראה באספקלריא של קדש שעדין יש לו שבר סבר במצרים. ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפרוש שזה יוסף.

חוזרים בחזרה 11 שבטים ממצרים... ואומרים לו - אבא, יוסף חי! הוא מלך!
כל החלומות התגשמו!
"לא מאמין לכם!"

מה קרה? למה הוא לא מאמין??
השאלה הזאת, כתובה בספרו של ר' אליהו לופיאן (לב אליהו), ששם ראיתי את זה לראשונה...

אומר ר' אליהו לופיאן - אם היו באים האחים ליעקב אבינו, ואומרים לו - תשמע, מצאנו אותו... יש לו חנות במרכז קהיר... היה מאמין... הוא מלך במצרים... היה מאמין...

דבר אחד הוא לא האמין - שהוא "חי"!
אומר ר' אליהו לופיאן - אתה צריך להכיר שפת תורה... אתה צריך להכיר שפה של שבטים... אתה צריך להכיר את שפתו של יעקב אבינו...מה הכוונה למילה 'חי'?

אומר ר' אליהו לופיאן - חי, זה לא פירוש הדבר נושם... הגמרא במסכת מכות מסבירה מה פירוש המילה 'חי'.

אומרת הגמרא {מסכת מכות י, א} - א"ר יצחק מאי קרא {דברים ד-מב} ונס אל אחת מן הערים « האל וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא תנא תלמיד

שגלה מגלן רבו עמו שנאמר וחי למה מגלים רבו עמו?

כותב הרמב"ם {הלכות רוצח, פרק ז, א} - תלמיד שגלה לערי מקלט מגלן רבו עמו שנאמר וחי עשה לו כדי שיחיה וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין. וכן הרב שגלה מגלן ישיבתו עמו.

אדם שרגיל ללמוד תורה מרב פלוני, ויביאו לו רב אלמוני, התורה שילמד היא לא אותה תורה!

אם התורה היא לא אותה תורה, הוא לא חי!
חי, פירוש הדבר שהוא בשלמות רוחנית!

כותב הנצי"ב מוולוז'ין - אדם קונה לאשתו זר פרחים, הביא לה פרחים חיים. כמה זמן הם חיים?

בדיוק יומיים ואח"כ משליכים לפח, למה? אבל הבאתי אותם חיים!
זה חי שלושה ימים, אבל כשניתקת אותו ממקור הצמיחה שלו, הוא כבר מת!

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה דף ג, ב} - ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מתים כך בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים.

אמר יעקב אבינו - אם הייתם אומרים לי שהוא נושם... שהוא שר החוץ במצרים... יש לו חנות בקהיר... אני מאמין! אתם אומרים לי שהוא חי???

חי, פירוש הדבר, שהוא דבוק בקב"ה במאה אחוז, שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום!
חיים זה דבקות בקב"ה!

אתם מספרים לי שהוא במצרים, והוא עוד חי?! לא מאמין שיכל להיות דבר כזה!

את זה, הוא גם לא מאמין לבנימין...
"כשהייתי בגיל 63, וקיבלתי את הברכות מאבא, אמרה לי אמא שמעתי שעשו רוצה להרוג אותך... לך לחרון, וישבת שם ימים אחדים..."
כמה זמן זה 'ימים אחדים'?

אומרים חז"ל - 7 שנים.
יעקב אבינו יודע שהוא הולך לחרון, לשבע שנים... בדרך לחרון, הוא נעצר, כדי לבנות את עצמו, איך לחיות אצל לבן!

14 שנה הוא נעצר - על כל שנה בבית לבן, צריך שנתיים הגנה. רבותי, אומר יעקב - שאני יצאתי ללבן, לא הייתי ילד. הייתי בן 77...עד גיל 97 הייתי אצלו. אתם יודעים איך שרדתי??

שרדתי כי הרגשתי שאני לא שייך לפה... הרגשתי כמו בלול של תרנגולות... שאין לי שפה משותפת איתם... וזה היה בגיל 77, בבית לבן! לבן הוא נוכל, והעיר שלו נוכלים!

אתם רוצים לספר לי, ילד בן 17, שיורד למצרים, שהיא ערוות הארץ! שכל

זוהמת העולם נמצאת שם (כפי שמביא האלשיך)... אתם רוצים לספר לי, שהוא עוד נישאר חי ???

זה לא יכל להיות, שיש לו עוד קשר עם הדת! אל תספרו לי שהוא חי! לא יכל להיות!

רבתי, למה הוא ירד למצרים ?

כתוב בחז"ל, שאיך שירד יוסף למצרים, קנה אותו פוטיפרה, סריס פרעה שר הטבחים... למה הוא קנה אותו ?

מביא האור-החיים הקדוש, שהוא קנה אותו לעבירות רח"ל... ומה העשה הקב"ה ?

סירס את פוטיפר.

ילד בן 17, עם כל היצרים... יכל להישאר חי ?? על מה אתם מדברים !!!

כותב הרמב"ם (הלכות דעות, פרק ו' הלכה א') – דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם.

הוא ששלמה אומר (משלי יג-כ) 'הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע'. ואומר שדרך האיש וגו'. וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמנהגותיה טובים מפני הגיסות או מפני זמננו. או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגיסות או מפני החלי ישוב לבדו יחידי כענין שנאמר (איכה ג-כח) 'שב בדד וידם'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו ולישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג כמנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות. ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר (ירמיה ט-א) 'מי יתנני במדבר מלון ארחים'.

אתם מספרים לי שהוא מושל במצרים !! בחור בן 37, שומר תורה ומצוות !! דבוק בתורה... פאות מסולסלות... כובע... לא יכל להיות דבר כזה !!!

אז מה קרה?

אומר האור-החיים הקדוש – גם כאשר ראה יעקב אבינו את העגלות, אמר בלבו 'אני לא בטוח שהוא חי'.

מתי הגיע יעקב אבינו למסקנה, שיוסף עמד בכל הניסיונות ?

(מו, ל) ויאמר ישראל אל-יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את-פניך כי עודך חי.

אומר האור-החיים הקדוש – כי עודך חי. פירוש הפעם הזאת בראיתך ולא מקודם כשנתבשרת, והטעם אחרי ראותי פניך והכרתי בהם שעודך חי פי צדיק כמקודם ולא נשתנה דיוקנה מכמות שהיה אלא עודך חי כי הצדיקים קרויים חיים (ברכות יח). וכנון.

ישנם הרבה אנשים שחיצונית נראים כמו צדיקים גדולים, אדם יראה לעיניים וה' יראה ללב, מה שנעשה בפנים רק הקב"ה יכל לדעת, צדיקים מתבוננים בפני בני אדם, ויודעים מה יש בליבם.

אתם מספרים שיוסף חי? אני עדיין לא מאמין, עכשיו שאני רואה אותך בעיניים שלי, אמר יעקב, עכשיו אני יודע שאתה חי!

רבתי, אם אלה הדברים, נוכל בע"ה להעמיק שלב נוסף:

בפרשת מקץ, אומרת התורה:

{ג} וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר מצרים.. ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה: {ז} וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: {ט} ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מורגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם... {כא} ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמם אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת... ויען ראובן אתם לאמר הלווא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש אומרים אחים – נכון דנו אותו למיתה, בכל זאת הוא התחנן... היינו צריכים לרחם עליו ...

נשאלת השאלה – הרי ראובן רואה את האחים שלו שפופים, מדוכאים... מה יש לך להוכיח אותם עכשיו?! זה יעזור במשהו?!

בא האור-החיים הקדוש, ואומר דבר נורא – התנהל ויכוח בין יהודה לראובן, אנחנו פסקנו את דינו כדין רודף, ודינו למיתה!

אמר ראובן – קחו אותו, ושימו אותו בבור.

שואל האור-החיים הקדוש – מזה שימו אותו בבור?! הרי הבור מלא עקרבים ונחשים!

אמנם הם לא ראו את עמקו, אבל מסתמא תארו לעצמם, שאין שם חיות 'חברותיות' (אומרת הגמרא אחד שנופל לבור של נחשים מעידים עליו שהוא מת).

אמר ראובן ליהודה – בסדר, שים אותו בפנים הבור, שימות.... אבל שלא תעיז לשלוח אותו למצרים!

אמר לו יהודה – בשום פנים ואופן, אנחנו לא נשפוך דם נקי מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו – מה פתאום! נמכור אותו לישמעאלים.

מה הייתה נקודת הוויכוח, בין יהודה לראובן ?

ראובן אמר – נזרוק אותו לבור!

אה... יכל להיות שיש נחש ?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לג, א} – אין ערוד ממיית אלא החטא ממיית – אם יש בו עוון, אמר ראובן, יהרגו אותו הנחשים, ואם אין בו עוון, הם לא יגעו בו.

אמר ראובן ליהודה – אבל דע לך! שאם אתה שולח אותו למצרים, הוא לא ימות גופנית, הוא ימות רוחנית!

והתורה הקדושה אמרה – מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב! אתה שולח אותו למקום זוהמה, לערות הארץ... לשם אתה שולח אותו ?

הוא יחיה פיזית אבל ימות רוחנית.

אמר לו ראובן – גדול המחטא יותר מן ההורג ! אמר לו יהודה – נשלח אותו למצרים, ולא נשפוך דם !

אומר האזנים לתורה, בשם הגאון מוילנה – אמר יהודה, אם אנחנו הורגים אותו אין לנו יותר מה להתפלל לקב"ה.

מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו... ר"ת – בוקר – צהרים – ערב. אומר הנביא ישעיהו {א, טו} גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו – אם יש לכם דם על הידיים, הקב"ה לא שומע תפילה.

אמר יהודה – אם אנחנו נהרוג אותו, אין לנו כפרה, בקר צהרים וערב, הקב"ה לא ישמע את תפילתנו.

שואל האור-החיים הקדוש – מי צודק ? ראובן אמר, נהרוג אותו פיזית ולא רוחנית.

יהודה אמר, נשלח אותו למצרים, ושם יתמודד. הכל תלוי במזל, ואפילו ספר תורה שבהיכל, זה לא קשור אלינו... שיתמודד!

מי צודק בוויכוח ?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ו, ב} – ובוצע ברך נאך ה' רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר {בראשית לז-כו} ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובוצע ברך נאך ה'.

איזה דרך צודקת... של יהודה או של ראובן ???

אומרת הגמרא, שמי שמברך את יהודה, על עצתו למכור את יוסף למצרים, כאילו מנאץ את הקב"ה...

אהה, אבל זה הצליח ! יוסף חזר בשלום ממצרים... הוא חי ? אבל הוויכוח הזה, שהתנהל בין יהודה לראובן, זה בדיוק מה שנעשה, כאשר האחים מגיעים ליעקב אבינו, ואומרים לו – "יוסף חי" !

"אני לא מאמין"

אמר ראובן – לשלוח ילד כזה למצרים, בגיל 17... אין סיכוי שהוא יחיה ! אלו הדברים, שמכארים רבותינו, סביב הוויכוח הזה...

אומר הכתב סופר – שבאו האחים ואמרו ליעקב אבינו, דע לך שיוסף חי ולא רק זה, אלא הוא מושל בכל ארץ מצרים! כלומר, הוא מושל בכל הניסיונות של ארץ מצרים !

איזהו גבור הכובש את יצרו, מאיפה לומדים את זה ? שנאמר ומשל ברוחו מלכד עיר.

אומר יעקב אבינו – לא רק חי, אלא עומד בכל הניסיונות !? זה דבר שאני לא יכל לקבל...

מה קרה ?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם ממה הוא התרגש ?

הוא נזכר שיוסף נפרד ממנו, בפרשת עגלה ערופה.. אהה, הוא זוכר מה למדנו לפני עשרים שנה... סימן שהוא חי !!!

יוסף שלח לו עגלות, לומר לו – אבא, אם אתה שואל איך עמדתי בכל הניסיונות... זה רק בזכות דבר אחד – זה שהחזקתי בתורה ! זה נתן לי את הכוחות, לעמוד בכל הניסיונות.

אם ככה, אומרים רבותינו, זה מה שאמר להם יוסף הצדיק – {יג} והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ...

מה מעניין את יעקב, שלבן שלו יש כבוד במצרים ?!

אומר הגאון מוילנה – במקום שכתוב כבוד חסר, זה כבוד לכסף. כמו שכתוב אצל אחי רבקה {בראשית לא, א} וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה.

והיכן שכתוב כבוד מלא, זה כבוד חכמים ינחלו.

אמר להם יוסף – תספרו לאבא את כבודי, שיש לי כבוד לתורה, אני דבוק בתורה! ומי שדבוק בתורה זוכה לעבור את כל הניסיונות.

רבתי, בואו ננסה להבין, מה יש בפרשת העגלות:

לפני שניכנס לעומק הדברים, אני יאמר רעיון נפלא, שכל המפרשים כאן מביאים... ראיתי את זה בספר של הרב פינקוס, ראיתי את זה בטללי אורות... כולם מביאים את אותו רעיון, והרעיון הוא נפלא, לאור סיפור שקרה, בזמנו של הגאון מוילנה...

בימי הגאון מוילנה, היו זוג שהתחננו, וחיו כמה שבועות... לפתע בוקר אחד, נעלם הבעל – אבדו עקבותיו... הוצע פרס כספי... תלו מודעות... שום דבר.. איננו.. השאיר אישה עגונה...

חלפו חמש שנים... מגיע אדם... דופק בדלת... אומר ש-ל-ו-ם !!!

אף אחד לא מזהה אותו... מי אתה ???

אני החתן שלכם !

איך יכל להיות !! היית יושן שמן... אזנים בחוץ.. הזקן היה יותר ארוך.... זה לא אתה..

זה אני, מה קרה לכם ??!

התחילו ויזכרו במשפחה... זה הוא... זה לא הוא...

אמר הבעל לאשתו, בואי לחדר, ואספר לך מה קרה... ואני יזכיר לך שזה אני !

דוד שלמה נתן 1200 לחתונה... סבתא שלך 250... את לא זוכרת הלכנו והוצאנו מהכספומט 400 שקל !?..... אבא שלך מחביא את הכסף מתחת

לפומפייה למטה... סיפר לה את הכל, לפרטי

פרטים... יודע את כל הסיפורים !

אומרת לו אשתו - תשמע, אתה באמת יודע את כל הסיפורים... אבל זה לא אתה... זה אתה !? ... זה לא אתה !!!

מה עושים ?

הלכו לגאון מוילנה...

הגיעו לגאון מוילנה.... אמר הגאון "תחכו כמה ימים.. ואתה תבוא אלי בשבת לבית הכנסת..."

הגיעו בשבת לבית הכנסת, אמר להם הגאון - "תכנסו כולכם, ואל תגידו לו שום דבר... תגידו לו רק, שישב במקום הקבוע שלו"... וכך עשו...

"משה, שב במקום, אני הולך להביא סידורים..."

איזה מקום ?

"במקום שישבת אז בחתונה, הפתק עם השם שלך עוד שם... אתה יכל לשבת"

משה נשאר לעמוד במקום... לא זז...

באו לגאון וסיפרו לו... אמר הגאון - תשלחו אותו מכאן... זה לא הוא !

חקרו וחקרו, וגילו שבאמת זה לא הבעל, אלא הוא פגש את הבעל באחת הדרכים והוא סיפר לו הכל... אמר לו השארתי אישה עגונה לפני חמש שנים... במקום פלוני... וככה וככה הדברים, תרשום הכל ותתחזה שאתה זה אני.

אומר הגאון - הכל הוא יכל לתת... אבל במחשבת טומאה, לא תעלה מחשבת קדושה ורעיון של קדושה.

אומרים תלמידי הגאון - {מה, כזו} וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם - אמר יעקב, אם יוסף היה שקוע בטומאה...

הוא לא היה זוכר את המסכת, שלמדנו בפעם האחרונה... אם הוא זוכר אותה, שימן שהוא חי !

אנחנו רוצים לעמוד על נקודה נוספת:

בספר תורה שלמה, הוא מביא תנחומא מכתב יד - וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם. מהו וירא ? וכי קטנות היו

שאינן נראות? והלא גדולות היו!

אלא, כל אותם ימים שנפרד יוסף מאביו, היה יעקב מצטער ואומר מה... הלא אין התורה פלסתר, כל כולה אמת. ולמדנו אחד המלווה ואחד המתלווה, אינם ניזוקים כל היום כולו, אם ככה ואף המתלווה אינו ניזוק, לפי שאין אדם ניפטר מחברו, אלא מתוך הלכה, וכשנפטרתי ממנו היינו עסוקים בפרשת 'עגלה ערופה' !

אז גם נפטרנו בדבר הלכה, גם ליוויתי אותו, גם הוא התלווה... אז איך יכל להיות שקרה לו נזק?!

אז כל הזמן, היה יעקב טרוד בסוגיה הזאת... לא יכל להיות שזה קרה!

שלח לו יוסף ואמר לו, לא נענשתי... כי למחיה שלחני אלהים... וזהו שנאמר... וירא את העגלות - נתישבה דעתו בדבר הלכה וזהו שנאמר... ותחי רוח

יעקב אביהם.

יעקב היה טרוד כי נפרד מיוסף בדבר הלכה, ליווה אותו כהלכה, והוא התלווה כהלכה... וחז"ל אומרים, שזה שמלווים אותו, לא קורה לכולם, אז

איך יכל להיות שקרה משהו ליוסף ?!

אומר המהר"ל (גור אריה, מובא בדעת זקנים לבעלי התוספות) - שיעקב ליווה אותו והם עסקו בפרשת 'עגלה ערופה', אז איך יכל להיות שקרה לו

כזה מעשה? הרי מי שמלווה או מי שמתלווה אינו ניזוק?!

לפני שנכנס לישב את הענין, אני יביא רק עוד פירוש אחד, שמופיע בפרדס יוסף, ומשם בע"ה, נעבור לישב האחרון:

הפרדס יוסף, מביא את המשנה {מסכת סוטה מה, ב}:

במאי קמפלגי אילימא לענין מדידה קמפלגי הא מדקתני סיפא מאין היו מודדין מכלל דרישא לא במדידה עסקינן אמר ר' יצחק במת מצוה קנה מקומו

קמפלגי הכי קאמר לקוברו קנה מקומו והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ר' עקיבא אומר

הגוף אצל הראש במאי קמפלגי מר סבר גופיה בדוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דרהיט אזיל: מאין היו

מודדין: במאי קמפלגי מר סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה לימא כי הני תנאי מהיכן הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר {תהילים

עא-ו} ממעי אמי אתה גווי ואומר {ירמיה ז-כט} גזי נזרך והשליכי וגו' אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול ע"כ

לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה דכי מיתצר ולד ממציעתיה מיתצר

אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב {בראשית ז-כב} כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל

מצוארו: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב כדכתיב {יחזקאל כא-לד} לתת אותך אל צוארי חללי רשעים.

שואלת הגמרא, שנמצא חלל באדמה ולא יודעים מי הכהו, מהיכן מודדים ? אחד אומר מודדים מהאף ואחד אומר מודדים מהטבור מאי נ"מ ביניהם?

אם בודקים ממקום חיותו של אדם - האף, או ממקום תחילת בריאתו של אדם - הטבור.

עוד שואלת הגמרא מה קורה כאשר הגוף נמצא במקום אחד והראש במקום אחר?

האם אנחנו אומרים, שהראש נפל במקום והגוף המשיך ללכת, או שהגוף נופל והראש מתגלגל?

מביאה הגמרא מחלוקת:

ר' אליעזר אומר כאשר נמצא ראש וגוף, מוליכים את הראש אצל הגוף...

ר' עקיבא אומר - לא, מוליכים את הגוף אצל הראש.

אומר הפרדס יוסף - שלח לו יוסף "אבא, אתה הראש ואני הגוף"... אם אתה הראש ואני הגוף, אני שולח לך את העגלות, כי שיטת ר' אליעזר...

שמוליכים את הראש אצל הגוף. אז אתה תרד למצרים.

הסימן של העגלות היה - אתה הראש, אז תרד למצרים, כי אתה הראש... ותלך אחר הגוף.

כך אומר הפרדס יוסף.

תירוץ נוסף - מופיע בבעל הערוך לנר... אותם דברים נמצאים גם, בים

התלמוד {מסכת בבא-קמא פתיחה}, שניהם אומרים את אותו יסוד, באופן נפלא ביותר. ננסה להבין, מה מונח כאן:

כאשר יעקב אבינו רואה את יוסף, הוא אומר לו {בראשית מו, ל} אמותה

הפעם אחרי ראותי את פניך עכשיו, אני יכל למות...

אומר רש"י - אמותה הפעם. פשוטו כתרגומו. ומדרשו, סבור הייתי למות שתי מיתות. בעולם הזה ולעולם הבא, שנסתלקה ממני שכינה, והייתי אומר

שיתבעני הקב"ה מיתתך, עכשיו שעודך חי, לא אמות אלא פעם אחת.

שואל ים התלמוד - למה הוא היה בטוח שהקב"ה יעניש אותו ? מה הוא עשה לא בסדר ?

אותה שאלה, שואל גם בעל הערוך לנר...

שואל השל"ה הקדוש - איך לא הבין יעקב אבינו, שיוסף חי ?

הרי הוא רואה שהוא לא מקבל ניחומים, וגזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש, והוא רואה שהמת לא משתכח... מזה לבד אפשר להבין שיוסף חי.

אומר ים התלמוד, ואותו דבר כותב בעל הערוך לנר, בספרו מנחת עני - ישנה

שאלה בצמח צדק {סימן ו} - מה קורה לבן-אדם, ששולח את חברו לשליחות ונהרג בדרך, האם חייב המשלח כפרה על מה שהוא עשה או לא?

פוסק הצמח צדק - חייב המשלח כפרה.

אומר יעקב אבינו - אם אני שלחתי את יוסף, והוא מת {בראשית לו, לג}

..טרף טרף יוסף..-הקב"ה יתבע אותי על מה שעשיתי ! למה?

הרי ליווית אותו, נפרדתם מתוך דבר הלכה... אבל ההלכה היא, שאם אדם יצא לדרך, והוא מת בדרך בגללך, אתה צריך כפרה ! מאיפה לומדים את זה?

אומר המהר"י וייל (ר' יעקב בן יהודה וייל) - דע לך, בנושא של מוות של אדם, התורה תובעת מאדם דברים שהיא לא תובעת בדברים אחרים.

ידוע לכולם, שיהונתן בא לדוד המלך ואמר לדוד - דע, אבא שלי שאול

רוצה להרוג אותך... תברח !!!

יום רביעי בשבוע, תופס את עצמו דוד ובורח... מוצא את עצמו בתוך שדה... מסתתר...

רביעי...חמישי...שישי... דוד בלי אוכל...

בשבת, הוא יוצא מהמחבוא ומגיע לנוב עיר הכהנים. הוא מבקש מאחימלך - תן לי לאכל...

אומר לו אחימלך, הכהן הגדול בנוב - אין לי מה לתת לך לאכל... הדבר היחיד שיש כאן, זה לחם הפנים שאני מחליף אותו עכשיו על השולחן...

אתה יכל לקחת את לחם הפנים של שבוע שעבר...

שואלת הגמרא - איך היה מותר לו לאכל את לחם הפנים ?

אומרת הגמרא - בגלל שהוא היה בבולמוס (רעב גדול).

לקח דוד המלך את לחם הפנים, ואכל... לפני שיצא לדרך חזרה, ביקש מאחימלך את החרב שבו הרג את גולית... ונתן לו.

אומרת הגמרא - באותה שעה, היה שם דואג האדומי, שהיה ראש

הסנהדרין... הלך ואמר לשאול דע לך, שדוד היה בנוב בשבת ואחימלך נתן לו לאכול מלחם הפנים... ונתן לו את החרב.

אמר לו שאול - לך והרוג את כל תושבי נוב... 85 כהנים...אחימלך כהן גדול...הם ומשפחותיהם נהרגו.

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קד, א} - {מלכים א יג-כ} ויהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה דודן דאמר רב יהודה

אמר רב אלמלי הלווהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלושת בניו.

אם יהונתן היה אומר לדוד המלך – אבא רוצה להרוג אותך... קח שתי סנדוויצ'ים ותברך! ... נוב לא היתה נהרגת... דואג לא היה נטרד... ושאלו ושלוש בניו, לא היו בהרגים...

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין צה, א} - א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון בידך על ירך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ירך נטרד דואג האדומי ועל ירך נהרגו שאול ושלשת בניו. מה בסכ"ה עשה דוד!?

התחבא שלושה ימים... נתקף ברעב, הוא בורח כי הוא פוחד... אוכל לחם הפנים כי הוא בבולמוס...

אומר לו הקב"ה עד מתי יהיה עון זה טמון בידך?!! רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד אויב?

רואים מכאן, אומר מהר"י וייל, שאדם ששולח שליחות עם מישוהו, ונגרם מזה תוצאה של מוות... צריך על זה כפרה, גם אם הוא לא עשה שום דבר. תראה מה קרה לדוד המלך, בגלל שיהונתן לא נתן לו סנדוויצ'ים! מאשימים אותם בהריגת נוב, עיר הכהנים...

אומר המהר"י וייל – אדם ששולח בידיים מישוהו, והוא נפגע בדרך, ודאי שצריך כפרה!

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה פרשה פ"ד, אות יג} - אמר רבי חמא בר חנינא הדברים הללו היה יעקב אבינו נזכר ומעיו מתחננין, יודע היית שאחריך שונאים אותך והיית אומר לי הנני אם ככה, אמר יעקב אבינו – מזה שאני לא מקבל תנחומים על יוסף, זו לא ראייה... למה?

גזירה על המת, שישתכח מן הלב, זה מתי שהוא מת... אהה, כאן אני ממאן לקבל תנחומים!?

סימן שהוא חי...? זה לא סימן... יכל להיות שהוא מת, אבל הקב"ה מזכיר לי כל הזמן, מבחינת וחטאתי נגדי תמיד – אתה יעקב, בגללך מת יוסף, אתה חייב כפרה על מה ששלחת אותו!

אדם ששלח את חברו, צריך כפרה על המעשה... ועל המעשה הזה, "הקב"ה מזכיר לי כל הזמן את יוסף".

אומר יעקב אבינו – סבור הייתי, שאמות פעמיים... גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. למה?

אומר בעל הערוך לנר {מנחת עני} דבר נפלא ביותר - דע לך, אני חשדתי בשתי דברים - אולי יוסף {בראשית לז, לג} חיה רעה אכלתה... או אולי טרף טרף יוסף.

אומר בעל הערוך לנר - אני לא מבין, תגיד חיה אכלתה וניטרף יוסף... מה זה חיה רעה אכלתה טרף טרף יוסף!?

אמר לו יעקב ליוסף - אני לא ידעתי מה קרה לך... יכל להיות שדברי ראובן נכונים ואתה מת - זה טרפה אחת... חיה אכלה אותך.

אבל יש אפשרות יותר חמורה - שמא ח"ו רעה לקחה אותך, אולי הלכת בצד של הסיטרא אחרא, זה יותר קשה מהמוות!!!

אמר יעקב אבינו - גם אם לא קרה לך כלום, מבחינה גופנית, אבל אם קרה לך משהו מבחינה רוחנית, על זה הקב"ה יתבע אותי!

לכן, אמר יעקב - עכשיו שאני רואה אותך, שעודך חי, יודע אני שלא קרה לך כלום... לא מבחינה גופנית ולא מבחינה רוחנית, יודע אני שלא אמות מיתה בעולם הבא, אלא רק מיתה אחת, בעולם הזה.

אם ככה נוכל להבין מהי פרשת עגלה ערופה:

מפרשת עגלה ערופה למדנו, שלא צריכים לעשות כלום, כדי להתחייב שהרגת מישוהו...

אומרת הגמרא, אם נתת לו אוכל והוא יצא לדרך בלי אוכל, אז אתה הרגת אותו!

אתה לא צריך לעשות מעשה בידיים בשביל לרצוח!

עצם זה שלא נתת לו מזונות, עצם זה שלא ליווית אותו, זה עצמו מחייב אותך!

אם ככה יוצא, שפרשת עגלה ערופה, זה היה הפחד של יעקב אבינו!

בדרך הדרוש

אם אתה רואה שהקב"ה תובע את הזקנים, לא על מעשה שהם עשו, אלא על מעשה שהם לא עשו!

אמר יעקב אבינו - מי יודע, אם בשמים לא יתבעו אותי על זה, מי יודע מה יהיה בעולם הבא!

אם אלה הדברים, אולי לזה מתכוון המדרש - אמר להם יוסף הצדיק, אל תזכירו לו פרשת עגלה ערופה... אם תזכירו לו את זה כל הזמן... הוא כל הזמן 'יאכל את עצמו', על זה שהוא שלח אותי, ומי יודע מה קרה לי... תגידו לו שאני חי, ואם הוא לא יאמין לכם, תזכירו לו את פרשת עגלה ערופה! כי פרשת עגלה ערופה, עלולה להזכיר לו את החובה שמעיו כל הזמן מתהפכים, למה מתהפכים? על זה שהוא שלח אותי ומי יודע מה קרה לי... לכן פרשת עגלה ערופה, באה להגיד ליעקב - נכון, ליווית אותו, עשית מה שצריך...

אומר יעקב אבינו - היתכן התורה פלסתר?! שהתורה תכתוב דבר לא אמיתי!?

הרי מי ששלח אותו ומי שנשלח, לא קורה לו כלום!

שולח לו יוסף בחזרה - אבא, אין לך מה לדאוג... לא קרה לי שום דבר. לא בגוף ולא בנפש, אני חי... אני דבוק בקב"ה וקיימתי ואתם הדבקים בה' חיים כולכם. לא פגעה בי לא חיה ולא רעה, לא טרף ולא טרף... בשניהם עמדתי, בשניהם יצאתי בשלום.

זוהי פרשת ויגש...

אם ככה רבותי, רק נסכם בנקודה אחת:

פתחנו בעשרה בטבת, ואני רוצה לסיים בעשרה בטבת.

החתם סופר כותב בספרו, דבר חידוש...

הוא שואל שאלה לפי שיטת האבודרהם, שאומר, שכאשר חל תשעה באב בשבת הוא נדחה ליום ראשון... כאשר חל י"ז בתמוז בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... כאשר צום גדליה חל בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... תענית אסתר, מוקדם ליום חמישי...

אבל עשרה בטבת, אם חל בשבת, מתענים בשבת! למה?

הוא מרחיב מאוד בדבר... לא מצאתי אף אחד, שמרחיב על ענין עשרה בטבת, כמו החתם סופר... עשרות דפים!

הוא כותב דבר נורא - אנו מתענים בשבת אם אדם חולם חלום רע בשבת. למה?

תענית על דבר שכבר היה, לא מתענים בשבת - נחרב כבר בית המקדש, זה לא דוחה שבת... אבל תענית על דבר שעתידי להיות, דוחה שבת!

חלמת חלום רע, זה דוחה שבת, כי זה עתידי להיות... מי יודע מה עתיד להיות.

אומר החתם סופר - בכל שנה בעשרה בטבת, יושב הקב"ה עם פמליה שלו, ודן האם השנה יבנה בית המקדש או לא.

על תענית שקובעת, מה הולך להיות בשנה הקרובה, אומר האבודרהם - על זה מתענים גם בשבת!

ביום ראשון, הקב"ה יושב עם פמליה שלו ודן, האם יבנה בית המקדש או לא. כל אחד יודע, מה כוח התפילה שניתן לנו. כולנו יודעים מה זה בית המקדש... הוא הצוואר שלנו, הוא בית חיינו!

אנחנו כולנו מסתובבים... נראה לנו שאנחנו חיים... חיים פירוש הדבר, שדבקים בקב"ה.

כל הצום הזה, הוא בסכ"ה 12-14 שעות... אז ודאי, שכל אחד יושב עם עצמו בתפילה, ולא יגיד "הרמב"ם התפלל ולא בא... הבעל שם-טוב התפלל ולא בא... התנאים התפללו ולא בא...". אין דבר כזה! תסתכלו במסילת ישרים... אדם צריך לדעת, שככל שחולף יותר זמן, מתאספים יותר תפילות, יותר בקשות... שיגייע הרגע שיתמלא השק, אז הקב"ה יענה לבקשה!

נזעק לקב"ה, וישמע ה' את קולנו ויהי רצון שבשנוע הבא, ניפגש כולנו בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן ואמן!!!

(ברוך שאמר)

אדם כמה ימי חייו יכול ללמוד שליש משנותיו מקרא שליש משנותיו משנה ושלש משנותיו גמרא. נמצא לפי זה יעקב כשראה שאין יוסף אתו וסבור שדואג כות נמצא נתבטל הבטחה אחת והיה ירא לנפשו שמא נתבטל הבטחה השניה גם כן ולא ידע כמה ימי חייו ולא היה יכול לצוות את בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי מוכרחים המה ללמוד בכל יום הלכה כג"ל, אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הבטחה שניה וידע שיש לו ליעקב לחיות כמה שנים וממילא לא נתבטל הבטחה ראשונה גם כן ובוודאי לא ימות אחד מבניו בחייו ויכלו ללמוד הלכה כשיבאו לביתם ודו"ק:

אל תרגו בדרך (מה, כד) ויש לתרץ על פי מה דאיתא גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם שהרי יעקב נענש על הכ"ב שנים שהיה בבית לבן וכיו ועל ה"ד שנים שהיה בבית עבר שלמד תורה לא נענש. והנה

עונשו של יעקב היה שנעלם ממנו יוסף כ"ב שנים ולא נתכבד מיוסף, מדה כנגד מדה.

לפי זה מתורץ הדיוק הנוכח לעיל דיעקב לא הוצרך להזהירם שלא יתעבבו על הדרך ויעסקו בדברי תורה דהא מעצמם גם כן ידעו שאסור לעסוק בדברי תורה ולהתבטל מכיבוד אב ואם. דהא עדיין לא היו יודעים שיוסף חי והיו סבורים דעל ה"ד שנים שהיה בבית עבר גם כן נענש אם כן כיבוד אב ואם גדול מתלמוד תורה. דהא כבר עבר כ"ב שנים ועדיין לא נודע מיוסף. משום הכי לא היה צריך להזהירם על זה. אכן יוסף שפיר הוצרך להזהיר אותם דהא השתא ראו שיוסף חי אם כן לא נענש יעקב רק על הכ"ב שנים שהיה בבית לבן, אבל על ה"ד שנים שלמד לא נענש. אם כן חוץ גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם. משום הכי אמר להם אל תתעסקו בדבר הלכה רק תמהרו להחיות רוח יעקב אבינו.

(הנוכח התורה)

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויגש תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 464

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

לענות אמן ב'שנות השבע'

בפרשתנו מתארות שבע שנות הרעב הקשות שבאו על מצרים לאחר שבע שנות השבע. היו אלו אכן שנים קשות, אבל הן יכלו להיות קשות הרבה יותר, אלמלא הפקד יוסף הצדיק בשנות השבע על ההתארגנות לשנות הרעב.

כל אחד שידע שבעתיד הקרוב אמורות לבוא שנות רעב, מבין שישי להערך לקראתן ולצבר מזון. ובכל זאת, כדי להתארגן פראוי היה צריך באיש חכם כיוסף, לפי שכן היא דרכו של עולם; בשעה שהאדם שרוי בשפע הוא אינו דואג לעתידו די הצורך.

בשנות השבע 'טבעו' המצרים בשפע של תבואה, ואף שידעו שיש אחד החגיגה 'תסתים' ויבוא רעב גדול, הם לא נערכו לכך פראוי. שכן האדם הרגיל נותן דעתו להונה ומדחיק את 'הנולד', ורק החכם מסגל לראות את הנולד דבר מוחשי, וכפי שאמרו חכמים (אבות ד א): "איזהו חכם? הרואה את הנולד".

למצרים היה שפע, אף הם נזקקו לאיש חכם כיוסף כדי להתארגן פראוי לשנות הרעב.

הרגשה כזו ממש צריכה להיות לכל אדם ביחס לעניית אמן בעולם הזה; מי שנותניו בעולם הזה הם בבחינת 'שנות השבע', ואלו ימי העולם הבא שבהם לא נתן להוסיף זכויות הם בבחינת 'שנות רעב'. בכל יום ויום נקרות לפנינו אין ספר הזדמנויות לצבר אמנים רבות שיפתחו בפנינו שערי גן עדן וילוו אותנו ל'שנות הרעב' - בעולם הבא. האם נשפיל לנצלן?!

על כן אומרת המשנה (אבות שם טז): "רבי יעקב אומר: העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין".

החכם הרואה את הנולד יתקן את עצמו בפרוזדור ויאסוף לעצמו אמנים לרב. שהלא ב'שנות הרעב' - בעולם הבא, גם אם ישלם מיליונים בשביל לענות עוד אמן אחת, דבר לא יועיל לו. או אז יתגעגע וישתוקק לימי חיותו ויאמר לעצמו: למה לא חטפתי אז עוד זכויות?!

בקריאת: "איזהו חכם? הרואה את הנולד"

שבת שלום

298 213 מחולקת

נימת הדברים קובעת

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה" (מד יח)

יש להבין מדוע עתה פותח יהודה את דבריו בבקשת: "ידבר נא עבדך דבר באוני אדני" - וכי עד עתה עם מי דבר?!

פרש המגיד מדובנא:

עד עתה התנהלה השיחה עם יוסף באמצעות מתרגמן (רש"י לעיל כב כג), אולם עתה בקש יהודה לשלב בדבריו איומים, שמפני כבודה של מלכות לא יכול היה לאומרו בפרוש אלא להבליעם בנימת הדברים. זהו נימת הדברים אפשרי רק כאשר שומעים את קול הדובר, ומבחינים במנגינה ובטון שבו נאמרים דבריו. לפיכך בקש יהודה לדבר ישירות עם יוסף, שכן ידע שרק כך יצליח לעמד על עמק משמעות דבריו.

יסוד זה הוא העומד בבסיס הוראת המשנה (אבות ב ג): "וכשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא"; 'תפלת קבע' שהיא תפלה שאינה נאמרת בנימת תחנונים (ברכות כט ב) מלמדת על גאות המתפלל, המשכנע כי הוא מבקש את המגיע לו. לעמת זאת תפלה הנאמרת בנימת תחנונים היא סימן לענותותו של המתפלל, שמתוך שמבין שלא מגיע לו מאומה אינו מבקש אלא פתגמת חנם (אהל יעקב).

פתחו פה רק למכיר

במעוט ערכו

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה" (מד יח)

רש"י פרש שכן אמר יהודה ליוסף: אף על פי שהנני עומד לדבר אליך קשות, אל נא תכעס עלי כי כמוך כפרעה" - שכן חשוב אתה בעיני כמלך. ויש להבין, הלא אדרבה, נזקא משום שיוסף חשוב בעיניו כמלך, עליו לדבר אליו בכבוד ובמורא?

רבי יוסף חמיה קורניצר רבה של קראקא באר כי כך אמר יהודה ליוסף: כאשר אדם פשוט מבזה איש נכבד ורם, לא ישם הלה לב למלותיו. אף אתה - פיון שאתה אדם חשוב כפרעה, אל לך לזכע כאשר איש פשוט כמוני מדבר אליך קשות.

אף אנו בבואנו להתפלל ולבקש על צרכינו מהקדוש ברוך הוא, אף שלא אחת אנו נכשלים לדאבוננו בפגיעה בכבוד שמים, יכולים אנו להצטדק בטענה זו; שכן במה נחשב מעמדנו לעמת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כי נתפס על עוון פגיעה במלכות שמים?!

ולפי שבטענה זו יכול להצטדק רק מי שאכן מכיר במעוט ערכו, והורונו חכמים (ברכות י ב): "אל יעמד אדם במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל" - שכן רק העומד במקום נמוך, כלומר שהוא מכיר בפחיתות ערכו, יוכל להצטדק ולומר שמעשיו אינם נחשבים כפגיעה בכבוד שמים. לרעיון זה אף כונו חכמים (ב"ר צג ו) בדורשים את לשון הפסוק: "ויגש" - הגשה לתפלה, שכן מדברי יהודה ליוסף, נתן ללמד כיצד יש לגשת לתפלה (חדושי רבנו יוסף נחמיה).

לקרא קריאת שמע ביעקב

"ויאסר יוסף מרפכתו ועל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויברך על צואריו עוד" (מו כט)

רש"י הביא בשם מדרש אגדה שאף שיוסף נפל על צוארי אביו והרבה בבכיה, יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, משום שהיה עסוק באותה שעה בקריאת שמע.

על פי זאת באר המהרש"א את מאמר חכמים (יומא יט ב): "הקורא את שמע ומרמז בעניו ומקורץ בשפתותיו ומראה באצבעו - עליו הכתוב אומר (ישעיה מג כב): 'ולא אתי קראת יעקב'; שאינו קורא קריאת שמע כיעקב אביו, שלא הפסיק לדבור או ברמזיה כשקרא את שמע, אפלו בשעה שנפגש עם בנו אהובו לאחר פרדה של עשרים ושתים שנים (מהרש"א ח"א יומא יט ב).

יעקב הקפיד להתפלל במנין

"ויאסר יוסף מרפכתו ועל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויברך על צואריו עוד" (מו כט)

רש"י הביא מדרש אגדה שיוסף נפל על צוארי אביו והרבה בבכיה, ואולם יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, משום שהיה עסוק באותה שעה בקריאת שמע.

ידועה השאלה: ממה נפשך, אם יעקב ויוסף נפגשו בזמן שחל חיוב קריאת שמע, מדוע לא קרא יוסף את שמע יחד עם אביו, ואם כבר הגיע זמן קריאת שמע קודם פגישתם, מפני מה המתין יעקב מלקוראה עד עתה?

המהרש"ל מבאר זאת כך: אכן, הן יעקב והן יוסף קראו את שמע באותה שעה, ואולם יעקב סיים קריאתו אחרי יוסף. זאת לפי שהתפלל במנין עם בניו שהיו עמו, ולכך הצריך להמתין עד שישלים שליח הצבור 'ה' אלקיכם אמת", כדי להשלים רמ"ח תבות בקריאת שמע (ש"ע או"ח סא ג). ואולם יוסף שהיה לבדו, קרא ביחידות ולכן סיים לקרא לפני אביו (הואיל משה, לרבי משה מת תלמידי המהרש"ל).

התפלות שהגנו במשך עשר שנים

מזכיר את שמו של החולה לרפואה. לאחר שעברה שנה שער ר' מנשה שהאיש כבר נכנס לשנתו החמישים ושתיים, ובטוב לבו החליט להמשיך ולהתפלל עליו מכאן ואילך את פרק נ"ב בתהלים.

במשך עשר שנים תמימות נמשך הדבר. אולם לאחר שעברו עשר שנים החליט ר' מנשה כי יצא כבר ידי חובתו. זמנו היה יקר, והוא אף לא ידע אם הנאות, שהיה אותו יהודי אמור לעבר, הצליח, והאם הוא עדין בין החיים.

רבי מנשה החליט להפסיק להתפלל על אותו יהודי, אינו מודע לתוצאה הישירה שתהיה להחלטתו על גורלו של היהודי.

כשלושה חדשים לאחר מכן, כאשר בסיום התפלה חפש ר' מנשה כהרגלו את האורחים שאין להם מקום ללון ולסעד, הפתע לגלות פרוצוף מכר. הוא אמץ מעט את מחו ונזכר; היה זה אותו יהודי שעבורו התפלל במשך עשר שנים תמימות!

התרגשותו הלכה ונאתה והוא רץ לעבר האישי, הציג את עצמו והזכיר לו את שהתחייב לו לפני עשר שנים. הוא הוסיף וספר לו כי במשך עשר השנים שעברו מיום פגישתם, לא החמיץ ולו יום אחד לומר פרק תהלים עבורו, עד שלפני כשלושה חדשים החליט להפסיק.

האיש שנראה היה עתה כאלו הזדקן בעשרים שנה, הפתע לגמרי. הוא כלל לא ידע מכך, ולפתע תפס את עצמו: "אמרת שהפסקת לפני כשלושה חדשים?" שאל כשמבט נדהם על פניו.

"כן!" השיב רבי מנשה, ומיד שאל: "ומדוע הגעת לכאן אחרי כל כך הרבה שנים?"

"כנראה בדיוק בגלל זה..." - השיב האישי כשחורון הולך ופושט על פניו. אחר נאנח עמקות וספר לר' מנשה בקול שבור:

"כפי שאתה יודע, לפני כעשר שנים הגעתי לכאן כדי לעבר נאות שעשוי היה להציל את חיי. בחסדי שמים הנאות הצליח ומאז ואילך התהלכתי והתנהגתי כאדם בריא לחלוטין. אלא שלפני כשלושה חדשים, למרבה הצער, שבה אותה מחלת לב ופקדה אותי. נאלצתי אפוא לטל שוב את מקל הנדודים ולשוב לאותו פרופסור כדי שימציא מזור למחלתי."

צמרמרת עברה בגופו של רבי מנשה לשמע הדברים. רק עתה הבין עד כמה גדול החסד שעשה עם אותו יהודי בלתי מכר מבלי שהיהודי ידע על כך. מסתבר כי אותם פרקי תהלים שהתמיד לומר מדי יום ביומו, הם אלו שהגנו עליו ושמורו על בריאותו, וביום שחדל מלאומרם גם בריאותו של האישי חדלה מתקיינותה.

לצרכיהם. כידוע, מנהטן מושכת אליה מדי שנה אלפי יהודים הבאים למצא מזור ומרפא במרכזי הרפואה הגדולים הקיימים בה. ר' מנשה מידענו החליט להקדיש בכל יום דקות ארוכות מזמנו להתעניין באותם יהודים ולסיע להם ככל שבאפשרותו.

כך, בכל יום היה נשאר רבי מנשה בבית הכנסת לאחר התפלה ומחפש את אותם אנשים שלא היה להם היכן לסעד. כשהיה מבחין במישהו חדש ובלתי מכר, היה נגש אליו ומברר את מטרת בואו ואם יש לו היכן לאכל וללון, ולאחר מכן משתדל לדאג לו ולהפנותו לכתבת הנכונה בהתאם לצורך.

כאמור באותו יום שבו התרחש ספורנו, זכה ר' מנשה את אותו יהודי בלתי מכר שנראה היה כמי שאין לו היכן להתארח. הוא נגש אליו וכהרגלו התעניין תחלה לשמו ולמטרת בואו. האורח שהציג עצמו כתושב ארץ הקודש ספר לר' מנשה כי הגיע למקום בעקבות מחלת לב נדירה שהתגלתה בגופו לפני זמן מה, ועל פן בעצת עסקני רפואה הפנה למרכז רפואי סמוך, המתמחה בתחום זה.

רבי מנשה עודד וחזק את היהודי, וכאשר התברר לו שיש מי שדואג לו למזון ולינה, הצייע לו שלכל הפחות ישתתף עמו בתפלה; הוא ברר את שמו של החולה, את שם אמו ואת גילו המדויק והבטיח שישתדל בכל יום להתפלל עבורו לרפואה שלמה ולקרא למענו כל יום את הפרק בתהלים המתאים לגיל שנותיו, כמנהג החסידי הקדום שנהגו בו גדולי עולם מאז ומקדם, לומר בכל יום את פרק התהלים המתאים לגילו של הנצרך לתפלה.

רבי מנשה נפרד מהאישי באחולי רפואה שלמה ובברכת הצלחה בנאותו, ומיד לאחר מכן התישב לומר את פרק נ"א בתהלים, עבור החולה שעמד בשנתו החמישים ואחת.

שבועות וחדשים חלפו, ור' מנשה המסור המשיך לעמד בהבטחתו. בכל יום ויום הוא הקדיש דקות כדי לקרא בנאמנות את פרק נ"א בתהלים, עבור אותו יהודי בלתי מכר שפגש בסך הכל פעם אחת בחייו. לאחר אמירת פרק התהלים היה ר' מנשה

ספור מדהים הממחיש את כחה של תפלה, ספר הגאון הנודע רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. אחד הנוכחים טרח לכתב את הספור ולשולחו אלינו לזכוי הרבים:

שעת בקר באחד מבתי הכנסת במנהטן שבניו יורק. זה עתה הסתיימה התפלה והמתפללים ברבם כבר עזבו את בית

שבועות וחדשים חלפו, ור' מנשה המסור המשיך לעמד בהבטחתו. בכל יום ויום הוא הקדיש דקות כדי לקרא בנאמנות את פרק נ"א בתהלים, עבור אותו יהודי בלתי מכר שפגש בסך הכל פעם אחת בחייו. לאחר אמירת פרק התהלים היה ר' מנשה מזכיר את שמו של החולה לרפואה.

הסנטרל פארק - הפארק העירוני המפורסם במנהטן

הכנסת בדרכם לבית תלמודם ולעמל יומם. כאשר כמעט והתרוקן בית הכנסת ממתפללי, קם רבי מנשה ממקומו, כעת היתה זו שעתו.

הוא הביט סביבו וחיש מהר מצא את מבקשו - אברהם בגיל העמידה בעל חזות מכבדת שעמד בפנת בית הכנסת וגלגל את תפלו בנחת, כביכול אינו ממחר לשום מקום.

מזה שנים רבות שר' מנשה, יהודי בעל לב חם ורחום, קנה לעצמו מנהג של קבע, לדאג לכך שבבית הכנסת שבו הוא מתפלל לא יתרו אנשים 'שקופים', כלומר, אורחים שאין מי ששם לב אליהם ואין מי שדואג

ברכות שאינן נענות באמן

עניית אמן אחר תפלת הלחש

השומע ברכות 'שמונה עשרה' מפי אדם המגביה קולו בתפלת הלחש, יש אומרים שאין לענות אחריו אמן, לפי שעשה שלא כדיו. ואולם יש החולקים וסוברים שאף שעשה שלא כדיו יש לענות אחריו אמן.

מקורות ובאורים:

במסכת ברכות (כד ב) אמרו: 'המשמיע קולו בתפלתו - הרי זה מקטני אמנה; המגביה קולו בתפלתו - הרי זה מגביאי השקר', ולכך כתבו הפוסקים שלא ישמיע אדם קולו בתפלת העמידה (ראה שו"ע או"ח קא ב ובנושאי כלים שם). לאור זאת הסתפקו הפוסקים, האם יש לענות אמן אחר המשמיע קולו בתפלת הלחש.

ב'חכמת שלמה' (או"ח ככד ד) תלה נדון זה, במחלקת שהובאה ב'לקוט שמעוני' (ישעיה רמז תכח) על משמעותה של המלה אמן, האם היא ראשי תבות: "א-ל מלך נאמן" או: "אתה מלך נאמן". לסוברים שאמן היא ראשי תבות "אתה מלך נאמן", נתקנה עניית אמן גם על ברכות תפלת הלחש, שאז המתפלל בבחינת עומד לפני ה' ויש לענות על ברכותיו בלשון נוכח. ואולם לסובר שאמן היא ראשי תבות "א-ל מלך נאמן" - בלשון נסתר, לא נתקנה עניית אמן על תפלת הלחש.

הגרש"ז אויערבך שנדרש לנדון זה מפי הגרא"ז מלצר, הכריע שאין לענות אמן אחר המגביה קולו בתפלת הלחש, גם אם עושה כן מחמת אנס. זאת משום שלא תקנו חכמים לענות אמן על ברכות אלו, לפי שבגוד לשאר ברכות, אין דינו להשמיע (הליכות שלמה) - תפלה עמ' קיב). וכן פסק בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ג סי' טו) שאין לענות אמן אחר המשמיע קולו בתפלת הלחש, כיון שבכחות אלו נתקנו לברכן בלחש, והמשמיע בהן קולו נוהג שלא כדיו. וראה בספר 'שיח זקנים' (ח"ג עמ' רכח) שאף הרה"ק מהר"א מבעלזא סבר כן.

ב'אלף המגן' על 'מטה אפרים' (תקפב מג) כתב שהעומד בראש השנה וביום הכפורים ליד מי שנוהג כדעת הפוסקים המתירים להשמיע קול בתפלת הלחש בימים אלו (ראה שו"ע או"ח תקפב ט; 'מטה אפרים' שם כז) ישתדל להתרחק ממנו כדי שלא יכנס לספק עניית אמן. ואולם אם אינו יכול להתרחק יענה אמן 'כיון שדעת קצת פוסקים שבראש השנה וביום הכפורים מתר להשמיע קולו בתפלתו'. וראה בפ'שט ועיון לגר"מ שטרנבוך (ברכות כד ב) שאף הוא סובר שאחר המתפלל

בהתר תפלת לחש בקול, יש לענות אמן. ואולם בשו"ת 'שבט הלוי' (שם) הסתפק אם מתר לענות אמן אחר מי שמשמיע קולו בתפלת הלחש בהתר.

ואולם בשו"ת 'אפרקספא דעניא' (ח"ב סי' יז) כתב שפיון שהמשמיע קולו בתפלת הלחש יצא ידי חובת תפלה, אין ספק שיש לענות אמן אחר ברכתו, גם אם משמיעה שלא כדיו. מה גם שאף שגנוהו חכמים, לא כתבו שחסור לעשות כן. והוסיף, שאדרבה בכת עניית אמן אחר המשמיע קולו בתפלתו, מתקנים את הקלקול שגורם המברך. וכן פסק בשו"ת 'אבן ישראל' (ח"ט סי' ה): "המתפלל בקול רם, אף דהנה באסור, מכל מקום דין תפלה עלה... לכן שפיר עונים אמן". אף הגרי"ש אלישיב (פניני תפלה עמ' פו) והגר"ח מגיבסקי (דעת נוטה ח"א עמ' שפז) פסקו שיש לענות אמן אחר המברך תפלת הלחש בקול [וראה ב'פניני תפלה' שהגרי"ש התנה זאת בכך שלא יפריע לאחר בתפלתו]. אמנם במשמרת שלום' (יא ג) כתב שעדיף להתרחק מהמשמיע קולו בתפלת הלחש, "אף אם מכרח לעמד שם יענה אמן על הברכות ששומע".

בשו"ת 'יגל יעקב' (או"ח סי' מב) כתב שעל פי דברי ה'בכור שו"ר' (ברכות לא א) שמעקר הדיו אין קפידא על המתפלל תפלת הלחש באפן ששומעים את קולו רק בתוך ד' אמות, אף לענינו, אם עומד בתוך ד' אמות של המתפלל ושומע ברכותיו יכול לענות אחריו אמן.

שו"ץ המתפלל כנגד רצון הצבור

שליח צבור העובר לפני התבה כנגד רצון הקהל, אין עונים אמן אחר ברכותיו.

מקורות ובאורים:

כתב הרמ"א (או"ח נג כב): "אין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל. וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלימות אין עונים אמן אחר ברכותיו". בשו"ת 'אבן ישראל' (ח"ט סי' ה) באר טעם דין זה, שפיון שאין הצבור רוצה שיתפלל עבורם, אין הוא נחשב לשליח צבור 'וימלא אמרינו דכל ברכותיו לבטלה'. אמנם הרמ"א עצמו מביא ב'דרכי משה' (שם) בשם שו"ת 'בנימין זאב' (סי' קסג) שטעם דין זה הוא שכל הנגש בחזקה נגד רצון הצבור, הרי הוא כמברך על דבר גזול שאין ברכתו אלא גאון, כפתיב (תהלים יג): 'יבצע [גזלן] ברך נאץ ה'".

הזרשי אמונים

מדברי מרן ורבנו על עניית אמן

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א משפיע רוחני

בפראג, הביא חדוש נפלא בשם הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג: נאמר בספר איוב (כג יג): "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש", ובגוסס תפלות ראש השנה אנו מסמים אותו במלים "נורא וקדוש":

כאמור מעניית אמן וברכה נבראים שני מלאכים. אם כן, מה יעשה אדם שהשכים קום לפנות בקר והוא מבקש לומר ברכה, ואין מי שיענה אחריו אמן? על כך אמר הכתוב: "והוא באחד" - פאשר האדם מברך ביחידות, "ומי ישיבנו" - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם "ונפשו אותה" אם הוא משתוקק שברכתו תשלם בעניית אמן, כי אז "ויעש" - נורא וקדוש" - שולחים לו משמים מלאך שיענה אמן על ברכתו, ובכך זוכה הוא לברא את שני המלאכים הנקראים "נורא וקדוש" (קבץ זכרון בגימין זאב עמ' סח - ט).

חובתו של כל אדם להקפיד שלא להחמיץ ולו עניית אמן אחת. מלבד הצווי והחויב שבדבר, תצמח לו מכף אף טובה אישית, טובה שענפה לא יסלא בפז, שכן מפל אמן שאדם עונה, הוא בורא עוד מלאך שימליץ ישר עליו. רבי שלום חיים פרוש, שמשמש כמזכיר מועצת גדולי התורה, והיה מבאי ביתו של הרבי ה'באר משה' מאו"רוב, ספר כי הוא היה נוכח כאשר לחדרו של ה'באר משה' נכנס אדם ובקש להזכיר בפניו את בתו שחלתה. וכך אמר לו הרבי: "דע לך כי אלו היית מקפיד על עניית אמן, היו לך עתה עוד הרבה מליצים טובים..."

בספרי קבלה מובא שכאשר בן אדם מברך ברכה, הוא בורא מלאך שנקרא 'קדוש', וכאשר עונים אחריו אמן, נברא מלאך שנקרא 'נורא', יחדו הם 'קדוש ונורא'. פאשר אדם רוצה לברך ברכה, והוא נגש לאדם ומבקש ממנו שיענה אמן אחר ברכתו, הרי הוא בורא בכך שני מלאכי שרת.

בשו"ת 'תשובה מאהבה' (או"ח ח"ב סי' ריב) שמחברו היה הגאון רבי אלעזר פלעקלס, תלמיד ה'נודע ביהודה' שאף שמש במימו כ'אב"ד

אמן כנגד 'ברוך שים...'

אמרו חכמים (תענית טז ב) שבבית המקדש לא היו עונים אמן על הברכות, אלא היו אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". רבנו בחיי כותב שהאמן שאנו עונים "יש לה את מעלת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שאמרה בזמן המקדש ("בד הקמח" ערך אמונה).

ה'חיות יאיר' מוסיף ומבאר שהמילה אמן, שהיא ראשי תבות "א-ל מלך נאמן" (שבת קיט ב) מקוננת כנגד "ברוך שם...": "א-ל", כנגד המלים "ברוך שם"; "מלך", כנגד "כבוד מלכותו"; המלה "נאמן" המורה על נצחיות וקיום כנגד "לעולם ועד" ('מקור חיים' קכד ה. וראה 'פרדס רמונים' שער ג פרק ד).

השוכר לפי גדל הפעלה

אמר רבי מרדכי זאב המגיד מוילנא:

אף שהפל יודעים את ההפלות הגדולות שהפליגו חז"ל בגדל מעלת עניית אמן, מכל מקום יש המתקשים להשיג ולהבין את גדל מעלתה. זאת לעמית צדיקים ואנשים רמי מעלה שהמה יודעים, מבינים ומשיגים עד כמה יקרה היא כל עניית אמן.

לאור זאת היה מקום לומר, שכל אדם יקבל את שכרו על האמנים שענה בהתאם לחשיבות שיחס להן; מי שיזע להוקיר כל עניית אמן והיה מוכן להתאמץ כדי לענותה, יקבל שכר רב. ואולם מי שזלזל בעניית אמן, עד שלעתים בשביל רוח כספי קטן היה מוכן להפסיד כמה אמנים, יקבל שכר מועט בעבור האמנים שענה, שכן נתן לטען כלפיו: הלא אתה עצמך לא החשבת אותן כראוי, ומה לך כי תלוי?!

ואולם הקדוש ברוך הוא ברחמי איתו נוהג פן, אלא כל אדם, גם מי שלא ידע להחשיב את שגב מעלתה של עניית אמן, מקבל את שכרה פפי ערפה האמתית.

בכך מתבאר הפסוק (תהלים סב ג): "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". וידועה השאלה: וכי תשלום "לאיש כמעשהו" הוא חסד? אלא שמשורת הדין היה על האדם לקבל את שכרו בהתאם לערך שהוא מעריך את מעשיו, ואולם הקדוש ברוך הוא עושה עמו חסד בכך שהוא נותן לו שכר בהתאם לערכם האמתית.

לכך מתפנו הפיטן באומרו בפיטו "יגדל אלקים": "גומל לאיש חסד כמפעלו"; הקדוש ברוך הוא "גומל לאיש חסד" בכך שהוא משלם לו "כמפעלו" - כערפה האמתית של האמן שענה, ולא כערף שהוא מיחס לה (מוסר ודעת' [וילנא תרכ"ח] בהקדמה).

לכבוד הרב הגדול מזה הרבים רבי יעקב דב מרמורשטיין שליט"א ראש וראשון ל'בני אמונים'

חן חן על העלון השבועי הנפלא שלכם, תחזקנה ידיכם על זכוי הרבים הנפלא.

בהיות שעלונכם הנפלא משמש ככמה שבועית הדנה בשגב מעלת עניית אמן, הנני מצרף בזאת מה שנתחדש לי בס'ד בענין זה:

הזה"ק (וירא קו א) דן באופן התייחסותם של נח, אברהם אבינו ומשה רבנו לחטאיהם של בני דורם; נח לא התפלל על בני דורו כלל. אברהם שלא האמין שאפשר לפטר את החוטאים מן הדין התפלל רק על הצדיקים שלא חטאו, ככתוב (בראשית יח כג): "האף תספה צדיק עם רשע". ואלו משה אחר חטא העגל התפלל על החוטאים.

והאיר ה' עיני שהמלה אמן היא ראשי תבות: "נח, אברהם, משה". ואפשר לומר שיש בכך רמז שסגלת עניית אמן והפעלה הגדולה שהיא פועלת כידוע, תחלת ענינה בנח איש צדיק, המטכה באברהם אבינו, ושלמותה במשה רבנו. יתכן שמשום כך נח סבר שאין בכחו להתפלל על הצלת אנשי דורו, אברהם לעמיתו כבר חש שיכול להתפלל לפחות להציל את צדיקי סדום, ורק משה רבנו שבו נשלמה הבחינה הקדושה אמן, חש שיש בכחו לפטר מן הדין את כל אלו שחטאו בעגל. ולכן משה רבנו אמר (שמות לב לב): "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא" - "אין מחני נא" ראשי תבות אמן.

ביקרא דאורייתא ישראל יחזקאל אלבום מודיעין עלית

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

הק' רבי שלמה מולכו הי"ד ה' בטבת רצ"ג

גלימתו של רבי שלמה מולכו, המצויה במוזיאון היהודי בפראג

רבי שלמה מולכו נולד בפורטוגל בשנת ר"ס למשפחת אנוסים, כשלוש שנים לאחר המרת הדת הכפייה של יהודי פורטוגל. הוא חנף כגוי מבלי לדעת מאומה על יהודים ועל יהדות.

בשנת רפ"ו התודע ליהדותו ומל את עצמו לבדו, לאחר שמפחד האינקוויזיציה לא מצא מי שיסכים לעשות זאת. לאחר שובו ליהדותו עלה רבי שלמה במעלות התורה והשקיע רבות בלמוד הקבלה. הוא אף זכה לחזיונות שמימיים שהתפרסמו בספר 'חית קנה'.

רבי שלמה ברח לסלונקי מפחד האינקוויזיציה שבקשה להורגו על ששם ליהדותו, שם למד תורה מפי רבי יוסף טאייטאצק. הוא אף נפגש שם עם רבי יוסף קארו בעל השלחן ערוך, שהתפעל ממנו עמוקות.

אף שחי במנוסה תמידית מפני רודפיו, לא חת רבי שלמה, ובכל מקום שאליו הגיע היה מעורר את הלבבות לשמירת התורה והמצוות ולצפיה לגאולה השלמה. בשנת רפ"ט הדפיס את דרשותיו ב'ספר המפאר' שתכנו הקבלי נסוב על אודות הגאולה הקרובה.

בהיותו בן שלוששים ושתים נתפס רבי שלמה והעמד למשפט האינקוויזיציה. בה' בטבת רצ"ג העלה על המוקד בכמה שהוקמה במוקד העיר מנטובה.

עניית אמן משפיעה רחמים וחסדים

בטעם שאמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" פרש רבי שלמה מולכו כך: בעניית אמן מאחדים את שם ה' והי"ד שהוא כנגד מדת הרחמים ואת שם אדנות שהוא כנגד מדת הדין, שכן הגימטריה של אמן היא בגימטריה של שני שמות אלו. בכך ממשיכים רחמים ממקור הרחמים על כנסת ישראל ומבטלים את מדת הדין. ענין זה נרמז בכך שאמן במלואה [אל"ף מ"ם נון] היא בגימטריה מאתיים תשעים ושבע, וכאשר נוסף לה את שלוש אותיות אמן, יעלה החשבון לשלוש מאות - בגימטריה של המלה 'ברחמים'.

רבי שלמה מוסיף ומפרש שכחה זה של עניית אמן עולה אף מהמענה שהשיב הקדוש ברוך הוא לברכתו של רבי ישמעאל בן אילשיע, וכפי שמתאר רבי ישמעאל (ברכות ז א): "פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים... ואמר לי [הקדוש ברוך הוא]: 'ישמעאל בני, ברכני'. אמרתי לו: 'הי' רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך וגלוי רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין, ונענע לי בראשו". את המלים "ונענע לי בראשו" מפרש רש"י: "כמודה בברכתו ועונה אמן". הרי שכשנענה הקדוש ברוך הוא לבקשת רבי ישמעאל שתגבר מדת הרחמים על מדת הדין, ענה אמן, ומכאן שעניית אמן היא הגורמת להגברת הרחמים על כנסת ישראל ('ספר המפאר' סוד עניית אמן וברוך אמתה).

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ז' טבת תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:09 תל-אביב: 4:26 חיפה: 4:13 מוצאי שבת: ירושלים: 5:25 תל-אביב: 5:27 חיפה: 5:24 ר"ת: 6:01

פרשת ריגש

"והסר כעס מלבך"

להסיר מדת הכעס ולנהוג בנחת עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך" (פרק מד-יח)

נשאלת השאלה: לשם מה הוצרך יהודה לבקש "ואל יחר אפך"? אלא מפרש הכלי יקר משום שכך טבעו של כעס, שמביא לידי טעות. לכך הקדים יהודה לבקש מיוסף שלא יכעס, כדי שיכנסו דבריו הנוכחים וטענותיו ההגיוניות באוזניו. שכן אם יכעס, יגרום על ידי כך שלא יבין ולא יקבל טענותיו, אף אם טובים ונכוחים הם ולא יוכל לשפוט בצדק.

רואים מדברי חז"ל עד כמה מגונה היא מדת הכעס, כמו שאמרו בגמרא (שבת קה:): המקרע בגדו בחמתו והמשבר כלים בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו היא בעיניך כעובד עבודה זרה. ובזוהר הק' (בראשית כז) מובא בזה"ל: "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה".

מדוע הכועס כעובד ע"ז? הטעם הפשוט הוא שיסוד האמונה של כל יהודי הוא שידע ויכיר בכך ש"אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה" (חולין ז'): ושכל מה שקורה לאדם, הכל בגזירת עליון ובהשגחתו הפרטית, ואם יעשה המצוה יצליחנו שכרו ואם לא, יכריתנו עונשו (כלשון הרמב"ן).

וכשאדם באמת מאמין וחי עם היסוד הזה, אין כל הגיון וסיבה לכעוס על שום דבר ועל שום אדם בעולם. כי כולם שליחים מגזירת הבורא, ואין אדם יכול לעשות לו מאומה ללא גזירת עליון. על כן, כאשר כועס אדם על פלוני ומאשימו במה שאירע לו, יש בכך ח"ו כמו כפירה ביחודו של השי"ת ובהשגחתו הפרטית, שמראה כאילו ישנו עוד גורם ח"ו שיכול לקבוע את מצבו, ולכן הרהיחו כעובד ע"ז.

ופעם שאל כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"פני מנחם" זצ"ל יהודי ת"ח: איך אתה מבין את דברי חז"ל אלו ש"כל הכועס כאילו עובד ע"ז"? הביא לו הלה אימרות חז"ל למכביר שעל ידם ניתן להסביר... אמר לו האדמו"ר: "הכל טוב ויפה אבל הפשט הפשוט הוא שעבודה זרה וכעס, שניהם אינם מועילים כלום למי שמשתמש בהם..."

עוד אמרו חז"ל בגנות הכעס: "כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו". לפנינו ב' טעמים לכך: א) הכעס גורם לעבירות חמורות ביותר כמו עבודה זרה, כאמור, וכן גורם לשפיכות דמים (כפי שמסופר בגמרא [נדרים כב] על עולא עיי"ש) וכתב המאירי שהכעס הוא פתח ושורש לכל עבירות שבעולם, וממילא לכל עונשי הגיהנם.

ב) הרא"ש מפרש שהכעס קשה לגופו כאילו היה נידון בכל מיני פורעניות בגיהנם. נמצא לפי ב' הטעמים שהכעס מזיק גם לגופו של אדם וגם לנפשו.

באחת מאיגרותיו כתב הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל: "כדאי הוא לאדם להתרגל ולהתלמד שלא להתרגז משום דבר, ואיזהו גיבור הכובש את כעסו, ואחרי ההתבוננות מתברר כי האדם ברוב כעסו מזיק לעצמו הרבה יותר ממה שחושב לעשות לחברו. והכועס מאבד זמנו, מחליש כוחו, ומביא על עצמו כאבים..."

"אין סיבה לכעוס..."

סיפר הגאון רבי אליהו אליעזר גרודז'ינסקי זצ"ל: "כשעסקתי בהלכה, למדתי כלל: להיות "מוחזק" זה דבר טוב כי אז הרי חזקה שמה שתחת ידך שלך הוא, והמוציא ממנו עליו להביא ראיה. "לימים למדתי מוסר שהכעס היא מדה מגונה, ואז לא הבנתי: מי כועס? ועל מה ולמה יש לכעוס?! הרי ממה נפשך: אם אתה המוחזק, אינך צריך לכעוס. ואם אינך המוחזק, הרי ממילא לא יועיל לך הכעס..."

והגדת-ר"ה

"הכעס כעבודה זרה..."

פעם, בצאתו מבית הכנסת, שמע כ"ק האדמו"ר רבי שלומק'ה מזוועהיל זצ"ל אדם שאומר לחברו: "אל תכעס עלי על מה שהתרסתי נגדך, פשוט הייתי מרוגז..." פנה אליו רבי שלומק'ה ושאל: "מדוע אינך אומר "עבדתי עבודה זרה"? כי כתוב בזוהר הק' שכעס הוא ממש עבודה זרה!?"

והוסיף הרבי להסביר: "מעבודה זרה אדם נשמר, אז תשכיל שלא לכעוס עוד, כי כעס, אדם מרשה לעצמו..."

יסוד צדיק

"הכעס מזיק ביותר..."

על אף ריבוי הקהל בבית מדרשו של כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל זצ"ל היו כולם נסקרין על ידו בסקירה אחת. פעם הבחין הרבי, באדם קשיש בתוך הקהל שסימני רוגזה על פניו, כנראה גרם לו מישהו מהמתפללים שיבוא לכלל כעס ותרעומת.

ניגש אליו הרבי והעיר לו בלחשיה: "כעס קשה לרוח הקודש, ומי שאינו במדרגת רוח הקודש בוודאי הכעס מזיק לו עוד יותר..."

פאר ישראל

עלון "איש לרעהו" פרשת ויגש הוקדש לעילוי נשמת

הרב החסיד ר' יעקב קאפל עבי בן ר' מרדכי ז"ל

שיום היאהרצייט חל בעשרה בטבת ומנוחתו כבוד בחר הזיתים ירושלים עיה"ק תובב"א

ה.נ.צ.ב.ה.

משפחת מנדל, וינה-אוסטריה

משפחת כהן, בני ברק-ישראל

משפחת אפטרגוט, אנטוורפן-בלגיה

מעלה נשגבה שלא לנטור למרעים לו, ואף להשיב טובה תחת רעה!

נלמד מהפסוק: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי... כי למוחיה שלחני אלקים"... (פרק מה-ה)

נמצאנו למדים מעלתו המופלאה והנשגבה של יוסף הצדיק, אשר לא די שמח לאחיו שהשליכוהו לבור נחשים ועקרבים ואחר כך מכרוהו לעבד, אלא אדרבה, עוד ניחמם ועודד את רוחם ודיבר על ליבם כי מעשיהם גרמו לו ולהם טובה גדולה! ובזה הבהיר להם כי זכאים הם ולכן לגלג הקב"ה זכות על ידם.

בגמרא (ראש השנה יז.) אומרים חז"ל שהעברה על המדות מצילה מן המות ומאריכה חיים. וכמו שמספרים שם חז"ל על רב הונא בריה דר' יהושע בן לוי שנעשה חולה. נכנס רב פפא לבקרו וראה שעומד להפטר מן העולם, אמר לבני ביתו של רב הונא שיכינו לו תכריכים. לבסוף נרפא רב הונא, והתבייש רב פפא לפגוש אותו. שאל אותו רב פפא: מה ראה בשמים? והשיב שאכן נגזרה עליו מיתה, אלא שהקב"ה אמר לב"ד של מעלה, הואיל ואינו עומד על מדותיו אלא מעביר עליהן אף אנו לא נדקדק אחריו. שנאמר "נושא עון ועובר על פשע" וגו'.
ואכן מספרים חז"ל בגמרא (תגיגה ד:ה.) על שלוחו של מלאך המות שנטל בטעות נשמתה של אשה קודם זמנה, כמש"כ "יש נספה בלא משפט". עיי"ש כל הביאור בזה. ושאל רב ביבי בר אבבי את מלאך המות מה עשה עם אותם שנים שהוקצבו לאדם זה שנפטר קודם זמנו? והשיב, שאם יש תלמיד חכם המעביר על מדותיו, הוא לוקח את השנים הללו ומוסיפם על שנותיו של הת"ח שהעביר על מדותיו וחי בשנים הללו במקום המת.

[ומה שאמר רבי עקיבא (ביבמות נ.) שאין מוסיפין לאדם שנים על השנים שפסקו לו בלידתו, כוונתו משאר זכויות, אבל המעביר על מדותיו זו זכות חזקה ביותר כדי להוסיף על שנותיו. ודוקא אם הוא ת"ח שמעביר על מדותיו, כי אז מטיב גם עם המת שהשנים שעברו ממנו מנוצלים היטב לתורה ולמצוות ע"י אותו ת"ח.]

בזה נוכל להבין את השאלה ששאלו התלמידים את רבם (מגילה כז:): "במה הארכת ימים?" והיינו אחרי שכבר נקצב שנותיו של אדם, במה אפשר להוסיף על שנותיו? והשיב להם שאין זה בזכות המצוות הרגילות שחייבים לעשות אלא בזכות הדברים שלפנים משורת הדין התלויים בהעברה על המדות.

נוכל לרמוז יסוד זה בלשון אמרת התנא (באבות פ"א משנה יז) "אלא מצאתי לגוף טוב משתיקה", כלומר: הטוב ביותר לקיים הגוף לאורך ימים ושנים טובות, הוא השתיקה, שכולם פיו בשעת מריבה ע"י שמעביר על מדותיו.

וכך סיפר **רבי יהודה החסיד** ז"ל (בספר חסידים - תרמט): מעשה בחסיד אחד ששאלו אותו: "במה הארכת ימים?" השיב להם: "על כך הארכת ימים לפי שמעולם לא קרה שאם קלנני אדם או חרפני וגדפני, שהשבת לי כגמולו, אלא הייתי סובל את חרופיו ומוחל לכל מי שצערני".

והיה הגרא"מ שך זצ"ל מבאר שמטעם זה העמיד יעקב אבינו את השפחות ראשונה לקראת פגישתו עם עשיו, דכיון שהם נתבזו מבני האמהות כמובא בחז"ל, ובכ"ז העבירו על מדותיהן, על כן היה יעקב בטוח בזכותו זו שתגן עליהן ותביס את עשיו. וכתב **כ"ק האדמו"ר רבי אליעזר מוויז'ניץ זצ"ל**: אדם צריך לכבד את המחרפים אותו כי חיים הם נותנים לו והם שלוחי ה' לפדותו ממות, להצילו ולהטיב עמו.

בענין זה, אחד מצדיקי הדור האיר עינינו בהערה מעניינת: לכאורה תמוה ופלא גדול הוא, איך זה יתכן שגדולי ישראל האמיתיים שהתפרסמו בגדלותם העצומה בתורה ובמ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם, ואשר הנהיגו בעשרות השנים האחרונות את כלל ישראל ובמיוחד את עולם התורה בארץ ובעולם. איך יתכן שדוקא כנגדם קמו קבוצות מתנגדים מקרב חוגים מסויימים אשר רדפו אותם בעלבונות, בחרפות וגידופים שאין הדעת סובלתן, הן אישית והן בפרהסיא. והרי משורת ההגיון היה צריך להיות להיפך, שאת גדולי ישראל יכבדו יותר מכולם, הן מצד מורא ת"ח וכבוד התורה והן מצד הכרת הטוב וכו'!!
ואמנם כבר נאמר בדברי חז"ל שכך יקרה בימי עקבתא דמשיחא, אך מי פילל שבכזה קנה-מדה ירדפו נערים פורקי עול את זקני הדור, דבר שהוא הזוי לחלוטין ובלתי נתפס!!

אלא התשובה - אמר - עפ"י היסוד (שהבאנו לעיל) שזכות העברה על המדות יש בכוחה להוסיף שנים ולהאריך ימים, ומכיוון שהדור כה זקוק להנהגת גדולי ישראל שאין להם תמורה, יתכן שלכך סיבב הקב"ה כנגדם את הרדיפות הללו, ומגלגלין חוב ע"י חייב, שהמבזה ת"ח הוא אפיקורס המפורש בר"ה יז. וברש"י (שם) כדי שזכות ספיגת הבזיונות וההבלגה והמחילה עליהם, יוסיפו להם שנות חיים ויאריכו ימים על ממלכתם. וכמו שראינו כך במציאות.

מטיב למיציקים לו...

כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת היה מעביר על מדותיו בצורה מופלגת ביותר. כשקרה אי-פעם שמישהו התנהג כלפיו שלא כהוגן, או הציק והמר לו, הידר האדמו"ר מאוד להיטיב עמו לאחר מכן בכל דרך אפשרית.

מסופר שעוד בימי חורפו, בתקופת שהותו בעיר ביאלה אחר נישואיו, ניסה מישהו להציק לו בדרכים שונות ולהעכיר את רוחו, אולם האדמו"ר לא שת לבו אליו ולא הגיב במאומה.

לימים כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, התרושש הלה מכל הונו ונשאר מחוסר כל. ויהי בבואו כפליט לוורשה, השתדל האדמו"ר לטובתו הרבה מאוד. הוא חיפש לעזור לאיש בכל דרך אפשרית וקירב אותו מאוד.

אמרה לו הרבנית ע"ה: "ניכר שעוד לא שכחת, כי אדם זה הציק לך אי-פעם בימים שהיינו בביאלה... אך כמדומה שהוא לא התכוון אז כל כך להרע לך, כפי שאתה מבקש כעת להטיב עמו..."

ראש גולת אריאל

מעביר על מדותיו...

מעשה באדם שהיה מעורר מדנים ומחלוקות, פעמים רבות, נגד **כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב - רבי משה יחיאל אפשטיין** זצ"ל (בעל באר משה), עובדה זו הסבה לאדמו"ר צער רב.

יום אחד הופיע הלה לתפלה בבית מדרשו של הרבי. המתפללים תהו איך יתייחס הרבי לאדם זה, האם יגש אליו? האם יוכיח אותו על פניו? או האם ירמוז לו לכל הפחות כי אין כאן מקומו? ואולי במקרה הטוב יתעלם לגמרי מנוכחותו?

והנה להפתעת הכל, ולתדהמת האיש עצמו, ניגש אליו הרבי, האיר לו פנים וכיבדו לעבור לפני התיבה כשליח ציבור הרצוי לקהל. דוקא העברה על המידות המופלאה הזו של הרבי והכבוד הבלתי צפוי שכיבדו, הביאו לשינוי מוחלט בהתנהגותו של אדם זה והוא נהפך להיות לאחד ממעריציו הנלהבים ביותר. **עפ"י האש-דת מאוז'רוב**

"להבליג לסלוח ולמחול"...

אחד הרבנים ביקש רשות מהגרא"ל **שטיינמן** זצ"ל לענות לאחד שתקף את דברי הרב שטיינמן בחריפות רבה, ולהוכיח לו את טעותו. השיב לו הרב שטיינמן שלא כדאי כי בכך רק תגדל המחלוקת, והוסיף בדברים נוקבים:

"הזילזול בזולת, זו אש שורפת והרבה משחקים באש הזו, וכל שכן ביזוי תלמידי חכמים. הרבה נפגעו ונחלו מכך, וכל זמן שאדם לא מקבל מכה הוא לא חושב שצריך לבקש מחילה. תמיד היו באים לבקש מהרב שך זצ"ל מחילה על מה שפגעו בו. וכן באים לכאן מזמן לזמן לבקש מחילה ואני מוחל לכולם..."

המשיך הרב שטיינמן ואמר: "היה אחד שאמר שקרים בשמי. היתה לי תרעומת גדולה עליו, אבל אח"כ חשבתי מה ייצא לי מזה שלא אמחל לו. גם דנתי אותו לכף זכות, כי באמת מה יש לאדם מזה שאינו מוחל לשני, וכי עי"ז שהשני יסבול ויענש בקבר, יועיל לו הדבר?"

הלמות עמלים

משיב טובה תחת רעה...

אחד הרבנים הנכבדים, ששימש גם כראש ישיבה ידועה, היה מקורב לגאון רבי **עובדיה יוסף זצ"ל** ואף נעזר בו לרכוש בנין מפואר לישיבתו. ואולם באחת התקופות הסוערות ביהדות החרדית, השמיע הלה דברי ביקורת כנגד רבי עובדיה. הדברים פורסמו והגיעו לידיעתו של רבי עובדיה שנצטער על כך מאוד.

והנה באחד הימים ההם, יצא ראש הישיבה לערוך מגבית לישיבתו במספר קהילות בחו"ל, כפי שהיה רגיל בעבר לקבל מהם תמיכות הגונות. אך הפעם לא קיבל מהם פרוטה כשהם מנמקים זאת בדברים הקשים שדיבר כנגד רבם הדגול רבי עובדיה יוסף.

בצר לו החליט ראש הישיבה החלטה נועזת: להתקשר לרבי עובדיה עצמו לתנות בפניו את צרתו. חששות כבדים מילאו את לבו היאך יתייחס אליו רבי עובדיה אחרי שכה פגע בו.

והנה לתדהמתו הרבה, מיד לאחר ששמע רבי עובדיה את דבריו, התקשר לראשי אותן קהילות בחו"ל ולכולם העביר הוראה נחרצת בלשון זו: "אני מבקש ממכם שלא תתערבו במה שקורה ביני לבינו. הוא בא להתרים בשביל תורה! כמה שהייתם רגילים לתת לו, תנו לו כפול!"

וסיפר אותו ראש ישיבה שאכן חזר לארץ עם סכום נכבד הרבה יותר ממה שהיה רגיל לקבל... ועי"ז הצליח לבנות בנין נוסף לישיבתו והרבה גבולו בתלמידים.

נביא שלוש דוגמאות מגדולי ישראל בדור שלנו שלכאורה מאמתים השערה זו: **(א) מרן הגרא"מ שך זצ"ל** שכידוע, יום, הקים והנהיג את עולם התורה והישיבות ועל פיו ישק כל דבר בארץ ובעולם. ואולם המבוגרים שבינינו זוכרים את הרדיפות שהיו מנת חלקו מחוגים מסויימים, בפשקווילים, ובגידופים והשמצות מאנשי בליעל באיצטלא של "קנאות" על שמתף פעולה עם "שלטון הכופרים" וקורא להצביע ל"כנסת המינים" (ומשנת תשל"ז אף הורה לנציגים להכנס לקואליצית ממשלת הימין) ועל שתומך בהסדר הוותיק (מקום המדינה) של ההתייצבות והדיחויים לבני הישיבות שתורתם אומנותם. ומחוג אחר אף קיבל הרב שך מכתבי נאצה ואיומים בצירוף "חבל תליה", רח"ל.

ואולם את הכל קיבל הרב שך באהבה ושמר על המכתבים הללו להרבות זכויותיו ליום הדין, וגם כדי לחזק בהם "נרדפים" אחרים. ומאידך, מנע בתוקף מתלמידיו הפגועים לנקוט כל פעולה כנגדם, ואף לא מחאה בעלמא על ביזוי כבוד התורה. ואף אותם המבזים שיד ה' פגעה בהם ובאו לבקש סליחתו, מיד מחל להם. וכידוע זכה להאריך ימים עד לגיל מאה וארבע שנים.

(ב) מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שכידוע, כל התורה כולה היתה פרושה לפניו, וכל העולם הכירוהו כפוסק הדור והכל הוצרכו להכרעותיו ההלכתיות, לעצותיו ולברכותיו. גם הוא נרדף כידוע מאותם קבוצות של "קנאים" בעלבונות וגידופים, בכתבי פלסטר ובמודעות רחוב. אך קיבל הכל בחיוך ובשיויון נפש. [וכשפעם צעד לבית מדרשו, כשמימינו ומשמאלו מודעות מלאות בגידופים על קשריו ל"ממשלת השמד" של "הציונים" שאל אותו נכדו, האם לא מפריע לו מה שכתוב נגדו? והגיב בנעימות: "מה שלא כתוב בגמרא הוא מבחינתי כאילו לא כתוב כלל!"]. גם הוא זכה להאריך ימים על ממלכתו ונלב"ע בגיל מאה ושנים.

(ג) מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שכידוע הקים עולה של תורה. הרביץ תורה לאלפים ולרבבות. יום, הקים והחזיק עשרות כוללים, ישיבות, ומוסדות חינוך וקירוב בארץ ובעולם. נרדף אף הוא מאותם קבוצות באיצטלא של "קנאות" כביכול, בהפגנות, בהשמצות וגידופים על היותו כקודמיו "משתף פעולה" כביכול עם "ממשלת השמד של הציונים". אך הוא הבליו וקיבל הכל בדומיה ואף השיב טובה למחרפיו [כשתמך כספית במוסדותיהם]. וכמו הרב שך בשעתו, מנע בתוקף מתלמידיו הרבים להגיב על ביזוי כבוד התורה, וכמובן מחל לאלו שבאו לבקש סליחתו **(ראה מסגרת)**, וזכה גם הוא להאריך ימים ושנים טובות על ממלכתו, כשנלב"ע בגיל מאה וארבע שנים.

נקיזון כפיים

זהירות יתירה...

העיד הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל על החזון איש שהיה נזהר כל ימיו מלדפוק בדלת של הזולת יתר על המידה, מחשש גזל.

בימי שהותו של החזון איש בצפת, בעתות הקיץ, היה נזהר מליטול את ידיו בכיור שבבית, מאחר שנודע לו כי המים נשפכים לרשות הרבים, ו"בימות החמה" אין התר לזה, מה שאין כן "בימות הגשמים". **פאר הדור**

נקי כפיים ובר לבב...

פעם קנו להגרי"ש אלישיב זצ"ל, עמודון חדש לספריו הרבים, בחנות רהיטים שהיתה ברחוב מאה שערים. אחר יום או יומים, הגיעה הרבנית שוב אל החנות בפקודת בעלה לשלם עוד כסף.

התפלא על כך בעל החנות ושאל: הרי פרעתם כבר את כל החוב בתשלומים ומדוע אתם מבקשים להוסיף?!

ענתה לו הרבנית: בעלי הרב יוסף שלום אינו מוכן להשתמש בעמודון החדש עד שנשלם בנפרד את דמי ההובלה וההרכבה, שכן מאחר וצירפו את התשלום על זה למחירו של העמודון וחילקו את כל התשלום לתשלומים דחויים, נמצא שהוא לא קיים את דין תשלום פעולת הפועל, וממילא אינו יכול להשתמש במעשי ידיו: **מאה שנות אור**

שלא להשתמש ולהנות מממון שאינו שלך!

נלמד מהפסוק: "וילקט יוסף את כל הכסף" (פרק מז-יב) וכתב הרמב"ן: "שהיה [יוסף] איש אמונים שהביא את כל הכסף בית פרעה ולא עשה לעצמו אוצרות כסף... אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף. וקנה לו האדמה... ומצא בזה גם חן בעיני העם, כי ה' הוא המצליח את יראיו".

כתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - שטז): יש דברים שאינן גזל, והם חמורים מגזל, כגון אם בא אורח לאדם, אפילו צדיק ועשיר, אבל הוא צר עין, ובוש לגרשו מביתו או מפרנסו ואוכל משלו, או בבית עני, שאין סיפק בידו, ובוש לומר שאין לו - זה גזל גמור בדין שמים.

עד כמה נזהרו חז"ל בממון הזולת, ניתן ללמוד ממה שמסופר בירושלמי (דמאי פ"ג-ה"ב) על רבי שמעון בר כהנא שהלך עם רבי אלעזר ועברו סמוך לאחד הכרמים וביקש שיביא לו קיסם אחד מן הגדר כדי לנקר בו את שיניו, אך מיד חזר בו שלא יביא. ומדוע? הרי אין אדם מקפיד על דבר פעוט כזה? אלא משם החשש שממנו יראו אחרים וכן יעשו... עד שלא ישאר מן הגדר מאומה...

כאשר שוחח פעם כ"ק האדמו"ר מגור בעל הבית ישראל זצ"ל על גודל החובה להזהר בענייני ממונות, שלא לפגוע ח"ו בפרוטה של הזולת. סיפר על הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל **(בעל הבית הלוי)** שהיה נוהג להתאונן על כך שבאים לשאול אותו שאלות מכל "חלקי השולחן ערוך" חוץ מ"חושן משפט", דהיינו, כשמוצאים אפילו שריטה קלה בעוף, באים במרוצה לשאול מה דינו של העוף, ואילו על ה'רובל' אם הוא כשר, אין איש בא לשאול! והרי כל כך הרבה שאלות עלולות להכרך בכל פרוטה שמרויחים, גזל הונאה וכיו"ב.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

קצרים – שהם ארוכים!

שלושה סיפורים קצרים שנחתו על שולחן המערכת.

סיפור 1

הרי לפניכם סיפור קצר, אך מפעים, שחוויתי בשבוע האחרון:

אני לומד בישיבה-גדולה. ערב אחד ישבתי עם חברי לשיעור ושוחחנו על הא ועל דא. תוך כדי השיחה נעמד בסמוך אלינו בחור משיעור שמעלינו, ראשו כפוף וידו מסתירה את הפה.

מוזר.

'אפשר לעזור?' שאלנו. 'אני מנהק ולא מצליח לעצור את הגיהוק' באה התשובה... צחקקנו קלות, ואף פלטנו איזה משפט ברוח זה. המשכנו לשוחח על הא ועל דא.

תזכורת: הבחור היה שיעור מעלינו, והמשפט שזרקנו לעברו היה עשוי לפגוע בו.

* * *

תאמינו או לא: למחרת אני מוצא את עצמי מנהק ללא הפסקה. תחילה לא ייחסתי לכך חשיבות מיוחדת. קורה. ניסיתי לעצור את זה והמשכתי הלאה. אבל כשהגיהוק חזר אלי שוב ושוב, ללא שליטה, נזכרתי פתאום במה שהתרחש אתמול!

יצאתי לחפש את הבחור. ובינתיים אני נתקף שוב ושוב בהתקפות של גיהוקים. בסופו של יום איתרתי את הבחור והתנצלתי בפניו. הוא סימן בידו תנועה של "לא קרה כלום".

...והגיהוק שלי הפסיק.

סיפור 2

הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל (בנו של מרן רבי אלחנן הי"ד) נצרך למכונית, והחליט לקנות משומשת. לפני הקניה ביקש לקחת את הרכב לטכנאי על מנת שיבדוק את תקינותו ויעמוד על טיבו.

שאל אותו המוכר: ומנין אדע שאתה לא מתכוון לגנוב לי את המכונית?!

השאלה הזו לא מצאה חן בעיניו והוא הרחרח לעצמו: "הוא חושב שאני גנב – אולי הוא גנב?!"

החליט לבדוק במטרה מה מצב הרכב.

התברר שהרכב אכן היה גנוב!

* * *

תלמידו, הגאון רבי נח אורלוויק שליט"א, הפיק מהסיפור את הלכה הבאה:

נתבונן רגע; באיזה עולם חי אותו מוכר רכב? הוא חי בעולם חשוך – כי הוא תמיד חושד שכולם כמוהו!...

הווה אומר שאדם עם מידות רעות טובל!

ולפיכך: תמיד כאשר אתה מבחין אצל הזולת במידות רעות אינך אמור לכעוס עליו אלא פשוט לרחם עליו! חיינו אינם חיים, אין לו ידידים – ובעצם אין לו כלום! הוא חי את חיי האומללים נעבעך בעולם של רוע וחשדנות, של תכנות וסכסכות.

סיפור 3

בחור עני התארח אצל בעל הבית קמצן שענינו צרה באורחים בסעודת ליל שבת. על השולחן נערכו פרוסות חלות שנפרסו מחלה יוקרתית ומושקעת, והבחור לא חס ולא חמל. נטל פרוסה אחר פרוסה. בכל אחת שכזו הלכה וגברה תעוקת הלב של בעל הבית הקמצן שממונו הלך וכלה רח"ל לנגד עיניו...

בעדינותו כי רבה החליט להעיר לבחור בדרך רמז. "היודע אתה" פנה ושאל "כמה עולה החלה המיוחדת הזו?"

-כמה? -באמת כמה? התעניין האורח. "עשרה דולר!"

כן, כן, - הגיב הבחור בעודו לועס פרוסה נוספת - יקרה, יקרה, אך שווה כל סנט!!!

* * *

את הסיפור הזה סיפר הגר"ע טאובר זצ"ל בעקבות יהודי שהגיע אליו ואל הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל ותינה את צרותיו הרבות; חבילין דמעיקין מכף רגל ועד ראש. פרנסה, בריאות, שידוכים, חינוך ילדים ועל כולנה שלום בית.

נוכח הררי הצרות הגיב היהודי שהוא מוכן להשתנות, להתעלות, לנסות לשקם את עצמו ואת מצבו אך אין לו מושג באיזה תחום להשקיע קודם - והרי אין לו תחום שהוא איננו מרוסק בו. המליצו לו שניהם באופן חד משמעי להשקיע את כל הכוחות והמאמצים בשלום בית. שכן בפתרון בעיה זו ישובו השמחה, השלווה והברכה למעונו וממילא גם שאר הבעיות תיפתרנה.

אָ, מדובר בהשקעה כה כבדה!!! אך התשובה ברורה: היא שווה כל סנט!!!!...

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת ויגש תשפ"ג | לסדר: " להחיות לכם לפליטה גדולה" | גליון מספר: 586

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

בימים אלו אנו לקראת הוצאת מהדורה מחדשת ומורחבת של הספר **ז'אנר** להשתתפות בהוצאות ההדפסה ניתן להתקשר לפלא': 0527683095 (ניתן להקדיש לע"ג, להצלחה)

ניתן לקבל את הגיליון בפקס באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בזאר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

בחור יקר: אל תוותר.. הגיע הזמן להילחם על עצמאות שלך!!

אמנם המבוגרים מבכים את ירידת הדורות שחנכה נהפך להיות אשטיקלע בין הזמנים... אבל בשביל היום שאחרי זה ודאי טוב!!! זו הזדמנות להתחיל דף חדש... להיכנס לתקן חדש... ובכן: בחור יקר: יש לי בשבילך משימה ממוקדת לשלושה חודשים הקרובים שעד חודש ניסן... רקע קצר: מצינו בהטבת נרות בביהמ"ק (וגם בחנוכה) "להעלות נר תמיד!!" שתהא השלהבת עולה ולא שתהא עולה ע"י דבר אחר!! שהשלהבת תהיה עצמאית... שתעלה מעצמה... נו... אני כעת מחזיק את המצית ומדליק את הנר... איך אני יכול לדעת שזהו... השלהבת עולה כבר מאליה ולא עולה ע"י דבר אחר?? **נו... איך?? תן ניחוש איך??**

פשוט מאוד: תעזוב רגע... תרחיק לרגע את המצית... ובא נראה מה קורה... האם הנר דולק מעצמו או לא... כלומר ככה: **כל זמן שאתה שם!!!** שהמצית עדיין מבעיר את הנר... בשלב הזה אנחנו עדיין לא יכולים לדעת האם השלהבת עולה מאליה או לא... כי... כי סו"ס הגפרור מפעיל אותה... מתי תבחן השלהבת האם היא עולה מאליה או לא?? **בשניה שאנחנו נפרשו!!!** נזיז את המצית מהנר... וניתן לשלהבת לדלוק לבד!! אז יגיע רגע המבחן של השלהבת האם היא אכן עולה מאליה או שהיא עדיין צריכה קביום ותמיכה ע"י דבר אחר... **על אותו משקל בעבודת ה':** בחור יקר: אתה נר ה' נשמת אדם!! אתה אמור להיות אש שלהבת קה בעבודת ה'!!! דא עקא שבראשית הדרך אתה צריך שיציתו אותך... כולנו צריכים שיציתו אותנו... שיבעירו אותנו... אבל אל תשכח!!! יום אחד אנחנו צריכים להגיע למדרגה של בן עליה!! מה זה בן עליה?? שתהא השלהבת עולה מאליה!!! ולא עולה ע"י דבר אחר... המבחן של בן עליה אמיתי... זה הרגע שהוא נותר לבד... ואף מצית לא מבעירה אותו והוא בכל זאת בווער!!! פה יש ציון דרך!!! הנה לך בן עליה... שעולה מעליו ולא ע"י דבר אחר...

בא נהיה כנים... אני בחנוכה למדתי פחות טוב... למה?? ככה!!! היה בחוף רוח... הדליקו אותי בחוף... הדליקו אותי והלכו... ישבתי ולמדתי בבית מדרש... היה שטייגן... היה אוירה... ופתאום כולם נעלמו... אשטיקלע בין הזמנים... הבית מדרש התרוקן ואני התחלתי לעמוד בחוף וללמוד בעיון את כל הפרסים של אבות ובנים... מה אעשה... לא היה לי מצית!!!

אני דווקא אחד שיוודע לבעור... אבל תביא מצית... תביא אוירה... תביא מצב...

אז הנה!!! בדיוק בשביל זה כעת מתחיל חודש טבת ואנחנו כבר עכשיו מציבים לעצמנו משימה... המשימה הבאה זה ראש חודש ניסן!!! במשך השלושה חודשים האלו אם רק נרצה... נתחיל להשקיע בשלהבת!!! אבל לא סתם... להשקיע **בעצמאות** של השלהבת... נמאס לי להיות תלוי במצית... נמאס לי לעמוד כל היום כמו שנוהר ולחפש מצית... אני רוצה מצית אישית!!! נמאס לי שכל השטייגן שלי תלוי באוירה של הבית מדרש... נמאס לי שהסדר א' שלי תלוי בחברותא... **די!!! הגיע הזמן להילחם על עצמאות!!!** אני רוצה להכריז על יום העצמאות האישי שלי!!! ואני כעת ניגש לאימונים מפרכים עמוק לתוך החורף... ואני מחליט שיש לי סדר יום מסוים ולא מעניין אותי כלום... גם אם חצי ישיבה הלכו לחתונה או מצידי ליארציט של הבבא סאלי אני לומד אותו דבר!!! אני מתלמד להיות שלהבת שעולה מאליה ולא ע"י דבר אחר... ואין לי זמן!!! יש לי תאריך שכבר נושף לי בעורף... אני כבר עכשיו מתחיל להיערף!! בעוד שלושה חודשים מתחיל בין הזמנים של ניסן... בין הזמנים כזה מיושב עם הסמרטוטה לחה של ערב פסח שאין לך עם מי ללמוד ואין כזה אוירה... **אבל לא!!! בשביל זה נכנסתי כעת לטירונות!!! אני כעת מתאמן על עולה מאליה!!!** אני רוצה שהשלהבת שלי תהיה עולה מאליה ולא תהא עולה ע"י דבר אחר!!! אני כעת נחוש ללמוד בכל מצב... כן חברותא לא חברותא... כן יש אוירה ביום ששי בבית מדרש או שאין... לא מעניין אותי... אני בן **עליה!!!** אצלי השלהבת **עולה מאליה** ולא ע"י כל מיני אציתונים אחרים... די חברותא... יותר אני לא נותן לך להלך עלי אימים... אם תקום ותואיל בטובך להגיע טוב... אם לא תגיע, תדע שהפלגתי לדרכי...

אם במשך השלושה חודשים הקרובים אתה תחליט בנחישות שאני את הסדרים שלי לומד בין אם יש אוירה ובין אם אין... אני מקפיד על סטריליות רוחנית ועל תכנים נקיים בנגן וכדו' בין אם חברי החדר שלי גם ככה ובין אם לא... אני אומר לך... עד ר"ח ניסן הקרוב אתה יכול להכריז על יום העצמאות הפרטי שלך!!! והאמת היא שכבר עכשיו אתה תרגיש איזה מין תחושה הקלה ועצמאות... עד היום היית תלוי באוירה... במצב... בחיזוק או בריפיון... בתחיות... אבל ברגע שתהיה נחוש שאני מתחיל להיות עולה מעצמי... אתה נהפך להיות שלהבת שעולה מאליה!!! אתה נהפך להיות מגדלור של עצמאות רוחנית... וכעת אני אגלה לך סוד: שלהבת שעולה מאליה... אוטומטית היא בעצמה נהפכת להיות מצית!!! מסיבה פשוטה: מה ההבדל בין מצית לבין סתם נר?? מצית זה כח בערה בפני עצמו!!! אתה נהפך להיות גור אריה יהודה!!! ואת יהודה שלח להורות לפניו גושנה!! יהודה הוא אחד שאיפה שתשים אותו... הוא בווער מעצמו... יש לו גנרטורים משלו... הוא מצית המקורית שאותה משגרים ראשון למצרים להיות מקור אנרגיה רוחנית... אז קדימה... הטיירונית החלה... היעד הוא ג' חודשים קדימה...

שיהיה לכולנו חורף בריא ובריא...

קורא יקר: שיהיה לך רפואה שלימה... תרגיש טוב...

אה... אתה מרגיש טוב?? אז סליחה... התכוונתי אליו...

בקיפור: מה קרה שנזכרתי במי שלא מרגיש טוב?? תן ניחוש:

פשוט מאוד: לא הרגשתי טוב בשבוע שעבר... וב"ה החלמתי אבל

עכ"פ מאז פתאום אני שם לב!! שמת לי לב שההוא לא מרגיש טוב...

ראיתי על העיניים המבריקות של פלוני שיש לו חום... שמעתי על

השיעולים של זה מאחורי שיש לו קוצר נשימה... אז תרגישו טוב!!

מאחל מעומק לב תהיו בריאים ושלימים... בקיפור: מצות ביקור

חולים היא מהמצוות הנדירות!!!! ורק לאחרונה למדנו עליה בדף

היומי... למדנו שאם ראובן מודר הגאה משמעון ושמעון חולה אז

שראובן יגיע לבקר אותו רק בעמידה ולא בישיבה... מה שבטוח:

להתקשר זה בודאי מותר!! ואם מדובר בישיבה אז זה ממש הכרחי...

בחור שלא מרגיש טוב הוא פשוט מסכן!! כי... כי בשביל להגיע

לגמ"ח תרופות הוא צריך לטפס שלוש קומות ועם חום 38 אין לו את

הכוחות הפיזיים ללכת עד שם ולשמוע שהארון נעול... כאן צריך

אותך, החבר חדר!! שפשוט תזדקק לעזרתו... כן... מי שלא מרגיש טוב

כל מאמץ הכי קטן שנדרש בשבילו זה כמו הר... וללכת לטלפון ציבורי

להתקשר להזמין תור לרופא משפחה ועוד לחכות בבית מרוקחת... זה

לא בשביל בן אדם שמרגיש לא טוב... צריך לדעת שמבחינה מסוימת

בחור ישיבה שסובל משפעת בתוך הישיבה הוא החולה הקלאסי

שעליו ר"ע דיבר שצריך לבקר אותו... שלבקר זה בעיקר ביקורת!!

לבדוק מה הוא צריך... אל תהיה לי כמו האלו מהאוטובוס ששומעים

בן אדם מקיא... הם עסוקים בלהגיד איכס ולפתוח את החלון. עם כזו

אטימות צריך להשאיר את החלון סגור!!!!

עכ"פ הגמ' אומרת: שהכל בידי שמים חוץ מצוינים ופחים ותוס'

מפרש שהכוונה היא שבייחס לנושא הזה ה' רוצה אותנו שותפים

פעיליים!! כלומר: ה' רוצה שנתלבש טוב ונשמור על עצמנו מהקור...

כלומר: יש דברים שה' מערב אותנו בעניינים ויש דברים שלא... זה

כמו שיש שרירים רצוניים שה' רוצה שנפעיל אותם ויש שרירים לא

רצוניים שה' פוטר אותנו... זה עלי!! בן אדם לא צריך להזיז את

המעיים שלו וגם לא להפעיל את הלב כי את זה הקב"ה לקח כביכול

על עצמו... אבל בן אדם כן צריך לפתוח את הפה בשביל לאכול ולהזיז

את הידיים בשביל להתפרנס... וכאן ה' רוצה אותך!!! **למה?? כמה!!**

קך מזרה חכמתו יתברך!!

על אותו משקל: בנושא של צינים ופחים גזרה חכמתו יתברך שאנחנו

נהיה מעורבים בעניין... שאנחנו נתלבש טוב ונשמור על עצמנו למרות

שזה מגביל ומסרבל ומי שלא עושה את זה... אז זה לא רק שאם הוא

לא יתקרב אז זה "בעיה שלו" **זה יותר מזה... הוא עבר על רצון ה'!!**

ה' רוצה אותך שותף פעיל בנושא של שמירת גופו בקור וחום אז מה

אתה משתמט? כלומר: ללבוש מעיל זה לא רק איזה פרוטוקול של

סוג אויר של חורף... יש פה ציווי אלוקי שה' רוצה אותי עם סוודר...

ומי שלא עושה את זה עבר על רצונו יתברך... בינינו... נכון זה נשמע

מוזר... מה... רצון ה' שאני אלבש מעיל?? מילא להגיד ספר תהילים...

אני רואה פה עבודת ה'... אבל מעיל... מה העניין של הרבש"ע?? אז

התשובה במילה אחת היא: שללמוד סדר א' ולהתפלל שחרית זה עול

תורה!! ואילו ללבוש סוודר ולגמור את האנטיביוטיקה זה עול מלכות

שמים!!! כלומר ככה: ה' מדבר איתנו בשני ערוצים!! ערוץ אחד

שנקרא תורה!!! והערוץ השני שה' מדבר איתנו זה דרך נתוני השטח

בעצמם!!! ס"ס ה' זה בורא עולם והנתונים עצמם הם ציווי ה'... ואם

עכשיו קר וזה מצריך מעיל... אז ללבוש מעיל זה קבלת עול מלכות

ה'... זה לקבל את הנתונים שה' רוצה מאיתנו... הרבה יותר קל לנו

לקבל עול תורה מאשר עול מלכות שמים... הנה... תראה כמה קשה לך

לשמוע בקול ה' שמצוה אותך ללבוש מעיל... תראה איזה יצה"ר יש

לך לזלול... אז קדימה... על זה נאמר "קודם שיקבל עליו עול מלכות

שמים ואח"כ יקבל עליו עול מצוות..."

המדריך לטיפוס הממורמר והנחיתי ולעוד כמה חוץ ממנו...

מעשה במלך שיום אחד קרא לשני עבדים וציווה אותם לעקור הררי!! וכידוע: לעקור הר זה עבודת

פרך... אל תשכח שאנחנו שייכים לדור של הדחפורים... הכל עובד עם בולדוזרים ענקיים וגם הם

קודחים לנו במוח ועד שהם חוצבים בסלע ועושים איזה כביש אוהו... אז תחשוב שפעם היו

עושים את זה בידיים... בקיפור: המלך שלח שני פועלים... כל אחד להר אחר וקדימה... תוריד לי

את ההר הזה... הפועל הראשון לקח פטיש והתחיל לעשות בום בום... כל יום הוריד כמה פיורים...

די מייאש... אבל השני היה יותר חברמן... הוא לא התבזבז על הפיורים האלו... הוא התחיל לבדוק

את ההר!! הוא שם לב שבפסגת ההר יש גבנונית כזו מעניינת שחבל עליה... והוא החליט שבמקום

לפורר אותה... חבל!! אני רוצה להוריד אותה כמות שהיא ולשים אותה בתחתית ההר!! הוא בנה

לעצמו תכנית הנדסאית והתחיל לקדוח בצורה כירורגית מזוית מסוימת עד שהוא הגיע לנקודה

שאיזו בבוט אחד הוא פשוט הפיל חתיכת הר מכובדת מראש ההר לתחתית ההר!!!

אומר המדרש: מי זה הפועל הכשרוני השני הזה?? קוראים לו רבי עקיבאוו!!!

(עין אבות דרבי נתן פ"ו מ"ב... מפאר חוסר מקום לא הובא הציטוט)

כולנו יודעים שרבי עקיבא היה ע"ה עד ארבעים שנה... לא היה לו קל להשתנות... בטח... הקב"ה

נתן לו הר גדול מידי של מידות ותכונות קשות והקב"ה אמר לו... נו... כעת קח פטיש ותתחיל

להכניע את ההר גבוה שכזה... נו... מה הפלא שעד ארבעים שנה רבי עקיבא לא התחיל אפילו

להזיז משהו...?? זה יאוש מוחלט... כולנו היינו מתייאשים...

רק מה קרה פתאום?? הרי פתאום קרתה איזה תפנית!! מה... מה באמת קרה??

אז מה שכולנו יודעים זה הסיפור עם אבנים שחקו מים וכו'... אז זהו שלאבות דרבי נתן יש

גירסא אחרת לגמרי!! שיתכן שהמסר שלה הוא לא פחות חשוב בשבילנו...

אומר האבות דרבי נתן: אותו עקיבא היה חכם... יום אחד הוא עמד מול התכונות הבלתי נסבלות

שלו והפנים שלקחת פטיש ולפוצץ את ההר הזה לפיורים אין סיכוי... אז מה כן??

עקיבא החליט שלקחת את התכונות שלו עצמו **כמות שהם!!!** **ולאו לא להכניע אותם...** אלא

להעתיק אותם כמות שהם לכיוון הטוב!! וזה היה הסוד!! כאן זה קרה...

מה הכוונה?? אז אני אתן לך דוגמא אחת ומשם תקיש הלאה... עקיבא היה טיפוס מאוד נחיתי...

מי יתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור... סליחה... בא ננסה לנתח: מה זה **נחיתות??** אז ככה: בדרך

כלל בן אדם נחיתי זה אחד כזה שלוקח כל מילה הכי קטנה והופך אותה לאיזה אמירה

איסטרטגית... נניח מישהו זרק לי תוך כדי שיחה **אתה מדבר שטויות**... מה?? אמרת עלי שאני

מדבר שטויות?? קלטת מה אמרת?? לקחת אותי והפכת אותי למפגר!! הרי מי מדבר שטויות??

מפגרים מדברים שטויות... נכון?? אז איך אתה ככה מבזה אותי ואומר לי שאני מפגר שמדבר

שטויות... הנה לך דוגמא של בן אדם נחיתי... אז מצד אחד זה הופך אותו לבן אדם בלתי נסבל

לחלוטין... אבל אם אתה כבר כזה!! אתה יכול ביום אחד בהיר להחליט להסתכל על הנחיתות

הזו מזוית אחרת!!!! אתה יודע מה זה נחיתות?? נחיתי זה בן אדם שיש לו הבחנה מאוד חדה... שכל

דבר הכי קטן שהוא רואה הוא לוקח את זה בהיקף הרבה יותר רחב ואיסטרטגי... (וזה נכון

להחריד) אם הטיפוס הנחיתי הזה ישכיל להבין שזה מה שטמון בתכונה הנחיתות שלו... אז הוא

לא יכניע ויבטל את הנחיתות!!! אלא אדרבה... הוא יקח את הנחיתות שלו כמות שהיא ויעתיק

אותה למקום הנכון ואז לפתע יתגלה לפניו עוצמות של דקות ההרגשה שהוא לא האמין שיש

לו...

זה היה הסוד של רבי עקיבא... הוא לא לקח פטיש והתחיל להכניע את התכונות הקשות שלו...

הוא פשוט לקח אותם כמות שהם ושם אותם!!!! שם אותם במקום הנכון!!

זו הסיבה שרבי עקיבא היה מסוגל להיות ע"ה במשך ארבעים שנה... ופתאום בבת אחת הוא

עשה סוויץ... ותוך 42 שנים יש לו כבר 42.000 תלמידים... מאיפה זה צץ??

התשובה היא: שרבי עקיבא זה לא משהו שצריך להתבשל!! הוא כבר מבושל ועומד!! הוא כבר

40 שנה מתבשל במיץ של עצמו... רק הוא מתבשל על הגז הלא נכון... ברגע שהוא רק העביר את

הסיר ואת התכונות שלו למבער הנכון ובבת אחת צץ כאן רבי עקיבא שלם!!!!

המסר הזה מאוד מעודד... ותרשה לי... עם יד על הלב לספר לך... שתדע לך שיש כאלו הפתעות...

אתה לפעמים יכול לראות בחור או אברך שלא מצליח לעשות כלום... כל הזמן ממורמר... מלא

טענות כרימון על המערכת ועל כל מי שלא בסדר... ועם טביעת עין חדה ניתן לזהות שיש לו!!!

יש לו את זה... רק הוא פשוט לא הצליח לעמוד ולאמוד את דעתו... הוא עדיין לא לומד את מה

שהוא אוהב ללמוד... (דא עקא: שמי... מי ישים לב... מי יראה שיש לו את זה... הרי הוא חר ללמוד בישיבה של ה-

24.000 תלמידים של ר"ע שנין מי שיוהה אותו... ולא בישיבה של השבעה תלמידים... ואם ככה מי ילחש לו את זה באופן??

אבל עובד... "לא אמרתי כלום... נכבד את רצונם של הבחורים ושל רשמיים שבטוחים שהם יכולים לצמוח לבד...)

ותכל'ס: אתה רואה מולך בחור שהוא כלי ריק!! לא עושה כלום!! ואל תתפלא שבצ"ק אחד...

בזמן חורף אחד בלבד הוא פתאום יכול לעשות סוויץ ומתגלה כאן לב בריא כמו אולם!!! כלומר:

זה לא אחד שיום אחד תפס את עצמו לידיים ואז הוא נכנס לכביש והתחיל ללמוד נהיגה... לא!!

זה אחד שנוסע כבר שנים על הכביש... הוא פשוט עד עכשיו נסע רק ברווארס ובשביל עפר ולכן

הוא לא הגיע לשום מקום... ובשניה שהוא קלט את הכביש הוא בבת אחת פורח ודוהר על מאה

ששים...

יש כאלו שקוראים שורות אלו והידיים שלהם רועדות!!! הם מרגישים חזק חזק שזה מדבר

עליהם... אז קדימה... במקום שוב ושוב להסתכל על ההר הגבוה ש-לך תכבוש אותו יום אחד...

אנא ממך... תפתח ראש... יתכן שאתה בסה"כ לא יושב על הכביש הנכון... אתה עדיין לא למדת

מעולם מה שמתאים לך... מותר לך לפתוח ראש ולדעת שאולי הקושי שלך יושב על שינוי תפיסה

הנדסאית!!!! קח בחשבון שהשינוי האמיתי פחות מחכה לך בהתנהגות שתתחיל כבר לתפקד

ותתחיל ללמוד... לא!! השינוי הגדול שלך הוא בעיקר בראש... ואני כוונתי מדבר במילים מופשטות כי

אני לא רוצה להיכנס לפרטים... כל אחד והסיפור שלו... כל אחד והדרך לימוד היחודית שלו שהוא צריך

לאפשר לעצמו לזהות אותה... נכבד את רצונם של הבחורים ושל רשמיים שבטוחים שהם יכולים לצמוח לבד... (ואגב:

אני מודיע מראש: מה שנכתב כאן לא מיועד לישיבה קטנה... בחורים מייש"ק הכי אוהבים את המאמרים מהסוג הזה...

זה מאוד עוזר להם עם השיעור בקיאות... אז בבקשה... שבו בלול... אני מדבר כאן על משהו שהקשיב וציית לרבנים

שלו... עשה עם עצמו כבדת דרך משמעותית ושם נעצר... לא לכל בחור עליו שמעמס לו שיעור מ"ב... מה שבטוח:

עקיבא הע"ה לא טעה לגמרי!!! הוא הגיע מתוך התסכולים--- היישר לבית המדרש... קח בחשבון

שזה מה שהולך להיות איתך... תעשה משהו עם המרמר שלך... קח את זה כמנוף...

שקיבלנו מחז"ל אודות מאורעות שלימים שאירעו עם אבותינו... לדוגמא: כתוב שמשנה רבינו היה בבית הסוהר 13 שנים... תמיד כשקראתי את זה... מיד התעוררה לי תמיחה: איך יכול להיות שהתורה מעלימה ומדחיקה כזה נתח נכבד של 13 שנים בחייו של משה?? איך יכול להיות שקיים כזה סיפור משמעותי ודומיננטי בקורות חייו של אברהם אבינו והתורה לא רואה לנכון להתייחס לזה... אפילו לא ברמז הכי קל?? האם גם לך זה היה מוזר?? (אם זה 14 שנים מחייו של יעקב אבינו שנטמן בישיבת שם ועבר שלא מוזכר בתורה... ואם זה הסיפור עם אשמדאי ושלמה שאין לזה שום איזכור לא במלכים ולא בדה"י וכן הלאה והלאה)

ואז פתאום קלטתי!!! שההלו... בראש שלי תקוע שעקרונות התורה כבר סיפרה לי על משה רבינו!!! אני כבר יודע עליו הכל...

זה הרי תמימות משועת!!! כי ברור שלא!!! סו"ס אל תשכח שמשנה היה בן 80!!! הוא עשה משהו בשמונים שנה האלו... הוא התפלל שחריט... אתה יודע כמה שעוץ?? הוא עסק בתורה... אתה יודע כמה?? כלומר: משה רבינו חוץ מלרוץ אחרי הגדי... הוא היה שרף עליון שראשו בשמים... שהתורה לא סיפרה לו שום דבר עליו... (ואם אתה רוצה בשביל הרמה הנמוכה שלנו בא נקרא לזה ככה: מי יודע איזה רשת כוללים היה לו... כמה אלפי אברכים למדו אצלו... ואתה יודע איזה שו"ת ענק של 48 כרכים הוא כתב? וכן הלאה וכן הלאה...) מסתמא משה רבינו עשה אינספור דברים מאוד דומיננטיים בחייו שהתורה לא מזכירה אותם... אפילו לא ברמז!!! **זה מוכרח להיות!**

רק מה?? התורה מנפה ומיינת לנו באינספור נפות ומעמידה בפנינו רק נקודות מאוד ממוקדות... שזה מה שהתורה רוצה שניכר כי זה שחשוב וזו המהות!!! ותתפלל לשמוע... מה שאמרת עכשיו זה מאוד פשוט... **אבל די קשה לנו לעכל את זה!!!** קשה לנו לעכל שאנחנו לא באמת יודעים על אברהם יצחק ויעקב ורחל ולא...

בינינו... אתה מסוגל לעכל שכשהתורה מתארת לנו את רחל אמנו... יתכן שלצורך העניין היה לה רשת סמינרים ענקית של בית יעקב עם 50.000 תלמידות והיה הייתה מנהלת ביד רמה והתורה לא טורחת להזכיר את זה אפילו לא ברמז?? ואילו את השתיקה שלה אי שם... פה התורה מתביינת וזהו?? **אתה מוכן לקבל את זה??**

קשה לי לקבל את זה!!! כי אני מתקשה להשתחרר מהתפיסה שהתורה לא באה לספר לי קורות חיי אברהם יצחק ויעקב... ממש לא!!!

אז מה כן?? אתה יודע מה כן??

תכניס לעצמך את המשפט הבא לראש: על כל סיפור שהתורה כן מספרת לנו על אברהם אבינו... קח בחשבון שיש עשרות כרכים עבי כרס על פועליו הכבירים וזיכוי הרבים של אברהם אבינו... הלא הם כתובים (אולי) בספרי המתח ונמכרים בחנויות הספרים המובחרות... כל סיפור ומעשה שהתורה כן בחרה לכתוב לנו זה דברים מאוד מאוד מסוימים שהתורה ממקדת אותנו שזו הנקודה!!! שנתמקד בזה!! ודווקא בזה!!

פה באדם גדול שהוא בבבטח עשה עוד!!! עוד המון המון דברים גדולים ונשגבים... גם אם זה שראובן הציל את יוסף מהבור זו הייתה גדלות עצומה... אבל הוא בטח עשה עוד כמה דברים... אתה יודע מה... בא נגיד את זה ככה...

תאר לעצמך שהיה יוצא ספר על הסטייפלר... על הילדות שלו בעיירה ביאליסטוק ואיך שהוא עמל בתורה עד כלות הכוחות בישיבות ונובהרדוק ואיך הוא נצרף באש המוסר והיראת שמים... ואז היה כתוב בספר שכשהוא היה בן 23 הוא נלקח לצבא הרוסי ושם הוא חירף את נפשו בכפור העז שלא ללבוש שעטנז... וכשביקשו ממנו לירות באקדח בשבת הוא ירה בשיניו... ואז!!! אתה מדפדף לפרק הבא... כתוב שם שהוא נפטר בבני ברק בגיל תשעים... בום!!! זהו... מגיל 23 עד גיל 90 אין שום מידע... זה יהיה לנו מאוד מוזר... אנחנו נשאל איפה? מה מיי? מה היה איתו במשך כל העשרות שנים האלו?? ולמה אנחנו נשאל?? כי ברור לנו שמי שהתנהג בכזו הפלגת קדושה בגיל 23... מסתמא המשיך כך הלאה בעוד תחומים בעבודת ה'... וממילא חסר לנו פרטים אודותיו...

אז אותו דבר כאן: רחל שתקה! וראובן ויתר! ו... ותכל'ס: מה עוד?? **תבין:** מה הגדלות של משה רבינו. שבגיל 12 יצא אל אחיו וירא בסבלותם. וכמובן "אל המעיין רץ גדי קטן"... ומשה מרחם עליו וזהו... מכאן ואילך הנה לך משה רבינו בן שמונים שנה שמחציו ולמעלה מלאך ובא לגאול את ישראל... אבל ההלו... מה היה איתו עוד?? מה היה פה מעבר לזה?? מה משה רבינו עשה מעבר להשקות את הגדיים?? מה הוא עשה כשהגדיים ישנו או אחרי שהם שנו... הרי הוא עשה משהו... ובפאר נעם של משה רבינו... אז למה אין?? אין שום מידע?? ראובן מתחיל ונגמר בהצלח יוסף... רחל מתחילה ונגמרת בשתיקה וויתור... יוסף מתחיל ונגמר בניסיון מאוד קשה... וזהו!!! זה המידע!!! זה מה שאנחנו יודעים עליהם... והתורה ממקדת ומדגישה לנו בתוקף שכככלל הגדלות שלהם מנוקזת למעשה הספציפי הזה... ולי באופן טבעי נשאר משהו חסר... הייתי רוצה קצת לקבל מושגים איך היה עבודת התפילה והחסד של רחל... ושל לאה וכו' וכו' מעבר לפרטים הממוקדים שהתורה מגלה לנו??

עד כאן מה שהפריע לי... אבל מה מתברר???

שכל השאלה הזו נובעת בסה"כ מתמימות **משועת!!!** תמימות שמאוד מאפיינת אדם שפגש את החומש בגיל ילד ומאז נתקע לו משהו והוא לא ריענן מושגים... (כמובן שכל אחד מאיתנו סובל מהבעיה הזו במידה מסוימת...)

אז ככה: תקשיב טוב טוב: בתפיסה שלי (קח בחשבון שגם שלך...) נתקע לי בראש שברגע שהתורה סיפרה לנו על אברהם יצחק ויעקב... אז זהו!! כעת קראנו את הביוגרפיה של אבותינו... כעת בראש שלי תקוע שאני יודע פחות או יותר את **קורות חייו** של אברהם אבינו... ככה נתקע לי בראש!!! ורק לשבר את האוזן: **איפה אני פוגש את זה באופן מוחשי??** כשיוצא לי פתאום לקרא איזה מדרש אגדה... (משהו כמו ספר הישר וכד...), שמובא שם סיפורים שלימים ומפורטים

איך לגשת למידע שהתורה חושפת לנו??

ישנה נקודה מסוימת בפרשיות אלו שתמיד הפריעה לי... במשך שנים לא העזתי להעלות את השאלה הזו על דל שפתי... אבל ברגע שפעם אחת כן העזתי... גיליתי שהתשובה היא כ"כ כ"כ פשוטה... שכמדומני שחובה קדושה להניח את זה גם כאן על השלחן...

אני אפתח בדוגמא קצת אולי צדדית: השבוע בחנוכה קראנו את קרבנות הנשיאים והגענו לנשיא ראובן... וכידוע כל נשיא הקריב לפי המהות של השבט שלו!!! נו... מה המהות של שבט ראובן??

אומר המדרש: שככלל הקרבנות של נשיא שבט ראובן מכוונים כנגד דבר אחד ויחיד... תנחש מה?? כנגד ההצלה שראובן הציל את יוסף מהבור!!!! שלושים ומאה משקלה זה הגימטריא של ה"ר"ת של "לא נכנו נפש"... שבעים שקל זה מספר האותיות שיש בפסוק "ויאמר ראובן אל אחיו אל תשפכו דם... למען הציל אותנו מידם להשיבו אל אבינו..." **המזרק** אחד כסף זה כנגד העצה שנתן לאחים **לזרק** אותו לבור...

ואני עומד ו... ולא נעים לי לשאול: דער הליגער ראובן... וכי זה הדבר היחיד שראובן יודע לעשות... רק להציל את יוסף מהבור?? תבין: מדובר פה בשבט שלם שמקריב כעת קרבנות שאמורים לבטא את המהות של השבט!! ותכל'ס כל הקרבנות... סביב מה הם עוסקים?? סביב מאורע אחד בלבד!!! יום אחד שראובן הציל את יוסף מהבור... זהו?? מהיום זה התעודת זהות של שבט ראובן?? כל המהות של שבט ראובן... הכל מסתובב סביב פסוק אחד בתורה שראובן אמר "אל תשפכו דם וגו'?"

וכי ראובן קדוש ה' לא עשה עוד משהו טוב בחייו חוץ מלהציל את יוסף??

אתה מבין מה השאלה שלי?? האם גם לך זה הפריע??

אותה שאלה בייחס לכל אחד מגדולי אומתנו... אם זה רחל אמנו... מבחינתנו מה זה רחל אמנו?? שתיקה ווויתור!! פעם אחת היא שתקה וויתרה ללאה שם בסיפור עם לבן... וזהו... מכאן ואילך אלפי שנים הקב"ה מרחם על הבנים שלה בזכות השתיקה... ותמיד מנקרת לי השאלה: נו... מה עוד?? מה עוד היא עשתה חוץ מזה?? הרי לא יכול להיות שזה הדבר היחיד שרחל עשתה?? **אתה מבין מה מפרע לי...??** רק מה... כל פעם שהעזתי להעלות את השאלה על קצה מוח... מיד נזפתי בעצמי בתקיפות... אוי... איך אתה מזלזל... אתה יודע מה זה לוותר על השידוך ולמסור את הסימנים ללאה... יש לך מושג איזה ניסיון איום ונורא זה...?? כאילו לא מספיק לך הניסיון הזה... ואתה מחפש עוד דברים אחרים שרחל עשתה... תתבייש לך...

אבל לא!!! אני לא מזלזל... חס ושלום!!! זו בכלל לא הנקודה... אני בסה"כ מנסה להבין... סו"ס מדובר

שוב: אתה קולט את שינוי התפיסה שיש כאן???

אני בראש הקטן שלי ראיתי ככה: שבת ראובן מגיע להקריב קרבן... נו... צריך קעת להתחיל לחפש מה ראובן עשה... מחפשים ומחפשים... ואז סו"ס מוצאים פסוק אחד שיש בו איזה בדד מידע בודד... התורה מגלה לנו שראובן הציל את יוסף מהבור... אוהו... אם זה המידע היחיד שיש לנו על ראובן... אז אין לנו ברירה אלא להתמקד סביב הפרט הבודד הזה... ולהסתובב סביבו כל הזמן... מה אפשר לעשות... זה מה שיש...

אבל לא!!! זה מתחיל הפוך!!! אם התורה ראתה לנכון מכל מפעל חייו של ראובן להנציח דווקא את המעשה הזה... סימן שזה המהות!!! סימן שזה המעשה שמבטא את המהות של ראובן שסביבו צריך להתמקד ולכן!!! לכן התורה שמה הכל בצד כדי שתתמקד רק בזה...

עוד דוגמא: אני בראש שלי הייתי בטוח... ש-למה כל היום מדברים על השתיקה של רחל?? כי... כי מה אפשר לעשות... זה המידע היחיד שיש לנו על הצדקות של רחל... והרי כולם צריכים להגיד משהו בי"א מרחשוון... אז מה אפשר לעשות... כולם נאלצים לחפש וורטים על שתיקה וויתור...

אבל לא!!! זה ההיפך הגמור במאה שמונים מעלות!!!

מכל מכלול המצוות והמעשים טובים שרחל אמנו עשתה בחייה... התורה בחרה למקד אותנו דווקא מול השתיקה והויתור שלה. כדי שנדע שזו המהות!!! (אגב: זה החסרון שיש בספרי ביוגרפיה על רבנים... זה אולי יפה בתור עבודת בי הי... אבל כשמספרים על רב ומתחילים לנסוע אחרי ברכבת אחרי כל משרת רבנות שהוא כיהן ואחרי המסעות והתלאות שהוא עבר בילדותו... בסוף מאבדים את הנקודה!!! הנקודה היחודית שאפיינה את הגדלות שלו...!!!)

וברגע שאתה מבין את זה!!! פתאום הכל מסתדר בראש...

אני מבטיח לך שאם היית מגיע לתפילת שחרית שגרתית אצל הליגער יוסף הצדיק היית באותו רגע מבין ההכל... היית נמס כמו מים!!! איזה כיסופים וערגה... איזה בכיות וגעגועים וביטול הישות... איזה דבקות נוראה בה'... אה... איזה צדיק יסוד עולם!!!

בדיוק בגלל זה!!! בדיוק בגלל זה התורה לוקחת את הצנזורה ואת האפלה על כל שאר הביוגרפיה של יוסף ולא נותנת לנו להסתובב סחור סחור... התורה מודיעה לך: אדוני היקר... תפסיק לתפוס מלאכים... תפסיק לחשוב שצדיק יסוד עולם זה אי שם בניגוני התעוררות שלפני שריפת הפתילות... לא!!! יוסף הצדיק צמח משמירת עיניים במבואות המטונפים של העיר (החדית) במצרים!!! בניסיונות נוראים שהיו לו מול הסמארטפון שהיה אצלנו בהישג יד!!! שמעת?? אל תברח לאיפה שכיף לך לברוח... אל תדמיין את יוסף ברקע שנחמד לך... תבין ששם!!! שם צמח יוסף הצדיק!!! איפה שאתה מתמודד!!! ואתה שם!!! אתה כבר שם!!! אתה בעצמך יכול להיות יוסף הצדיק בכבודו ובעצמו!!!

ואתו סיפור יעקב אבינו... אתה יודע מה זה יעקב אבינו?? יש לך מושג איזה עליות נשמה היו לו מידי יום במתיבתא של רקיע... איזה עמל התורה בלתי נתפס... הוא בטח היה קושר את הפיאות למקל לח לבנה לוז וערמון כדי שאם הוא ירדם לרגע ויפסיק ללמוד זה מיד יעורר אותו... אוהו... איזה עמל התיירה... **אז זהו שלא!!!** התורה לא נותנת לנו להסיט את הנושא הצידה... התורה משאירה אצלה את כל שאר הסיפורים על עבודת ה' המרטיטה של יעקב אבינו... ואילו במקום זה התורה דואגת להציג בפנינו את יעקב אבינו דווקא כבעל משפחה... כן... הגדלות של יעקב אבינו התבטאה בזה שהוא היה מגדל משפחה חרדית!!! כן... הוא בנה בית יהודי!!! ושם!!! שם הוא היה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה!!! שם ב"אני אתנהלה לאיטי לרגל הילדים..." שם בפכים קטנים עם ההחזר של 30 אגו' שהוא מעביר את הנהר... שם יעקב אבינו חי חיים של תורה ושם ראשו הגיע לשמים!!!

התורה לא נותנת להסיט את הנושאים לנישות שהיו מאוד רוצים לדחוק אותם... תבין: לא חסרים סיבות במה אברהם אבינו היה "האדם הגדול בענקים..." מספיק לנו שהוא חיבר ספר יצירה... הרי העבודת ה' של אברהם הייתה מסתמא מבעיתה... (התיאורים שמתארים את ההתלהבות קודש שהייתה לבעל קדושת לוי בתפילה ובמצוות... מסתמא אצל אברהם אבינו זה היה ככה בעוד כמה עשרות מדרגות יותר...) כל העבודה שלו הייתה במסירות נפש בדרך של דילוג וקפיצה למעלה מדרך הטבע... **אבל לא!!!** התורה לא רוצה שניקח את זה לשם!!! התורה מגלה לנו שהסוד של אברהם אבינו שהוא היה קם בבוקר **בזריזות**... אה...?? נכון לא "כזה" כיף לשמוע את זה?? הייתי יותר מעדיף שהתורה תגיד לי שאברהם היה ישן בעמידה וקם בשלוש בלילה... כי זה גם נשמע יותר מרשים... זה עושה את אברהם אבינו יותר צדיק... וכמוכן שעד הדרך מאפשר לי להתהפך לצד השני... **אז זהו שלא!!!** בדיוק לכן התורה משאירה אצלה את התחום של הביוגרפיה של אבותינו ולא משחררת לנו אותו... ולא נותנת לנו לעצב אותו כמו שכיף לנו לשים את גדולי עולם אי שם ברום הנברשת ולברוח... התורה מגלה לנו שהגדלות של אברהם אבינו שהוא היה עושה הכנסת אורחים בגופו... ושהוא קובע מקום לתפילתו ושהוא לא מתלונן גם כשהוא עושה רצון ה' וכתוצאה מזה הוא מפסיד... (ויהי רעב בארץ... מאז שאברהם אבינו נפרד מהסמארטפון של ארץ וממולדתך... מאז לא הולך בפרנסה... ויהי רעב בארץ... אתה ערוך לזה ניסיון? הנה לך אברהם!!!) והוא מתמודד מול הילד המתאגר... בינינו... אם היה לנו איזה סופר מוכשר שהיה מתעד לנו את אברהם אבינו... מישהו היה שם לב לפרטים ה"שוליים" האלו??

אז כן!!! זה בדיוק מה שהתורה רוצה. את הגדלות הנוראה של אברהם התורה משאירה בצד... ואילו אתה תתמקד קעת במה שלתורה חשוב שתקח מאברהם אבינו... את מה שנוגע אליך!!!

גם רחל ולא... ברור שרחל זה יותר תיקון מאשר אישה... תיקון רחל...

נכון נכון!!! אבל תכל'ס... הגיע הזמן שתתחיל כבר לומר בבית ולשתוק קצת... במקום להוציא את כל הקיטור ולברוח משם לתיקונים... תבין שרחל בסופו של דבר ויתרה ושתקה וזו הגדלות שלה ולא אחרת...

כמוכן!!! שאחרי שעשינו כברת דרך עם עצמנו... אחרי שב"ה למדנו לקום בבוקר בזריזות ולקבוע מקום לתפילה כמו אברהם... התחלנו לוותר כמו רחל... ולמדנו להציל את האח העשוק כמו ראובן והתחלנו לעזור בבית כמו יעקב... **קעת אפשר להתקדם!!!** קעת אפשר להבין שיעקב אבינו עושה יחודים נשגבים בעקודים ובשער הניקודים... אבל זה רק אחרי שנתנו לתורה למקד אותנו!!! זה רק אחרי שכיבדנו את התורה ואיפשרנו לתורה למקד אותנו ולהגיד לנו מה ה' רוצה שניקח מאבותינו ולא מה אנחנו בחרים לקחת מהם... כן... אברהם אבינו קיים עירובי תבשילין... אבל לתורה זה פחות חשוב... התורה קודם רוצה שאני אלמד ממנו ללכת אחרי ה' בנאמנות (לך לך מארץ) ולא לכעוס ולהתרעם עליו!!! זה קעת יותר חשוב לתורה... לתורה חשוב שאני אלמד ממשה רבינו לצאת אל אחי ולראות בסבלותם... שיהיה איכפת לי שעוקפים למישהו את התורה... התורה רוצה שאני אהיה הגון כמו משה רבינו... שיהיה איכפת לי עוולות שנעשות מתחת האף שלי ואני לא אתן לך גיבוי בשתיקה רועמת (הדגשתי: מתחת האף שלי. כי לכלם איכפת מכל מיני עוולות שנעשות אי שם בחלונות הגבוהים... עזוב... בא נדבר כאן... בארבע אמות שלך... והמבין יבין)

ואם כבר הגענו לכאן... אז עוד הערה נוספת:

כשאני לפעמים לומד נביא... היות ואני לא מספיק בקי בנביא... ויש הרי מלא מלא פסוקים בנביאים... אז יש תחושה כזו של עוד פסוק... ועוד פסוק... ופתאום אני פותח גמ' ורואה איך שחז"ל מדייקים מכל מילה בנביא ומוציאים מזה לימודים שלימים... והתחושה היא: מה... באמת כל פסוק כ"כ מדוקדק... הרי יש עוד מלא פסוקים בנביא...??

התשובה היא כך:

כתוב בחז"ל שקמו לישראל נביאים כפלים כיוצאי מצרים!!! כלומר: היו יותר ממיליון מאתיים אלף נביאים לישראל!!! אתה יודע מה זה 1.200.000 נביאים?? ותחשוב שכל אחד התנבא... כל אחד היה יכול להוסיף בתנ"ך עוד איזה עשר או עשרים או חמישים פרקים בנביאים ראשונים או אחרונים... אלא מאי?? רק הנבואות שהוצרכו לדורות... רק הם נכתבו!!! זאת אומרת: מהיום תכניס לעצמך לראש: כל פעם שאתה פותח נביא וקורא פסוק!!! תקלוט שהפסוק הזה הוא ממויין ונבחר כמו פינצטה מתוך מיליון פסוקים אחרים שלא נכתבו... אתה קולט??

לדעת לגשת נכון לתורה שבכתב ולדקדק בכל מילה!!!

רבותי: היכנו היכנו!!!

**במסגרת לימוד דף היומי בשבוע הקרוב אנחנו
הולכים לעבור שינוי חד מן הקצה אל הקצה!!!**

עד עכשיו היינו עסוקים במסכת כתובות ונדירים... שהם מסכתות שמסווגות לחלק שנקרא "מקרא מועט והלכות מרובות..." אבל כעת!!! לקראת סוף מסכת נדרים... אנחנו מתחילים פרק נערה המאורסה!!! שבפרק זה אנחנו פחות או יותר נסיים אמנם את מסכת נדרים... אבל אנחנו מתחילים מסכת נזיר וסוטה שהמכנה המשותף בין שלושת הנושאים האלו שזה מקרא מרובה והלכות (יחסית) מועטות... רק לשבר את האוזן:

כל השבעים דפים האחרונים שלמדנו עד כה במסכת נדרים... תן ניחוש בכמה פסוקים בתורה הדפים האלו עסקו???

פסוק אחד בלבד!!! אני אקריא לך אותו מילה במילה: "איש כי ידור נדר לה'... לאסור איסר על נפשו, לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה!! זהו!! כל החודשים וחצי האחרונים אנחנו עסוקים רק בביאור הפסוק האחד ויחיד הזה... וככה היה גם במסכת כתובות... מסכת כתובות היא גם מסכת של מקרא מועט והלכות מרובות כי כל המושג כתובה זה דרבנן... (למעט פרק אלו נערות וכו' ששם כל ענייני הנערה המאורסה ואוגם ומפתה שזה מקרא מרובה) והנה כעת אנחנו מגיעים לפרק נערה המאורסה שרק הוא לבדו עוסק ב-14 פסוקים בתורה!! שים לב: שבעים דפים במסכת נדרים עסקו בפסוק אחד בלבד ואילו הפרק הבעל"ט אמור לתת לנו מענה ל-14 פסוקים!!!

הלאה... מסכת נזיר... פרשת נזיר זו פרשה שמלאה בגופי תורה!!! מדובר בכ"א פסוקים!!! זאת תורת הנזיר!!! ומיד אח"כ סוטה... סוטה בכלל... מדובר בשלושים דפים (שעוסקים בהלכות סוטה) ואילו בתורה זה עשרים פסוקים תמימים!! ואח"כ זה משהו מלחמה ועגלה ערופה וכו' וכו'... כל זה מקרא מרובה והלכות מועטות... בקיצור: כעת מומלץ להצטייד בין הייתר בחומש!!! אנג: לא הייבם... מי שיתעקש להמשיך לא לדעת מה כתוב בתורה ולהתעדן רק מתוך הגמ' שיערב לו... אבל מומלץ בחום לקבל מינימום של רקע מה כתוב בפסוק... (לא אשכח את זה שלמדתי את כל מסכת גיטין... ולא ידעתי שבפרשת גיטין שבתורה כתוב פעמיים את הנושא של נתינת גט... פעם אחת בבעל הראשון ופעם שניה בבעל השני... כשאני אלמד שוב גיטין אני אעדכן אותך כמה קושיות כבר לא מתחילות מאז שאני יודע את המידע הבסיסי הזו שכל ילד יודע אותו...)

כן!!!! לא להתבייש... לפתוח חומש ולקרא את הפסוקים ולשאול את השאלות הפשוטות... למה התורה צריכה לחזור על זה שוב ושוב... ולחכות לתשובות מתוך הגמ'... מותר לקבל גישמאק בתורה שבכתב!! זה א' ב'... אם אנחנו כבר לא עושים בשנים מקרא כציווי חכמים... לפחות נעשה את זה כאן!!! אל תשכח שכשהתנאים ישבו ולמדו... הם אמנם לא ישבו עם גמרות אבל הם כן ישבו כל אחד והספר תורה שלו... כל אחד והתליל תילין שהוא הוציא מקוצו של יו"ד...

הסערה בשדה שאימה לנפץ את החלום המתוק...

ברוכים הבאים לעיירה יודפת... אחד מהאטרקציות היחודיות בעיירה שלנו שמושכת לכאן הרבה אנשים מבחוץ זה ר' אבייטר הלוי הגזבר!!! גזבר של הקדש זה לא דבר שיש בכל עיר... בפרט אי שם בצפון... ואצלנו... בעיירה שלנו מתגורר ר' אבייטר!!! ברוב הפעמים שרואים פנים חדשות בעיר זה אומר שיש פה עוד מישהו שהקדיש איזה משהו לבדק הבית והוא בא לכאן במיוחד כדי להביא את זה לגזבר...

אחד לכמה ימים עוצר פה אוטובוס שלם של ילדים בכיתה ח'... ואתה כבר יודע שכל הנראה הם כעת בנסיעה למקומות הקדושים לקראת הבר מצווה... וחלק מהפרוטוקול של הכנה לעול מצוות זה שהרבה של כיתה ח' מחנך כל ילד בגיל 12 (שהוא מופלא סמוך לאיש) להפריש ולהקדיש משהו אישי משלו לבדק הבית... ואז יש מעמד חגיגי שהם מגיעים לכאן כדי לתת את זה לר' אבייטר הגזבר... כל אחד מביא איזה משהו אישי שלו שהוא רוצה לתת אותו עם כל הלב... (אם זה שעון יד שעדיין עובד ואז איזה מחזיק מפתחות מושקע... או איזה בקבוקון שמן מזיתים שהוא בעצמו עצר... וכן הלאה...) וכשמגיע אוטובוס של ילדות בגיל 11... זה בכלל מרגש מאוד... יש פה פרץ רגשות... עין לא נשארת יבישה... כל אחת נותנת את הצמיד האישי או את הקלמר הכי קרוב ללבה עם כל הלב... ושם!!! במעמד הזה הם חוגגות את הבת מצווה... סו"ס לילדות אין הנחת תפילין... אז כמה הם מבטאות את קבלת עול מצוות??? בזה שניתנת להם הרשות לראשונה בחייהם לתת!!! לתת משהו לה'!!! וה' מקבל מהם באהבה... ר' אבייטר חייב לקבל מהם ברצינות תהומית בדיוק כמו אם יגיע לכאן מיליון וישכיב ערימה של שטרות... (שתבין: ר' אבייטר הגזבר הוא לא משועמם... לו באופן אישי אין מה לעשות עם כל הפיצ'פיקס האלו... בפרט שבדק הבית זו קופה קשוחה!! זה לא כמו קרן הבנין של הבית הכנסת שזה כמו בור עם חור - רק תביא כסף... כסף אף פעם לא מיותר... אנחנו תמיד נמצא מה לעשות עם הכסף... בביהמ"ק זה לא ככה... "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל... זה לא שאם יש יותר כסף אז עכשיו מקריבים יותר או מרחיבים... צריך איכשהו להתאמץ לחפש כמה להשקיע את הכסף... ובכל זאת הגזבר צריך להתייחס ברצינות תהומית לכל תרומה!!! לא בגלל שהתרומה נחוצה... אלא כי ה' מקבל באהבה ובחום כל ביטוי וכל תרומה שיהודי נותן... ומחסיבה הזו... בדק הבית זה המקום היחיד ש"דין פרטה כדן סאה"... כי זה לא עניין גיוס תרומות... זה עניין של ביטוי... ולכן כשהגזבר מקבל מיליון שקל או איזה טוש מחיק מחנות הכל בשקל... מבחינתו זה אותו דבר!!! כי ברגע שחל על זה הקדש... אם הוא חלילה ימעל בזה... הוא חייב אשם מעילות על הטוש המחיק בדק הבית כמו אם הוא ימעל במיליון שקל...)

עכ"פ לר' אבייטר יש חצר ענקית מאחורי הבית ומצטברים שם כמויות של פריטים ורכוש... והכל ממויין ומתוחזק ומטופח... וזה כל הזמן מצטבר... יש פה צוות של שלוש שמאים שנוקב את המחיר של כל פריט... מיותר לציין: שעל פריט מוצמד תוית שכתוב עליו מי הקדיש אותו ומתי... תנחש למה? (אז בנינו... אני לא הייתי מוותר... אם כבר אני נותן מתנה לה'... אז איך אפשר בלי לצרף איזה מכתב עם חותמת אישית שלי... אבל לא זו הסיבה) כי כל הדברים עומדים למכירה (והשכר להקדש...) ואם הבעלים בעצמו - מי שהקדיש יבא ויקנה... הוא צריך להוסיף חומש... והתאריך צריך להיות כתוב כי בהקדש לא מורידים מחירים... עכ"פ מידי שבוע יש כאן ערב מכירה בחצר ביתו של ר' אבייטר... מי שרוצה יכול להגיע לתערוכה! הכל מונח בצורה מטופחת בתוך מגירות זכוכית (כמו בחנות תכשיטים...)

וכעת אנחנו מגיעים לפרשיה המזעזעת שהתרחשה בשבוע האחרון בעיירה!!! ובכן: חצקל... מדובר ביהודי מתוק מהישוב שלנו שכבר לפני שנתיים וחצי... אי שם בט"ו באב התש"פ הוא החליט לנטוע כרם!!! היה מעמד חגיגי... כולם הגיעו וברכו אותו מעומק לב שיזכה לשנה הרביעית להעלות את הרבעי לירושלים וכמובן אל תשכח להזמין אותנו... ואכן עבר חודש וחצי והגיע ר"ה של תשפ"א... וכך הנטיעה הלכה וגדלה... ר' חצקל כל הזמן מגיע ובודק שהכל בסדר... וכך חלפה עוד שנה ועוד שנה... והנה!!! כעת הגיע ר"ה של תשפ"ג ובשעה טובה הגיע החלאקה של הכרם!!! זהו!!! הנטיעה יצאה מידי שנות ערלה... אבל כידוע ש... שעדיין לא!!! סו"ס כבר לא מדובר בנטיעות אלא באילן... ובאילן צריך להמתין עד ט"ו בשבט!!! והנה... כעת אנחנו נמצאים כבר ממש סמוך ונראה לט"ו בשבט... עוד חודש וחצי הולך להיות פה חגיגות... וחכה חכה... הולך להיות לנו פה קיץ עם הרבה הרבה כרם רבעי בירושלים... אני כבר תופס קשרים עם ר' חצקל שלא ישכח לקרא גם לי לירושלים... הכל טוב ויפה עד השבוע האחרון!!! בשבוע האחרון היה מזג אויר מאוד סוער... והיה יום אחד שהגיע רוח מאוד מאוד חזקה!!! משהו יוצא דופן... וחצקל הלך לכרם ולתדהמתו הוא רואה שהזמורות של הגפן מתנדנדים כמו שלא היה אף פעם... הוא מתקרב והוא רואה שמרוב הרוח החזקה חצי מהנטיעות נעקרו מהארץ... והרוח ממשיכה להכות בכל עוז... ועוד כמה רגעים מי יודע מה יקרה... ה' ישמרו ויציל!!! ר' חצקל כמעט התעלף!! יש לך מושג מה זה אומר?? אם חלילה וחס העץ של הגפן נעקר לגמרי מהקרע... אנחנו מתחילים חישוב מסלול מחדש... כל הג' שנות ערלה מתחילים מהתחלה... רש"ע: עד שהגענו עד הלום!!!! אבל זה לא פשוט... הרוח מכה בכל עוז... ויש לי פה ארבעים נטיעות וזה עניין של שניות... ר' חצקל הרים קול זעקה... יהודים!!!! בואו לעזור... אבל אף אחד לא שמע... כי היה כזה קור והרוח שורקת ואף אחד לא בחוץ... ותכל'ס שוב הרוח מצליפה והנטיעות שוב עושות ואנחנו כורעים!!!! אבאלע... זה... זה נראה סופי!!! זה נראה שזה עניין של רגעים... אם לא יקרה פה משהו עוד רגע כל הכרם שלי נעקרת ואוי... עלי נאמר "מי שנטע כרם ולא חיללו"!!! חצקל היה שבור עד עמקי נשמתו... ושוב הרוח מצליפה וחצקל עומד ורואה ועיניו כלות... הנה... כל החלומות המתוקים שתכננתי בט"ו בשבט הקרוב... הכל מתנפץ מול פני... חצקל התחיל לבכות... הוא כבר התחיל להפנים את גודל האכזבה והשבר... זהו... צריך לעדכן את כולם שיפסיקו לבנות בניינים על הכרם רבעי שלי... אין רבעי ואין שלשי... אנחנו מתחילים הכל מהתחלה... ושוב!!!! שוב הרוח שורקת בעוז... ושוב הנטיעות מתכופפות ונכנעות וכורעות עד הארץ... חצקל כבר מיואש לגמרי... אתה יודע מה... בלאו הכי אין לי מה להפסיד... אם אני כבר בלאו הכי מפסיד אז אולי אני כבר אקדיש את זה לגבוה!!! ואדרבה... אולי בזכות ההקדש תבא הישועה... ושוב!!! הרוח נושבת בעוז... ולפתע נשמע קולו של חצקל: הרי הנטיעות האלו קרבן--אם הם יחזיקו מעמד ולא יקצצו עד הערב!!! והנה זה פלא... תוך דקה וחצי... לפתע שקטה הסערה... התפזרו העבים וזרחה חמה... ר' חצקל לא האמין למראה עיניו!!! הוא פרץ בבכי של התפרקות... ועוד באותו ערב הוא רץ להביא ג' שמאים ושילם את דמי הפדיה בתוספת חומש להקדש ופדה את כרמו... בט"ו בשבט הולך להיות כאן קידוש כפול ומכופל... ואי"ה בקיץ הקרוב נזכה גם לעלות לירושלים את הכרם רבעי וגם לספר את חסדי ה' ונפלאותיו... האמת היא שכשר' חצקל בא לר' אבייטר וסיפר לו שהוא הקדיש וכו'... ר' אבייטר נכנס ללחץ... הוא סיפר לר' חצקל... אל תשאל... יש לנו פה תיק דומה!! ופחדתי שגם אצלך זה ככה... יהודי שקרה לו אותו סיפור ובמקום להגיד שהוא מקדיש את הנטיעות אם לא יקצצו... שיהיה בריא... הוא אמר הנטיעות האלו הקדש עד שיקצצו!!! וגם אצלו פתאום הכל נרגע... והוא רק סיבך את העניינים... כי ברגע שהוא תיחס את ההקדש ואמר שהוא יחול עד שהנטיעות יקצצו אז נהיה מצב מוזר... שכל זמן שהנטיעות מחוברות זה תקוע!!! מצד אחד א"א לעשות עם זה כלום כי זה שייך להקדש... מצד שני לא יעזור שהבעה"ב יפדה את זה כי זה חוזר להיות קדוש... כי הוא כבר היתנה שזה תמיד ימשיך להיות הקדש עד שזה יקצץ... וממילא במשך חמש שנים ההקדש היה צריך להמשיך לטפל בזה עד שסו"ס מצאנו מישהו רז שהסכים לפדות את זה ואז בפדאוה אחרים אין חוזרות וקדושות")

האם מעולם לא ניצחני בעלבת...??

אני מכיר יהודי אחד בעלבת... אדם ברמה רוחנית גבוהה!!! מתפלל כמו שצריך... קובע עיתים לתורה... יום יום בדרך היום... יתהפך העולם... הוא יגיע בגשם ובשלג ובחום... אין הכמות... יש שיעור תורה ומגיעים... ואז כצפוי... יום אחד זה הגיע... יום אחד זה יצא החוצה... יום אחד הוא בא בטענה... (ויפה מצידו שעד אז הוא התאפק) למה?? למה הבחורי ישיבות והאברכים לא... לא מספיק רציניים?? זמן אצלם זה לא זמן... הספק אצלם זה לא הספק... העסק לא מספיק רציני... אצלי... כבר עשרים וחמש שנה... לא ספספתי דף היומי!!! אני כל יום דופק!!! יום יום!! מגיע בזמן... גם כשנורא קשה לי... ואני אחרי יום עבודה או לפני התונה... אני אהפוך את העולם ואני אגיע... לא קרה שפתאום נעלמתי ואילו אצל בחורי ישיבות ואברכים זה יום ככה יום ככה... בערך כזה...
אני מוכרח לציין... לא היתה לי תשובה מוכנה לשליפה... אני מצידו לקחתי את זה כנזיפה אישית... נו... קבל את האמת ממי שאמרה... ובינינו... זה תמיד כדאי... ס"ס אם הוא מטיח בנו דברים אמיתיים... בא נקבל את זה באהבה... אבל ס"ס עדיין נשארת עם טעם חמוץ... מה... האם ניתן כעת לציין ש-ניצחני בעלבת?? לא איכפת לי שינצח אותי... אבל הוא מגיע פה בטענה גלובלית נגד כל תופסי התורה...

אבל לאחרונה שמעתי הגדרה נפלאה מפי תלמיד חכם שליט"א...

יש הבדל תהומי בין התמדה ושקידה נוסח בעלבת!!!

לבין שטייגן של בן תורה ששתול בבית ה'... ההבדל הוא: שאצל בעלבת ההתמדה והשקידה יושבת אצלו על מקום שנקרא **"תקניות"!!!**

במדיונה מסודרת יש מושג שנקרא תקניות!!! כל מוצר צריך להיות תקני!! שהוא עומד בכללים... עבר את כל האיטורים... גם בקרב האנשים יש אנשים תקניים ויש אנשים לא תקניים... את האחרים הלא תקניים אנחנו מכירים מצוין... זה לא הקומבינטורים האלו שמעשנים... ואוכלים לא בריא והתנהלות שלהם בענייני כספים לא תקנית... מבזבזים את הזמן ולוקחים הלוואות ואין להם כסיו... זה נקרא בן אדם לא תקני... אבל מאידך... התפלא לשמוע שיש אנשים תקניים!!! **מה זה בן אדם תקני???** אז דבר ראשון: זה בן אדם שמצחצח שיניים כל ערב... הוא גם מתקלח כל יום ומקפיד על הגיינה וכמובן הוא גם עושה פעילות גופנית מידי יום... למה?? **כי הוא בן אדם תקני!!!** הוא לא יקח הלוואות אם אין לו מאיפה לשלם... **כי... כי הוא בן אדם תקני!!!** הוא מסודר!!! כשהוא זימן איש מקצוע... זה רק אחד שיש לו עסק מורשה וכל המוצרים תקניים!! וכאן מגיע ידידנו... שכל הכבוד לו... והוא השכיל להבין שבתור יהודי...

חלק בלתי נפרד מהתקניות של יהודי זה לקבוע עיתים לתורה!!! ומאז שהוא הבין את זה... אז זהו!

השיעור דף היומי נהפך להיות חלק בלתי נפרד מהתקניות שלו!! כמו שהוא מתקלח כל יום... ככה הוא מגיע לשיעור תורה כל יום... וכמו שהוא לא שוכח לצחצח שיניים כל בוקר ככה הוא לא שוכח לפתוח גמ' בערב... **ושוב: כל הכבוד לנו!!**

כי זה לא מובן מאליו... בינינו לבין עצמנו... אני מכיר הרבה אנשים שהם באמת תקניים... והם עדיין לא השכילו להבין שעסק התורה זה חלק מהתקניות שלהם... הם לא הבינו שלשבת וללמוד תורה זה חלק בלתי נפרד מסדר יום... והיהודי הזה כן השכיל להבין את זה!!! וזה הישג!! ובחנינו הזו ניתן כולנו צריכים להצדיע לו... לא ללמוד ממנו...

אבל!!! עם כל הכבוד לו... אתם תשיעו: עובד עובד... אתה כבר שומע שיעור 25 שנה... לא הגיע הזמן שתתחיל פעם הוא לא התקדם משם... רבש"ע: אתה כבר שומע שיעור 25 שנה... לא הגיע הזמן שתתחיל אתה למסור שיעור??

אבל לא!!! זה לא הסוגי כי שוב... כפי שאמרתי... הלימוד שלו לא מגיע ממקום של שטייגן... אלא ממקום של תקניות!!! זה שאני כבר 25 שנה עושה פעילות גופנית מידי יום... זה אומר שיום אחד אני אהפוך להיות מאמן ספורט והתעמלות?? מה זה קשור... וכי זה שאני אוכל כל יום לחם מקמח מלא זה אומר שיום יבא ואני אפתח מאפיה...??

אותו דבר כאן! אותו יהודי באמת מתמיד מאוד בלהגיע כל יום לשיעור דף היומי וכל הכבוד לו באמת מעומק לב!!! אבל ההלו... איזהו חכם המכיר את מקומו... **ס"ס זה יושב אצלו על תקניות!!! ולא על שטייגן!!!**

לעומת זאת אברך כולל הוא ע"פ רוב פחות עקבי!!! פחות עקבי מאותו בעלבת... **אתה יודע למה??** כי אצלו התורה זה מעבר לתקניות!!! אצלו התורה **זה עסק!!!** ולא סתם עסק אלא עסק עצמאי... ובעסק העצמאי שלך יש הרבה תנודות... יש תקופת צמיחה ויש תקופת שפל... וזה נורמל... זה חלק בלתי נפרד מהדינמיקה של עסק... כמובן שכל אחד היה מאחל לעצמו שהעסק רק יפרח וישגשג... אבל ע"פ רוב זה לא תמיד כמו בחלומות... **ואיפה זה מגיע לירי ביטוי??**

אם אברך כולל יושב בשיעור דף היומי... הוא ישב שם חודשיים... אולי בלושה חודשים... ואז פתאום יתחילו סוטה... ואת זה הוא כבר מכיר... ואז פתאום הוא נעלם מהאופק... הבעלבת מסתכל אחרונה... איפה האברך?? מה קרה?? אה... זהו?? נגמר?? עובר שבוע וחצי... ופתאום האברך כן מופיע... הוא החליט להצטרף לקראת ה"ספק טומאה ברשות היחיד דילפינן מסוטה..." הסוגיה הזו מעניינת אותו... נו... הוא ישב שם עוד שבועיים וחצי... ושוב הוא נעלם... ושוב הבעלבת מסתכל ימינה ושמאלה... לאיפה האברך הזה נעלם?? הביקורת כבר מתחילה להיות תקועה לו בגרון!! הוא כבר מחפש למי להגיד את הטענות שיש לו על האברכים האלו שלא מצליחים להחזיק מעמד אפילו חודש ימים בשיעור דף היומי... **ואז!!! יום אחד בהיר נשמעה קריאת מזל טוב...** למגיד שיעור נולד בן בשעה טובה והוא ככל הנראה יחסי בשבועיים הקרובים... ומי יחליף אותו?? לא פחות ולא יותר... האברך המזוגג ששבועים נמצא שבועיים לא... אותו אברך התיישב על מקומו של המגיד במוקדם או שהוא שוקע בהרהורים ומתחיל לדבר מידי מהר ותוך רגע הבעלבת מאבד ראש... ובקיצור: מתברר שהאברך הזה הוא פשוט **באמצע!!! באמצע העסק!!!** אצלו השיעור דף היומי זה לא משהו תקני... זה עסק שלם שנקרא עסק התורה!!!

אם תרצה דוגמא ממחישה: זה כמו ההבדל בין אדם שעובד בנייהול חשבונות לבין חבר כנסת... מנהל חשבונות זה בן אדם שכבר עשרים שנה מגיע כל יום למשרד!! יש לו את החמישי לחודש או את העשירי וחוז' מזה הכל פחות או יותר אותו דבר... אבל חבר כנסת?? ? ? אני לא צריך להגיד לך... יום אחד הוא יושב לו שם בכבודו של עולם... יו"ר ועדת הכספים והוא חתום על כל השרותות... ואחרי חצי שנה מתפרקת הממשלה ופתאום יש לו זמן לבקר בכל הסינפים של יהדות התורה ואגו"ר... מהו קרה?? אין מה לעשות!!! ככה זה כאשר חבר כנסת... בגלל שחבר כנסת זה עסק מאוד רציני... אז דווקא שם יש תנודות מאוד קיצוניות...

אז בהחלט!!! הנה לך "דע מה שתשיב" לבעלבת הלא מנותק... אותו בעלבת שדווקא כן שתול בבית מדרש וכן פוגש אותנו מול החולשות שלנו... להבין שנכון אמנם שיש לו תקניות שאין לנו... אבל חוסר התקניות שלנו לפחות "יושב" על מעוף ועוצמה של חיבור שלא מאפשר לנו להישאר כל הזמן על אותו גובה של להבה... זו הסיבה שיש אצלנו תנודות קיצוניות ולכל כיוון... עד כאן ברור?? ? ? הוטב לך?? השקטתי את לברך??

כעת!!! אחרי שהבנו את עצמנו... הסברנו מאוד יפה את העמדה שלנו... ובא נגיד גם שהצלחנו לענות בצניעות ולהחזיר את כבודנו האבוד...

הוי... באמת?? ס"ס אנחנו לא תינוקים... ס"ס אנחנו פה בשביל לעבוד!! ונהי!!! נהי שאני צודק!! נהי שאני עדיין שווה עשרות מונים מאשר אותו בעלבת שהקניט אותי... ס"ס יש

פה נקודה אחת שבה הבעלבת צודק!!! **נקודה אחת שעליה נאמר איזהו חכם הלומד מכל אדם!!!**

ס"ס הבעלבת הזה הוא איש תקני!!! וכפי שסיכמנו הוא בהחלט עשה כבוד דרך נפלאה עם עצמו שהוא השכיל להבין שללמוד שעה ביום ולהתפלל שלוש תפילות במנין זה חלק בלתי נפרד מהתקניות של יהודי!! בנקודה הזו יש לנו מה לקבל ממנו...

וכאן כל אחד מאיתנו- האברכים והבחורים... יעשה לעצמו חשבון נפש... מה נקרא אצלי **יהודי תקני???** האם אני בכלל מכיר במושג הזה??

הרי בינינו... הרי לכל אחד מאיתנו יש איזושהי תקניות שאחרת הוא מרגיש הומלס... אצלי לדוגמא זה לא לישון בצהרים... אם אני לא ישן בצהרים אני מרגיש לא תקני... יש לי חבר שאם הוא לא מחליף משקפיים פעם בשנה הוא מרגיש גרוע... ויש אחד שאם הוא לא קרא את העיתון של היום הוא מרגיש מנותק... אז בבקשה... כעת תעשה לעצמך רשימה של תקניות רוחניות!! מה נקרא אצלך מינימום של תקניות יהודית שאם אתה לא עושה את זה אתה מרגיש יהודי לא תקני...

תעשה את זה!! אני מחכה פה... תביא... תביא דף ועט ותתחיל לרשום... שחרית!! (מאיפה??) זמן ק"ש... (איזה...) וכן הלאה וכן הלאה... ופה!! בנקודה הזו!! יתכן בהחלט שיש לבעלבת מה להוסיף לנו... ולא צריך להיעלב מזה... כן... בחלק של התקניות יתכן שהוא יותר "תקני" מאיתנו... ומותר לנו לקבל ממנו...

כן!!! מותר לנו ללמוד מהבעלבת שמה שיהיה ומה שלא יהיה... אין כזה דבר לעבור יום שלם בלי לקבוע עיתים לתורה!!! והכי הכי: מותר לנו ללמוד מהבעלבת שכשלומודים לומדים! אין כזה דבר ללמוד קצת וזא שוב ללמוד וככה חוזר חלילה... כן... לבעלבת יותר קל שכשהוא לומד הוא לגמרי לומד כי זו השעה היחידה שלו ללמוד אבל ההלו!!! ס"ס יש פה שעה אחת תקנית של נטו לימוד!! האם יש לנו לכה"פ שעה אחת כזו ביום?? הבעלבת קם כל יום בשעה שבע... אתה יודע למה?? לא בגלל שהוא עוייבד ה' שהולך למקווה ואח"כ לומד פאר טוקס קודם התפילה... לא! אלא מאי?? הוא

קם בשעה שבע בבוקר מדין תקניות!!! מדין **ובקומך- בשעה שבני אדם קמים!!!** האם פעם חשבת שצריך לקום בבוקר בגלל שבני אדם תקניים קמים בבוקר?? אוי אוי אוי... כמה ישיבות צוות סגורות נערכו בין הגבאים והרב בבית הכנסת (או ישיבות צוות בישיבה) לשבור את הראש מה לעשות עם התופעה שקמים מאוחר בשבת ומתפללים בבית שני ובבית שלישי והמנין של הזמן ק"ש ראשון מצטמק רוע לו... ולך תוציא את האנשים מהמיטות... לך כעת תנסה להוכיח להם שאולי הלכה כמג"א בק"ש... אז זהו שלא!!! עזוב ק"ש מג"א... עזוב פאר טוקס... פה צריך את הבעלבת שקצת ינשוף לנו בעורף... חברה!!! קצת תקניות לא יזיק לנו!!

בשעה שבני אדם קמים!!! בן אדם תקני זה בן אדם ש-קם בשעה שהוא החליט כבר בלילה מתי הוא היה מעוניין לקום!!!! (התפילה שהכי צמודה לסוף זמן ק"ש השני היא מקבילה מבחינה מסוימת לתפילה בשעה 11.30 בבוקר... גם אם הלכתית זה לא דומה... אבל מבחינה אנושית... לפניך שני אנשים שהם פתאום מצאו במיטה איזה כתבה מאוד מעניינת והם נשאבו למיטה כמו מגנט ורק כשהם היו מוכרחים הם נתלשו ממנה... זה נקרא אדם לא תקני... לא מתוכנן... נגיד...)

ובינינו... פה יש לבעלבת מה להחכים אותנו!! מותר לו!! מה איכפת לך... הסיבה שאנחנו פחות טובים ממנו בזה... זה בגלל שאנחנו אווזים עשר צעדים קדימה יותר ממנו... ולכן מה?? לכן אנחנו צריכים להפסיד??

בא!!! בא לא נכנע לחסרונות של המעלות שלנו!!!

וכאן מגיע השיעורי בית של הבעלבת!!! אם הוא רק מוכן לשמוע...

זה שהגעתי להכרה שהערכים היהודיים הם חלק בלתי נפרד מהתקניות שלך... זו הכרה מדהימה שהיא לכשעצמה הישג בפ"ע...

אבל הלאה... אל תשאר שם... אל תתקע שם... תתקדם!!! הרי עבודה שלך לא נעצרת... יום אחד קיבלת קידום... התפתחת... גם אם בהתחלה היה לך תואר ראשון משם התקדמת לתואר שני ומשם הלאה... כל רופא מתמחה מייחל להגיע לתואר ד"ר ומשם לפרופסור... אז גם בתורה... גם אם יפה מצידך שכבר 25 שנה אתה שוקד על דף היומי... תדע לך שיש!!! יש לאן להתקדם!! אבל גם אם לא... לא זכית להתקדם כי ס"ס לא זכית לשבת כל היום ולהשקיע בלימוד התורה אז לפחות תן כבוד לאלו ש-כן זה העסק הבלעדי שלהם... ותבין שאצלם מבנה השטייגן וההתעלות בנוי בצורה שונה משלך... אם אצלך זה מתבטא בשקדנות ועקביות אצלם זה אמנם גם מתבטא בזה אבל רק גם!!! כי אצלם עיקר ההתקדמות זה ב-מה שהם מוכנים להשקיע את עצמם בזה ולראות בזה את עיקר התפתחותם... ואנא... תבין לליבם ותדון אותם לכך זכות שאתה רואה אותם פחות תקניים ממך בתחום הרוחניות כי זה חלק מהבלאי של המעוף שלהם... בקיצור: לכל אחד יש את נקודת היתרון שלו ואת התופעות לוואי המתלוות לו!! כל מה שנותר לנו זה לכבד את השני בנקודת האור שלו וללמוד ממנו בזה...

מה שבטוח: לא להסתכל על החצי כוס הריקה של השני... זה לא יקדם אף אחד לשום מקום...

גיליון מס' 500 פרשת ויגש

תשפ"ג שנה אחת עשרה

נשמת כל חי תברך

בהגיענו לגיליון ה-500

אילו פינו מלא שירה
שנזכה הלאה בברכה מרובה
יצחק גולדשטוף

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

אהבת תורה

עושה כן? ובאמת כבר נמצא כדברי רבינו באחרונים בס' ספרי דבי רב לר"ד פארוו (פ' ראה פיסקא קט"ז) ובשור"ת מים עמוקים למהראנ"ח (ח"ב סי' ע') ובעוד אחרונים.

רבינו זצ"ל כבר בא כע"ז לפרש מה שלמדו שכל מעשיהן של צדיקים במהירות מרות המואביה ולא מאברהם אבינו או ממשה רבינו, וז"ל (בטעמא דקרא שופטים פ"ג פ"י): ותמהר האשה וגו'. ובמדרש (במדבר פ"י) מכאן שכל מעשיהן של צדיקים במהירות. קשה למה לא יליף ממ"ש וימהר אברהם וימהר משה. וז"ל דגבי איש פשיטא שצריך למהר מפני ביטול תורה אבל גבי אשה שאין אצלה ביטול תורה שפיר ילפי' שכל מעשיהן של צדיקים במהירות. עכ"ל.

שמעתי מרבינו שמרן החזו"א הורה שא"צ להתענות ביא"צ בזה"ז כיון שהדורות חלושין וגורם לביטול תורה. עוד אמר בשם אביו הקה"י שא"צ לעלות ביא"צ לקברי האבות אם גורם ביטול תורה, דת"ת עדיף.

שאלתיו שבאפשרותי להתקין בביתי מיכל מים לשבת בעצמי וההוצאות יעלו לסך 700 ₪, ואם אקרא לבעל מלאכה יעלה כפול, אבל כשאעשה לבד יעלה בטרחה מרובה האם זה נחשב להוצאות שבת, וענה שצריך לבדוק אם לא יבטל מהלימוד ואם יבטל מקרי הוצאות שבת.

נגע באמצע הלימוד במקומות המכוסים צריך ליטול ידיו ואין להקל לנקות במידי דמנקי משום ביטול תורה דהא הנטילה היא צורך הלימוד.

רבינו שאל ממרן החזו"א שחומרנו שלא לקרוא לאור החשמל לבילי שבת משום לא פלוג בגזירת שמא יטה, גורמת לביטול תורה, והשיבו החזו"א: הרי גם חז"ל ידעו שיגרום לביטול תורה ובכל זאת גזרו (ס' מ"א ח"ב עמ' ק"ד).

יש כמה דברים ששמעתי מרבינו שא"צ לחשוש בהם לביטול תורה.

א' שהוא ר"מ בישיבה ואם יקדים לעשות ברית מילה בבוקר השכם, יתבטלו התלמידים שיבואו לשמחת הברית [משא"כ בצהרים], יכול לומר להם שלא יבואו, אבל עליו מוטל להקדים.

ת"ח צריך שיהא בקי בכ"ד ספרים כמש"כ ברש"י עה"פ ויתן אל משה ככלותו, וע"כ א"צ לחשוש מביטול תורה באיכות, ויש לבן ישיבה לקבוע עת בכל יום לכתבי הקדש.

אין לבן תורה לנהוג ברכב, והוא מנהג אמריקאי שאצליהם הוא כמו מנעלים, ופ"א אמר: אברך לא צריך להיות בעל עגלה, ואפי' במקום שאלה של ביטול תורה ושמירת העינים.

נפלו תפילין מידו צריך להתענות בו ביום לכפרה ואף שע"ז יתבטל מלימודו מ"מ משמאי גרמו לי'.

בזמן שביין התנאים לנישואין לא יפגש אלא פעם אחת בחודש ולא יתבטל מלימודו, ואם חפצה בפגישות יוכל להפגש פעם בג' שבועות.

א' בא לבקש ברכה להתיצבותו בלשכת גיוס, הזהירו ליקח עמו גמרא, שמבטלין שם הרבה זמן.

דבר מופלא ראו אצל רבינו זיע"א בצמאונו היוקד לדברי תורה, וממש קיים בגופו את משל חז"ל (ב"ר פצ"ז) מה דגים הללו גדלין במים כיון שיורדת טפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון כמי שלא טעמו טעם מים מימיהון, כך הן ישראל גדלין במים בתורה כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה הן מקבלין אותו בצמאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהון, ובהגיעו לשמחות אף שכל העת היה כל שיחו ושיגו בד"ת, מ"מ משהיה החתן או הדרשן פותח בד"ת היה פניו נדרכים בשקיקה עזה לשמוע את הדברים, וכל שמחה שרבינו היה אמור להשתתף בה, ידע חתן הברמצוה כי עליו להתכונן כראוי כי יצטרך להרצות דברים לפני רבינו, וכמה חידושים חידש רבינו בענייני ביטול תורה, שהם עצמם מלהיבים להתמדת התורה ואציין קצת מהם בע"ה.

רבינו זצלה"ה חידש שדין שכר פסיעות לא נאמר לגבי אנשים לומדי תורה אלא רק לגבי נשים, שהרי האיש מצווה על ת"ת וא"כ אינו יכול להרבות בפסיעות שהרי בזמן זה מתבטל מת"ת, ובשלמא קיום המצוה עצמה הרי דוחה ת"ת, וכל שישנו בעשייה ישנו בלמידה (יבמות קט ב'), אבל פעולות שאינם עוסקות בעצם קיום המצוה כמו הליכה לקיום המצוה אין דוחה ת"ת, והוכיח דבריו מהגמ' סוטה (כ"ב א') אמר רבי יוחנן למדנו וכו' דהיא אלמנה דהואי בי כנישתא בשיבבותה כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן אמר לה בתי לא בית הכנסת בשיבבותך אמרה ליה רבי ולא שכר פסיעות יש לי קיבול שכר מאלמנה.

אמנם המ"א (סי' צ' סק"ב) הביא את הדין של שכר פסיעות מהגמ' בבא מציעא (ק"ז א') ששם מיירי לגבי איש שנחלקו שם בברכת ברוך אתה בעיר שרב פירש שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת [ובס' שמחת מרדכי (עמ' שנו') שאל מרבינו הרי מאבד שכר פסיעות וא"כ מה הברכה בזה? תשובה: משום ביטול תורה]. ור' יוחנן פ' שיהא בית הכסא סמוך לשולחן אבל בית הכנסת לא ורבי יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש. ונשאל רבינו שא"כ חזינן שיש גם באיש שכר פסיעות, והשיב (בס"ס שיח התורה ח"א): רוב העולם אינם ת"ח. וא"כ לפי דברי רבינו יוצא שרב ור"י נחלקו אם ברכת ברוך אתה בבואך נאמרה על ת"ח או על ע"ה.

בס' דרך שיחה (ח"ב עמ' כ"ה) שאל מרבינו: כשהולכים לבקר חולה ויש מעלית בבית האם יש ענין שלא לעלות במעלית ולקבל שכר פסיעות? והשיב רבינו: אצלינו זה ביטול תורה וצריך לעלות במעלית אבל נשים אם רוצות שכר פסיעות ילכו ברגל. ובמנחת תודה (עמ' תל"ה) הביא שאמר רבינו דמש"כ המ"ב (סי' צ' סק"ז) שאם יש שתי בתי כנסיות בעיר טוב לילך לרחוקה כי שכר פסיעות יש, מיירי באשה או בעם הארץ, ואחד שאל הרי אפשר ללמוד בדרך? השיבו רבינו האם אתה

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגיליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגיליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושור"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזַה"י

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר (כ"ה טבת)

הגאון הצדיק רבי דוד פרנקל (ז' שבט)

הגאון הגדול רבי אריה פורמנצ'ק בעל 'עמק ברכה'

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול ר' חיים קרייזוירט זצוק"ל

מבינים היטב אחד את השני, וכעבור מספר רגעים הם נפרדו בחיך רחב. "לא היו הרבה אנשים שאבי היה יכול לשוחח אותם בזמן כה מועט על כמות גדולה כל כך של נושאים..." מסיים הבן שליט"א.

הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל

כך גם מתאר בנו של רבי מיכל גוטפרב, מגדולי עסקני החסד בירושלים שהיה מקורב מאוד לרבי חיים קרייזוירט ('עין המים' קריאת שמע עמוד ש"ו):

מחזה נורא הוד היה לראות את הגר"ח קרייזוירט זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל כשהם מדברים ביניהם בלימוד, וכל הש"ס בבלי, ירושלמי, מדרשים, ראשונים, ואחרונים, וספרי השו"ת, שגורים על פיהם.

באחד מהביקורים הללו לפני שנכנסנו להגר"ח קניבסקי אמרתי להגר"ח קרייזוירט ששמעתי מספרים על הגר"ח קניבסקי שלמד פעם בגמרא על סוג מסוים של ציפור, ורצה לראות את הציפור כדי שיוכל ללמוד עליה, ומיד באה הציפור והיא וישבה על חלוננו של הגר"ח, שלקחה בידו, ואחר גמר לימודו שילחה, וביקשתי מהרב קרייזוירט שישאל את מרן הגר"ח אם מעשה זה נכון, וכשנכנסנו שאל אותו, ומרן הגר"ח הנהן בראשו בעונה.

רבי חיים קרייזוירט (שני משמאל)

אצל רבינו עם בני משפחת גוטפרב (מתוך 'שירת חיי')

'שידפס את ספרו של השואל ומשיב'

באחת הפעמים בהם הגיע רבי חיים קרייזוירט אל רבינו המתינו תור של אנשים, ובעונותנו הרבה עמד גם הוא והמתין, והנה לפני עמד ראש ישיבה נכבד שהזכיר את עצמו לרפואה שלימה לפני רבינו, ומכיון שרבינו הבחין בהגאון מאנטוורפן שנמצא בסמוך, ביקש ממנו להצטרף לתפילה ולהאציל גם הוא את ברכתו.

השיב הרב דאנטוורפן בתשובה תמוהה "אני מציע בתור עיצה טובה שראש הישיבה יקבל על עצמו לרפאותו השלימה להדפיס את אחד מספרי השואל ומשיב שעומד עתה לצאת לאור".

כולם תמהו והתפלאו למשמע דבריו, וגם רבינו התפלא, ואחרי שעזב הראש ישיבה ההוא את החדר, אמר לו רבינו שמעולם לא שמע סגולה כזו.

ענה הגר"ח, נכון שאין כזו סגולה, אבל הנה לפני כשלושים שנה אותו ראש ישיבה בא אלי לאנטוורפן ושוחחני בדברי תורה, ובתוך הדברים הוא דיבר באופן שיכול להתפרש כפגיעה בהגאון רבי יוסף שאול נתנון בעל 'שואל ומשיב', ומיד הוכחתי אותו על כך, מאז אמנם עברו שלושים שנה, אבל אם הזדמנו שנינו לפונדק אחד, מי יודע אם לא לעת כזו, כדי שאזכיר לו על הלזול בכבודו של הגאון השואל ומשיב, ולכן ייעצתי לו להדפיס את אחד מספריו ובכך לתקן את הפגיעה שנעשה בו (וע"ע 'מים חיים' עמוד תרט"ו בנוסח דומה).

בנו של רבי חיים - רבי דוב קרייזוירט זצ"ל

גאון ישראל ותפארתו

הגאון רבי חיים קרייזוירט זצוק"ל, מגדולי הרבנים בדור האחרון, שהתפרסם יותר כאשר כיהן בהמשך שנותיו כגאב"ד בעיר אנטוורפן, היה נערץ מאוד אצל רבינו מרן הקהילות יעקב, שנהג בו כבוד רב לפי ערכו. הגר"ח זצ"ל שעוד היה יוצא ובא אצל מרן החזון איש הכיר מאז את הסטייפלר, ובשנים הבאות אף סייע בידו כמה פעמים להדפיס את ספרי קהילות יעקב ולמסור בידו כספי צדקות שונות, [וראה בספר אגרות ורשימות הקהילות יעקב חלק ב' סימן ג', ובחלק ו' סימן ל"ט, ובסופו שם סימן כ"א, כ"ט, חילופי מכתבים במו"מ של הלכה].

על הערכתו העצומה שהיתה אליו ניתן ללמוד מכך, שפעמים רבות כאשר נודע למרן הסטייפלר

שרבי חיים שוהה בבני ברק אצל גיסו הגר"י גרודזינסקי, היה הולך לבקרו שם ולשוחח בדברי תורה.

בע"י
הקדמה
התנ"ך הבורא ופתי הכל בעל כל ועל כל שעה כמיש ואהה חיי"י את כולם. על כל אשר נולדו, יתנוני וקיימי, עד הנה עורני, והלום היעני. להחיל גם חלק השני. אשר הכיטיני בעניי יי' שנו גדול מבורך שמה ועי' עי'י.
באמת לא סלחתי להרשתי ביוקי עינים כזה. אולם צפתי ה' היה חסיד כי נתן כלב ירייט הגאון והגדול הפקידים סוכר טל יורחתי כסם העילוי מקראקא. כשיצא מוהר"ר חיים קרייזוירט שלימי' וחמני של הגאון הצדיק מוהר"א גריינפנקל ז"ל (הי"ד) ראש ישיבת בית מדרש לורית בשיקגא אשר וואלי לטיב חסדו עפדי והלפני' לי כל הנה דרווים להפטר יעני הטיפ' התמן הרבה כדרי די כחה ולאסר לי לנשט להרפסה יחי' שסטורתי סילתס הנחמ"ח להתברך ברוי' בכל טוב ויסקון בכחה והקטת הנאה לצדיקים ותנאם ליהוה.

מתוך ההקדמה של אחד מספרי 'קהילות יעקב'

מלבד מה שהיה הגר"ח קרייזוירט פוסק הלכה מובהק שעוד שימש את ארזי הלבנון בדורות הקודמים שלפני השואה, כמרן רח"ע גרודזינסקי ועוד, היה מופלא ביותר בהיותו בקי בכל חדרי ביתו, שיידע את שני התלמודים על פה, לא נעלם ממנו שום דבר. "בכחינת שואלין אותו בכל מקום ואומרה בעל פה".

ובעקבות כך שהיתה לו קשר עמוק עם מרן הסטייפלר, התיידד והכיר היטב את בנו יחידו של הסטייפלר, רבינו זצוק"ל, ובמשך תקופה מסוימת אף גידל רבינו עם רעייתו הצדקנית ע"ה את בנו יחידו של רבי חיים קרייזוירט, רבי דוב זצ"ל, בהיותו ילד, כיון שאביו ואמו רצו שילמד בארץ הקודש ויתגורר אצל משפחה טובה, ולפיכך שהה בביתם. באותם שנים אף זכה הצעיר ללמוד עם רבינו בחברותא אחדים ממסכתות הש"ס.

שני תלמידי חכמים המחבבים זה את זה

אחרי פטירתו של הסטייפלר כמעט בכל פעם ששהה בארץ ישראל היה נכנס להשתעשע עם רבינו במכמני התורה. הוא העריץ את רבינו בצורה יוצאת מן הכלל, והתבטא עליו בהפלגה יתירה על כוחו הגדול וידענותו התורה בכל התורה כולה.

מסופר, כי פעם הגיע רבי חיים קרייזוירט לרבינו ושאלו אודות הלכה פלונית, ורבינו השיב לו רגע כמימרא, כי ברמב"ם במקום פלוני ישנו דיוק לנושא זה, וסיפר הרב קרייזוירט שהרגיש חלישות את הדעת, על שבא זה והושיט לו בקנה את מה שחיפש (דברי שיח).

חוויה רוחנית

מאיך, רבינו יצא מגדרו כדי לכבד אותו. כשהיה מגיע רח"ק אל רבינו היה נכנס בהכנעה רבה ובעונה יתירה, ורבינו היה מביע השתוממות על כך, כאילו אומר 'מה ראה תלמיד חכם זה לכבדני כל כך'.

פעם תיאר בנו הגדול של רבינו, הגר"ר אברהם ישעיהו, כיצד היה נראית הפגישה ביניהם: "מידי פעם היה רבי חיים קרייזוירט מגיע אלינו, והפגישה ביניהם אמנם לא היתה ארוכה, אבל היתה כל כך מרתקת, שעזבנו את הכל ובאנו לראות... מיד כשאבא זצ"ל שמע על בואו הוא קם ממקומו ובא לקבלו בכבוד גדול, כשהוא מכבדו לשבת. הרב קרייזוירט היה מתיישב ומיד מציג שאלה מהסוגיא בה עסק באותו רגע.

"אבא היה מגיב, הלא על פי דברי התוספות שם ושם ניתן ליישב. והרב קרייזוירט היה מיד עונה, אבל אין זה תואם לדברי הרמב"ם בהלכה פלונית. ואבא היה עונה כי הרמב"ם שליטתו ותוספות לשיטתו". וכך היו שניהם יושבים בלי שום ספר על השולחן, ומדברים בקודים' כשהם